MAJER ISTVÁN

PÜSPÖK ÉS ESZTERGOMI KANONOK

GYÜJTEMÉNYE.

1889.

VEGYES NYOMTATVÁNYOK.

Ívrét (Folio) CI-dik kötet.

Irodalmi művek, **Tartalom:** intézetek, fölhivások, könyvkiadások.

1. Deák (Ferenc) Albumra fölhivás. Budapest 1876.
2. „Religio“-ra előfizetési fölhivás 1887.
3. Magy. t. Akadémia könyvkiadó vállalatára fölhivás. Pest 1883–1886.
4. Kisfaludy Károly Győri szobrára aláírás. 1885.
5. Majer István: Magyar aláírási szokásairól 3. ik kiadás. Esztergom 1845.
6. Weis, Karl: Mittheilungen der k. k. Central Commission zur Erhaltung der Baudenkmale. Wien 1858.
7. Majer István elnök: Irodalmi egylet alakulásáról. Esztergom 1868.
8. Thode Henry: Der Kunstfreund. Jahrbuch. Prospect. Berlin 1885.
9. Jasper v. Dürers „Allerheiligenbild.“ Prospect. Wien 1887.
10. Jókai Mór: „Segítsej“ a tüzkárosultak emlékalbumáról. Pest 1887.
11. „Idők tanúja“ hirlap ajánlatok Gr. Károlyi István és által 1865.
12. Majer István 300 frtos pályája díja a keresztyéni tévtanok és rossz szokások elleni irodalmi tárre. Esztergom 1885.
13. Rákosy Sándor: Nyilt levél Baros Gáborhoz (critica). Pest 1883.
14. Esztergomi vasut érdekében Szokoly és Lurányi beterjesztése az esztergomi főkápolnában. 1887.

15.

15. Szomolányi erdészeti vadrony pálya. 1879.
16. Lédeci szőllők hasznavételei 1850.
17. Kisbirtokosok földhitelczikkének tervezete. Pest 1878.
18. Közegri járásbiról megyebizottsági jelentés Esztergom 1869.
19. Lányi ős irodalmak tárháza Száma ahanitás Gróf Zichyaktól. Kéziratok. 1804.
20. Marhatenyésztés Magyarországban. Pályairatok Ferenczi naptári számára. Kézirat. 1857.
21. Pauolay János: a bozóki irodalomnak az 1795ki törvénykezési rendbeszedéséről. 1871. Esztergom
22. Vaási kápolnán: a „Hon" czimű lap terjedésének viszonlata. 1877.
23. Letkési kőbányáról Geh Lajos geolog véleménye. Selmecz 1885.
24. Lonkay Antal: a kath. irodalmi társaság iránt értekezletek hiegybe. Pest 1886.
25. Purger-v Religiöse Sculpturarbeiten. Gröden in Tirol.
26. Szüts ejtása a. A Akalmi ajándékok czyházi szerelvényeiről hisadás. Pest.
27. Révai testvérek könyvkiadványai. Pest.
28. Magy. kath. tanitók segélyalapjának gyüjtőivei: Eger 1885.
29. Szondi-Album előfizetői.
30. Osztrák-Magyar Monarchia "első" kötetének közreműködői. Pest 1885.
31. Danielik János beszéde a főrendiházban a czenz. gyüjtőivek jogairól. 1885.
32. Törvény a rögtön ítélő" kadi s polgári vegyes birságokról. Debreczen 1849. febr. 13.
33. Országos tanvédegélyző"-egylet alapszabályai. 1870.
34. Emlékvers Sitovszky bibornok. primás kitüntetésére. Pozony 1864.
35. Róma. – Nemzetközi panoráma jegyzéke. Pest 1885.
36. Doboka megyei magy. irodalmi társulat felhivása. Dees 1883.
37. Tóth Vincze felhivása „Kéjirelők Albuma" tárgyában. Pest 1888.
38. Országos iparhitel- és növelkedés ügyében felhivás. Pest 1886.
39. Keleti út programja Pestről – Trieste – Jerusalem – Konstantinápoly – Triesztnek. 1887. (németül is).
40. Pestről a keleti Kárpátok köré. Kéjutazási programja. 1887. (németül is)
41. Ünnepi ajándékkönyvek jegyzéke. Franklin társulat. Pest 1887.
42. Ebers und Gutte: „Palästina in Bild und Wort." Stuttgart 1887.

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

DEÁK-ALBUM.

Nem kér oszlopot érczből! . . .
. . . . . .

Két esztendőn körösztül a magyar nemzet szemei hol remélő, hol remegő aggálylyal csüngtek egy kórágyon.

Noë galambja volt minden hir, mely azt jelenté az országnak, hogy — Deák Ferencz jobban van!

S sirályok bus éneke gyanánt hangzott és viszhangzott minden ajkon és minden szivben az ellenkező tudósitás.

Deák életét annyira szükségesnek, bölcseségét annyira pótolhatlannak, támogatását és oltalmát annyira nélkülözhetlennek tartotta mindenki a hazában, hogy az utolsó pillanatig vágy és hit szárnyain röpködött a beteg test körül az önámitó biztatás, hogy föl fog épülni ismét, s hogy az országos kegyelet ölelő karjai, melyek visszatartják, erősebbek lesznek mint a halál hideg keze, mely őt a nemzet kebléről letépni, s ami benne mulandó: tőlünk és közülünk azt örökre elragadni készül.

Néhány nap óta mindezeknek vége! . . . .

Összetört a két szárny; vágy és hit nem ámit, nem biztat többé senkit.

S az országos kegyelet nem egy nagy ember roskadozó alakját, hanem egy hideg tetemet ölel . . . .

Deák Ferencz meghalt . . . .

A haza bölcse ma már haza gyásza!

A magyarok istene, ki jó félszázad előtt azt mondá egyszer jó kedvében: Legyen világosság! . . . s e mindenható szóval életet adott egy nagy szellemnek, — most leszólt a magasból hogy: elég! . . . s a hazafi-sziv nem talál más méltó vigaszt ily gyászos perczben, mint ha fölsóhajt s az önmegadás vallásos resignatiójával rebegi: „Aki adta — elvette! Legyen áldott szent neve mindörökké!“

E nemes resignatiónak nyomában jár mindig a megfelelő jutalom is; az ég kárpitja megnyilik a hivő szem előtt, s mig egy láthatlan kéz lehajolni látszik a felhők közül, hogy a ravatal vagy sirhant fölé boruló egyesek és nemzet sápadt arczáról letörülje az égő könyet, egy szelid hang: angyalok és nemtők lágy és szelid hangja a fájdalom jajait és panaszait igyekszik elnémitni az igérettel:

„Nem oltá ki az istenség, csak visszahivta, visszavette magához a magyar földről legfényesebb és legteljesebb szikráját, mely távolabb lesz ezentul tőletek, de világitó és melegitő sugara le fog szállani, és meglátogat, és kalauzotok marad jó és rosz napokban, a nagy munka és nehéz elhatározások bizonytalan küszöbén épugy, mint végzetes küzdelmek és lesujtó szenvedések tövislepte ösvényein!“

Deák Ferencz élete hasonló a naphoz, mely elköltözik, leáldozik, de el nem enyészik soha! . . . .

Hold és csillag az ő visszfénye az égen!

Virág, mely sugarától nyilt ki; gyümölcs, melyet melegsége érlelt, — emléke a földön.

S amit a gyarló emberi szem észre sem vesz: a föld gyomrában millió magnak és millió gyökérnek ő hagyja hátra az életerőt, melyről megfogamzanak és kihajtanak; s viráguk — öröme, gyümölcsük — áldása lesz egykor a jövendőnek.

Deák Ferencznek szintén ez volt hatása a korra, melyben élt; az leszen a magyar közéletre most, miután meghalt.

Egyes alkotásain változtathat, fog is változtatni az idő. Működésének összesége, eszméinek zöme, jellemének varázsa ellenben örökké fönmarad nevével és emlékével a magyar földön, s a sir, mely másoknál az emberi gyarlóság és halandóság, Nála az emberi nagyság és halhatatlanság jelvénye lészen, milliók állandó kegyelete s soha ki nem alvó tisztelete századok mulva is kiáltó hangon fogván hirdetni, hogy nem igaz, amit a fejfa állit, hogy: Deák Ferencz volt! — Deák Ferencz van!! *Van és lenni fog mindörökké, mig magyar szó hangzik a négy folyam mentében, magyar szív dobog a három hegy tövében, s a népek Oczeánján — Deák Ferencz vezérelvei és égihlette utmutatása szerént, szirtek között és örvények fölött is sértetlenül halad előre a magyar államhajó.*

Ily meggyőződés sz.'' a Deák-Album tervét... Ily meggyőződés tüz a jelen művel Deák friss sirjára a tavaszt megelőző virágokat...

A férfiu iránt a nemzet háláját tolmácsolni, ápolni és föntartani az irodalom tartozása első sorban, s ha e tartozásból némit törleszteni képes lesz netán előkelő irói és művészi erők hálasugalt egyesülésének e szerény eredménye, nem mondhatjuk ugyan a költővel, hogy: „leróttuk mind amivel tartozánk“, de öntudatunk sugja, hogy jó cselekedetet viszünk véghez s hazafi-kötelességet teljesitünk . . . .

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON.

A „Deák-Album“ emlékkönyv lesz e szó legnemesb és legönzetlenebb értelmében, melynek

Velinpapirra nyomott, 12—15 ivre terjedő s művészi kivitelü rajzokkal ékitett tartalmából egyelőre a következőket emlithetjük:

1. **Deák Ferenczhez, dicsköltemény.**
2. **Deák F. terjedelmes élet- és jellemrajza.**
3. **Deák F. mint szónok.** (Polit. és æsthet. tanulmány.)
4. **Az öreg ur.** (Genrekép.)
5. **Kortársak itélete . . .**
6. **Régibb és ujabb költemények.**
7. **Aranymondatok Deák Ferencz beszédei és leveleiből.**
8. **Adomák Deák Ferenczről és D. F.-től.**
9. **Az utolsó órák története . . .**
10. **Deák F. temetése s a nemzeti gyász egyes mozzanatai.**

A hazafiság örök mintájának eseménydus életéből egyes részletek vagy jelenetek ezenfölül külön czikkekben lesznek foltüntetve, s minden sor kötelező figyelmeztetés lesz Magyarország mindenrendü és rangu hölgyeihez és fiaihoz, hogy: a közeledő kikelet első virágai Deák F. arczképét illetik most minden hajlékban, s hogy aki életében semmi jutalmat el nem fogadott nemzetétől: annak emléke nem csupán a szivekben, de külsőleg is kell hogy tovább éljen és megdicsőittessék a nemzedék által, mely szinről szinre láthatta és csodálta őt s nevénél és tetteinél becsesebb és hasznosabb örökséget nem hagyhat az utókorra.

A Deák-Album nyomdai kiállitását alulirt társulat a lehető legdiszesb formában eszközlendi . . .

A tiszta jövedelem tiz o/o-a az irói segélyegyletnél és ennek czéljaira ***Deák-alapitvány*** *czimmel fog tőkésittetni.*

Előfizetési ár: . . . . . 3 frt.
Pompás diszkötésben: 5 frt.
} *A bolti ár tetemesen magasb lesz.*

A rajzok müvészi kivitele hosszabb időt kivánván, a munka april hó folytán fog szétküldetni; a gyüjtőket azonban kérjük, hogy a tetemes költséggel járó kiadás példányszámainak meghatározása végett az iveket márczius végére beküldeni sziveskedjenek.

Ki hat előfizetőt gyüjt: annak tiszteletpéldánynyal;
ki tizet: annak diszpéldánynyal;
ki huszat: annak külön kedvezményül Deák F. nagy arczképével is viszonozzuk fáradságát.

Miután az előfizetők nevei az album végén kinyomatnak, fölkérjük az illetőket, hogy lehető tisztán és olvasható betükkel irjanak le minden egyes nevet.

Budapest, február hó 12-én 1876.

Franklin-Társulat,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Előfizető neve	Lakása	Utolsó posta	Füzött példány 3 frt	Disz-példány 5 frt	Forint

Franklin-Társulat nyomdája.

A „Franklin-Társulat“

magyar irodalmi intézet és könyvnyomdának

.....frt

Bérmentve.

Budapest,

IV. ker., egyetemutcza 4. szám.

BIBLIOTECA E.M. SHEICON

2

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS
A
„RELIGIO“
XLVII. évfolyamára.

T. cz.

A „Religio“ nagy multja, hosszu élete, melynél fogva a magyar sajtóban páratlanul áll, valamint veleszületett, két generáczión át elismert tekintélye, egy bizonyos illemkört szabott ki s tett hagyományossá számára. Neki nem illik, mint a szárnypróbálgató, előfizetőket fogdosó kezdö lapok teszik, nagy zajt csapni, reklámokat ismételni, s a kath. lapok hasábjait ismertetéseinek s ajánltatásainak soha el nem múló viszhangjával betölteni. Ajánlás csak olyan lehet a Religióhoz legméltóbb, mely ritkán, illetékes egyházi hatóságainktól jő, quos Spiritus Sanctus posuit regere ecclesiam Dei.

Azért jelenleg is, sok szószaporitás és öndicséret helyett, álljanak itt kegyes főpásztoraink mult és ez évi nyilatkozatai, abban a sorban, melyben azokat a Religio közölni szerencsés volt. Kötelességünk ezeket m. t. paptársaink tudomására hozni szélesebb körben azért, hogy lássák, miszerint a kath. publicitás nálunk még nem érte el a kellő tökélyt, miután ily magasztos és monumentalis ajánlás hire, ime, maga kénytelen az ország papi házainak nagy részét bejárni.

Előfizetésre uj előfizetőknek jelentkezhetni tüsténT, e felhivás kézhez vételekor. Az előf. pénz január első felében is beküldhető. A kik pénzzel (nem intentio elvállalásával) rendelik meg a lapot, azok, mig a készlet tart, megkapják a Religio ama számait, melyek a pápai jubileum alkalmára készültek.

A ki 9 uj előfizetőt (nem intentiosat) gyüjt, az a 10-ik példányt tiszteletből, ingyen kapja, mindaddig, mig a 9 előfizetőtől a pénzt félévenkint összegyüjtve beküldi. Kiváló tisztelettel kérem ft esperes urakat ez ivnek a kerületben szives közlésére, a nt. segédlelkész urakat pedig előfizetők szorgalmas gyüjtésére.

Kelt Budapesten, 1887. Festo Immaculatae.

Dr. Breznay Béla,

pápai t. kamarás, egyet. ny. r. tanár, mint a ‚Religio‘ szerk.

Főpásztori ajánlások.

I. *Győri egyházmegye.* Nr 3596.

Multiplices inter invitationes, quae anni cursu exeunte ex parte diversissimarum molitionum in campo litteraturae periodicae ubertim pullulantium ad eas succollandas fieri solent, attentioni et benevolo patrocinio DD. Sacerdotum, qua materiali succursu via praenumerationis, qua etiam litteraria cooperatione contestando, commendatas haberi vellem pagellas, inter omnes, quae hoc tempore apud nos vulgantur antiquissimas „Religio“ inscriptas, utpote quae, praecipue pro Clero destinatae, ad themata theologica dilucidanda, facta item et adjuncta Ecclesiam vitamque ecclesiasticam respicientia expendenda et pertractanda in metropoli patriae nostrae jam ante annos 45. fundatae sunt. Rediguntur de praesenti a Dre Adalberto Breznay, SS. Theologiae penes R. H. Scientiarum Universitatem Budapestinensem Professore stb.

Jaurini, die 6. Dec. 1886. **Joannes,** m. p. Episcopus.

II. *Esztergomi főmegye.* 7190. sz.

A magyar katholikus hirlapirodalom egyik kiváló közlönyére, a Budapesten megjelenő ‚Religió‘-ra hivom fel ez alkalommal a tdő főegyházmegyei papság figyelmét. Majdnem egy félszázad mult el azóta, hogy a Religio különböző, egymást fölváltó szerkesztők vezetése alatt, de *soha nem változó hitszilárd meggyöződéssel, alkut nem ismerő következetességgel védi az egyháznak jogait, hirdeti az igazságot, czáfolja a tévelyt, s nehéz kérdésekben is, tájékoztatólag és felvilágositólag iparkodik hatni a közvéleményre.* A lap jelenlegi szerkesztősége mindent elkövet, hogy az elődeitől átvett örökséget nemcsak a régi magaslaton fentartsa, hanem a mennyire lehetséges, még inkább fejleszsze, tökéletesitse s minél jobban elterjeszsze. De e tekintetben anyagi támogatásra van szüksége, melyet leginkább biztosit az állandó előfizetőknek minél nagyobb száma. A szerkesztő kérelmének szivesen helyt adva *ezennel a Religiót a főegyházmegyei papság pártfogásába melegen ajánljuk*, megjegyezvén, hogy ez a szerkesztőnél szentmisék elvállalása által is megszerezhető.

Kelt Esztergomban, 1886. decz. hó 9-én **János** bib. hgprimás.

III. *Eger.* 5123. sz.

A „Religio“ czimü kath. egyházi s irodalmi folyóirat, mely közel félszázados fennállása alatt, legtekintélyesebb egyházi iróink közremüködése mellett, a katholicismus általános érdekei, ugy különösen hazai egyházügyeink irodalmi védelme és tárgyalásai által a tiszta kath. felfogás szilárditására, a hittudományi ismeretek terjesztésére s a vallásos érzület élénkitése és erősitésére mindenkor nyomatékosan, nem egyszer irányadólag hatott: kitüzött s napjainkban főleg félreismerhetlen fontossága feladatát jelenleg is multjához méltó komolysággal s buzgalommal tölti be. Teljesen érdemes azért, hogy első sorban a papság mind szellemi mind anyagi támogatásával mennél nagyobb mérvben pártfogolja s terjesztésére minden lehetőt megtegyen. Egyházmegyém t. papsága, nem kétlem, eddig sem hagyta érdeklődés nélkül e folyóiratot; de annak kivált mai viszonyaink között kivánatos fokozottabb pártolása tekintetéből indokoltnak s az uj év közeledtével időszerünek találom figyelmébe ezuttal különösen is és melegen ajánlani; azon biztos reményben, hogy azt további előfizetései, mint szintén irodalmi közremüködése által is készséggel támogatni fogja. Megjelenik hetenkint kétszer; előfizetési dij félévre 5 frt, mely a szerkesztőhöz (dr Breznay Béla, egyetemi hittanár, Budapest, VIII., Pál-utcza 2.) küldendő, a kinél szentmisék elvállalása által is megrendelhető.

József, s. k. érsek.

Kelt Egerben, 1886. deczember hó 26.

IV. *Kassa.* Nro 2814.

Inter innumeras ephemerides, quae diebus nostris eduntur, et varios fines, saepe noxios, assequi contendunt, praeferenter omnium attentionem exposcunt pagellae sub nomine „Religio“ Budapestini prodeuntes, quae in genuino Ecclesiae spiritu dissertationes momento as proponunt, facta religionem concernentia notificant, adversos rei nostrae nisus et inimica molimina refellunt, bonas salutaresque intentiones secundant, animum inter inprosperos calamitososque aevi casus solari et tranquillare satagunt. Haec cum „Religio“ optime praestet: pagellas istas cunctis seriae lectionis amicis majorem in modum commendo.

Constantinus m. p. ep.

Cassoviae, die 24. Decembris 1886.

V. *Kalocsa* 3420. sz.

Nincs szükség arra, hogy a „Religio“ czimü egyházi lapot t. lelkészkedő papságomnak figyelmébe ajánlandó, róla sok dicséretet mondjak. Közel félszázados multja legbiztosabb tanusága annak, hogy föladatához képest a magyar egyházat hiven szolgálta. Azért e közelgő ujév alkalmából t. papságomat fölhivom, hogy e derék folyóiratot anyagi és szellemi pártfogásában részesitse.

Ludovicus, Cardinalis, Archi-Episcopus.

Budapesten, 1886. deczember 14.

VI. *Csanádi egyházmegye.* 2976. sz.

Ki vonhatná kétségbe, hogy magának a papnak és különösen a szellemi mozgalom központjaitól többé-kevésbé elszigetelten élő néplelkésznek is figyelemmel kellvén az egyházi és vallásos életben felmerülő mozgalmakat kisérni, *szüksége van oly folyóiratra*, mely őt a felmerülő kérdésekre nézve, *távol minden pártszellemtől*, egyedül a kinyilatkoztatott igazság elvei szerint tájékoztassa. Ilyen tájékoztató folyóiratnak, — habár a „Magyar Állam“-ban egy jelesen szerkesztett és a tüzpróbát már kiállott napilapunk van, mely a politikai kérdésekben nyujt tájékozást, — tekintem a *„Religio“* hetenkint kétszer megjelenő *egyházpolitikai* folyóiratot, mely nemsokára félszázados pályafutásra fog visszatekinteni. Ez okból a *„Religio“* czimü folyóiratot is *különösen pártfogásába* ajánlom a nt. papságnak.

Alexander, m. p. Episcopus.

Kelt Temesvárott, 1886. évi deczember hó 9-én.

VII. *Székesfejérvári egyházmegye.* 1434. sz.

A „Religio“ czimü kath. egyházirodalmi lap majdnem egy félszázad óta, minden nehézségek között, a legkényesebb viszonyokkal szemben is következetesen hü maradt azon programmhoz, melyet keletkezésekor maga elé tüzött.* A katholikus papságnak eme szak-közlönye éppen ezen eredeti programmhoz való szilárd elvhüség és ragaszkodás által a kath. sajtóirodalom terén oly mély gyökeret vert, és annyira megizmosodott, hogy mig más, még kath. irányu lapok is, rövidebb vagy hosszabb pályafutás után az irodalom teréről letértek és letüntek, addig a „Religio“ még mindig fennáll és tántorithatlanul hirdeti, képviseli ama magasztos és megdönthetlen elveket, melyeket zászlójára irt, s melyeknek szolgálatában Isten segedelmével nemsokára ötven évet töltend. E hosszas fennállás mig egyrészről a legfényesebb tanubizonyság a „Religio“ mellett, másrészt elég ok arra, hogy e közlönyt a nt. lelkészkedő papságnak melegen ajánljam.

János s. k. püspök.

Székesfejérvár, deczember 9-én 1886.

VIII. *Pécsi egyházmegye.* 2403. sz.

Erga requisitionem Redactoris commendo et libenter Commendo Ven. Clero meo ephemerides, quae sub titulo „Religio“ iam per semisaeculum ferme Clero Patriae nostrae adinstar fidi deserviunt ductoris in omnibus quaestionibus, quae circa vitam ecclesiasticam, educationem religiosam et scientiam theologicam emergunt et quodammodo majori gaudent momento.

Ferdinandus m. p. Episcopus.

Datum Quinque-Ecclesiis die 19. Dec. 1886.

IX. *Szatmár.* Nr. 2435/1886.

Nubes ephemeridum in omnes societatis civilis venas diffusa tantam excitavit pugnam ac mentium dissensionem, ut quilibet adstrictum se sentire debeat seligere, quod bonum est, et folia, quae spiritum Ecclesiae propagant, etiam materiali succursu adiuvare ac promovere. Inter folia catholica specialem attentionem nostram merentur, quae inscribuntur „Religio kath. egyházi- és irodalmi folyóirat.“ Haec enim plurimis obversantibus vicissitudinibus inconcussam erga Ecclesiam comprobaverunt fidem ac adhaesionem; praesentes etiam inter procellas recto spiritu, strenue ac forti animo decertant pro veritatibus aeternis, iuribus Ecclesiae; convincunt errores, animos ad veritatis lucem dirigunt. Quibus ex causis iam anno 1878. ope litterarum circularium sub Nr. 2241/1878. eam fecimus dispositionem, ut dicta folia pro omnibus bibliothecis districtualibus e cassis ecclesiarum compararentur. Dispositionem hanc vigore praesentium renovamus et folia praeattacta attentioni Ven. Clero commendamus.

Datum Szathmárini, die 31. Decembris 1886.

Laurentius m. p. ep.

X. *Veszprémi egyházmegye.* 94. sz

A „Religio“ czimü katholikus egyházi és irodalmi folyóiratot, a mely közel félszázad óta szolgálja a katholikus egyházat és papságot, s a mely minden nehézségek között, a legkényesebb viszonyokon keresztül erősen megállotta a maga helyét, s mindenkor megközelithetetlenül megőrizte tisztán egyházias jellegének ama fenséges jellemvonását, melynél fogva benne az apró érdekek és spekulácziók játéka soha otthont nem talált, s ennélfogva a legmelegebb pártolásra méltó, kedveltségtek különös pártoló figyelmébe ajánlom.

Zsigmond s. k. püspök.

* Erről a mgs és ft püspök ur kiválóan illetékes tanuságot tenni. Ott állt ő mint főmunkatárs, a lap bölcsőjénél, az alapitó Szaniszló és Somogyi mellett.

XI. *Pannonhalma.* 40. sz.

A rendtárs uraknak szives pártolásába ajánlom melegen a ngs és ft dr Breznay Béla egyetemi ny. r. hittanár ur, pápai t. kamarás szerkesztésében megjelenő „Religio“ czimü lapot, a mely már közel félszázad óta kitartóan szolgálja a katholikus egyházat és papságot s az általa képviselt ügy szentségéhez méltó komoly modora, a pártvillongások és érdekek által meg nem ingatott következetessége által, a közbecsülést vivta ki magának. — Az előfizetési dij (félévre 5 frt) a székház pénztárából vehető ki.

Kolos m. k. főapát.

XII. *Szepesi egyházmegye.* Nr. 586.

Quadragesimus sextus currit annus inde ab illo tempore, quo pagellae *„Religio, kath. egyházi s irodalmi folyóirat“* dictae edi coeperunt. Pagellas has, iura Ecclesiae et christianam pietatem gladio spiritus, quod est verbum Dei, inconcussibili zelo adversus inimicos veritatis propugnantes, Ven. Clero impensissime commendo.

Scepusii die 23. Januarii 1887.

Georgius m. p. Episcopus.

XIII. *Jászóvár.* Másolat. — J. N.! 56. sz.

Kedves Házfőnök Ur! Profán tanulmányaink között, melyekre tanitói állásunknál fogva időnk s erőnk nem kis részét vagyunk kénytelenek feláldozni, mint szerzetes kanonokok, kiknek különben is mindenünk az egyháztól s az egyházért van, nem mellőzhetjük azon irodalom pártolását sem, mely a hit és erkölcs zászlaja alatt vivja nehéz harczát a modern sajtó által csak szitott hitetlenséggel s erkölcstelenséggel. E nemesebb, e fenköltebb czélu irodalom egyik folyóiratára kivánom ez alkalommal Kedves Házfőnök urnak, s általa a vezetése alatt álló testvéreknek szives figyelmét fölhivni: a Budapesten megjelenő *„Religió“-ra*, mely már-már félszázados pályát futva meg, kiváló müveltségü szerkesztők vezetése mellett gazdag s mindenkor változatos tartalmas közleményeivel folyton arra törekedett, hogy a meggyőződés ékesszólásával hirdesse hitünk szent igazságait, Istenben bizó elszántsággal védje egyházunk jogait, s éber figyelemmel kisérve a törvényhozás és törvénykezés, az oktatás és nevelés, általában a közélet minden nevezetesebb mozzanatát, tántorithatlan következetességgel pártolja a jót, ostorozza a rosszat. — Ily folyóirat valóban megérdemli a gyámolitást, azért szives készséggel hajtván jelenlegi érdemes szerkesztőjének kérelmére, Kedves Házfőnök Urat ezennel fölkérem, hogy jó példájával előljárva, szerető buzditásával oly irányban hatni sziveskedjék, hogy nevezett folyóiratnak, mely szentmisék elvállalásával is megszerezhető, előfizetői közé testvéreink sorából mentül többen iratkozzanak be. Jászóvárott, az 1887-ik év január hó 15-ik napján.

Kaczvinszky Viktor prépost.

XIV. *Munkácsi egyházmegye. Ungvár.* 6113.

A dr Breznay Béla budapesti tud. egyet. tanár és pápai t. kamarás által szerkesztett „Religio“ czimü hetilapot, melynek immáron közel félszázados fennállása és következetesen megtartott kifogástalan iránya, tudós szerkesztőjének neve, ki a legjelesebb kath. publicista erőket csoportositja maga körül, a tisztán egyházi jellegü lapirodalom barátainak a legjobb garancziát nyujthatja, kedveltségtek figyelmébe melegen ajánlom.

Kelt Ungvárott, 1886. deczember hó 6-án

János s. k. püspök.

Gyüjtő neve: .....

N é v	Lakása	Utolsó posta	frt	kr.

Budapesti Hornyánszky A. Könyvnyomdájából.

NEGYEDIK CYKLUS.
1884—1886.

ALÁIRÁSI FELHIVÁS

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

KÖNYVKIADÓ-VÁLLALATÁRA.

A Magyar Tudományos Akadémia a folyó évvel könyvkiadó vállalatának új cyklusát indítja meg. Feladatát nem látja kimerítve, s a mi kulturális viszonyaink között nem is láthatja, a tudományoknak szakszerű s csupán a szakkörök érdeklődésére számító mívelése által. Nemcsak gazdagítani törekszik a nemzet szellemi kincses házát, hanem a szónak minél igazibb értelmében nemzeti tulajdonná tenni azt. Munkássága ennélfogva a tudományok önálló mívelése mellett, **a tudományos ismeretek terjesztésére, a tudományos előadás művészi és népszerű formájának** kiképzésére is irányúl. A könyvkiadó vállalattal erre a nagy, nemzeti jelentőségű czélra törekszik. Oly eredeti és fordított munkák kiadását határozta benne, melyeknek megválasztásában irodalmunk legszembetünőbb hiányainak betöltése és a művelt közönség szükségleteinek kielégítése a fő szempontok.

Első felhívásának kibocsátása óta a legkitünőbb munkák hosszú és becses sorát, a tudomány klasszikusainak egész kis könyvtárát adta a magyar közönségnek. Az ó kor klasszikus népeinek története, politikai, társadalmi és művészeti élete világhirű művek teljességében ismertetvék. A világirodalom története kitünő monographiákban kezdve meg a francziával és angollal. A magyar nyelvészet legfőbb kérdései alapvető dolgozatokban tárgyalva. A philosophia jelenkori irányai, a politikai, jogi és közgazdasági tudomány újabb vívmányai, felfogása és eszméi tanúlságos munkák egész sorában mutatva be. E gazdag könyvtárban ott vannak *Macaulay, Carlyle, Mommsen, Curtius, Thierry Amadé* és *Symonds* történelmi, *Lewes* és *Stuart Mill* böleseleti, *Boissier, Nisard* és *Taine* irodalmi, *Goethe* költői, *Müller* nyelvtudományi, *Bluntschli, Gneist, Laveleye* és *Todd* politikai, *Maine Sumner* és *Carrara* jogi, *Leroy-Beaulieu* pénzügyi munkái; az eredetiek közt *Arany János* prózai dolgozatai, *Hunfalvy Pál* és *Vámbéry Ármin* ethnographiai s nyelvészeti műve és *Pauler Tivadar* adalékai a magyar közjoghoz.

Az erkölcsi siker, melyről e sorozat tanúskodik, megfelelő külső eredménynyel párosúlt. Az Akadémia nemcsak a rá háruló kötelesség érzetével teljesítette feladatát, hanem azzal az örvendetes és biztató meggyőződéssel is, hogy a nemzeti mivelődésünkre oly fontos vállalat a magyar közönségnél méltó fogékonyságra talált.

E kötelességérzettel és e meggyőződésben indítja meg a vállalatnak új, már negyedik cyklusát s értesíti a közönséget programmjáról. Az említett általános szempontokon kivül, főleg a történelmi és irodalmi sorozatba felveendő munkák kijelölésénél, a Könyvkiadó Bizottság tekintettel volt arra, hogy **az eddig kiadott művekhez az újak, tárgyokra nézve, folytatva vagy kiegészítve csatlakozzanak.** A jog- és államtudományi sorozat összeállításánál pedig figyelembe vette a gyakorlati élet némely igényeit is, melyeknek a tudomány szempontjából való kielégítése nem esik a könyvkiadó vállalat feladatán kivül.

Az új folyamnak ez irányelvek alapján összeállított programmja a következő:

ELSŐ SOROZAT. TÖRTÉNELEM.

MAC-CARTHY: Korunk története. Angol eredetiből fordítja *Szász Béla*. Három kötet.
RANKE LEOPOLD: A római pápák, egyházuk és államuk a XVI. és XVII. században. Fordítja *Lehr Albert*. Első kötet.
SYMONDS: Az olaszországi renaissance művészete. Fordítja *Pulszky Károly*. Egy kötet.
THIERRY AMADÉ: Római történet az ötödik században. Fordítja *Óreg János*. Három kötet.

MÁSODIK SOROZAT. IRODALOM.

ALEXANDER BERNÁT: Kant. (Eredeti.) Második kötet.
BEÖTHY ZSOLT: A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban. (A Kisfaludy-Társaság pályázatán jutalmat nyert eredeti munka.) Egy kötet.
HEINRICH GUSZTÁV: A német irodalom története. (Eredeti.) Első és második kötet.
DANTE DIVINA COMMEDIÁJÁBÓL: A POKOL, *Szász Károly* fordításában. Egy kötet.
TAINE: Az angol irodalom története. Fordítja *Csiky Gergely*. Negyedik és ötödik kötet.

HARMADIK SOROZAT. JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNY.

CONCHA GYŐZŐ: Újkori alkotmányok. (Eredeti.) Két kötet.
GIDE PÁL: A nők joga. Egy kötet.
LAVERGNE LEÓ: A mezőgazdaság Angliában, Skóciában és Irlandban. Fordítja *Beksics Gusztáv*. Egy kötet.
B. KRAFFT-EBING: Törvényszéki lélektan. Fordítja *dr. Schwarczer Ottó*. Egy kötet.

A könyvkiadó vállalat első sorozatából évenkint **nyolczvan ív**, a másodikból **hatvan ív**, a harmadikból **ötven-hatvan ív**, angol díszkötésben fog 20—30 íves kötetekben megjelenni.

Az első sorozat egy évfolyamának ára **négy**, a második és harmadiké **három-három** forint. Ezen kivül az angol **vászonkötésért kötetenként 40 krajczár** fizetendő.

Egy-egy évfolyam aláirási ára előre bérmentve küldendő, ily czím alatt: **Akadémiai könyvkereskedés** *(Knoll K. és Társa)* **Budapesten, az Akadémia épületében.**

Az aláirás egy sorozatra is elfogadtatik, de három évre kötelező.

Az évi illetmény ezentúl **minden esztendő november hava folytán küldetik szét, sőt esetleg már tavaszszal.**

A jelen, negyedik cyklus pártolói az előbbi három cyklusban megjelent minden munkát egyenként az eredeti előfizetési áron (kötetenként 1 frt 90 kron) szerezhetik meg; ezek a következők:

TÖRTÉNELMI SOROZAT:

MACAULAY. Anglia története. II. Jakab trónralépte óta. Angolból fordította *Csengery Antal* és *Zichy Antal*. Második átnézett kiadás. Hat kötetben. (Teljes.) Díszkötésben. Ára .... 11 frt 40 kr.

CARLYLE T. A franczia forradalom. Angolból ford. *Baráth Ferencz*. Három kötetben. (Teljes.) Díszkötésben. Ára ..... 5 frt 70 kr.

CURTIUS E. A görögök története. Németből fordították többen. Hat kötetben. (Teljes.) Díszkötésben. Ára ..... 11 frt 40 kr.

HUNFALVY PÁL. Magyarország ethnografiája Egy kötet. (Teljes.) Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

GOLDZIHER IGNÁCZ. Az iszlam. (Eredeti.) Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

SYMONDS. A renaissance Olaszországban Ford. *Pulszky Károly*. Két kötet. Díszkötésben. Ára ..... 3 frt 80 kr.

THIERRY A. A római birodalom képe. Fordítja *Csiky K.* Egy kötet. Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

VÁMBÉRY Á. A magyarok eredete. Ethnologiai tanulmány. Második, népszerű kiadás. Eredeti. Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

FUSTEL DE COULANGES. Az ókori község. Tanulmány a görög és római vallásról, jogról és intézményekről. Fordítja *Bartal Antal*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

BOISSIER GASTON. Archaeologiai séták. Róma és Pompéi. Fordítja *Dr. Molnár Antal*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

IRODALMI SOROZAT:

MÜLLER M. Ujabb felolvasásai a nyelvtudományról. Németből ford. Dr. *Simonyi Zsigmond*. Egy kötet. (Teljes.) Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

BOISSIER. Cicero és barátjai. Franczióból fordította Dr. *Csiky Kálmán*. Egy kötet. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 1 frt 90 kr.

ARANY JÁNOS prózai dolgozatai. Egy kötet. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 1 frt 90 kr.

ALEXANDER B. Kant. Eredeti. Első kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

LEWES. A philosophia története Thalestől Comteig. Angolból ford. Dr. *Bánóczi József*. Három kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára 5 frt 70 kr.

NISARD. A franczia irodalom története. Franczióból fordít. *Szász Károly*. Négy kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 7 frt 60 kr.

SZÁSZ KÁROLY. A világirodalom époszai. Eredeti. Két kötetben. Díszkötésben. Ára 3 frt 80 kr.

TAINE H. A. Az angol irodalom története. Fordítja *Csiky Gergely*. I. II. III. kötet. Díszkötésben. Ára ..... 5 frt 70 kr.

JOG- ES ÁLLAMTUDOMÁNYI SOROZAT:

BLUNTSCHLI J. C. Az általános államjog és a politika története a tizenhatodik század óta a jelenkorig. Németből ford. Dr. *Acsády Ignácz*. II-ik kötet. Az első kötet elfogyott. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

MAINE SUMNER H. A jog őskora, összeköttetése a társadalom alakulásának történetével s viszonya az ujkori eszmékhez. Angolból ford. Dr. *Pulszky Ágoston*. Egy kötet. Díszkötésben. (Teljes.) Ára 1 frt 90 kr.

TODD. Az angol parliamenti kormányrendszer fejlődése és állása. Angolból ford. Dr. *Dapsy László*. Három kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 5 frt 70 kr.

CARRARA. A büntetőjog tudományos programmja. Olaszból ford. *Beksics Gusztáv*. Két kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára 3 frt 80 kr.

PAULER TIVADAR. Adalékok a magyar jogtudomány történetéhez. Egy kötet. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 1 frt 90 kr.

GNEIST R. A jogi állam. Németből ford. Dr. *Takács Lajos*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

LEROY-BEAULIEU. Pénzügytan. Franczióból fordította Dr. *Láng Lajos*. Négy kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 7 frt 60 kr.

LAVELEYE E. A kormányformák az ujkori társadalmakban. Fordítja *Tóth Lőrincz*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

MAYR GY. A társadalmi élet törvényszerűsége. Két szines térképpel és számos grafikai táblával. Fordítja Dr. *Körösi József*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára ..... 1 frt 90 kr.

ÉRTEKEZÉSEK az angol és franczia közgazdaságtan köréből. (Foville, — Giffen, — Cliffe Leslie, — Bagehot, — Stanley Jevons, — Syme, — Cairnes, — értekezései.) Ford. Dr. *Földes Béla*. Egy kötet. Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

TAINE H. A. A jelenkori Franczia ország alakulása. Fordítja Dr. *Toldy László*. Három kötetben. Díszkötésben. Ára ..... 5 frt 70 kr.

A pártoló tagok kedvezményi áron megszerezhetik:

BANÓCZI J. Révai Miklós élete és munkái. Jutalmazott pályamű. Egy kötet. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 1 frt 80 kr.

PAULER GY. Wesselényi Ferencz nádor és társainak összeesküvése. 1664—1671. Két kötetben. Díszkötésben. (Teljes.) Ára ..... 3 frt 50 kr.

TREFORT ÁGOSTON. Kisebb dolgozatok az irodalom, közgazdaság és politika köréből. Egy kötet. Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

LUKÁCS BÉLA. Államháztartás-adózás Franczia-országban. Ára füzve 1 frt 50 kr., kötve 2 frt.

KÁLLAY B. A szerbek története. I-ső kötet. Díszkötésben. Ára ..... 2 frt 40 kr.

TREFORT ÁGOSTON. Emlékbeszédek és tanulmányok. Egy kötet. Díszkötésben. Ára 1 frt 90 kr.

LEWES G. H. Goethe élete. Ford. *Szász K.* Két kötetben. Díszkötésben. Ára ..... 3 frt 80 kr.

BEÖTHY LEÓ. A társadalmi fejlődés kezdetei. Két kötet. Díszkötésben. Ára.. 3 frt 80 kr.

LUKÁCS BÉLA. Államháztartás és háztartás Angliában. Ára füzve 1·50 kr., kötve 1 frt 90 kr.

Az Akadémia, midőn jelen vállalatára a hazai közönség figyelmét ismét felhívja, teljes bizalommal reméli, hogy az, a nemzeti művelődés érdekében, méltánylással és pártolással fog találkozni.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ BIZOTTSÁGA:

Beöthy Zsolt,
biz. előadó.

Gróf Lónyay Menyhért,
bizottsági elnök.

ALÁIRÁSI ÍV

a M. Tudom. Akadémia könyvkiadó vállalatának IV. cyklusára (1884—1886).

	Az aláiró neve	Lakhely	Utolsó posta	A Magyar Tud. Akadémia könyvkiadó vállalatának		
				I. Sorozatára: Történelem. Évenkint 80 ív 4 frt.	**II. Sorozatára:** Irodalom. Évenkint 60 ív 3 frt.	**III. Sorozatára:** Jog- és állam-tudomány. Évenkint 50—60 ív 3 frt.
				Példány-szám		
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						

FIGYELMEZTETÉS.

Az aláirás egy sorozatra is elfogadtatik, de három évre (1884—1886-ra) kötelező. A munkák csak kötve bocsáttatnak ki ismert körűlvágott, erős angol díszkötésekben.

Az aláirók kötelezik magukat három éven át az I. sorozatért 4 forintot, a II. sorozatért 3 forintot, a III-ik sorozatért szintén 3 forintot és a hány kötet annyiszor 40 krajczárt kötési díj fejében évenként fizetni. Az évi díjak előre küldendők ily czím alatt: Akadémiai könyvkereskedés (Knoll K. és Társa) Budapesten, az Akadémia épületében.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ BIZOTTSÁGA.

4

FELHIVÁS

A NEMZET KOSZORUS KÖLTŐJÉNEK

KISFALUDY KÁROLYNAK

SZÜLETÉSE SZÁZADOS ÉVFORDULÓJA ALKALMÁVAL

GYŐRÖTT FELÁLLITANDÓ

EMLÉKSZOBOR ÜGYÉBEN.

KISFALUDY KAROLY irodalmi egyéniségét s rövid életén kifejtett munkásságának érdemeit nem is szükség bővebben fölemlegetni. Az a fél század, mely sirjára borul, sem a rögös pálya emlékét el nem födheté, sem érdemeit ki nem törölhette a nemzet öntudatából.

Jöhet talán kor, mely nem zengi többé dalait; jöhet idő, mikor szinműveit csak olvasásból ismerik majd az irodalom barátai; — de mig e földön magyar él, nemzete multját ismerő; mig a fejlődés diadalmas magaslatáról a kezdés elszánt munkásaira vissza-visszanéz a hálás kegyelet: addig Kisfaludy Károly emléke biztositva van.

Hogy költészetünket, mely soká csak nyelvében volt magyar, — *nemzetivé* tette: olyan érdeme, mely egészen a multé nem lehet soha. Ezt az érdemét az utódok haladása, bármennyire jusson a kezdettől, el nem feledteti; sőt inkább — miként az oltovány nemes erejét — a szerencsés fejlődés csak neveli s mind gazdagabb gyümölcsökben mutogatja az egymást váltó nemzedékeknek.

Kisfaludy Károly emlékét művei őrzik. „Nem poetai dicsőség után törekedtem“ — irja ő maga. Szerénysége nem kér oszlopot érczből; de érdemei megkövetelik.

Midőn tehát Győrmegye és Győr szab. kir. város közönsége, mely büszkén vallja nem egy czimen közelebbről is magáénak a nemzet e nagy munkását, ezennel szószólójává lesz azon eszmének, hogy *Kisfaludy Károly* érdemeit méltó emlék hirdesse szülőföldje szép határán: teszi ezt azon meggyőződésben, hogy mig a kezdeményezés és kivitel munkájával önmaga iránti kötelességet teljesit, egyszersmind oly nemzeti érdeknek tesz szolgálatot, amelynél fogva az erejét meghaladó vállalkozáshoz a nemzet hű fiainak közremunkálását széles e hazának minden vidékéről várhatja.

S hogy e hazafias eszme megvalósitását lehetőleg már a költő születésének századik évfordulójával együtt ünnepelhessük: Laszberg Rudolf gróf Győrmegye alispánjának és Lacza Ferencz Győr szab. kir. város polgármesterének társ-

elnöksége alatt megalakult 100 taggal a „Kisfaludy-szobor végrehajtó-bizottsága“; mely lelkesedését feladata nagyságától nyerve — miután az emlékszobor költségeire gyüjtendő pénzek gyümölcsöző kezelésére Győrmegye törvényhatósági bizottságának $\frac{24}{\text{B. 885.}}$ sz. a. kelt határozatával a megyei házi pénztár szives szolgálatát megnyerni szerencsés volt: a jelen felhivással fordul a nemzethez, a nemzeti művelődés körül szerzett érdemeket tettel is méltányolni kész hazafiak és honleányokhoz, hogy a kegyelet és hála művének méltó végrehajtásához, amire egy szükebb vidék legjobb erőinek megfeszitésével is elégtelen volna, — szivük és tehetségük szerint járulni kegyeskedjenek.

A kötelesség, melynek teljesitésére megyénk nagy szülöttje iránt vállalkozunk, első sorban minket illet ugyan; de az a magas érdek, melynek ezzel is szolgálni kivánunk, édes hazánk egy nemzetünk közérdeke! Mert meggondolni való igazság az, hogy népek életében a méltatlan feledés nem a multat temeti el, hanem a jövendőt teszi meddővé; s viszont minden gondolat, minden oly eszme, mely a mult érdemeit méltányló hála melegén fakadva, szóvá és tetté leszen az élők szemei előtt: megtermékenyiti a nemzeti közszellemet s uj érdemeknek fejleszti csiráit.

Nemzeti nagylétünk uj ezerbe néző reményei — Isten után — csak a jelenseink szerzette érdemekben köthetnek gyökeret: hadd álljon tehát a haza szent földjén minél több nyilvános bizonysága annak, hogy ez a nemzet méltó örököse az érdemeknek, melyeknek remélni meri jutalmát!

Kelt Győrött, a „Kisfaludy-szobor végrehajtó-bizottságának“ 1885. évi május hó 4-én tartott üléséből.

Gróf Laszberg Rudolf m. k.,
Győrmegye alispánja,
bizotts. elnök.

Lacza Ferencz m. k.,
Győr szab. kir. város polgármestere,
bizottsági elnök.

Kiss Ferencz m. k.,
ügyvéd,
bizottsági jegyző.

275

HARMADIK HIRADÁS

MAGYAR ALÁIRÁSÚ SZENT KÉPEKRŐL.

Isten dicsőségére, szenteink tiszteletére, a' magyar kath. nép keresztény képezése és áhítatának nevelésére általam rézbe metszett magyar aláiratú szent képeket **1839**ki Aprilisban nyilványítottam **12.000** példányban, rövid időre a' második már **22,000** példányt foglaló kiadás leve szükségessé. Müvem kelendőségéből eredt örömemben Isten ajándokát áldottam, 's hálául Szent képeimnek megmeg új, gazdagabb kiadását eszközölni vágyaim, 's nyilt igéretem' szentebbike lőn. Ám új töretlen pályára lépvén, legforróbb óhajtásaim ideiglen megakadtak. Jelenleg egy lelkes és szerény férfiutól is célomhoz segítetve, szerencsém van a' t. cz. közönségnek magyar aláirású szent képeimnek harmadik 's gazdagabb kiadását hírűl adni. Ugyan is kilencz rendbeliek, részént réznyomatok, részént rajzaim szerint Pesten készült új kőnyomatok százezer példányban kiállitva.

Szerezhetők képeim Esztergomban a' F. T. Vicariatusban, Tillmann Ádám kereskedőnél, 's az alúlirt kiadónál; Nagyszombatban szinte a' F. T. Vicariatusban; Budán a' Religio-Nevelést szerkeztő hivatalban; Pesten Sujánszky Antal Leopold városi káplán úrnál. És pedig:

	ft.	kr.
	ezüst pénzben.	
1. Az első rendűekből **12** kép (fölmelegült ó ízlésben, 4 hüvelk 's 7 vonalnyi magosak, 3 hüvelk 3 vonalnyi szélesek, fényes papiroson, arany- ezüst- vagy rezes kőnyomatok)	—	24
2. A' másod rendűekből **100**, (a' föllebbiek, csakhogy fekete nyomatúak, külömbféle szinű úgy nevezett természet-natur-papiroson)	1	—
3. A' harmad rendűekből **100**, (a' föllebbi fekete nyomatúak fehér papiroson)	—	50
4. A' negyed rendűekből **100**, (fekete réznyomatok, 4″ 5‴ magos, 3″ szélesek, külömbféle élénk szinű természet papiroson	—	50
5. Az ötöd rendüekből **100**, (ugyan azok fehér papiroson)	—	40
6. A' hatod rendűekből **24**, (3″ magos, 2″ 3‴ széles, fényes papiroson, arany-könyomatú csinos képecskék	—	24
7. A' heted rendűekből **100**, (ugyan azok külömbféle élénk szinű papiroson)	—	40
8. A' nyolczad rendűekből **100**, (ugyan azok fehér papiroson)	—	30
9. A' kilenczed rendű (fekete nagyobb réznyomatok) egyenként bocsájtatnak árúba, u. m.		
a) Jézus-fej (5″ magos, 3″ 6‴ széles)	—	1
b) Sz. Mária-fej (5″ m. 3″ 6‴ sz.)	—	1
c) Feszület (5″ 6‴ m. 3″ 6‴ sz.)	—	1
d) Magyar ország véd asszonya (5″ 9‴ m. 4″ sz.)	—	2
e) Szüz Mária a' kis Jézussal (6″ m. 4″ 6‴ sz.)	—	2

Hogy pedig művemmel czélt érhessek, bátorkodom a' N. T. egyházmegyei Titoknok urakat alázattal kérni, hogy mind ezeket a' megyei F. T. Papságnak tudtára adni és ajánlani ne terheltessenek, annyival is inkább, mivel a' jövedelem nevezetes részét ez alkalommal is a' szegény és nagyobb szorgalmú iskolás gyermekeknek szenteltem.

Esztergomban Februarius **10**-kén **1845**.

Majer István s. k.
áldozópap 's Mesterképző intézeti tanító.

Az elősorolt képek kinyomatása megengedtetik.
Költ Esztergomban 1845*ik évi Február* 13*kán.*

Rudnyánszky József s. k.
Esztergomi Érseki Helyettes.

6

Einladung zur Pränumeration

auf den dritten Jahrgang der archäologischen Monatschrift:

MITTHEILUNGEN

DER K. K. CENTRAL-COMMISSION

ZUR ERFORSCHUNG UND ERHALTUNG DER BAUDENKMALE.

Unter der Leitung des Präses der k. k. Central-Commission Karl Czoernig Freiherr v. Czernhausen.

Redacteur: KARL WEISS.

Das gesteigerte Interesse der Gebildeten in Österreich an dem Studium der Archäologie und Kunstgeschichte berechtigt zu der Erwartung, dass den „Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale“ die bisherige sehr lebhafte Theilnahme auch in dem mit 1. Jänner 1858 beginnenden dritten Jahrgange dieser Monatschrift erhalten bleibt.

Die Anordnung des Stoffes und die äussere Ausstattung der „Mittheilungen“ bleiben dieselben wie in den bisher verflossenen Jahrgängen.

Als Organ der k. k. Central-Commission wird diese periodische Schrift über die Thätigkeit derselben, der k. k. Landesbau-Directionen, der Conservatoren und Correspondenten eine möglichst getreue Übersicht bieten und durch den reichen ihr zufliessenden Stoff die Kenntniss der zahlreichen Kunstschätze des Kaiserstaates zu erweitern bemüht sein.

Durch die Betheiligung zahlreicher und namhafter Gelehrten werden die „Mittheilungen“ auch in der Lage sein, die Disciplinen der Archäologie strenge zu handhaben, auf die hervorragendsten Forschungen des In- und Auslandes stets Rücksicht zu nehmen, und für eine auf wissenschaftlichen Grundlagen sich bewegende Würdigung und Beurtheilung der Kunstdenkmale möglichst sichere Anhaltspunkte bieten.

In Bezug auf die Entwicklung der Kunst des Mittelalters in Österreich ist das Hauptaugenmerk der „Mittheilungen“ auf die Werke der Architectur gerichtet. Selbstverständlich nehmen hiebei kirchliche Bauwerke den hervorragendsten Platz ein, ohne dass jedoch die Werke der mittelalterlichen Profan-Architectur und deren kunstgeschichtliche Bedeutung aus den Augen verloren werden. Es kommen daher zahlreiche Charakteristiken und Beschreibungen von Kirchen, zugleich aber auch von Burgen, Schlössern, Feldbefestigungswerken etc. des Mittelalters in Österreich zur Veröffentlichung. Im Zusammenhange mit den Werken der Architectur wird sodann auch auf die Erzeugnisse der mittelalterlichen Sculptur und Malerei, der Goldschmiedekunst und Paramentik die gebührende Rücksicht genommen werden.

Ebenso wird die Aufmerksamkeit auf eine gründliche historische Quellenforschung, und bei der vorwiegenden Behandlung religiöser Kunstwerke auf den ganzen Cultus der katholischen Kirche, sowie auf die christliche Symbolik gerichtet sein.

Rücksichtlich der Werke des classischen Alterthumes werden diese Blätter über alle in neuester Zeit vorgenommenen Ausgrabungen und alle zur Kenntniss der k. k. Central-Commission gelangenden Funde an Inschriften, Münzen, Anticaglien berichten und zeitweise auch Abhandlungen über Denkmale des classischen Alterthums in Österreich veröffentlichen.

Die interessantesten Gegenstände werden wie bisher durch Abbildungen im Holzschnitte und lithographirte oder radirte Tafeln veranschaulicht werden. Auf der zweiten und dritten Seite dieses Prospectus lassen wir einige der Holzschnitte folgen, welche in den beiden ersten Jahrgängen der „Mittheilungen“ enthalten sind.

Jeden Monat wird ein Heft von mindestens $3^1/_2$ Druckbogen Text in Gross-Quart ausgegeben und jedes Heft mit Holzschnitten und in der Regel mit einer Tafel versehen sein.

Die Redaction.

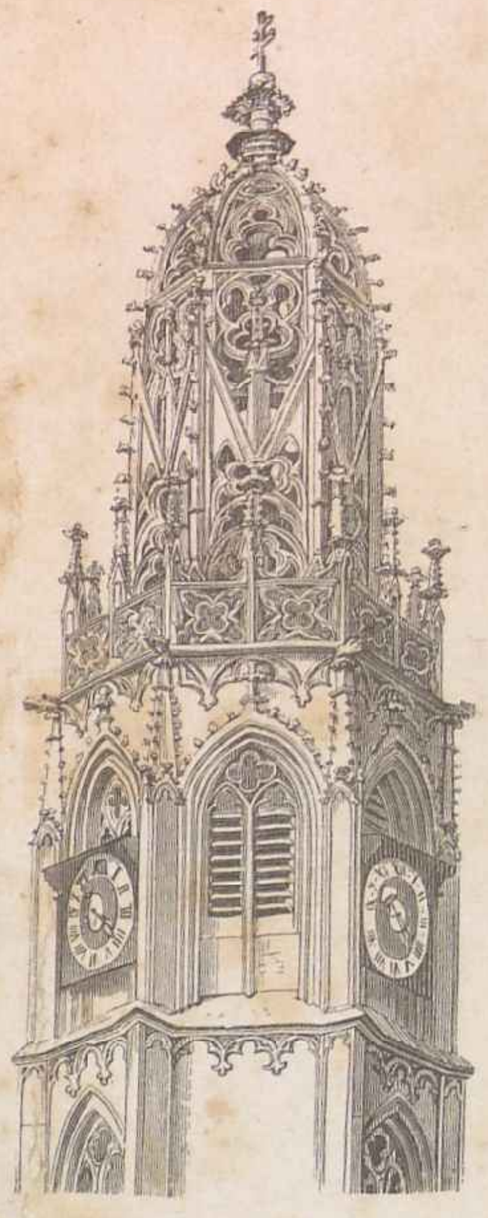

Kirche Maria am Gestade in Wien.

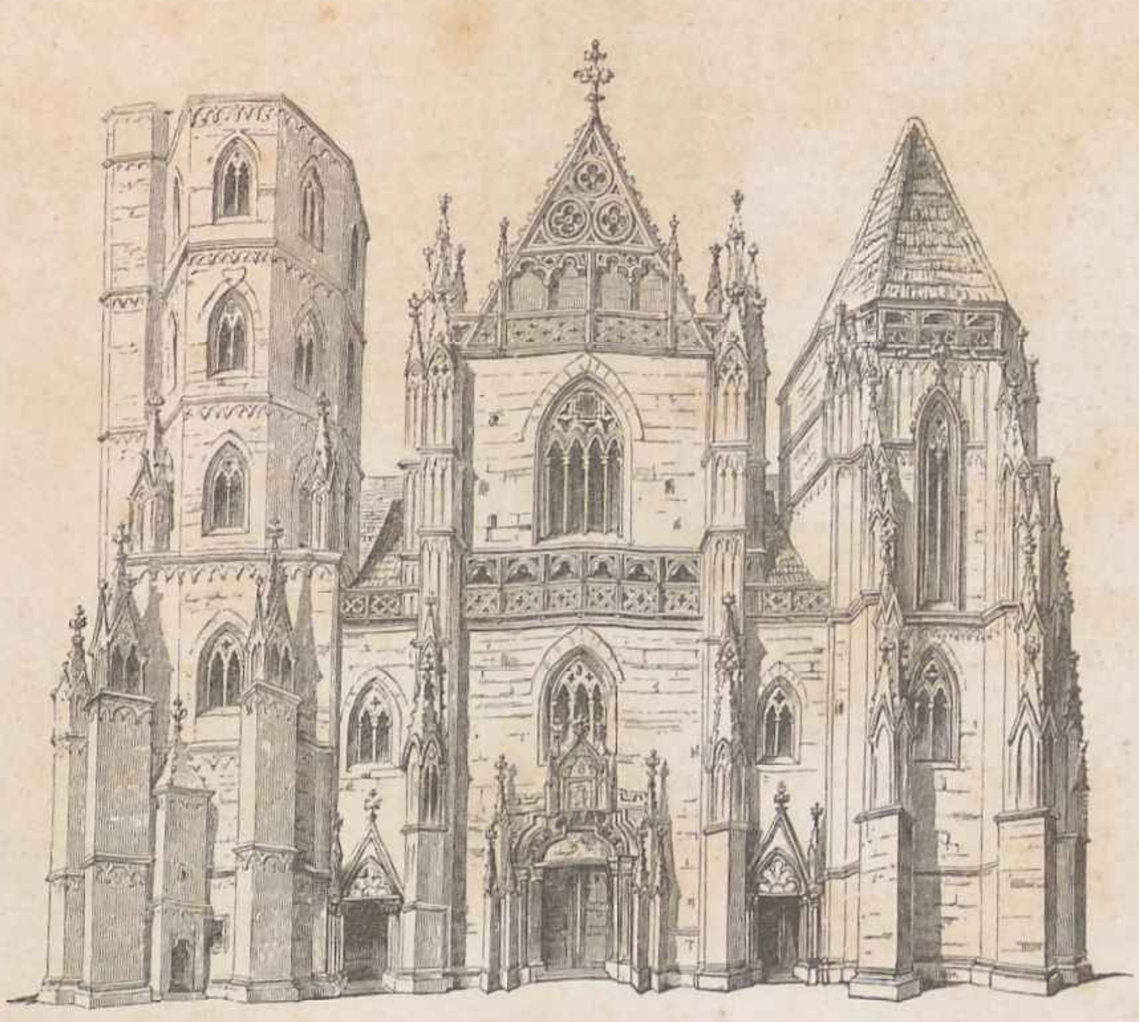

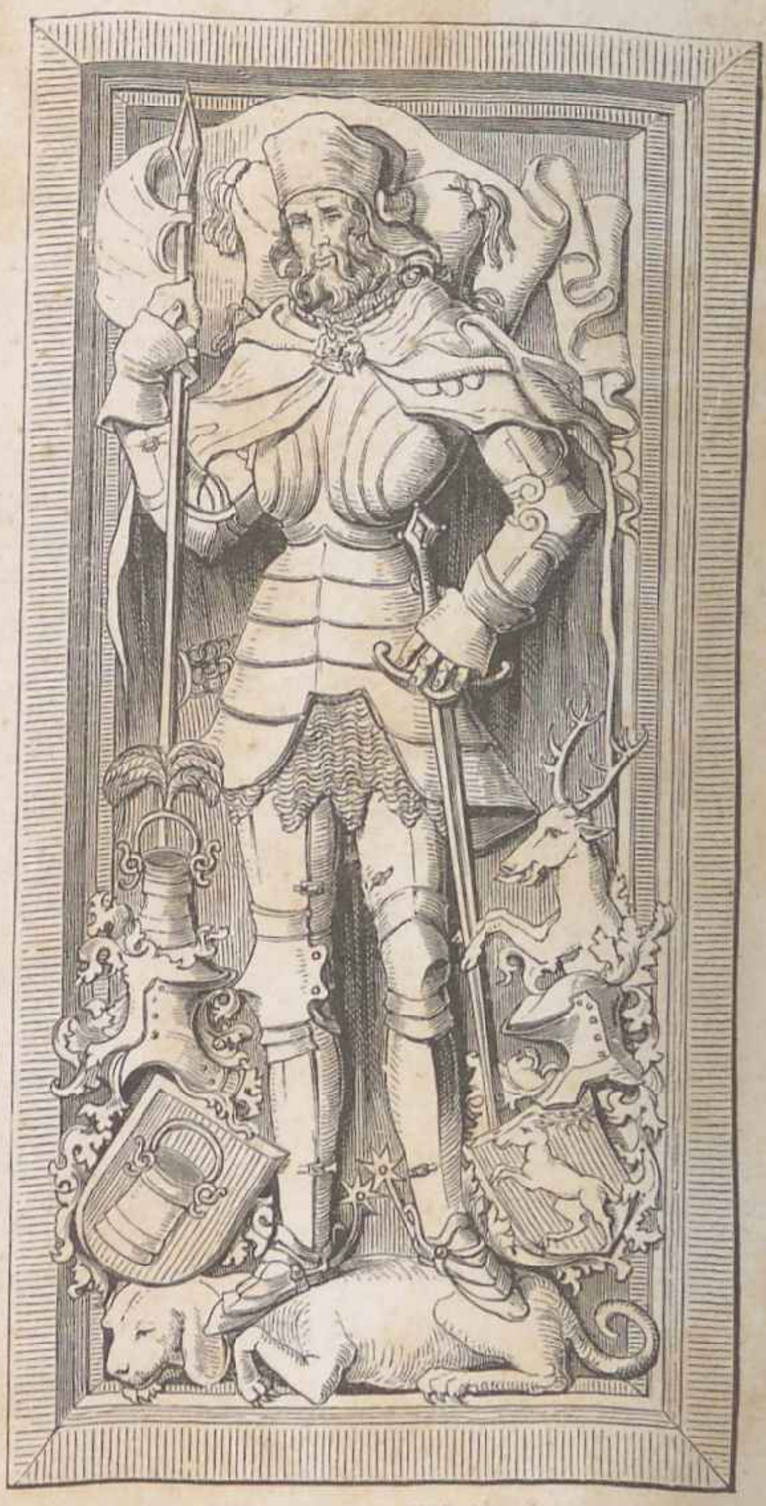

Grabstein in Fehring.

Florianithor in Krakau.

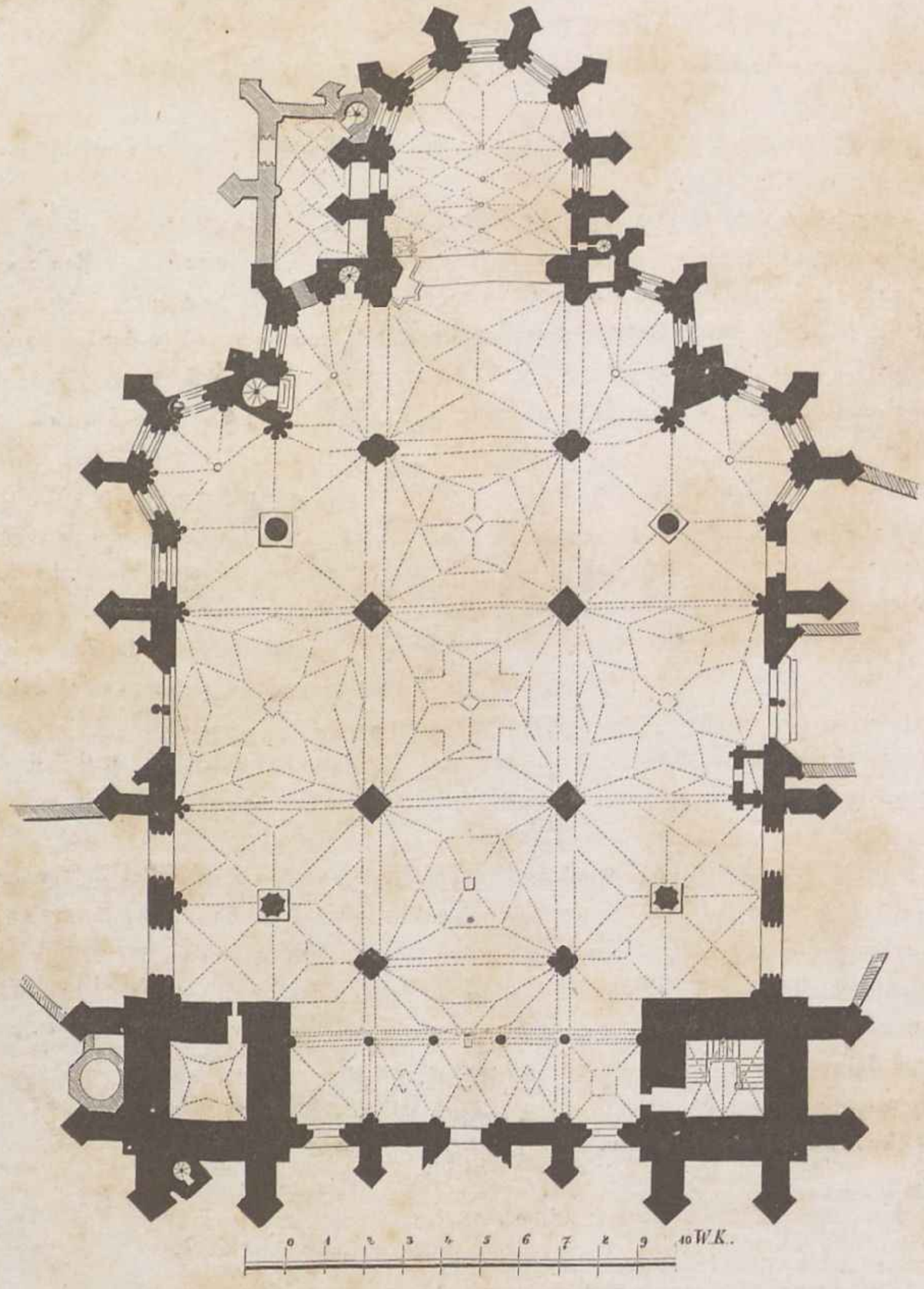

Grundriss und Ansicht des Kaschauer Domes.

Dogenpalast zu Venedig im XIV. Jahrhundert.

Tympanon der Jakobs-Capelle in Ödenburg.

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON.

7

Esztergomban, országunk apostoli buzgalmú főpapja Primás ő Herczegségének védnöksége alatt, a m. kir. Ministerium által is jóváhagyott Irodalmi-egylet alakult. Ennek üdvös czélját és gyakorlati szervezetét a t. közönség a mellékletben közlött alapszabályokból legvilágosabban megismerheti; melyek egyszersmind a nagy erkölcsi haszon mellett, azon jelentékeny előnyőkről is biztositást nyújtnak, melyekre a t. részvényes-tagok számithatnak, ugyanis: mindegyik tag — tag pedig lehet minden honfi és honleány, ki az évi 2 ft. részvény-dijt lefizeti, — a nemes ügyre szabályszerü befolyást nyer, és 2 ft. évi részvénye fejében külön tartalmú 12 füzet korkérdést fejtegető, és 12 füzet népiratkát s igy évenkint **24 füzetet** bérmentve kap. Ezek oly előnyök, milyekkel tagjait kevés társulat kecsektetheti.

Hogy kiadványaink korszerüek s igy részint a napi-kérdésekben tajtékozók, sőt irányadók legyenek; részint pedig a népnek józan s biztos, gyakorlati kalauzaivá, s igy a kath. családok házi kincseivé s az anynyira óhajtott népkönyvtárak ép oly tartalmas és sokoldalú, a mily könnyen megszerezhető, s ekép becses irodalmi termékeivé váljanak: a legjobb példányok, tehát törött, biztos nyomok után kivánunk eljárni; valamint legavatottabb egyházi és világi iróink közremüködését ügyekszendünk megnyerni. Ily törekvésünk támogatásaul szabadjon a t. közönség buzgó részvétére is számolnunk, sőt azt ezennel hazafiúi bizalommal kikérnünk.

Különösen a t. lelkész és tanitó urakat s a népre hatni szerető lelkesb honfiakat és honleányokat vállalatunk pártolására, röpirataink terjesztésére azon körülmény fölemlitésével is bátrak vagyunk fölhivni, hogy több részvényünkre aláirva, könnyüszerivel módot nyernek mind a népnek jó olvasmányokat szolgáltathatni, mind pedig népirataink kal az ifjuságnak czélszerü ösztön-ajándékokkal kedveskedhetni.

Mi vállalatunkhoz Isten szent nevében, legtisztább hazaszeretettel, s a szent ügyhöz illő lelkesedéssel fogtunk; a siker áldását most a minden javak mennyei Adományozójától kell kérnünk, s ügybuzgalmunk mellett, a t. közönség meleg részvététől várunk.

Jó harczot harczolni szent kötelességünk; így az igazság koronáját elnyerhetni édes reménységünk.

Kelt Esztergomban február 1-én 1868.

Az egylet közgyülésének megbiztából

Majer István kanonok

elnök.

Az „Esztergomi irodalmi-egylet“ aláirási-ive.

☞ A t. megrendelők példányaikat **Sártori Károly** esztergomi hg. primási és egyleti könyváros útján bérmentve veendik, ki megrendeléseket is elfogad.

Az aláirónak neve és állása.	Laka	Utolsó pósfája	Hány 2 forintos **részvényre** ir alá? (1 részvény után 24 füzet jár bérmentve)	1 forintjával 10 füzetre a **Korkérdések** vagy **Népirat**-okból menynyire ir alá? (ezek is bérmentve küldetnek)	Jegyzet.

☞ A megrendelések **bérmenten** küldendők. az **elnökségnek.**

☞ ☞ Pénznélküli megrendelések nem teljesíttetnek.

Az esztergomi

IRODALMI-EGYLET

ALAPSZABÁLYAI.

1. Czélja.

Az esztergomi Irodalmi-egyletnek czélja: a müvelt hazai közönségnek fölvilágositására és épülésére, igaz katholikus és hazafiúi szellemben korkérdéseket fejtegető röpiratokat és a népszámára ismeret-terjesztő és mulatva-oktató füzeteket kiállitani és terjeszteni.

2. Védnöke és székhelye.

Az Irodalmi-egylet Ő Herczegsége az Ország Primása és esztergomi Érsek urnak, vagy széküresedés esetében az esztergomi Káptalani-helynöknek védnöksége alatt áll; s ezért székhelye Esztergom városa.

3. Jövedelmi forrásai:

Az évi részvények; majdan a nemes feladat emelésére szánt nagylelkű ajánlatok; később alapitványok; és az elárúsitandó nyomtatványok.

4. Tagjai.

Ezen egyletnek részvényes-tagja lehet minden honfi és honleány. — Egy egyén több részvényre irhat alá, de azért a közgyülésben egy-egy aláiró csak egy szavazattal bir. — Minden részvény egyelőre évi 2 forintban állapittatik meg; melynek fejében: minden részvényes, és pedig minden részvény után külön, az egylet mind két rendbeli (korkérdési és népszerü) füzeteiből egy-egy példányt, s igy évenkint 24 füzetkét, vagyis 48 ivre terjedhető nyomtatványt kap bérmentve. — Egyszeri aláirás csak egy évre kötelező. — A fizetés előre történik; — ki a fizetést elmulasztja, részvényes lenni megszünik.

5. Kiadványai.

Ezen Irodalmi-egylet kiadványai egyelőre ezekben állapittatnak meg:

a) „Korkérdések“ czim alatt havonkint, rendesen két-két ivet meg nem haladó röpiratot fog a müveltebb közönség számára közzétenni; melyek mindég a kor igényei szerénti részént forditások, részént eredeti dolgozatok leendnek és pedig az ügyintéző választmány rendezése szerént. — Ezekre 10 füzetenkint 1 forintjával előfizetés is nyittatik, mely árért bérmentes elszállitás is biztosittatik. Könyvárus úton egy-egy ily füzetnek ára 10 kr. leend.

b) A nép számára a tudnivalók minden ágából ismeretterjesztő, szivnemesitő, mulatva-oktató s igy változatos, hasonlólag az ügyintéző választmány által részént forditott, részént eredetileg szerkezendő, s mindig népünk szükségleteihez mért, s csak tizenketted rétü legföllebb 2 ivnyi, időnként felvilágositó képekkel is ellátandó, és pedig minden hóban megjelenő legalább egy füzet fog kiállitatni. Ezekre 10 füzetenkint — bérmentes elszállitásnak biztositása mellett — 1 forintjával előfizetés is nyittatik. Könyvárusi úton egy-egy ily füzetnek ára 8 kr. leend.

A körülmények ajánlatára később egyéb nép-művek is nyilvánithatók.

6. Gyülései.

E társulat rendesen évenkint december végével közgyülést tart, a mikor az ügyintéző választmány megalakittatik; a választmány és tisztviselői számolnak és társulati életkérdések elintéztetnek. — Szükségben rendkivüli közgyülést az elnök hiv egybe.

7. Az ügyintéző választmány

áll egy elnökből s alelnökből, egy ügyész, egy pénztárnok és 12 választmányi tagból, kik részben az egyházi, részben a világi kath. részvényesekből a közgyülés által szótöbbséggel választatnak, mely választás az egylet Védnöke által megerősitendő. — Ezeknek — a titkárt és pénztárnokot kivéve — fáradságukért egyletünk egyelőre csak minden nyomtatványból egy-egy tisztelet-példánynyal kedveskedik.— Választmányi-gyülés csak úgy érvényes, ha a választmányi tagokból 3 nem tisztviselő van jelen.

8. Az elnök

az esztergomi Főkáptalan tagjaiból választatik; hivatala állandó.

Joga és kötelessége:

Minden ülésben elnökölni;

Rendesen ¼ évenkint választmányi-gyülést és minden decemberben közgyülést és szükségben rendkivüli választmányi- vagy közgyüléseket tartani, melyekben a teendők elintéztetnek.

Nevezetesen a dolgozatokat a választmánynyal együtt meghatározza; ezeket 2 választmányi tag, vagy más hozzáértő által megbiráltatja; a nyomtatást, kötést, szétküldést eszközölteti; szóval a társulatot tevékenységében szabályszerüleg igazgatja.

Az egyletet hatóságok és mások előtt képviseli.

9. Az alelnök

rendszerént az elnököt kivánatra az ügyvezetésben segíti és azt akadályoztatása esetében pótolja.

10. A titkár

kötelessége a levelezést és jegyzőkönyvet vezetni; az évi jelentéseket szerkesztni; a nyomtatványokat javítni; a füzetek szétszállitását eszközölni, s a nyomtatványok állapotáról az elnöknek havonkint irásbeli kimutatást beterjeszteni.

A füzeteknek elárúsitása és meszszebb vidékekrei elszállitása az egylet-könyvárusa által történik, kinek egyelőre csak a szokásos 25% rabbat biztosittatik.

A titkárnak tisztelet-dija egy évre most 40 forintban és irószeri-átalányul 10 forint állapittatik meg.

11. Az ügyész

a társulat jogaira és igényeire felügyel, s ha szükséges, a választmány határozata szerént az egylet pöreit vezeti.

12. A számvevő

az évi számadásokat szabályszerüleg vizsgálja.

13. A pénztárnok

tisztje a részvénydijakat és nyomtatványok árát beszedni, s a fizetéseket elnöki utalvány szerént megtenni; a pénztár állapotáról az elnökségnek havonkint irásbeli kimutatást beadni, és évvégével rendesen számolni. — Évi tisztelet-dija 40 ft.

14. Zárpont.

Ha ezen egylet bár mi okból feloszlanék, pénz- és könyv készletének s minden vagyonának fele az esztergomi székesegyházi könyvtárnak, fele pedig az esztergomi gymnasiumnak tulajdonává válik.

6800. R. 1867.
B. M.

Ezen alapszabályok jóvágyatnak. Budán 1868. évi Január 23-án.

B. Wenckheim Béla s. k.

(P. H.)

PROSPECT.

8

Erster Jahrgang. Berlin, im März 1885. Erschienen: No. 1—5.

DER KUNSTFREUND

Herausgegeben von HENRY THODE

Erscheint am 1. und 15. jeden Monats. Preis des Jahrgangs mit allen Beilagen 20 Mark.
Die Abonnenten des »Jahrbuchs der Königlich Preussischen Kunstsammlungen« erhalten den »Kunstfreund« gratis, die Beilagen zu ermässigten Preisen.

ZUR EINFÜHRUNG

Seit einer Reihe von Jahren hat das allgemeine Interesse, das der kunstgeschichtlichen Forschung entgegengebracht wird, derselben die Möglichkeit einer vielseitigen und zugleich einheitlichen Entwickelung gewährt. Immer lebendiger und erfolgreicher macht sich das Bestreben geltend, die Geschichte des menschlichen Geistes auch auf diesem Gebiete als ein organisches Ganzes zu erfassen. Aus einer Fülle von Einzelstudien erheben sich siegreich neue, das Allgemeine umbildende und gestaltende Gedanken. Aber zu gleicher Zeit wird es für den Forscher, wie für den Kunstfreund in Deutschland täglich schwerer, von den Resultaten der in zahlreichen Zeitschriften und Broschüren niedergelegten Detailuntersuchungen sich zu unterrichten und von der herrschenden Kunstbewegung ein deutliches Bild zu gewinnen. In die Museen wandern jährlich aus den verschiedensten Teilen der Welt, teils auf dem heimlichen Wege privater Abmachung, teils durch den von konkurrierenden Käufern belebten Kunstmarkt hindurch zahlreiche Kunstwerke jeder Art; — von ihrem Erscheinen, dem Besitzwechsel, ihrer neuen Heimat aber erfahren die weiten Kreise, ja selbst die Fachleute entweder gar nichts oder spät und zufällig. Auch über den Stand und die Pflege der vaterländischen Denkmäler kann sich bisher der Interessirende nur mühsam und auf weitläufigem Wege Kenntniss verschaffen. So lässt sich hoffen, dass ein Blatt, welches das Verstreute auf diesen Gebieten sammelt, der allgemeinen Kunstbewegung sowie den einheimischen Monumenten seine besondere Aufmerksamkeit zuwendet, auch weiteren Kreisen willkommen erscheinen werde. So bescheiden die Aufgabe des hiermit in dieser Absicht zum ersten Male vor die Oeffentlichkeit tretenden »Kunstfreundes« gegenüber den Zeitschriften, welche durch ausführliche in sich abgerundete Aufsätze den Leser fesseln, erscheint, so dankbar wird sie doch sein. Es sind Bausteine, die er zur Geschichte der Kunst zusammenträgt. Nicht allein dem Gelehrten soll er das mühsame Sammeln des Arbeitsmaterials erleichtern, sondern auch dem Kunstliebhaber es ermöglichen, rasch und bequem die Neuigkeiten auf dem Gebiete zu erfahren und dadurch in eine innigere, für beide Teile fruchtbringende Beziehung zu der Forschung zu treten.

Aus dem Interessenkreise des Jahrbuchs der Kgl. Preussischen Kunstsammlungen hervorgegangen, wird er denselben seinerseits vertreten, ergänzen und allgemeiner zugänglich machen. Demnach bringt der »Kunstfreund« neben kürzeren Artikeln, welche zumeist originale Studien und neue Entdeckungen enthalten, mit Berücksichtigung der in deutschen und ausländischen Fachzeitschriften niedergelegten Forschungen, Mitteilungen über Künstler und Kunstwerke, Museen und Sammlungen, Erhaltung der Denkmäler, Ausstellungen und Versteigerungen, Publikationen von Kunstwerken, endlich Nekrologe und vermischte Notizen. Auch der modernen Kunst wird, soweit es sich um Künstler, die bereits der Geschichte angehören, um Werke, die ein hervorragendes Interesse gewähren oder um wichtige Erwerbungen durch öffentliche Sammlungen handelt, volle Beachtung geschenkt. Die Tageskritik dagegen bleibt ebenso wie die literarische Kritik ausgeschlossen.

Lose den einzelnen Nummern beigelegte Blätter sollen der Sammelmappe des Kunstfreundes charakteristische, weniger bekannte Werke älterer bedeutender Meister in getreuen Reproductionen zuführen.

HENRY THODE.

Die Nummer I mit der Beilage: **Facsimile der Zeichnung von Dürer: Simson schlägt die Philister** kann durch jede Buchhandlung oder auch von uns direct zur Ansicht bezogen werden. Inhaltsangabe von No. 1—5 umstehend.

SW., Bernburgerstr. 35.

G. GROTE'SCHE VERLAGSBUCHHANDLUNG.

Die bisher erschienenen Nummern des Kunstfreundes enthalten:

No. 1: Zur Einführung von Dr. Henry Thode. — Die Inventarisierung der Kunstdenkmäler in Deutschland. — Bevorstehende Neuigkeiten des Kunsthandels. — Museen und Sammlungen. — Künstler und Sammler. — Vermischte Notizen. BEILAGE: FACSIMILE DER ZEICHNUNG VON DÜRER «SIMSON SCHLÄGT DIE PHILISTER».

No. 2: Aus der National-Galerie (mit drei Textillustrationen, wovon zwei in Lichtdruck ausgeführt sind). — Erfahrungen bei dem Umbau und der Umstellung der Gemälde-Galerie I. — Denkmäler-Erhaltung. — Künstler und Sammler. — Museen und Sammlungen. — Versteigerungen und Ausstellungen. — BEILAGE: FACSIMILE DER ZEICHNUNG VON DÜRER «ANNA SELBDRITT».

No. 3: Erfahrungen bei dem Umbau und der Umstellung der Gemälde-Galerie II. — Baldassare D'Este. — Zwei Fragmente von Werken Dalmatas (mit Abbildung). — Parlermitaner Maler. — Museen und Sammlungen. — Künstler und Sammler. — Versteigerungen. — Vermischte Notizen. — BEILAGE: FACSIMILE DER FEDERZEICHNUNG VON RAPHAEL «DIE HEILIGE FAMILIE MIT DEM JOHANNESKNABEN UND EINEM ENGEL».

No. 4: Der Jesaias in der Kirche Sant' Agostino zu Rom (mit Abbildung). — Römische Stempelschneider in der ersten Hälfte des XVI. Jahrhunderts. — Guglielmo Bergamasco und Bartolommeo Buon D. J. — Museen und Sammlungen. — Künstler und Sammler. — Versteigerungen. — Vermischte Notizen. — BEILAGE: FACSIMILE DER ZEICHNUNG VON RAPHAEL (?): «MARIA MIT DEM KINDE».

No. 5: Leonardos Auferstehung Christi. — Erfahrungen bei dem Umbau und der Umstellung der Gemälde-Galerie (Schluss). — Aus der National-Galerie. — Museen und Sammlungen. — Künstler und Sammler. — Versteigerungen. — Publikationen. — Vermischte Notizen. — BEILAGE: «BILDNISS EINER FRAU». RADIERUNG VON G. EILERS NACH EINEM GEMÄLDE REMBRANDTS IN DER GALERIE SAGAN.

Neu erschienen:

Jahrbuch der Königl. Preussischen Kunstsammlungen, VI. Band 1885. Heft 1. Preis pro Band von 4 Heften 30 M.

Der Italienische Holzschnitt im XV. Jahrhundert von Friedrich Lippmann. (Separatabdruck aus dem Jahrbuch der Königl. Preussischen Kunstsammlungen.) Preis 16 M.

Früher erchienen:

Zeichnungen von Albrecht Dürer in Nachbildungen, herausgegeben von Dr. Friedrich Lippmann. 99 Zeichnungen in einem Bande. Folio-Format. In solidem Einband, Deckelpressung nach dem Dürer'schen Holzschnitt: die Tapete mit dem flötenspielenden Satyr. Preis 250 M.

Zeichnungen von Sandro Botticelli zu Dante's Göttlicher Komödie, nach den Originalen im K. Kupferstichkabinet zu Berlin, herausgegeben von FRIEDRICH LIPPMANN. Drei Abtheilungen von je 30 Blatt. **Erschienen ist die erste Abtheilung** in einer zur Aufnahme sämmtlicher Blätter eingerichteten Mappe. Preis 90 Mark.

Lehnen und Intarsien von dem Chorgestühl des Pantaleone de Marchis im Königlichen Museum zu Berlin. Herausgegeben von Dr. WILHELM BODE. 25 Lichtdrucktafeln in der Bildgrösse von 38:49 Centimeter. Preis cplt. in Mappe 50 Mk. Kann auch bezogen werden in 5 Lieferungen à 5 Blatt in Umschlag zum Preise von 10 Mark für die Lieferung.

Das Kunstbüchlein des Hans Brosamer von Fulda. Nach den alten Ausgaben in Lichtdruck nachgebildet. Mit einem Vorwort von Friedrich Lippmann. Preis cart. 10 Mark.

G. GROTE'SCHE VERLAGSBUCHHANDLUNG.

BIBLIOTHECA R.M.

Prospect.

Dürer's „Allerheiligenbild".

Kupferstich von V. Jasper.

Bildfläche: 66½ Centimeter Höhe × 60 Centimeter Breite.

Cartonformat: 110 Centimeter × 90 Centimeter.

Unter den wenigen Gemälden von Albrecht Dürer, welche die Zeit verschont hat, nimmt sein Allerheiligenbild eine hervorragende, ja die erste Stelle ein, da es glücklicher Weise uns ohne irgend eine Veränderung so erhalten geblieben ist, wie es vor bald vier Jahrhunderten aus der Hand seines Urhebers hervorging.

Das Allerheiligenbild, das sich gegenwärtig in der kaiserlichen Gemäldesammlung im Belvedere zu Wien befindet, hat Dürer in der vollsten Kraft seines Schaffens, in der vollsten Reife seines künstlerischen Genius mit allen seinen Hilfsmitteln als Zeichner, Maler und Denker hervorgebracht. Die gleichsam statuarische Bezeichnung desselben — der Meister hat sich auf diesem Gemälde in vornehmer Haltung selbst dargestellt und uns in dem Allerheiligenbilde sein vollstes Bildniß hinterlassen — bekundet genügend, welche Bedeutung Dürer dieser Arbeit für seinen Ruhm und den der Nürnberger Schule beilegte. Schon die Zeitgenossen haben den hohen Werth dieser künstlerischen Leistung erkannt; die Nachwelt, welche die ganze Kunstentwicklung der Zeit, da das Allerheiligenbild entstanden, in den Kreis ihrer Betrachtung ziehen kann, widmet diesem Meisterwerke umso größere Bewunderung.

Jasper's schöner Stich, welcher eine eindringliche Auffassung des Nürnberger Meisters und eine liebevolle Hingebung an die so schwierige Aufgabe einer Nachbildung seines Hauptwerkes in Weiß und Schwarz zu erkennen gibt, leistet der deutschen Kunst und den Anhängern derselben einen wahrhaften Dienst. Nach siebenjähriger, ununterbrochener Arbeit des Stechers übergeben wir dieses treffliche Grabstichelblatt der Oeffentlichkeit und hoffen, daß es die verdiente Anerkennung aller Kunstfreunde und allseitige Verbreitung finden werde.

Hochgeehrte

Gesellschaft für vervielfältigende Kunst!

Freude und hohen Kunstgenuß gewährte mir der Anblick des ausgezeichneten Kupferstiches, welchen die Gesellschaft für vervielfältigende Kunst nach Albrecht Dürer's berühmtem Meisterwerke, dem allbewunderten Allerheiligenbild, durch V. Jasper's Meisterhand herstellen ließ. Diese höchst gelungene Reproduction ist ein ehrenvolles Zeugniß der Leistungsfähigkeit unserer vaterländischen Kunst, und ich wünsche der Gesellschaft wohlverdiente, allseitige Anerkennung und Abnahme dieses graphischen Kunstwerkes.

Wien, am 17. September 1887.

Cölestin Jos. Card. Ganglbauer m. p.,
Fürst-Erzbischof.

Wir verweisen auf den nebenstehenden Abdruck des Bildes in zinkographischer Verkleinerung und bemerken, daß der Stich in zwei Ausgaben mit Schrift, u. zw. auf **chinesischem Papier zu 20 fl.** und auf **weißem Papier mit 15 fl.** vorräthig ist, welche Preise wir, um einem hochwürdigen Clerus die Anschaffung dieses Kunstwerkes zu erleichtern,

auf 10 fl. pro Explar. für die Abdrücke auf China

und

auf 7 fl. 50 kr. pro Explar. für die Abdrücke auf Weiß

zu ermäßigen uns bestimmt finden.

Indem wir zugleich auf eine geneigte Subscription dieses hervorragenden Kunstblattes, das sich nicht nur als Zierde für jeden Wohnraum, sondern auch für **bischöfliche Paläste, Consistorial-Kanzleien, Refectorien**, geistliche **Stifte, Klöster, Pfarreien** und ähnliche geistliche Wohnsitze besonders eignet, höflichst einladen, bringen wir das hochgeschätzte Schreiben Sr. Eminenz des hochwürdigsten Herrn Cardinal Fürst-Erzbischofs von Wien, welches wir zu erhalten so glücklich waren und das in verständnißvollster Weise die Bedeutung des vorstehenden graphischen Kunstwerkes hervorhebt, in der Erwartung gleichzeitig zum Abdruck, daß dieses großartige Grabstichelblatt bei einem hochwürdigen Clerus die angemessene Würdigung und Verbreitung finde.

Wien, im November 1887.
VI., Luftbadgasse 17.

In Ehrfurcht und Ergebenheit

Gesellschaft für vervielfältigende Kunst.

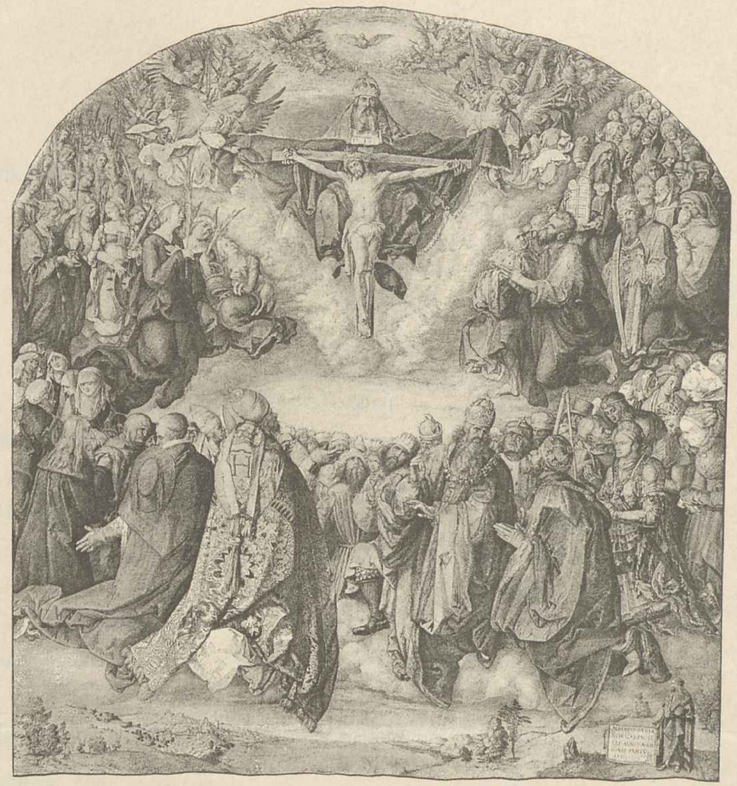

Albrecht Dürer „Das Allerheiligenbild".
Zinkographische Verkleinerung des Stiches von V. Jasper.

Bestellschein.

Endesgefertigte ersucht um Zusendung von

..... Exemplar **Dürer,** Allerheiligenbild, China, zum ermäßigten Preis à 10 fl. ö. W.

..... „ „ Allerheiligenbild, weiß, zum ermäßigten Preis à 7 fl. 50 kr. ö. W.

Der entfallende Betrag folgt per Postanweisung — in monatlichen Raten von fl. .....

Ort: Name:

(Das Nichtgewünschte gefälligst zu durchstreichen!)

10

„SEGITSÉG“ A TŰZKÁROSULTAK EMLÉK-ALBUMA.

Iroda : Budapest, IV., Egyetem-tér 6. sz.

Az eperjes-nagykároly-toroczkói tűzkárosultak fölsegélésére az ország elsőrendű írói és művészei emlék-albumot adnak ki „Segítség“ czím alatt s arra előfizetést nyitottak. A nemes emberbaráti czél tekintetéből hazafiui tisztelettel keressük meg Uraságodat: méltóztassék az idecsatolt gyűjtőivet elfogadni s mennél több előfizetőt gyűjteni az eddigelé páratlan dísszel kiállított s aránylag nagyon olcsó emlék-albumra, melynek jövedelme az említett jótékony czélra fordíttatik. Az előfizetési föltételek iránt a gyűjtőivek szolgálnak fölvilágositással. A betöltött gyűjtőiveket az előfizetési összegekkel együtt a Franklin-Társulat kiadó-hivatalába (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.) augusztus hó 15-ig kérjük beküldeni.

Budapest, 1887 julius 15.

Hazafiui tisztelettel

Gönczi Mór

Budapest 1887. Nyomatott a m. kir. egyetemi könyvnyomdában.

Fl. Reb. 4r!

A magyar kath. egyház érdemdus főpásztorai s lelkes papsága előtt az „Idők Tanuja“ cimü, már hatodik évben ritka kitartással s férfias következetességgel küzdő kathol. politikai napilapnak akár keletkeztét, akár magasztos feladatát s irányát részletesen ismertetni, annál is inkább fölöslegesnek tartjuk : minthogy épen a hazai fő- és alsópapság az, mely a katholicismusnak s a ker. politikának ezen első magyar napiközlönyét nem csak legott az első évben elenyészni nem engedte, hanem megértvén az események intő szavát, bár nem kellő számu, de állhatatos pártolásával lehetővé tette, hogy az önfeláldozó szerkesztő évről évre közelebb vigye a lapot azon felvirágzás felé, melyet a keresztény journalistikában nekünk magyar katholikusoknak is ohajtanunk kell.

Midőn korunkban az eszmék harca, melyben nem csak a katholicismust, hanem általában a kereszténység alapjait, a társadalmi rendet s az emberiség összes legszentebb érdekeit naponkint vakmerőbben megtámadtatni látjuk, eddig soha nem tapasztalt s épen a journalistika segélyével megdöbbentő terjedelmüvé lőn : vigasztaló s örvendetes szerencsének kell tartanunk, hogy közepette az Isten nélküli politikának s az emiatti általános eszmezavarnak, az emberiség veszélyeztetett legfőbb érdekei védelmére az „Idők Tanuja“ létesitése által, más müvelt keresztény nemzetek példájára, hazánkban s magyar irodalmunkban is a keresztény szellemü journalistikának alapjait megvetni sikerült.

Ismételve mondhatjuk : sikerült; mert amit hat év előtt még némely katholikusok is képtelenségnek kiáltottak, ma a keresztény journalistika jogosultságát nem vonják többé kétségbe.

S e sikert, az elismertetés e kivivását az „Idők Tanuja“ azon magatartásának is köszöni, hogy megőrizvén függetlenségét, katholikus közlöny létére, egyszersmint az alkotmányos valódi szabadság elveit a keresztény politikával öszhangzatba hozni törekszik, s a hazai közügyekben, minden nehéz viszonyok között, a dynastikus hű érzelmeket a nemzetnek a pragmatica sanctióban, s azóta is anynyi törvényben biztositott sarkalatos jogaihoz való törhetlen ragaszkodással tudta párositani.

Mi tehát az „Idők Tanuját“, melynek ilyetén álláspontja nem csak minden jó katholikust, hanem minden józan honpolgárt is méltán kielégithet, teljesen alkalmasnak és méltónak tartjuk arra, hogy a katholicismusnak, a keresztény politikának s keresztény szellemü tudományosságnak, irodalom- és müvészetnek nagyobbszerü, élénk, állandóan tartalomdus, minden méltányos igénynek megfelelő magyar napilapjává emeltessék, s valahára az általa képviselt nagy elvek méltóságához illő virágzásnak örvendjen.

Ennek ideje . . . . . ur, nagyonis elérkezett már.

Lonkay Antal szerkesztő urnak elismerésreméltó buzgalma és kitartása hat év alatt oda emelte ugyan a lapot, hogy annak 1200 rendes előfizetője és legalább hatszor anynyi olvasója van immár; de illő-e vajjon, hogy egy helyes álláspontu magyar kath. napiközlöny, mely életrevalóságát évek során át bebizonyitotta, s melynek épen napjainkban oly szükséges voltát csak a kereszténység ellenei tagadhatnák — egyedül szerkesztőjének önfeláldozása és áldozatkészsége által, csak ügygyel-bajjal folytassa pályáját? Illő-e, hogy mig egyes pártközlönyök s különösen a katholicismus iránt ellenséges lapok, párthiveik s tehetős elvbarátaik szivós áldozatkészsége által biztosan terjeszkednek : a katholicismus s a vallásos politika napilapjával szent István országában csak egyes buzgó férfiu, életemésztő gondok közt s a szükséges segély hiánya miatt az ellenféllel nem versenyezhetve, csak egy szebb jövő nemes reménye mellett vesződjék?

A kath. Magyarországnak virágzó, tekintélyes politikai és tudományos nagy napilapra van szüksége; napilapra, mely ne csak általában védje a kereszténység alapjait, ne csak a vallásos hazafiságot hirdesse, hanem őrt álljon minden oldalon azon támadások el-

Fl. Majer István kanonok

len is, melyeket a divatos rationalismus a politikán kivül is különféle tudományok terén, névszerént a bölcsészet s a természettudományok, a vegytan, a természetrajz, a földtan, őslénytan, stb. stb. tudományok tanaiban az Isten kizárásával intéz az örök igazságok ellen.

Az „Idők Tanujá"-nak jelenlegi 1,200 előfizetője s legalább hatszor anynyi olvasója mindenesetre oly szép szám Magyarországon, melynek, kivált oly lapnál, mely nem tömjénez a sokaságnak, sőt a korszellem üdvtelen irányzataival gátlólag szembeszállni van hivatva, valóban örvendenünk lehet; de ha tekintjük a roppant bélyegadót, mely a póstabélyeggel az „Idők Tanujá"-nál évenkint közel nyolc ezer forintot tesz, méltán csodálkozhatunk azon, hogy a lap kiadó-szerkesztője eddig is oly dicséretesen tartá fön a lapot, melynek előfizetési összegeiből a most emlitett bélyegadó s a kiállitási költségek után, a szellemi kiállitásra, a munkatársak dijazására alig marad valami.

Már pedig egy virágzó nagy napilap szellemi kiállitására is legalább anynyi kell, mint az anyagi kiállitásra, vagyis körülbelül évi 16—20,000 forint, amely összegből a kellő számu és tehetséges rendes belmunkatársakon kivül, kik a bel- és külföldi politikát s a napi eseményeket kitünően kezelnék, képes lenne a szerkesztőség:

a) az általa képviselt elvek érdekében szinházi, müvészeti s irodalmi referenseket tartani;

b) a birodalmi székvárosokban „jól értesült" egynél több levelezőt fizetni;

c) a lap számára a körülmények szerént az események szinhelyéről külön eredeti táviratokat és gyors tudósitásokat szerezni;

d) Európa főbb városaiban rendes tudósitókat tartani;

e) derék kath. journalisták képzése s begyakorlása végett a rendes munkatársakon kivül négy-öt tehetséges ifjut évi ösztöndij mellett a lap körül betanitás végett foglalkoztatni;

f) az Isten kizárásával üzött természettudományi kérdésekben kath. szellemü cáfoló müvek irására jutalmat tüzni ki;

g) az alább emlitendő irodalmi és tudományos mellékletben minden magyar s a jelentékenyebb külföldi munkákról is avatott és szigoru birálatokat közölni, s ekkép az antikatholikus sajtóval nem csak versenyezni, hanem azt felül is mulni.

Igen, oly napilapra van szükségünk, mely mig politikai részének tekintélye, élénksége s fontossága végett a müvelt világ nagyobb fővárosaiban összeköttetéseket s avatott munkatársakat szerezne, itthon pedig minél számosb s jelesebb publicistai tollat kathol. szellemben foglalkoztatna: egyszersmint a keresztény-szellemü tudományosság és szépmüvészetek terjesztésére s ápolására, a mindinkább elfajuló szépirodalomnak pedig a nemesebb irányba való visszaterelésére ellenállhatlan hatást gyakoroljon.

Megközelithető pedig e cél, ha az „Idők Tanuja" cimü napilap hetenkint legalább kétszer például „Athenaeum" cim alatt egy-egy ivnyi tudományos és kritikai mellékletet hozhatna, s mig a főlap naponkint a hazai s külföldi politikát, a világeseményeket kimeritően tárgyalná, a hetenkinti kétszeri melléklet a tudomány, irodalom, müvészet és kritika terén az örökszép és örökigaz eszmékért küzdene; szigoru s részrehajlatlan birálat alá vevén a magyar irodalomnak minden, akár tudományos, akár szépirodalmi termékét, s okvetlenül élénk figyelmet s érdeket keltvén ekkép minden körben az egész magyar közönségnél.

Az ily virágzásra emelendő nagy kath. napilap legfölebb három év alatt kétségkivül oly elterjedést nyerne, hogy azontul mint az összetes egyházi és világi müvelt kath. közönségnek kedvelt közlönye minden további segély nélkül önmagát virágzóan tarthatná fön.

Hogy ez eszközöltethessék, az „Idők Tanuja" által képviselt vallásosan hazafias és hazafiasan vallásos journalistika barátai, *hazánk biboros áldornagyának, a herceg-primás ő eminentiájának előlegesen adott jóváhagyása s méltányló helyeslése mellett*, itt a központon azon tervben állapodtak meg, hogy az „Idők Tanuja" szellemi fölvirágoztatására egyházi s világi elvrokonainkat folyóévi május 1-től kezdve három éven át hazafias bizalommal *a lap rendes tartásán kivül* önkénytes segélyadomány aláirására hivjuk fel, oly módon, hogy az illető aláirók száz forintos egész vagy ötven forintos fél részlettel, éspedig kiki tehetsége szerént egy vagy több részlettel járulván, a megajánlandó évi részleteket minden év május 1-ig, tehát az elsőévi adományt már a folyóévi május 1-jeig vagy legfölebb 20-ig beküldeni vagy legalább bejelenteni sziveskedjenek.

Az „Idők Tanuja" szerkesztősége rendes számadás vitelére kötelezte magát; a részletfizetések vagy bejelentések elfogadását és számbavételét, kezelés és evidentiában-tartás végett is az ügy iránti hazafias részvétből egyik elvrokonunk, mélt. és ft. Szabó József pápai praelatus, és a pesti központi papnövelde igazgatója volt szives elvállalni; — aki is tehát az akár póstán, akár magán alkalom által hozzá intézendő részleteket rendes nyugta mellett átveendi.

Még csak azon megjegyzést nem tartjuk elmellőzhetőnek, hogy az „Idők Tanujá"-nak ilyetén nagy s virágzó lappá való átalakitása végett már 1861 óta egyházi s világi lelkes ügybarátok *örökös alapitvány* tételéről többször tanakodtak; de nagyitéletü férfiak, az ingatag politikai viszonyokra való tekintettel, az örökös alapitványozásra a jelen időszakot kevéssé biztosnak és alkalmasnak itélték, helyesebbnek vélvén egyelőre három-évi önkénytes aláirások utján virágoztatni fel a nagy kath. napilapot, amely idő alatt — épen az „Idők Tanuja" által előidézett eszmetisztázás folytán s a fölébresztett kath. önérzet jól megmunkált talaján, könnyü lesz biztos és nyugodt átgondolással eszközölni az örökös alapitványozás azon szép tényét, melyre a kath. elmék hazaszerte már előkészülvék.

Midőn tehát . . . . . mint elvrokont ez ügyben informálni s egyszersmint az előadott módon hazafiui részvétét igénybe venni s . . . . . elhatározása iránt minélelőbb nagybecsü válaszát kikérni szerencsénk van, ezt azon kellemes reményben teszszük, hogy az „Idők Tanuja" ekkép fölsegittetve már a folyóévi juniustól kezdve a fönebb előadottak szerént átalakitva fog megjelenhetni s a bekövetkező országgyülésig virágzó, tekintélyes, vallásosan hazafias, s hazafiasan vallásos nagy kath. napilappal fogunk dicsekedhetni.

Kik is egyébaránt . . . . . .

Pest, apr. 5. 865.

tökéletes tisztelettel

G. Károlyi István

gróf Csáky János

Biró László

szkodári vál. püspök s helytartósági tanácsos.

Szabó József

pápai praelatus, apát s esztergami kanonok, a pesti közp. papnövelde igazgatója.

Pest, 1865. Nyomatott Vodiáner F.-nél.

Fölhivás irodalmi pályázatra.

(István bácsi pályadíja.)

A Közjót minden tehetségünkkel és minden ízszerü módon előmozditani tartozván, munkálásságomat már félszázad előtt az iroi-pályán is megkezdettem, és pedig szenge Koromhoz illőleg „A Bz-énk tökéletesitéséről" cimü értekezésel (a Horvát István szerkesztette Pesten kiadott „Tudományos gyüjtemény" folyóirat 1835-ki VIII-dik Kötetében), és Isten kegyelméből az ötven éves iroi jubileumot is szerencsésen elérvén, ugy hittem a Pondviselés iránti forró hálámat illően leróhatni, ha mind végig a Közjó érdekében magam és másokat tolat telhetőleg mozgásba hozom; annyival inkább, mivel a fönt érintett s nevem alatt közzé tett első dolgozatomat e szavakkal kezdettem: „Fél század mulva talán hatalmasabban szólhatnék," s ezen jóslatszerü indulomban mintegy kötelezettséget vállaltam: ez okoknál fogva félszázados iroi jubileumom ünnepélyes hangulatában tisztelt irótársaimat hazafiuilag föl kérem, hogy a következő, nagy horderejü tárgyhoz hozzászólni s az igenis életbevágó kérdést megoldani szivesked jenek.

„A honi sajtónak egyik nemes feladata nemzetünk léte és szabadsága fölött őrködni, s hazánkban a közboldogságot okkal móddal előmozditani. Minthogy pedig korunkban a fölvilágosodás, haladás és korszerüség csattanós szavak örve alatt sok, idegen földről átplántált s nemzetünkre nézve igen kártékony tévedéseket, tévtanokat és vox szokásokat kaptak lábra: tehát a komoly sajtónak szent kötelessége ezen ellenséges áramlattal szembeszállni, s a valódi fölvilágosodás terjesztésével s az ősi erények föléleszésével régi dicsőségünknek és a közboldogságnak föltámasztásán munkálkodni. E magasztos feladatnál fogva egy pályairatban a korunkbeli vészthozó uj mozzanatok, tévtanok, idegen szokások fölsoro-

landók, s azoknak Kártékonyságra életbölcseszeti, történelmi és vallásos érvekkel begyözendő", s nyomban azon Kérdés megoldandó, hogy nagyobb bajok elhárítása tekintetéből milyk okszerü gyógymódok és eszközök lennének alkalmazandók?"

A pályairatok sixtán leírva, lapzava, névnélkül s jeligével ellátva, úgy a szerzö" nevét rejtö" levéllel együtt 1886-ik évi septemberi végeig Esztergomba az „Uj Magyar Sion" tudományos folyóirat szerkesztöségéhez bérmentve küldendök. Gondoskodva lesz arról, hogy a pályairatok tudós egyházi és világi Férfiak által megbiráltassanak, s a Kitüzött három száz forint pályadij a legjobbnak talált munka szerzöjének a jövö" év végeig kiszolgáltassék és neve a nyilvánosságra hozassék. – A mü a szerzö" tulajdona marad, de tartozik azt egy év alatt kinyomattatni.

Kelt Esztergomban 1885. szeptember 20-kán.

Dr. Majer István
v. püspök é kanonok.

Ny. Benedes S. Esztergomban.

13

Nyilt levél Bakos Gábor urnak.*)

Bármikor és bárhol találkozzam is szorgalmas előre törekvő fiatalokkal, tiszta szivemből örvendek e találkozásnak, s nem mulaszthatom el, hogy őket tanulásra és kitartásra ne buzdítsam, s ezt annál szivesebben teszem most, mert ez alkalommal a nemzet legdrágább szellemi kincséről, nyelvéről van szó. Hogy azonban kötelességemet becsületesen teljesíthessem, szükséges, hogy őszinte legyek. Arra kérem tehát, legyen szives mindazt, a mit mondani fogok: csekély tehetségemből, de igaz szivből eredő tanácsnak, vagy, ha úgy tetszik, észrevételnek tekinteni, a melynek nincs más czélja, mint zengzetes szép nyelvünk a szabatosság legmagasabb fokára való emelését előmozdítani.

Mindent, a mit uraságod irt, elolvastam. Nevezetesen: Az 1880-ik évi április 12-én „Jogi műnyelvünk kérdéséhez“ czimű s Öntől felolvasott füzetét; az 1883-ik évi április 11-én a „Pesti Hirlap“-ban megjelent czikkét, és a most hozzám küldött: „Magyar jogi műnyelv“ czimű 168 lapra terjedő munkáját. Ezekből meggyőződtem, hogy uraságod ernyedetlen szorgalommal arra törekszik, hogy a magyar jogi műnyelv tiszta magyar legyen. Ez mind helyes, elkerülhetetlen szükséges, ez ellen senkinek sem lehet kifogása, de irataiból arról is meggyőződtem, hogy az, a mit Ön kiván elérni, csak másodrendű kérdés, és hogy ez úgy van, azt saját irataiból bizonyítom be.

Füzetkéje czímlapján ez áll: Olvastatott (?!) a II. osztály 1880. ápril 12-ki ülésén (?!).

Hogyan mondhatta: „Olvastatott“, mikor Önmaga, saját akaratából, minden külbefolyás nélkül olvasta? „Olvastat“ miveltető ige, és mint ilyennél elkerülhetetlen az a kérdés: ki az, a ki olvastatta Önnel a könyvét? Ebből láthatja, hogy Önmaga ellen olyan szembeszökő valótlanságot mondott, a mely arra kényszerít, hogy kimutassam, miszerint Önnek, első sorban a közönséges igék szabatos megtanulására és a használandó szók valódi értelmének tudására van szüksége, és csak azután gondolhat arra, hogy a jogi műnyelv mikép tisztázható? (és nem „tisztítható“, a mint Ön mondja.)

De legyen nyugodt ez a leczke nem csak Önnek, hanem — kevés kivétellel — az egész nemzedéknek szól, mert hiszen, a mit Ön nem látott, azt az akadémia titkára sem látta, és igen valószinű, hogy száz meg száz ember sem látja. Tehát igy kellett volna irnia: „Olvastam stb. 12-én tartott ülésben.“

A magyar ige szabatos tudása olyan szükséges, mint a falat kenyér, mert e nélkül nem élhetünk; hogy aztán van-e sült vagy nincs, az más kérdés. Ha van, az izlik ugyan, de a nélkül is elélhetünk mindaddig, mig szert tehetünk rá.

Hogy az ige szabatos tudása mellett másra is van szüksége, íme a következőkre figyelmeztetem: Az 1-ső lapon ezt irta: „Hálás tisztelettel (?!) köszönöm mindenekelőtt a tekintetes Akadémiának becses (?!) engedélyét, melynek folytán (?!) mint vendég nemzeti tudományosságunk (?!) templomában szót emelhetek, (?!) azon helyen, hol oly hatalmas szellemek (?!) folytaták nemzeti tudományosságunk mívelését. Jól érzem velök szemben elenyésző (?!) csekély voltomat.“ stb.

Ilyen fogalmazás nem szolgálhat előnyére. A mondottat igy bizonyítom be: „Hálás tisztelet“ nincsen, hanem van mély vagy hódoló tisztelet.

„melynek folytán“, a ki kellően érti a magyar nyelvet, az soha sem téveszti össze a „folytán“-t, a „következtében“-nel. A „folytán“ azt teszi, hogy tartama alatt, pl. a tárgyalás folytán, a hét folytán, stb. Mondatában csak „következtében“-t lehet használni.

„nemzeti tudományosságunk.“ Ha én azt mondom: „tudományosságunk“, akkor az én tudományosságom is beleértődik. Már pedig ott, a hol Ön állott, szerénytelenség nélkül nem lehet saját tudományosságáról szólni.

„szót emelni“-t akkor mondhatjuk, mikor vitás kérdésben, már mások szóltak; „szólhatok“-ot kellett volna használnia.

„azon helyen“ (azon a helyen, helyett). Tanulják meg az Istenért már egyszer, hogy a magyar névmás vagy határozó stb. lehet kérdő vagy visszamutató. Ha kérdő, akkor nem áll előtte névelő, ha pedig visszamutató, akkor okvetetlen névelőt kell eléje tenni.

„hol oly hatalmas szellemek folytaták nemzeti tudományosságunk müvelését.“

A szellemek nem beszélnek, hanem szellemdús (de nem „szellemes“) emberek vagy férfiak.

„Jól érzem velök szemben elenyésző csekély voltomat“ stb. Hohó! velük szemben nem lehet mondani, hanem csak „utánuk.“ — Elenyészni csak akkor fog, majd ha meghalt, most még él, és hasznos polgára lehet hazánknak.

Hogy megmutassam, mikép kellett volna — szerény nézetem szerint — fogalmaznia, ime ide irom:

„Mindenekelőtt hálásan és mély tisztelettel köszönöm a tek. Akadémiának szives engedélyét, a melynek következtében a nemzeti tudományosság templomában, mint vendég, szólhatok azon a helyen, a hol oly szellemdús és ennélfogva hatalmas férfiak folytaták a nemzet tudományosságának művelését. Jól érzem utánuk és a jelenlevőkkel szemben háttérben álló csekély voltomat stb.“

Ugyanott a lap végén ez áll: „S ma, midőn az államtársadalmak (?!) egyaránt a jogállam (?!) eszmei képe felé gravitálnak (?!), méltán mondhatnánk (?!) a jogtudományt és irodalmát az államtársadalmi müveltség fokmérőjének.“

Nem tudom, hogy „államtársadalom“, „jogállam“, „jogszolgáltatás“, „szükséglenek“,

*) Külön lenyomat a „Közoktatás“ 34, 35, 36. számaiból.

„jegyzékelte“, „szókészlet“ és sok ilyenféle szót honnan vette, de akár honnan vette, vagy maga faragta, annyit mondhatok, hogy nem alkalmasak, mivel részben a nyelv geniusa ellen képzettek, részben pedig nem alkalmasak annak az eszmének kifejezésére, a melyre hivatva vannak.

Hiszen az világos, hogy a mely nép állammá alakult, ott társadalom is van, tehát „az államtársadalom“ szó pleonasmus. A mi a „jogállam“ szót illeti, arra kereken azt mondom, hogy ez hallatlan badarság. Ezt szolgailag egyenesen a német: „**Rechtsstaat**“-ból fordították. De azért, mert ez a németben tökéletesen szabatos szó, nem következik, hogy a magyarban is az legyen. A „jog“ szóhoz csak némelykor függeszthetünk más szót, pl. jogtudomány, jogviszony, és ezt csakis azért tehetjük, mert mind a kettőben, a jognak tudománya, a jognak viszonya, fogalom rejlik. Ha netalán több szó is található, a melyek a fönnebbiekhez hasonlók, akkor megengedhető, hogy a „jog“-hoz más szót függeszthessünk. De mivel jognak állama, vagy más szóval, jog, a melynek birtokában állam van, nem létezhetik, tehát a dolgon úgy kell segíteni, hogy a „jog“ szó helyett alkalmasabb szót teszünk, pl. szabad-, alkotmányos- vagy alkotmányos törvények szerint kormányzott állam. Ezzel különböztetjük meg egyik-másik államot azoktól, a melyekben önkény, zsarnokság, rendőri szabályok uralkodnak.

A „jogszolgáltatás“ szó szintén olyan badarság, mint az előbbeni, csakhogy más okból. A „jog“ szó azt jelenti, hogy az embert vele születtel hatalomszerű adománnyal a természet ruházta fel, vagy hogy az ember polgári intézmények alapján valamiben hatalomszerű adománnyal rendelkezik. Ebből látható, hogy magában az emberben oly tulajdon rejlik, a melyet tőle elvitázni nem lehet. Ezt példával is bebizonyítom: Két fél pörlekedik, az egyik azt hiszi, hogy joga van követelni; a másik szintén azt hiszi, hogy neki jogában áll a követelést visszautasítani. Kihez fordul a fél, hogy eldöntse, kinek a részén van az igazság? A bíróhoz. Mit tesz a bíró? A bíró, belátása szerint, kimutatja ki az, a kinek a részén van az igazság s ez által a létező jogot érvényesíti, s igy jogot nem osztogat. Ne bántsák az „igazságszolgáltatás“ jó szót, s ne tegyék magukat nevetségessé a „jogszolgáltatás“ roszul képzett szó behozatalával.

Jaj annak a nemzetnek, a mely fordításokból él, mert ezekkel a nemzet nyelvén erőszakot követ el, s meggyalázza önállóságát.

A ki azt mondja: „szükséglenek“, „jegyzékelte“ s több efélét, annak nagyon . . . . . gondatlannak kell lennie. Sem „szükség“-ből, sem „jegyzék“-ből igét képezni nem lehet azért, mert ezekből képzett ige cselekvése nem hathat ki a tárgyra. Ime győződjék meg Önmaga, hogy úgy van. Vegyük: lékel, bélel, bérel-t. Ezekben az igékben a cselekvés átmegy a tárgyra, mert ha én bizonyos meghatározott tárgyat lékelek, bélelek stb., akkor az ige mutatja, hogy a cselekvés módosítja a tárgyat, s igy a tárgy változást szenved. Ugy van-e ez a szükségelni, jegyzékelni igékben is? Nincs úgy! Ez az utóbbi két ige éppen olyan badarság, mint ha valaki a „lélek“ szóból „lélekel“-t képezne.

Nem értelmesebb-e, ha a föntebb idézett mondatát igy irja: S ma, midőn a társadalmak alkotmányos törvények szerint kormányzott államemeszméinek képe felé törekednek, a jogtudományt és irodalmát méltán a társadalmi müveltség fokmérőjének mondhatjuk.

A 2-dik lapon: „De a visszás sikerrel már“ stb. A „siker“ nem lehet „visszás,“ ez non sens.

A magyar azt mondja: tévút (ez téves-ből van rövidítve) és nem balút (tessék balból, balos-út-at csinálni.) Ezt valamely kificamodott eszű neologustól hallhatta.

A 10-ik lapon ezt mondja: „Annál behatóbb (?!) (nagyobb helyett) figyelmet érdemel korunk, az ujjá születés (?!) és nyelvujítás kora.“ Az ám! Csakhogy erre is azt mondhatjuk: Adtál Uram esőt, de nincs köszönet benne. Ezt nemcsak füzetkéje, hanem az is bizonyítja, hogy az úgynevezett nyelvészek, az Ön nyelvezete ellen nem szóltak, és az természetes, mert Önnek hasonmásai levén, az ellen nem is szólhattak.

Minthogy „azon“ „ezen“-t széltében hibásan használják, megmondom hogy: „azon“, „ezen“, min? kérdésre felelnek, pl. Ezen az emberen segíteni kell; azon a széken van a könyved stb. Ebből láthatja, hogy füzetkéjében és az utolsó munkájában számtalanszor található: „Azon nevezetes körülmény“ stb. az a nevezetes helyett stb. „Azon tájnyelvek“ helyett, Ama tájnyelvek stb. „Hol venné azon ezer meg ezer“ stb. helyett, „Hol venné azt az ezer meg ezer“ stb kellett volna irnia.

Mikor könyvét olvastam, csudálkoztam, hogy mindenhol *) mint a nyelvészettel foglalkozótól követelhető is — szóalkotás, szóképzés, szóteremtés, alkalmas szók mennyisége stb. stb. szók helyett — vonatkozással a szókra — „tenyészet“, „termelő tenyészet“, „termelés“, tenyészeti“, „jól termett“, „termel“, „növés“, „halva született terméséből“, „szókészlet“ stb. szókat találtam. Mindenre kérem, ne irjon igy, mert ha valamely idegen, a ki nyelvünket tudja, és az Ön könyvét elolvassa: bizony Isten megbotránkozik. Hiszen ha csak egy pillanatig gondolkozott volna is, lehetetlen, hogy észre ne vegye, mit tesz: „tenyészteni“, „termeszteni“, „termelni“. Ezek nem helyettesithetik „képezni“, „alkotni“, a nyelvet gyarapitani stb. szókat.

A gazda annak módja szerint kis számú állatból egy szálig egymáshoz hasonló nagy számú állatot nevel, ezt nevezzük: „tenyészteni.“ Ugyanaz a gazda elvet egy pár véka magot, és kap aratás stb. után több mérő ugyan olyan minőségü magot, ezt nevezzük termeszteni. A „termelni“ általános értelmü lévén, némileg különbözik az előbbbenitől. Vajjon a nyelvész, a ki a nyelv törvényei szerint szót képez, úgy jár-e el, mint a gazda? Ugy-e bár hogy nem? És aztán a tenyészt, termeszt, termel igékben az a fogalom rejlik, hogy a czél elérése végett az ember és a természet közreműködik, ez utóbbinak müködése azonban sokkal hosszabb ideig tart mint az emberé. Ugy van-e ez a szó képzése- vagy alkotásakor is? Nincs úgy! A metaphora használásának is meg van a maga logikája.

Igen örvendek annak, hogy akár az én kezdeményezésem következtében, vagy akárhol talált eszmék elsajátítása nyomán — könyvében a 94-ik és következő lapon, az igekötőről és a külszenvedőnek keresztelt miveltető igéről elég alaposan szól, de annak már: nem örvendek, hogy Önmaga, a mondott alapos eszmék dacára, követi el azt a hibát, a melyet megrótt. Ez mutatja, hogy sebtében fölkapott eszme nem ment át vérébe, tehát vizivás szükségességéről papol, s Önmaga mégis bort iszik. Nem vette észre, hogy „beolvasztatott“ nem illik könyvébe? Hát ezeket nem látta? „országszerte széthatoltak“, (elterjedtek helyett), „hallik“ (hallatszik helyett), (?) „szétválasztá“ (elválasztott helyett), „a **meg**telepedő“ (letelepedő helyett); követelhetjük meg“. Ez az ige (valamint: bünhődni, üldözni, adózni stb) a nyelv természete szerint nem tűr maga mellett igekötőt, „alkottassék“ (alkossunk helyett), „kifejlődése“ (fejlődése helyett), „kapcsoltatik össze“ (kapcsoljuk össze helyett), „elhagyatik“ (?!) (nincs meg, vagy hiányzik helyett), „szétszakitani“ (elválasztani helyett), „mint orthologjaink (?!) magok is megösmerik“ (elösmerik helyett), „kikerülhetetlen“ (elkerülhetetlen helyett) szükség esetén (?!) még máig se (?!) békült ki (barátkozott meg helyett), „hogy a már teljesen kiművelt (művelt helyett) latin műnyelv“, „ingert“ (ösztön helyett) ébreszt“ stb. stb. Ez mind megerősiti azt a mit föntebb mondtam. De legjobban megerősiti azt, a mit föntebb mondtam a 97-ik l. olvasható következő álitása: „S az azzá való válás vagy változtatás?!) p. o.: bünhődik, szépül, nagyobbodik, és ezek miveltetői (?!) **bünheszt** (?!) szépit, nagyobbit.“ No uram, Ön Simonyin is túltett. A „**bünhödik**“ benható ige, tehát a bünhődés magából az elkövett rossz cselekedetből ered, s ennélfogva nem lehet belőle miveltetőt képezni. Vagy hogyan képzeli Ön magának azt a lehetőséget, hogy valamely külközvetitő vigyen oly cselekvést végbe, a mely benhatólag történik? Az Isten, a sors, vagy az ember egyaránt csak „büntet“, de nem „**bünheszt**“. Ez az ige azok közé tartozik, a melyek (mint a vonzódik, botlik stb.) soha sem változnak. A másik két igéről nem is szólók, mert azt csak a vak nem látja, hogy azok cselekvő igék.

Ilyenekről, mint: „már eddig (?!) is tekintélyes tömegre megy“, (?!) „gyorsan elenyészett“, „nemzeti nyelvvé csiszolódott és simult össze“, „a jogi műnyelvet eláraszták és elmocsárositják“ (?!), „csak erősen (?!) kárhoztató dolog“ „jelentősebb (?!) gyanus (?!) képző“, „de a nyelvrontás ezen (?!) lefegyverzése után a nyelvujítás fölfegyverzését máig **se** (?!) teljesitette“ stb. nem szólok, mert hiralapban kimerítő leczkét nem adhatok. Mind a mellett mondok még valamit. „Leányomnak mondom, hogy menyem is értsen belőle.“

Az egész munkájában „addig“, „eddig“ szókat hibásan használva találom. „Addig“ „eddig“ szó után akár közvetlen, akár közvetve, de elkerülhetetlenül (kivéve mutatólag: addig vagy eddig van), „**mig**“ következik, pl: Addig, mig ő bocsánatot nem kér stb. vagy, addig nem békülök ki vele, míg stb. Ha „**mig**“-et nem használhatunk, akkor a nyelv szabályai szerint: akkorig, akkoráig, ekkorig, ekkoráig, s alkalmilag „mostanáig“-ot irunk.

A 86-ik lapon ezt irta: c) hogy új szó képzésénél (?!) a csupán igéül (?!) ismert és használt gyökszókat névszóul (?!) soha **se** (?!) használjuk. Lássa, annyira romlott a nyelvérzéke, s olyan „gyanus“ a tudománya, hogy 13 szóból álló mondatban négy criminális bünt követett el.

A „nál“-nél“ ragot abstract szóhoz nem függeszthetjük, hanem csak concret esetekben, vagy összehasonlításkor használhatjuk, pl. Jánosnál van a késed. Nincs ennél az embernél boldogabb egyén. Tehát nagy hiba: „képzésénél“ irni.

Ugyan kérem, mondja meg, van-e a magyar nyelvben: „miül“? „miúl“? kérdő névmás? Ugy-e bár nincsen. Tehát ha nincsen, akkor „igéül“ „névszóúl“ sem lehet mondani. Itt csak: minek használjuk? — kérdés alkalmazható.

Sem = is nem: se = is ne. Ez az értelme a két szónak, pl. Te sem tetted föl a kalapot. Ő se tudja meg. Ez tagadhatatlan. Azt kérdezem tehát, hogy az idézett mondatába hogyan illik a „**se**“? — Sehogy!

A föntebbi mondatát igy javitom ki: c) hogy új szó képzéskor a csupán igének ösmert és használt gyökszókat névszónak soha sem használjuk, vagy tiltva: ne használjuk soha.

Minthogy ez a birálat csak ujmutatás lehet, tehát nem folytatom tovább, hanem csak irályáról teszek egypár megjegyzést, s aztán áttérek a nyelvujítóknak mondott nyelvrontókra.

Önnek irályával, azt hiszem, senki sem elégedhetik meg, tehát volna elég okom és alkalmam azt keményen megtámadni, de én azt nem teszem, hanem csak azt kérdezem: miért nem ir úgy, a hogy beszélni szokott. Vagy azt hiszi, hogy a mit Ön ért, azt mások is tartoznak érteni? Az iró kötelessége úgy irni, hogy az olvasó könnyen megérthesse, s ne legyen kénytelen ugyanazt, a mit már olvasott, háromszor, vagy még többször is elolvasni, ha azt akarja, hogy megértse. Ilyen olvasás uj fogalmazást igényel, s ezért az illető olvasó nagyon fáradságosnak találja az ilyen módon szerzendő ösmerethez jutni, és inkább eldobja könyvét, hogysem izzadjon miatta.

Eszejárását és irályát — a több között — nagyon jellemzi a 131-ik l. a következő pont:

„A társadalmi tudományoknak egyáltalán, (?!) s ezek közt (?!) a jogtudománynak meg még (?!) kiválóan oda kell törekednie, hogy valamennyi fokán (?!) a nemzetnek szóljon, (?!) a nemzetnek éljen; (?!) hogy, ha felső fokán (?!) a legmagasabb, legelvontabb fogalmakat tárgyalja is s ha módszerét (?!), forrásait és eszközeit a tudós szobák számára tartja is fenn (?!) — de kutatásai és munkálkodása eredményeit a nemzet nagy közönsége elé juttassa; mert még a legalsóbb népéletet (?!) is a társadalmi s különösen a jog- és államtudományok ezen (?!) legfelsőbb eszméi mozgatják, (?!) vezetik és irányozzák.“

Nem folytatom tovább, mert ilyenek olvasásakor elszomorodom. Többet nem mondok, pedig még mást is mondhatnék.

Ha könyve irásakor meggondolta volna, hogy kinek a számára irja: akkor a könyv első fele tollában marad, mert arra tudományosan képzett embernek nincs szüksége.

Ön minden előleges okoskodás mellőzésével — mások után — merev szabályokat állit föl, s azt mondja: Ez a képző jó, ez meg nem jó, mert kétes, gyanus vagy álképzőnek mondták. Emez tót eredetü, amaz pedig nem Tuhutum korából való, tehát nem tősgyökeres magyar. De ki meri azt állítani, hogy az idegen nyelvekből átvett, de minden esetre nyelvünk szelleme szerint módosított képzők nem nyelvünk szülöttjei? Mondhatják-e, hogy mi a tótnak mondott „nik“, „nyik“-et ebben az eredeti állapotban használjuk? Nem mondhatják! Tehát a mi nyelvünk szelleme szerint módosítottak, s igy sajátunk, s minthogy nyelvünkben — több szóban — jó szolgálatot tesznek, fölösleges, sőt észellenes a képző keresztlevelét keresni, s ennek nyomán a már módositott képző kiküszöbölésével nyelvünkön merényletet elkövetni.

Ön és társai a föntebb jelzett, nagy bölcsen megállapított önkényes szabályok szerint nyakatekert szókat faragnak, s aztán azt mondják: „ezek a mi tudós orthologjaink vívmányai!“ Lássuk, milyenek ezek a vívmányok.

Önök szóképzéskor nem törődnek a szó milyenségével, hanem azt mondják: minthogy ez a képző ebben és ebben a szóban nem alkalmas, tehát, a mi szabadalmazott eszünk járása szerint a többiben sem alkalmas, s nem veszik észre, p. o.: hogy az ajánlott „jós“ szó mást jelent, mint a nem alkalmasnak nyilvánított, „látnok.“ De azt sem látják, hogy a — „nok“ — „nök“ stb. elkerülhetetlenül szükséges azért, mert ez jelzi, ha nem is mindig azt, hogy ki mivel foglalkozik, vagy más szóval, kinek mi a tartós foglalkozása, de sokszor azt is tudtunkra adja, hogy az ember állása, hivatala, méltósága vagy ösztönszerű működésével összekötött ösmertető jelvénye milyen. A „jós“ egyszer vagy időközönkint mond valamit, a mi megtörténik, tehát csak alkalmilag jósol; a „látnok“ szó pedig azt jelenti, hogy az illető egyén oly adománnyal van megáldva, a melynek segítségével az életnek minden perczében a mások előtt ösmeretlen titkokba mélyebben lát és igy látnoki tehetsége van. Tehát csak látnok, pénztárnok, titoknok, főnök, stb. nem alkalmas szóknak mondottak az álkalmasak. Az Önöktől

*) És nem „mindenütt“, a mint Ön irja. Én is átveszem a néptől a mi jó, de a mi nem irodalomba való, azt nem használom. R.

ajánlott s alkalmasaknak mondott, bíboros (?!) per-irat vagy levéltáros s a többi badarabbnál badarabb szóval, a lomkamrába velük! Jegyezzék meg maguknak, hogy az: as, — es, — os, — ös képző **még arra is szolgál**, hogy olyan mellékneveket stb. képezzünk, a melyek azt jelzik, hogy a tárgy tulajdonsága alkalmilag vagy időfolytával **milyen** lett, vagy — ha személyről szólunk — hogy a személy akalmilag mivel foglalkozik, vagy hogy tulajdonsága időfolytával **milyen** lett, pl. Sár-sáros, viz-vizes stb. Nem volt sáros vagy vizes, hanem alkalmilag az lett. A személy, pl: cseresznyés asszony, szilvás ember, azért mondhatjuk, mert hiszen az egyik vagy a másik csak addig árul ilyen gyümölcsöt, mig van, ha annak ideje elmult, akkor megszünt az lenni. Szorgalom, szorgalmas, nem volt szorgalmas, hanem időfolytával az lett. Nem úgy áll a dolog: levéltárnok, pénztárnok, titoknok stb. szókkal; mert ezek azt jelentik, hogy az illető egyének egyike másika, ha nem is örökre, de minden esetre több éven át az marad, a mire vállalkozott, ha t. i. képessége van hozzá.

A nyelvőristák azt gondolták, hogy valami okos dolgot tesznek, ha a „szellemdús“ jó szó helyett a badar „**szellemes**“ szót ajánlják, pedig nagyon csalatkoztak, mert az említett szó annyira rosz képzésü, hogy én a nyelv szabatossága érdekében kénytelen vagyok annak kiirtását ajánlani, és hogy ajánlatom sikeres legyen, megkisérlem czélomat következőképpen elérni:

A „szellem“ szó a benne rejlő fogalomnál fogva kivételes természetü és éppen ezért az „es“ képzőt nem türi. Hogy ez úgy van, abból magyarázható, mert a természet a szellem normális mennyiséget sem alkalmilag, sem időfolytával nem fokozza, képességét nem fejeszti, szorgalom vagy más mód következtében nagyobb mérvre nem emeli. Az ember szülemlésekor magával hozott szellem vagy arányos az észhez, vagy ereje magasabb mint a közönséges osztályrész. Ebből látható hogy az ember akarata, tevékenysége a szellem fejlesztésére nem folyhat be. Ez az oka annak, hogy nem mondhatjuk: „szellemes“. Ez — és a föntebb „-as-“ „-es“ stb. képzőkről mondottakat ide értve — csak a „szellem-es“ szó képzésére vonatkozik; a bővebb fejtegetés alább olvasható.

A következő okoskodásra nézve, a bölcsészek szives elnézését kérem abban az esetben, ha netalán nem úgy fejeztem ki magamat, mint a hogy a bölcselettan szabályai követelik, a mit, reménylem, annál inkább nem tagadnak meg tőlem, mivel én ex professo bölcsész nem vagyok.

A „szellem“ szó eszményi, az ész müködéséhez szükséges tényezőt jolent, a mely képzelet vagy gondolat szerinti parányiságánál fogva csak irott munkákban, ember-csoportban vagy seregben észlelhető, pl: Ezt a művet ez vagy amaz a szellem lengi át; az egész országban a szabadság szelleme uralkodik; a párt vagy a sereg szelleme jó, azaz: az ügy iránt lelkesedik stb.

Az egyik bölcseleti tétel szerint: „Az ész az a tehetség, a mely elméletileg müködve, a tudományokat, gyakorlatilag pedig az erkölcs-törvényeket létesíti.“ Ez bizonyítja, hogy az ész képessége minden irányban fokozható, és tanulás, tapasztalás vagy más módon kitünővé tehető.

A másik bölcseleti tétel szerint: „A szellem, mint az ész magasabb ereje, a produktiv fantázia tevékenységét jelzi, s így olyat teremt, a melyre az ész nem képes.“ Tehát az ész és a szellem az agyvelőt közösen használják föl, csakhogy szerintem az ész és a szellem — normális körülmények között — az agyvelőt nem használják föl egyenlő arányban. Ez az állitás, habár parodoxán-nak látszik is, a tapasztalás azt bizonyítja, hogy alapos, mert azt kérdezem én: ha az másképen volna, mint a hogy föntebb mondtam, hogyan volna magyarázható, hogy miért van sokkal több eszes, mint szellemdús ember? és hogy miért van az, hogy a szellem, tartalmasan (prägnant), csak a föntebb emlitett alkalmakkor észlelhető?

Az egyes egyén nagyobb mérvü szellemmel valami ritkán rendelkezik, de ha azzal rendelkezik, akkor nem lévén már — ha szabad igy mondanom — parányi, az illető egyént okvetlen „szellemdús“-nak kell mondani.

Kazinczy bizonyosan átlátta, hogy mikor egyes egyén müveiben, vagy, mondjuk, teremtményeibsn a szellem teremtő erejének hatványozott mennyisége bebizonyítható, akkor okvetetien, mint kivételes és így ritka eset jelölésére a tökéletes értelmü „szellemdús“ szó használandó

A föntebbi okoskodások alapján határozottan mondom, hogy az ember vagy szülemlik szellemdúsnak, vagy nem. Ha szellemdúsnak szülemlik, akkor ez a tulajdonsága nyilvánulni is fog, és pedig mentől hamarabb; ha nem szülemlett szellemdúsnak, akkor sem alkalmilag, sem időfolytával szellemdús nem lesz, még akkor sem, ha a világ minden könyvtárát áttanulmányozta is. Tudományos ember lehet belőle, de szellemdús soha.

Ezelőtt úgy mondtuk: Ez eszes, okos, ügyes, tudományos, és Kazinczy óta: szellemdús ember, a szerint, a milyennek itéltük, tehát biráló tehetségünk szerint, valódi milyenségét jeleztük, csak ebben a kóros nyelvőrista világban még a ravasz, alattomos, (sunyi), roszlelkü, piszkos úton meggazdagodott, lelkiösmeretlen s e fajtabeliekről is mondhatják: Ez szellemes ember. Lám, milyen jó, hogy a nyelvőrista tudósok olyan ruganyos szót fedeztek föl, a mely alatt mindent érthetünk.

Ne álljanak azzal elő, hogy Kazinczy a „szellemdús“-t a német „Geistreich“-ből fordította, mert az még kérdés, hogy ő a nemetből vette-e, vagy sugallatából származik-e? A magyarnak van elég szója, mint: élenydús, savanydús, kéndús, forrásdús, eszmedús és így szellemdús stb., a mely szók: milyen? kérdésre felelnek és csak „dús“ szó hozzáfüggesztésével tökéletes értelmüek.

Az egészet összefoglalva, azt mondom: Maradjunk a Kazinczy-tól ajánlott „szellemdús“ szó mellett és a nyelvőristáktól a nyelv szabatossága kárára elterjesztett „szellemes“ szót a használatból zárjuk ki, és ezt annál inkább kell tennünk, mert — eltekintve a „szellem“ szó „es“-el való lehetetlen képzézétől — bizonyos az, hogy a szellem mint az ész magasabb ereje, csak magasztost, nemest, lélekemelőt, rendkivül hasznost stb. teremt, de holmi büntethető csinyt, gazságot, alávalóságot stb. nem létesít.

De van még egy másik, szintén fontos ok, a mely követeli, hogy a „szellemes“ szót nyelvünkből kiirtsuk, és ez a határozatlan értelem, vagy ha úgy tetszik: kétértelműség, a mely magában a szóban rejlik. Példa: Valamely társaságban (vagy négyszem közt) egyről-másról beszélgetnek, s beszélgetés közben valaki egy nem mindenkitől ismert egyénről azt mondja: N. N. szellemes ember. A társaság valamelyik tagja, akár saját fölvilágosítása végett, akár pajkosságból (malice) azt kérdezi, hogy N. N. milyen értelemben „szellemes“ ember? Vagy: hogyan kell a „szellemes“ szót érteni? Valami okos, mindenkire hasznos stb. eszmét pendített-e meg? Vagy rászedett valakit? Vagy igaz ügyet úgy el tud csavarni, hogy az ember bámul ravaszságán? stb. De tegyük fel, hogy ilyenféle felszólalás nem történik, hanem egyesek, tudva a „szellemes“ szó ruganyos voltát, ilyen alkalmakkor nagyon hajlandók gyanakodni. Ez mind nem elég ok-e arra, hogy ezt a szót ne használják?

Azt mondják Önök a „járda“ nem alkalmas szó, s hebehurgyán helyettesítik: „járó“-val, s nem látják hogy a „járó“ szó mást jelent, mint a „járda.“ A „járó“ a lábak folytonos igénybe vételét jelenti, és éppen azért alkalmas más szóval való összetételre, pl.

járó-kelő nép, alvajáró, hazajáró lélek stb. A „járda“ szóban éppen a „da“ az a képző, a mely a cselekvés folytonosságának értelmét megszakítja, és ennek következtében olyan szó lesz belőle, a mely a tárgy megnevezésének tökéletesen megfelel. Ne mondja tehát, hogy a „da“—„de“ jelentősebb (jelentékenyebb helyett) „gyanus“ képző. A képző éppen úgy nem lehet gyanus, mint Önnek a tudománya. A képző vagy alkalmas, vagy nem az, úgy szintén a tudomány vagy bebizonyítható valakiben vagy nem, de gyanura okot nem szolgáltat. A „da“ „de“ nemcsak hogy nem „gyanus“, hanem sok szóban, a melyeket oktalanul kiküszöböltek, nélkülözhetetlen.

Úgy tettek a „láthatár“-ral is (ez: látható határból lett: láthatár) csináltak belőle: „látóhatár“-t. Ennek az értelme józan ész szerint: olyan határ, a mely lát. Látja milyen badarságra tanították Önt professorai. Szinte hallom az ellenvetést, a melylyel ellenem zúdulnak. Azt mondják ugyanis: hiszen a „köpöláda“ (ivópohár, szántóföld stb.) is ilyen, mint a „látóhatár“, pedig jól tudjuk, hogy nincsen olyan láda, a mely köp. Nagyon bölcsen mondták, de elfelejtik, vagy jobban mondva, nem tudják, hogy az ilyen szókban, mint a „köpöláda“ stb. alatta értődik a „való“ szó, tehát ha ezt a kérdést: mire való? tehetjük, akkor igenis csinálhatunk belőle p. o. „gyakorda“ helyett gyakorlóhely, mert itt is kérdezhetjük: mire való? A felelet: gyakorlásra való hely. (Ez a szó mesterei gyárából való. No de a közmondás azt tartja: A vak tyúk is talál néha buzaszemet.) A „látóhatár“ szó kimondásakor nem kérdezhetjük: mire való? A tanulság ebből az, hogy a szó, a melyhez képzőt akarunk függeszteni, határozza meg a képző alkalmas vagy nem alkalmas voltát, tehát minden képző alkalmas, csak tudni kell azt czélszerűen használni.

Ezzel megcáfoltam azt a merev, önöktől meggondolatlanul fölállított szabályt, a mely szerint: „Igeszóhoz nem lehet da, de képzőt függeszteni.“ Ezt az állítást: A járda, láthatár, távirda stb. szók is tökéletesen megsemmisítik.

Nem csodálkozom az Öntől elkövetett hibákon, mert On mindent csak a nyelvőristák szemeivel lát, s ennek következtében tévuton jár. De hogy még jobban lássa, milyen szükséges jobb útra térnie: ime átveszem Brassai-tól, (II. Fogás 29 és 30-ik l.) a következőket, a mi szóról-szóra igaz; magam véleményét csak azután mondom el.

Brassai a 29-ik l. ezt mondja: „Budapesten jártamban hallám ugyan rebesgetni, hogy a nyelvőristák — még csak gúnykép sem érdemlik az ortholog nevet — hajlandók volnának engedményeket tenni. De mi joggal? Most nem tudom, hanem egy adomát, mely nem tudom micsoda eszmetársulatnál fogva juta eszembe, beszélek el mulatságra.“

„Volt egykor Erdélyben egy gróf, buzgó katholikus keresztény ember. Ennek fiatal korában honnan, honnan nem tücsök lopództak a fejébe, s kezdett szabadosan gondolkozni a katekizmusa igazságai felől. Más oldalról lelkiismerete is furdalván, nem volt nyugta s eltökéllé, hogy meggyónja a vétkét. Úgy is lőn. A legközelebb következő alkalommal ezt sugja grófunk a gyóntató franciskánus pater fülébe: Tisztelendő atyám: Nekem kétségeim vannak a religió tárgyában . . . . . “ A barát nem várja, hogy tovább mondja, hanem feléje fordul, ezzel a kérdéssel rival reá: Hát ki bizta rád, szamár!? s azzal ott hagyta a faképnél.“

Igenis, ki bizta meg Önöket, hogy engedményeket tegyenek oly ügyben, a melyhez nem értenek? Mi joggal változtatnak a nemzet legdrágább szellemi kincsén a nélkül, hogy képesek volnának okoskodással bebizonyítani, hogy az, a mit mondanak, megdönthetetlen igazság?

Brassai a 30-ik l. így folytatja: „A nyelvőrista philologiája olyan, mint a kímikus elemzése, a mely élettelen, rideg anyagokat bont és rak össze és nem gondol sem az egészek, sem az elemek további müködéseivel, szervetlen kelmét kezel és szervetlen lények keletkeznek műhelyében. Kritikája meg olyan a nyelvőristának, mint az anatomus bonckése, mely a holttestben szemmel megkülönböztethető szerveket fedez fel, s a szerveknek élő szerepe ismeretlen marad a boncoló tudós előtt.“

Igen is, a nyelvet szervetlen anyagnak tekintik, a nyelv psychologiájáról halaványy fogalmuk sincsen; mert különben tudnák, hogy minden, a mi a nyelv fejlődését illeti, ennek törvényein alapszik. Ez az oka annak, hogy annyi sok roszúl képzett szót faragtak. Nem csodálkozom azon, a mit hallottam, hogy a középtanodabeli tanárok között, a „Nyelvőr“ ellen csaknem egész párt alakúlt. A „Nyelvőr“ egyik volt munkatársa, beszélgetés közben ezt mondotta nekem: „A mit a „Nyelvőr“ a magyar nyelvben újított, az egész bűnlajstrom.“

A „Nyelvőr“ szerintem: Lucus a non lucendo. Látott-e valaha a világ olyan „**Ört**,“ a ki a nemzet végtelen kárára nemcsak hogy maga rontja a nyelvet, hanem olyan munkákat is enged terjedni, a melyeknek tartalma több mint egy nemzedéket megmételyez? Vagy nem idézi-e elő olyan munka terjesztése a megmételyezést, mint a milyen Simonyi Zsigmond nyelvtana, és Kármán Mór olvasókönyve? stb. stb.

Simonyi nyelvtanát három biráló — mindegyik a maga szempontjából indulva — más és más oldalról birálta, és nemcsak hallatlan badarságnak, hasznavehetetlennek, hanem kártokozónak is nyilvánította és elitélte.

Mindamellett, hogy a két első biráló tárgyilagos birálata a nyelvre nézve fontos, mégis tagadhatatlan az, hogy ponori Török Árpád tanár: „Simonyi's ungarische Grammatik“ cimű 20 lapra terjedő röpirata — Simonyi-ra nézve — a legsúlytóbb, s annyira kimagaslik a másik kettő közől, hogy ez, az említett birálatok koronájának tekinthető.

Minthogy e bírálat méltányolásába nem bocsátkozhatom, csak egyes tételek idézésére szorítkozom. Igy a 10-ik l. Török ezt mondja: — „Es wurde in neuester Zeit von Schulmännern die traurige Erfahrung gemacht, dass die aus Simonyi's Grammatik lernenden Schüler, anstatt sich in der ungarischen Sprache zu vervollkommnen, ganz verdummen. Wie denn nicht?!“

A 20. l. Török ezt irja: „Ich warne nochmals mit erhobener Hand Jedermann, ja nicht aus Simonyi's Grammatik **ungarisch** lernen zu wollen, denn

„Der Wahn ist kurz, die Reu' ist lang.“

Will aber Jemand durchaus haben, dass ihm während des Studiums der sonst so leicht fasslichen ungarischen Sprache ganz dumm zu Muthe werde; will Jemand unbedingt, dass schon der blosse Anblick von heidenmässig vielen, absurden Pseudosuffixen in ihm Ekel errege; will Jemand mit Gewalt ein bedauernswürdiges Opfer einer unheilvollen — babylonischen — Sprachverwirrung werden; will Jemand platterdings darauf bestehen, im Dickicht der „**verlängerten**“ Pseudostämme so lange irre zu gehen, bis er ein antikes „**Oleum et operam perdidi!**“ oder ein modernes, landläufiges „Da ist Hopfen und Malz verloren!“ auszurufen gezwungen sei: dann möge ihm Simonyi's Grammatik sowohl im Original, als auch in der deutschen Bearbeitung bestens empfohlen sein!“

Már most az a kérdés: Ez az „**Ör**“ (?!) vagy látta a nevezett nyelvtanban olvasható butító badarságokat, vagy nem látta? Ha látta, és mégis árkon-bokron keresztül segítette, hogy a közoktatás tanácsa tankönyvnek ajánlja, s mint az államgimnázium egyik tanára álította, mindent elkövetett, hogy az iskolába behozhassa, akkor

olyan bűnös, hogy az a büntetés, a mely legközelebb érte, és a melyet Isten ujjának kell tekinteni, korán sem elég, hogy — hazafiui szempontból itélve — ahhoz mérten bünhődjék, mert ilyen bűn, csaknem anyagyilkossággal egyenértelmű. Ha a magában mérget tartalmazó tankönyv milyenségét nem látta, akkor meg nem való „Ő r“-nek s bátran utilaput (utifű) kell a talpa alá kötni. Tegyük fel — a mi szinte hihetetlen, — de keresztényi kötelességből még is mondjuk azt, hogy akkoriban nem látta, akkor az a kérdés merül fel, hogy okadatolt, tehát igazságos három sujtó bírálat, már az elsőnek, annál inkább a háromnak megjelenése után, miért nem tartotta kötelességének nyilvánosan oda törekedni, hogy azt a könyvet az iskolákból kitiltsák? Erre nézve elfogadható mentséget nem mondhat. Vagy talán azt hiszi, hogy a pajtás előbbre való, mint a nemzet legszentebb szellemi kincse, nyelve tiszta és szabatos tudása? Ha netalán áll az, amit mondtam, akkor lelkiösmeretességét nem irigylem.

Kármán Mór olvasókönyvéről szólva, nem tudom hogyan fogjak hozzá, hogy egy részről az illem szabályai szerint járjak el és az olvasót a könyv valódi minőségéről is értesítsem, a nélkül, hogy a gyermeknek nem magyarázható szót írjak, másrészről, hogy az „Ör“ vakságát — vagy mijét — világosan kimutassam, a nélkül, hogy az erkölcsös olvasó megbotránkozzék benne.

Nagyon nehéz föladat. Psychologus dolga volna megmagyarázni, hogyan lehetséges az, hogy tudományosan képzett és nyilvánosan szereplő emberekben miképen öszpontosulhat két olyan tulajdonság, a melyeknek egyike — természetes ész szerint — kizárja a másikat, és milyennek kell annak a tudományos körnek lennie, a mely az ifjuság erkölcsét rontó iskolakönyv használását meg nem akadályozza. Mondom, mindezt megmagyarázni képes nem vagyok, de e helyett Tomor röpiratából*) és „Egy gondos atya“ **) leveléből egyetmást idézek, a miből a tisztelt olvasó a hires paedagogus, az említett olvasókönyv szerzője, és az „Ör“-re nézve nagyon jellemző adatokat talál. De mielőtt ezt teszem, az egésznek megértéséhez kénytelen vagyok a következőket előre bocsátani.

Tomor és Váradi azért látták szükségesnek új olvasókönyvet irni, mert égető szükség volt Kármán botrányos könyvét az iskolából kiszorítani. Tomor olvasókönyve megjelenésekor elősiet Szarvas Gábor s Tomor könyvét ledorongolja, gondolván, hogy „kereszt-fiának“ — mint Tomor mondja — Kármánnak olvasókönyvét tekintélyével megmenti. Tomornak sem kellett több. Előveszi Kármán olvasókönyvét és pontról pontra kimutatja, melyek azok a részek, a melyekben az ifjuság erkölcsének romlását okvetetlen előidéző mondatok olvashatók.

Tomor a 13—14. lapon Kármán magyarsága milyenségét mutatja ki, s ezzel fejezi be:

„Mily gyönyörű magyarság“, s így folytatja:

„Ennyi egy olvasmányból! És pedig a második és javított kiadásból, melyeknek kiállításában Kármán urat Szarvas Gábor barátja is gyámolította, a miért hálából Szarvas Gábor nevét mind a második, mind a harmadik kiadás előszavában nagy büszkén kinyomatta — vesztére mind magának, mind Szarvas Gábornak; magának azért, hogy még Szarvas G. gyámolításával sem kaphatott legkisebb magyar ízt sem; Szarvas Gábornak pedig azért, hogy híres magyarságát ily ocsmány magyartalansággal tette csúffá.“

A 15-ik lapon Tomor ezt mondja: „VII. görög monda, P á r i s úrfi! Ezt a cikket ajánlom minden tanférfiúnak elolvasásra, nagyon érdekes. Ebből azt is megtanulhatni, a mit Pázmány így fejez ki: „H i s z e z e k a m a g o k s z e n n y é t k e n i k m i r e á n k.“ Én rövidség végett csak egy-két tanulságos helyét mutatom be, meg néhány tősgyökeres magyarságát.“

„Tanúlságos helyek.“ Az erre következő idézést nem irom le, és pedig azért nem irom le, mert tudom, hogy másnak is vannak gyermekei, nemcsak nekem, a kiknek egyetlen egy szót sem szabad mondanunk, a melyet meg nem magyarázhatunk; de azt is tudom, hogy kik olvassák az én czikkeimet, hanem e helyett úgy, a hogy idézem Tomor arra vonatkozó észrevételét:

„Vajjon nem kérdezhetnék-e az én kandifüles tanulóim, vajjon A. asszony miért mutatta karját, nem azért-e, hogy Szarvas G. úr gyönyörködjék bennök? Vagy mi az a .....? Egyenlő-e az a keresztény felebaráti szeretettel? stb.

Tomor a 21. lapon ezt írja: „A közoktatási tanács bírálói Kármán úr könyveit vagy el sem olvasták; vagy ha az ellenkezőt merik állítani, kénytelenek magokról azt a bizonyítványt kiszolgáltatni, hogy magyarúl nem tudnak? Nem tudom, melyiket választják. Én egyiket sem irígylem; mert az első esetben hűtlen sáfárkodásukért, a másodikban tudatlanságukért kellene őket szélnek ereszteni.“

Tomor igen érdekes röpiratából már is hosszúra nyúlt czikkemben, csak ennyit idézhetek.

A „gondos atya“ gúnyosan írt vidéki leveléből — csaknem egy egész hasáb kihagyásával — a következőket idézem:

„Végig olvasám az egész könyvet szokott higgadságommal s tökéletesen meggyőződtem arról, hogy „f o r m á l i s e g y m á s u t á n b a n m i n ő (?!) t a r t a l m ú t a n a n y a g f o g l a l j a e l i f j ú s á g u n k l e l k é t - s z í v é t“, (Kármán úr szavai) és jól esett lelkemnek az is, hogy magyar olvasókönyveink között végre van egy, „m e l y k é t s é g k í v ü l f e l ü l m ú l j a v a l a m e n n y i t a b b a n, h o g y e g y e d ü l c s a k n e m e s t á r g y ú, f e l e t t e s o k s m i n d e n i r á n y b a n r e m e k o l v a s m á n y t t a r t a l m a z.“ A társadalom b i z o n y o s r é t e g é n e k m o d e r n e s z m é i m a g a s z t o s v i l á g í t á s b a v a n n a k i t t h e l y e z v e.“ Megtalálja ebben nemcsak a közoktatási tanács, a tanárvilág örege és ifja, a laikus világ, de még, s a mi fő, a zsenge korú ifjú is, a ki csak most bontakozott ki azokból a modern eszméktől elmaradt, az ifjúság neveléséhez mitsem értő, magokat paedagogusoknak nevezni merészelt fróknak a modern paedagogusoktól ócskának, elcsépeltnek s minden nemesebb érzelmet nélkülözőnek kikiáltott olvasmányokból, a l o p á s, c s a l á s, h a z u g s á g, k a p z s i s á g, k e g y e t l e n k e d é s, b o s s z ú, h ű t l e n s é g s a z e f a j t a b e l i nemes erények példányképeit, mint olyanokat, melyek k e l l, hogy „i s k o l á i n k c é l s z e r ű r e f o r m j a s z e r i n t a z i f j ú s á g l e l k é t, s z í v é t á t - m e g á t h a s s á k.“ „Megtanulhatja“ stb.

Alább: „Vagy hogy még egyet említsek: Hermésnek épületes történetéből magába szívhatja a tanuló, hogy a görögöknek volt olyan istenök is, a ki kegyetlen gyilkos is, sőt még lopni is tud nemcsak „e n d a t a i l“, hanem „e n g r o s“; ki szembe tud szállni szüleivel s kiszakítva magát ezeknek hatalma alól, önállóságra törekszik, és ha már isten nem lehet, legalább az antik rablóknak, zsiványoknak, lókötőknek és csirkefogóknak lesz kiérdemült nagymesterök“ stb.

Alább: „..... nézetem szerint egy nagy hiba csúszott be olvasókönyvébe“ ..... t. i. az, hogy miért „nem vette föl a ponyvairodalom termékei között talán még megtalálható S o b r i J ó s k a, R ó z s a S á n d o r, P a t k ó P i s t a, B o g á r P e t i s hazánk más zsiványnotabilitásainak lélegnemesítő történetét; mert ezek a serdülő nemzedék lelkierejének, bátorságának s halhatatlanná való létének kétségkivül hatalmas emeltyűi volnának.“

Ehhez nem kell kommentár. Furcsa időben élünk, azt mondhatom.

Az „Ő r“-nek még egy igen csúnya tettét kell a jövő nemzedék számára megörökítenem.

A mult 1882-ik évi szept. 7-én és október 27—28-án a „Pesti Hirlap“-ban megjelent három czikkben megdönthetetlenül bebizonyítottam, hogy: a d a t i k, l á t t a t i k, s z á n t a t i k, k i a d a t i k, a j á n l t a t i k és számtalan ezekhez hasonló igét vaktában külszenvendőnek használnak, a mi nemcsak legotrombább badarság, hanem egyszersmind nyelvünk szabatosságának éppen úgy, mint magyaros tisztaságának végtelen hátrányára szolgál.

És mit tett az „Ör“ ama czikksorozat megjelenésekor? Talán tárgyilagosan bebizonyította, hogy az, a mit mondtam, hallatlan badarság? Nem! Erre nemcsak ő, hanem más sem képes, mert a mit mondtam, az: kétszer kettő négy. Vagy talán, belátva a tény igaz voltát, sietett a nemzet nyelvében e rákfenekint elterjedt hiba kiirtása tekintetéből véleményemet pártolva, a nemzet hasznára lenni? Ezt még kevésbbé tette. És miért? Hja, ezt bajos úgy megírni, a mint van, de annyit még is mondhatok, hogy az „Ör“ nem képes saját drágalátos én-jét a közjónak alárendelni; és aztán nincs annyi megkülönböztető képessége (discernement), hogy átláthassa, miszerint más a személy és más az ügy, hanem önmaga vesztére összetéveszti a kettőt s ezzel örökre megbélyegzi magát.

A személy, akármelyik legyen az, ha a nemzet érdekében jót mond, minden hazafi köteles azt nemcsak elfogadni, hanem a tényt, mint hasznost — személyes érdek mellőzésével — fenszóval hirdetni, s ez által a jó ügyet előmozdítani. És ezt még akkor is köteles tenni, ha ennek következtében saját fénysugara eloszlanék is.

Már most vonjunk párhuzamot az „Ör“ két tette között. Az első tette előterjesztése alkalmával bebizonyítottam, hogy két olyan művet tukmált az ifjúságra, a melyek káros befolyásuak. A most jelzett tette azt bizonyítja, hogy a nemzet nyelve iránt érzéketlen. Tehát: mikor tiltakoznia kellett volna, akkor kedvező értelemben beszélt, mikor kedvező értelemben kellett volna beszélnie, akkor hallgatott. Itéletet nem mondok, csak azt kérdezem, hogy ez az „Ör“ megtarthatja-e jogosan a jövőben is e díszes nevet? Arra nézve pedig, hogy az ilyen eljárás minek nevezhető, lelkiösmeretes ember itéletére bizom.

Tisztelt kortársaim! Nem mindenki nyelvész, a ki magáról azt hiszi — csekélységemet is beleértve — hogy az. A nyelvészet terén nagy ritkaság olyan egyén, a ki a jó Isten világító szövétneke segítségével a nyelvben rejlő nagyszerű titkokba mélyebben belát, mint a közönséges halandó, s ennek következtében a nyelv geniusa szerint itélni képes. A miből az következik, hogy igaz az, miszerint az ember bármily tudományos képzettségű is, ha a nyelv titkai kutatására és megértésére nem képes, a nyelvészet terén csak kárt okozó kontár marad.

Ha az nem volna úgy, a hogy mondom, akkor nyelvünket nem rontották volna annyira: mint a hogy az tényleg történik. Elődeink tettek, a mit tehettek, és ha nyomdokaikat követik, a kor szellemével haladva, nyelvünk fejlődésében óriási előrelépést látnánk, és most körülbelül a többi — legalább a fő pontokra nézve — művelt nemzettel párhuzamban állanánk. És hol állunk? Ott, hogy akár oskola- akár más könyvet, nem vehetünk kezünkbe a nélkül, hogy a szégyenpír ne szökjék arczunkba.

Hazafias kötelességemnek tekintem még azt is megemlíteni, hogy a törvényhozás nyelve is gyakran kritikán alól levő nyelvi jelenségeket mutathat fel, s az orvosszer az **országházban is** nagy mértékben elkelne, a mi nem volna úgy, ha a jelenlegi ugynevezett nyelvészeknek arra való képességük volt volna, a jó útat kimutatni. De megjön az az idő, a mikor a jövő nemzedék, a mostani nyelvújítókat el fogja itélni és csndálkozni fog, hogy e s ázad utóbbi két vagy három évtizede oly nyomorult volt, hogy sok tudósnak hiresztelt ember, azt a sok undorító badarságot, mint valami jóféle mannát készségesen elfogadta, sőt tovább is terjesztette.

De különös is az, hogy egy rakás nyelvésznek mondott mesterember bolonddá tehette a különben művelt világot is csak azért, mert az akadémia által segélyzett úgynevezett „Nyelvőr“-ben terjeszthette a tudatlanság bélyegét magán viselő szörny szülötteinek példányait. Tessék akármelyik művelt nemzet tudományos közlönyében, a mienkhez hasonló módon föllépni, majd meglátják, hogy a társadalom hogyan fogja fogadni.

Tudom, hogy kevésbbé érzékeny ember, kiméletesebb volna kifejezéseiben, mint én, de tekintve az ügy fontosságát, s lethargiához hasonló szellemi állapotunkat: azt hiszem, hogy a keserű orvosság, vagy ha úgy tetszik, kemény ütlegek az alvót jobban riasztják föl, mint a simogatás. Nagy baj alkalmával, erős eszközökhöz kell nyulnunk, mert különben azt találják hinni, hogy ráérünk még. Pedig dehogy érünk rá! Nagy ideje már, hogy gyökeres gyógyításhoz fogjunk.

Czikkem, akaratom ellen, nagyon hosszú lett; ennek oka egyedül Bakos Gábor úr, miért dicsért olyanokat, a kik nem érdemlik a dicséretet, és miért ajánlott olyasmit, a minek megitéléséhez nem ért. Azt pedig csak nem kívánhatják tőlem, hogy a haza érdeke mellőzésével életbevágó dolgokról hallgassak. De különösen Bakos Gábor úrnak, nemkülönben a nemzedék képzettebb részének is érdekében áll megtudni, hogy nyelvdolgában mikép állunk, és milyen utat kell követniök, ha nyelvünk szabatosságát akarják előmozdítani.

Ki merné tagadni, hogy: „A nyelv élete és fejlődése éppen úgy alá van vetve a természet törvényeinek, mint akármi egyéb?“ Senki. De annál kevésbbé én, a ki több jó akarattal mint tehetséggel mindig azon voltam és vagyok, hogy művelt nemzetek példájára — a mostanáig követett téves utat hagyjuk el, és lépjünk a természet által kimutatott útra; azaz: kutassunk a nyelv szellemében rejlő psychologiai törvények után, és bölcseleti okoskodás alapján mutassuk ki, hogy az, a mit mi a nyelv szellemében rejlő psychologiai törvényeknek mondottunk, igaz. Igy eljárva, ahhoz az eredményhez jutunk, hogy nyelvünk tisztázását **végre valahára** észszerüen megkezdhetjük.

Ha tehát azt akarja, hogy fáradsága gyümölcsöző legyen, kövesse tanácsomat, és a nyelvujításról mostanáig firkálók észellenes módját figyelembe se vegye.

Ne tekintse magát „ú t t ö r ő“-nek, mert Ön most még csak szorgalmas k a p á s, no de mégis legalább k a p á s, mikor elegen vannak, a kik még k a p á s o k sem. Majd ha jobb uton fog járni, lehet Önből még „ú t t ö r ő“ is.

Ön a miatt panaszkodik munkájában, hogy nincs segéd könyvünk, a melyből ügybuzgó ember valamit tanulhatna. Erre nézve azt tanácslom, hogy mondja meg azoknak a patentirozott ugynevezett nyelvészeknek, hogy bármily nyelvünk tisztázására szánt munkát — ha annak megértéséhez természetes eszük van — akár agyon hallgatni, akár bohócz módjára, csak azért nevetségessé tenni akarni, mert irója a nemzet érdekében ki meri mondani az igaz szót: **a nemzet ellen elkövetett főben járó bűn**, a melyért előbb-utóbb lakolni is fognak.

A már említett munkájának a 6-ik l. ezt mondja: „A törvényszékek és járásbiróságok szintén föl fog-

*) Kármán és Tomor Váradi-féle olvasókönyvekről. Különös tekintettel ez utóbbiak hirlapi kritikusaira. Irta és a tanáregylet gyűlésében felolvasta Tomor Ferenc, budai főgimnáziumi tanár.

**) Vidéki levél dr. Kármán Mór úrnak. Arad ..... Egy gondos atya. Lásd a „Közoktatás“ című lap 17-ik számát, április 23. 1882.

ták (?!) a nyelvtisztítás (?!) és javítás szükségességét; s nyakra-főre (?!) javítják a „stylus curiális"t; úgy hogy a jogászok nyelve e magyarosodási mozgalmak tüzében már is megolvadott." (?!)

„Talán kissé korábban is, mint kellett volna, (?!) stb."

Ne búsuljon, s lelkiismerete is nyugodt lehet, mert annak a tisztázást czélzó mozgalomnak életbeléptetésében, a mely csakis a kir. tábla büntető osztálya mélyen tisztelt alelnöke és birói hazafias buzgalmának köszönhető, Ön olyan ártatlan, mint a ma szülemlett gyermek. Megsúgom, hogy ott, t. i. a kir. táblánál *) egészen más tényező volt az, a mely hatott: tehát alhatik békében.

Isten velünk!

Valaki, — de mindenesetre becsületes magyar ember — a „Közoktatás" czimű lapban így kiáltott föl elkeseredettségében: „**Vakulj magyar!** vagy legyen már valahára bátorságod szemedet fölnyitni az igaz valónak belátására."

Én pedig, tekintve nyelvünk kétségbeejtő állapotát, azt mondom: **Ébredj magyar!** Mutass már **valahára** nemzeted legdrágább szellemi kincse, nyelve iránt több szeretetet, mint a mennyit mostanáig mutattál, ha azt akarod, hogy nyelvünk terjesztésével a testvériesség előmozdítható és ezzel a nemzet ereje összítve (consolidálva) legyen.

Sokszor vádolják a magyart közönynyel saját nemzeti nyelve iránt: nem is egészen méltatlanul, mert maga az a legfőbb forum is, a melyet a nemzet nyelve őrének rendelt — a magyar T. Akadémia nyelvészeti osztálya, hol részrehajlóan pártolja a tévedéseket, hol nagyúri közönynyel halad el olyan jelenségek mellett, a melyek nyelvünkre nézve fontosak, sőt életbevágók.

A nemzet nemcsak azért adta össze filléreit, hogy a tudomány különféle ágait képező irodalmat előmozdítsa, hanem első sorban arra, hogy nyelvünk szabatosságát eszközölje. Most itt az alkalom, hogy az Akadémia, nevezett osztálya ellen emelt vádakat a nemzet szine előtt tettével czáfolja meg.

Ha a nemzet érdekeiért lelkesedni tudó akár melyik fia, hatalmas ember, gyámolítsa nyelvünket, emelje anyagi és szellemi eszközökkel olyan tökélyre, a mely méltó nemzetünkhöz, mert azt a nemzetet, a mely nyelvével keveset vagy éppen nem törődik, az Isten is elhagyja.

Irtam Budapesten, 1883-ik évi augusztus 1-én.

Rákosy Sándor,

a kir. magy. tudomány-egyetemben a franczia-nyelv és irodalom-történet nyilvános rendkivüli tanára.

*) A Curia mozdulatlanul áll, mint a Sion hegye, pedig csak két lépésnyire van a kir. táblától, a hol megtudhatná, hogy azt a csunya magyartalan, de egyszersmind észellenes: **tatik, tetik**-et milyen könnyű cselekvő igével fölcserélni.

Budapest, nyomatott Wodianer F.-nél.

Méltóságos és főtisztelendő Érseki Főkáptalan!

Husz éve mult annak, hogy Esztergom és vidékének vasut által való összekötése Budapest fővárossal, legelőször terveztetett.

Ezen idő óta e város és vidék érdekeltsége ernyedetlen kitartással küzdött azért, hogy a Herczeg Primás-, a méltóságos Főkáptalan és Esztergom vármegye székvárosa az ország fővárosával vasut által összeköttetésbe hozassék és az országos vasuthálózatba belevonassék avégből, hogy ezáltal ezen vidéknek az országban páratlan gazdagságu és kitünő minőségü kőszéntelepei s egyéb természeti kincsei, az ország közgazdászatának előnyére s a népesség jóllétének emelésére felhasználhatókká legyenek.

Hogy ezen vasut mily nagy közgazdászati jelentőséggel bir, arról eléggé tanuskodik azon körülmény, hogy ezen vasut előmunkálatainak elkészitésére, különböző vállalkozóknak már 17 engedély adatott és annak állami kiépitése 1882. évben a kormány által is terveztetett, — továbbá hogy annak kiépitését Budapest főváros, valamint Esztergom-, Bars- és Győr vármegyék törvényhatóságai, Esztergom kir. város képviselete, a méltóságos Főkáptalan, az Esztergomvidéki gazdasági egylet, a budapesti kereskedelmi és iparkamra, valamint a fővárosi és esztergomi kereskedelmi és ipartestületek, a kormány és a képviselőházhoz intézett feliratok, kérvények és fölterjesztésekkel ismételve kérelmezték, mely kérelmeket Herczeg Primás ur ő főmagassága is kegyes volt pártfogásával támogatni.

Mindezen kisérletek és kérelmek azonban sikeretlenek maradtak a miatt, mert a tervek kivitelét a kormány által követett közforgalmi politika érdekei s a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok állandóan meghiusitották. Ezek voltak okai annak, hogy midőn az országos vasutak egész hálózata kiépittetett és a szárnyvasutak jelentékeny száma állami segély mellett létesült, akkor **ezen az ország közgazdászatára nézve páratlan fontosságu vasut a kormány és a törvényhozás által helyi érdekünek mondatott ki, mely egyedül a vidék érdekeltsége által önerejéből hozandó létre.**

Mely határozat folytán Majthényi Bálint és társai vállalkozók több éven át ismételve tettek ugyan kisérleteket, a tervezett vasut létrehozására, ezen kisérletek azonban pénzügyi vállalkozók nem létében, sikerre nem vezettek főleg azon okból, mert a tervezett vasutnak az országos vasuthálózathoz való csatlakozási pontjául a Déli-vasut budai pályaudvara választatott, — továbbá a vonal iránya Esztergom felé a buda-hidegkúti hegygerinczen át jelelltetett ki s annak épitési, kisajátitási s pénzbeszerzési költségei 6 millió forintban irányoztattak elő, mely alaptőkének kellő kamatozása a tisztán helyi forgalomból hosszu ideig nem várható.

A most emlitett vállalat kivihetlenségéről meggyőződve, a város és vidéki érdekeltség közóhajtásának megfelelőleg, alulirottak folyó 1887. évi márczius hó 7-ik napján kérvényt terjesztettünk a közmunka és közlekedésügyi m. kir. miniszterium elé, melyben a Magyar kir. államvasutak budapest-brucki vonalának bia-torbágyi állomásától Esztergomig és a vidéki kőszénbányákig vezetendő, rendes vágánytávu helyi érdekü vasut előmunkálatainak engedélyezését kérelmeztük. Mely kérvényünk folytán a közmunka és közlekedésügyi m. kir. miniszteriumnak folyó 1887. évi szeptember hó 1-ső napján 10250. szám alatt kelt határozatával, egy évi időtartamra engedélyt nyertünk, a Magyar kir. államvasutak bia-torbágyi állomásától Páty, Jenő, Tinnye s esetleg Pilis-Csaba pestvármegyei, valamint Leányvár és Dorogh esztergomvármegyei községek érintésével, egész Esztergomig, — továbbá Dorogh községtől elágazva, Tokod és Táth községek érintésével, egész Nyerges-Ujfaluig és Tokod községtől elágazva, egész a sárisáp-annavölgyi kőszénbányatelepig tervezett rendes vágánytávu helyi érdekü vasut előmunkálatainak elkészitésére

Ezen vasut hossza az eddigi tanulmányok szerint, Bia-Torbágytól Esztergomig mintegy 38 kilométer, Doroghtól Nyergesujfaluig mintegy 16 kilométer, Tokodtól az annavölgyi bányatelepig 6 kilométer, összesen 60 kilométer leend.

Az építési költségek a forgalmi fölszereléssel, intercalaris kamatokkal és a pénzbeszerzés költségeivel együtt, a helyi érdekű vasutak igényeihez képest, az eddigi költségvetések szerint, mintegy 3.000,000 forintra előirányozhatók azon esetben, ha a kormány részéről az 1881. XXXI. törvényczikkben előirtnál költségesebb építés, vagy fölszerelés nem fog kivántatni. Ezen összeg azonban a pálya vonalának uj tanulmányozása, valamint a kőszénbányákhoz elágazó vonalaknak a bányatársulat költségén történendő kiépitése által elérhető megtakaritásokkal, lényegesen alább is szállhat.

A tervezett pálya által az Esztergomot Budapesttel összekötő vasut egész hossza, a Bia-Torbágytól Budapestig terjedő 25 kilométer állami vonal hozzászámitásával, a budapest-ferenczvárosi teher-pályaudvarig mintegy 63 kilométer, a Déli vasut budai pályaudvaráig pedig mintegy 65 kilométer, Nyergesujfalutól ugyanaddig 72, illetőleg 74 kilométer, Doroghtól pedig ugyanaddig 56, illetőleg 58 kilométer leend.

Ezen vonal tehát Esztergomtól a budapest-ferenczvárosi teher-pályaudvarig mintegy 4, a Déli vasut budai pályaudvaráig pedig mintegy 20 kilométerrel lenne hosszabb, a Majthényi Bálint és társai által Vörösvár- és Hidegkút községek felé, a Déli vasut pályaházáig tervezett 45 kilométer hosszu vonalnál.

A két vonalnak viszonylagos előnyei a vidékre nézve a következőkből itélhetők meg:

A Majthényi-féle vonal hosszának több mint fele részén a hegyi pályák természetével birván, annak épitése nagyobb tőke befektetést igényel, e mellett annak kedvezőtlen lejtési viszonyai miatt, annak pályafenntartási- és üzleti költségei is oly nagyok lennének, hogy ezek födözése s a 6 millió forint alaptőke 5%-os kamatozása végett, legalább 700,000 forint nyers bevételre volna szüksége, melynek előállitása végett ezen vállalat okvetlenül kénytelen volna e vidék tömeges szállitmányaiért, a megengedhető legmagasabb vitelbéreket követelni.

Minthogy továbbá a vidék kőszén- és egyéb tömeges termékeinek forgalma túlnyomólag nem a budai, hanem a pesti oldalra irányul, ennélfogva a szállitmányoknak a Déli vasut pályaházából a pesti oldalra való átvitele a vasuti vitelbért még kétszeres kezelési- s jelentékeny helyi szállitási költségekkel növelné.

A bia-torbágy-esztergomi vonal ellenben kedvezőbb lejtési viszonyainál fogva, kevesebb építési tőkét igényel s annak fenntartási s forgalmi költségei jóval csekélyebbek s ezekhez képest vitelbérei is jutányosabbak lennének. Ehez járul még az a körülmény, hogy a Magy. kir. államvasutak a közgazdasági érdekek előmozditására lévén hivatva, azoktól alaposan remélhető, hogy a vidék terményeinek jelentékeny vitelbér-kedvezményeket fognak nyujtani, mely előnyök a Déli vaspálya-társaságtól, a tapasztalás szerint egyátalán nem várhatók.

A Magyar kir. államvasutak ugyanis Salgó-Tarjánból Budapestre, 124 kilométer távolságra, egy métermázsa ásványszenet, kezelési dijjal együtt, kilométerenkint 0·17 krajczárjával, 21·1 kr vitelbérért szállitanak, mely dijszabás mellett egy métermázsa szén Doroghról a pesti ferenczvárosi teher-pályaudvarba, hidvámmal együtt, 12·62 krért lenne szállitható, mig ellenben a Déli vasúttársaság buda-székesfehérvári vonalán a Magyar nyugati vasut szállitmányaira nézve a legmagasabb vitelbér tételeket alkalmazza.

Ezeknél fogva a Bia-Torbágytól tervezett szárnyvasut általi összeköttetés, habár az előbbinél valamivel hosszabb is, mindazáltal jutányosabb vitelbéreivel, a közgazdasági érdekeknek jobban megfelel és e vidék bánya- s egyéb iparának fejlődésére s kereskedelmi forgalmának növelésére sokkal előnyösebb a Majthényi Bálint és társai által tervezett vasutnál.

Nincs kizárva azonban annak lehetősége sem, hogy ezen vonal irányának ujabb tanulmányozása s a mellőzhető kanyarulatok átvágása által, a tervezett pálya 4—5 kilométerrel rövidebbé váland, mi által a hosszusági különbözet is lényeges részében ki lesz egyenlitve.

Volna ugyan Esztergom és Budapest között még egy, az előbbinél is rövidebb vasuti összeköttetés, — a pilis-csabai és vörösvári völgyeken át, — létesithető. Ezen vasut azonban az országos vasuthálózathoz való csatlakozásának legyőzhetlen akadályai miatt,

pénzügyileg kivihetlen, minthogy egyrészt Budapestnél a Duna folyam áthidalásának és az Osztrák-magyar államvasut pesti pályaudvarához való csatlakozásnak költségeit egy ily rövid helyi érdekü vasut meg nem birná, — másrészt pedig a Déli vasut budai pályaházához, vagy a Magyar kir államvasutak kelenföldi állomásához való csatlakozás, mintegy 7 kilométernyi vonalon fővárosi, többnyire beépitett drága telkek kisajátitását és ezen felül egy hosszu alagut, vagy a Duna jobb partján egy viaduct épitését igényelné, melynek költségei ezen vállalatra nézve szintén elviselhetlenek volnának.

Ezen vasutnak a fővárosi közuti vaspályához való csatlakozása sem vihető keresztül annálfogva, mert a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. ministeriumnak és a fővárosi törvényhatóságnak határozatai szerint, a főváros utczáin gőzmozdonyokkal való közlekedés közbiztonsági, közforgalmi-politikai s pénzügyi okoknál fogva nem engedélyezhető.

Ha pedig ezen vasut csak Ó-Budáig épittetnék ki, akkor a tömeges áruk lerakásának és szekereken való tovább szállitásának nagy költségei által, ezen vasutnak minden anyagi előnyei elenyésznének.

Ezekből átlátni méltóztatik a méltóságos Főkáptalan azt, hogy a Bia-Torbágytól tervezett szárnyvonal az egyetlen vasuti összeköttetés Budapest és Esztergom között, mely pénzügyileg és gyakorlatilag kivihető.

Ezen vasutnak Süttőig, vagy esetleg a Magyar kir. államvasutak füzitői állomásáig való meghosszabbitása, főleg a rendelkezésre álló pénzerő mértétől függ, mely utóbbi csatlakozás a vidék kőszén- és egyéb termékeinek a nyugoti vármegyék és Bécs felé, a legrövidebb forgalmi utat nyitandja meg.

A helyi érdekü vasutak létrehozása azonban az 1880. évi XXXI. törvényczikk és az annak alapján bevett gyakorlat szerint csak ugy eszközölhető, ha a vidék érdekeltsége s főleg a nagybirtokosok és ipartelepek tulajdonosai, a pályaépités költségeihez törzsrészvények aláirása, kamat- vagy áruszállitási garantiák elvállalása, vagy egyéb kedvezmények és segély nyujtása által hathatósan hozzájárulnak; mert az épitési tőkének csak $^3/_5$-öd része szerezhető be kamatozó elsőbbségi részvények kibocsátása által, a további $^2/_5$ részt pedig az érdekeltségnek törzsrészvények alájegyzése által kell előállitania, melyeknek névértéke készpénzben lefizetendő vagy átengedett területek, szolgáltatott anyagok, vagy teljesitett munka értéke által lerovandó.

A tervezett vállalatnál a törzsrészvények utján beszerzendő tőke mintegy 1 millió forintból álland. Hogy ezen összeg előállitható legyen, arra a vidék érdekeltségének a vállalat életképességébe helyezett szilárd bizalma s anyagi áldozatkészsége szükséges oly értelemben, hogy megtakaritott tőkepénzének egy részét ezen vállalat törzsrészvényeibe helyezze el, melyek után a vállalat üzleti nyereményéből, az elsőbbségi részvények kamatainak kielégitése után fenmaradó jövedelem osztaléka fizettetik.

Annak kimutatása végett, hogy ezen vasut eléggé jövedelmező leend, csupán a következő főbb adatokra hivatkozunk:

Budapest fővárosának évi szénfogyasztása, a legutóbbi évekről szólló statistikai kimutatások szerint, átlag 5·25 millió méter mázsát tészen, melynek 60%-ka Nógrádmegyeből, 25%-ka Pécs vidékéről, a hátralevő 15% pedig Esztergom vidékéről, Csehországból és Sileziából szállittatik. Ezen szükséglet ellátásához az esztergomvidéki kőszénbányák eddigelé mintegy 650,000 métermázsával járultak, a mi a költséges és nehézkes szállitási viszonyokban találja magyarázatát, melyek a kőszén minőségének alászállitására s értékesitésének megnehezitésére is nagy befolyást gyakoroltak.

Ha azonban a tervezett vasut kiépittetik és ez által az esztergomvidéki kőszén Budapestre, a távolságok átlaga szerint, métermázsánkint 15 krért lesz szállitható, akkor nem szenvedhet kétséget az, hogy az esztergomvidéki elismert kitünő minőségü barnaszén, a csekélyebb hőerejü nógrádmegyei, valamint a porlékony pécsvidéki s a drága csehországi és sileziai szenekkel a versenyt könnyen kiállhatja s ennélfogva ezen szénnek évi fogyasztása Budapesten legalább 2 millió métermázsára rövid idő alatt fel fog emelkedni.

Továbbá a Magyar kir. államvasutaknak budapest-zimonyi és budapest-brucki vonalain az évi szénfogyasztás 1·5 millió métermázsát, a Déli-vasut magyarországi vonalain 590,000 métermázsát, a Magyar nyugoti vasut vonalain 270,000 métermázsát, a győr-sopron-

ebenfurti vasut szénfogyasztása pedig 73,000 métermázsát tészen, mely közlekedési vállalatok az esztergomvidéki kőszénbányákhoz legközelebb esvén, tüzelő szükségleteiknek ellátása végett tulnyomó részben ezen bányák termékeire vannak utalva.

Ezeken kivül azonban még a most emlitett vasutak által átszelt nagykiterjedésü, tüzelőben szegény vidékeknek sürü népessége s ipartelepei szintén nagy mértékben hozzá fognak járulni az esztergomvidéki szén fogyasztásához.

Mely tényezők számbavételével, az esztergomvidéki kőszén előrelátható forgalma, a vasut megnyitása után egy-két év alatt 3 millió métermázsára tulzás nélkül számitható, föltéve azt, hogy a vidéki bányák termelése ennyire fölemelhető lészen.

Ha tehát ezen vasut évi kőszén szállitmánya csupán 3 millió métermázsára vétetik fel, akkor az ez által eredményezendő nyers bevétel, átlag 40 kilométer távolságra 6·8 krjával számitva, 204,000 forintot teend.

Ehez járulnak még a tardosi, piszkei s nyergesujfalusi márványbányák és a süttői, piszkei, tinnyei és töki mészkőbányák épület- és faragott műkő termékei, továbbá a környék czement- és égetett mész szállitmányai, melyekkel az országnak nagy kiterjedésü vidékei a legolcsóbban lesznek elláthatók, ugyszintén az esztergomi mü- és járdakő-bányák és üvegkvarcz telepek termékei és a vidéki nagy téglagyárak készitményei, valamint a vidék 200,000 hektoliter átlagos bortermése s 30,000 köbméter tüzelő- és nagy mennyiségü épületfa szállitmányai, mely termékek évi forgalma legalább 500,000 métermázsára, vitelbéreik pedig átlag 10 krjával, 50,000 forintra számithatók.

Végül ideszámitandó még a 25,933 főnyi állomási lakosságnak és az egész forgalmi vidék 50,408 főnyi lakosságának személy- és áruforgalma, melynek évi nyers bevételei, Kisfaludi Lipthay Sándor budapesti műegyetemi tanár urnak, más forgalmi vidékek tényleges eredményein alapuló szakavatott számitásai szerint, 54 kilométerre 2870 frtjával, 154,980 forintra tehetők.

Ezek szerint a tervezett vasut évi nyers bevételei kerek számban 400,000 frtra előirányozhatók, melyből 50%-kot az üzleti-, pályafentartási és igazgatási költségekre leszámitva, tiszta nyereményül 200,000 forint mutatkozik, mely a fentebbi alaptőke $6^2/_3$%-kos kamatozásának felel meg és a forgalom fejlődéséhez képest, évről-évre emelkedni fog.

Mindezen adatok elég biztos alapot nyujtanak azon következtetésre, hogy a tervezett vasut törzsrészvényei rövid idő alatt jól jövedelmező tőkeelhelyezési papirokká fognak válni.

A tervezett vaspálya jövedelmezőségének biztositása tekintetében a méltóságos Főkáptalan azon kedvező helyzetben van, hogy a doroghi és tokodi bányabérleti szerződések meghosszabbitása alkalmával kötelezheti a haszonbérlőt arra, hogy a megállapitandó minimalis kőszéntermeléssel kapcsolatban, a tervezett vasut javára is oly mérvü kőszénszállitási garantiát nyujtson, mely az előre látható forgalomnak és a vasut-épitésbe fektetett alaptőke szokásos kamatozásának, — a többi forgalmi ágak jövedelmeinek számbavitelével, — megközelitőleg megfelel.

Ez által a törzsrészvények jövedelmezősége is kellőkép biztosittatván, azok alárirása s birtoka semmi koczkázattal nem járand.

Nem a mi feladatunk ugyan azon módok megjelelése, melyek által ily szállitási garantia elvállalása a haszonbérlő részéről elérhető, ugy véljük azonban, hogy azon esetben, ha a bányabérleti szerződések az elvállalt koczkázatnak megfelelő időtartamra hosszabbittatnak meg és a termelés emelkedő mennyiségének arányában, fokozatosan mérsékelt bányabér köttetik ki, akkor ez a termelést gyorsan fokozni s a szállitási garantia elvállalását könnyiteni fogja.

A méltóságos Főkáptalan jól ismeri azon természeti kincsek értékét, melyekkel esztergomvidéki nagykiterjedésü jószágain bir és a melyeknek értékesitése egyedül a tervezett vasut létrejöttétől függ. Ugyanazért csak azon előnyök rövid megjelelésére szoritkozunk, melyek azoknak felhasználásából a méltóságos Főkáptalanra háromolhatnak.

A méltóságos Főkáptalannak doroghi, kis-csévi, epöli, kesztölczi és csévi 4600 kat. hold kiterjedésü birtokai s az esztergomi papnöveldének tokodi és táthi birtokai ugyanis kivétel nélkül azon 12 négysz mértföld kiterjedésü vidéken léteznek, mely a Magyar kir. földtani intézet jelentései szerint, szaktudományos vizsgálatok folytán kőszénterületnek nyilvánittatott és a melyen egy kat. holdnyi terület kőszéntartalma, a telepek ismert vastagságát átlag 8 méterre véve fel, 800,000 métermázsára becsülhető. E szerint a méltóságos Főkáptalannak ezen birtokain még több ezer millió métermázsára terjedhető kőszén tulajdona van, mely a föld alatt holt kincset képez és csupán feltárásra vár, hogy a közvagyonosság és jólét tényezőjévé váljék.

Az emlitett területeken Dorogh és Tokod kivételével, kőszénre szakszerű rendszeres kutatások még nem eszközöltettek, mert az uradalom által Kis-Csév, Dágh és Kesztölcz területein végbevitt fúrási és feltárási kisérletek, melyek a vidék földtani viszonyainak ismerete nélkül vezettettek, rendszeres kutatásokul nem tekinthetők és azok eredményeiből a kőszéntelepek előfordulási viszonyaira semmiféle következtetés nem vonható.

Ha tehát a haszonbérlő ezen területeken rendszeres kutatások végzésére s uj feltárások nyitására szerződés által kötelezteinék, akkor a doroghi és tokodi bányákon kivül még számos uj bányaművelés volna megindithatő, melyek a kőszéntermelés fokozását és az abból származó anyagi előnyök növekedését hathatósan előmozditanák.

Ezen kőszéntelepek értékesitése azonban csak akkor valik lehetővé, ha Budapest és Bécs felé oly vasuti összeköttetések hozatnak létre, melyek által a kőszén lehetőleg olcsón és gyorsan minden irányban elszállitható leend.

Minthogy alulirottak az általunk tervezett és a körülményekhez képest egész Füzitőig meghosszabbitandó vasutat ugy a kőszénforgalom közvetitésére, valamint egyéb közforgalmi érdekek kielégitésére legmegfelelőbbnek tartjuk.

Ezeknélfogva tervezett vállalatunkat a méltóságos Főkáptalan és az esztergomi papnöveldei uradalom, mint fő érdekeltek hathatós támogatásába ajánljuk és kérjük a méltóságos Főkáptalant, miszerint ezen vállalat létrehozásához, valamint az előmunkálati költségekhez való hozzájárulás mérve fölött határozni, s elhatározását velünk tudatni méltóztassék.

Mély tisztelettel lévén

Esztergomban, 1887. évi deczember hó 20-ik napján.

A MÉLTÓSÁGOS FŐKÁPTALANNAK

alázatos szolgái

Szokoly Gyula,
a Kisbirtokosok orsz. földhitelintézetének vezérigazgatója.

Burány János, ügyvéd,
az esztergomi s vidéki vasuti érdekeltség végrehajtó-bizottságának elnöke.

Nyom. Tábor Adolfnál Esztergomban.

A MÉLTÓSÁGOS ÉS FŐTISZTELENDŐ

ÉRSEKI FŐKÁPTALANHOZ

ESZTERGOMBAN

előterjesztése és kérvénye

Szokoly Gyula, budapesti lakosnak, a Kisbirtokosok orsz. földhitel-intézete vezérigazgatójának és **Burány János**, esztergomi ügyvédnek, az esztergomi és vidéki vasuti érdekeltség végrehajtó bizottsági elnökének

a budapest-esztergomi vasut

tárgyában.

BIBLIOTHECA E.M.

15
37

Gróf Pálffy Mór
szomolányi erdészeti hivatala számára szabadalmazott
sodronypálya
leirása.

A szabadalmazott javitások lényege, melyek által ezen rendszer egyéb sodrony pályáktól külömbözik : annak lehetőségében áll, hogy azt tetszés szerinti hosszuságu és számu sodronykötéllel, minden irányban, még kanyarulatokon is, a lehető legcsekélyebb lejtéssel — ennélfogva lehető messzire — a felszinhez való oly modoni hozzásimulással vezetni lehet : hogy a támaszpontok illetőleg emeltjük könnyen felállithatók, a teher könnyen emelhető a sodronyra, s anélkül hogy azt egyik sodronyról a másikra átszállitani kellene : az saját sulyánál fogva, vagy csak csekély helyenkénti utántolással jusson el rendeltetése helyére, és pedig : a földtől oly távolságban, hogy egyrészt a teher szállitás közben hozzá ne surlodjék, de másrészt ne is legyen nagyobb magasságban a földtől, hogy esetleges munka fenakadásoknál a sodronyról könnyen levehető — arra ismét rárakható legyen, vagy pedig tovább tolathassék.

Ezen javitások további előnye abban áll, hogy mig más szállitási eszközöknél, — a kocsi a tényleges tehernek $^1/_3$-át képezi, s ennélfogva üresen szállitandó vissza : ezen rendszernél a kocsi a tényleges tehernek csak $^1/_{20}$-át képezi, minthogy a szállitmányok körülbelül 50 klo., egy kerék pedig a kanyarvassal együtt azonban csak $2^1/_2$ klo. nyom.

A 3-ik fontos előny abban fekszik, hogy a pálya gyorsan szétszedhető, könnyen szállitható, s minden a pálya szervezetével összehangzó irányban ismét sebesen felállitható. — 2000 folyó öl hosszu pálya 4—5 szekeren szállitható tova.

A felállitás és szerkezet következőkből vehető ki :

1. Feszités (*I. tábla. 1., 7., 8., 9. és 10. ábra.*) a sodrony, a sodronypálya kocsi egyik felével, egy 2 kerekü és 1 tengelylyel biró motolára felgombolyittatik, a pálya számára már elkészitett vonalra szállittatik ahol a sodrony megerősitendő.

Beschreibung
der für das
Graf Moritz Pálffy'sche Forstamt privilegirten
Drahtseilbahn.

Die Wesenheit der privilegirten Verbesserungen, wodurch sich dieses System von anderen Drahtseilbahnen unterscheidet, besteht in der Möglichkeit, die Bahn aus beliebig langen und beliebig vielen Drahtseilen, in jeder Richtung, auch in Serpentinen, unter thunlichster Sparung des Gefälles, daher möglichst weit unter derartiger Anschmiegung an das Terrain zu führen, dass die Unterstützungspunkte resp. Hebel leicht angebracht, die Last leicht auf das Seil gehoben, und ohne selbe von einem Seile auf das andere übertragen zu müssen, durch ihre eigene Schwere von selbst, oder nur mit geringer stellenweiser Nachhilfe an ihrem Bestimmungsorte ablaufe, und zwar in einer solchen Entfernung vom Boden, dass dieselbe während des Betriebes einerseits nicht an denselben streife, andererseits aber auch nicht höher vom Boden entfernt sei, als dieselbe bei allfälligen Betriebsstörungen leicht vom Seile herabgenommen und wieder auf dasselbe gebracht, oder weiter geschoben werden könne.

Ein weiterer Vortheil dieser Verbesserungen besteht darin, dass während bei sonstigen Transportmitteln das Vehikel $^1/_3$ der effectiven Last beträgt, welches leer zurückbefördert werden muss, bei diesem System das Vehikel nur $^1/_{20}$ der Effectiv-Last beträgt, da die Transporte circa 50 Ko., die Räder mit Bügel und Schlingen aber circa $2^1/_2$ Ko. wiegen.

Der dritte wichtige Vortheil liegt darin, dass die Bahn schnell abgenommen, leicht transportirt, und an jeder dazu geeigneten Linie wieder leicht aufgestellt werden kann. 2000 C.^{0} Bahn können auf 5 Wägen weitergeschafft werden.

Die Aufstellung und Construction ist aus Folgendem zu entnehmen :

1. Das Drahtseil *(Tab. I. Fig. 1, 7, 8, 9, u. 10)* wird mittelst der einen Hälfte der Drahtseil-Equipage, welche auf einem, auf 2 Rädern und 1 Achse befindlichen Haspel besteht, aus die schon ausgehauene Linie der Bahn, — oder

Ezután a sodrony a felszin-, táv- s lejtési szög által feltételezett (közönségesen $4^1/_2{}^0$—5^0) természetesen egyenes vonalban fekvő helyig emberi vagy állati erő által a szükséghez képest huzatik, vagyis a fennevezett motolyáról legömbölyittetik, s a sodrony vége egy törzsbe vert cölöpbe, vagy egy erős, — 2 fatörzs között a kellő magasságban megerősitett fahasában keresztül — melynek persze átfurva vagy bevágva kell lennie — huzatik és egy csavar fogóval megerősittetik, — egy fa bevágásánál pedig a nyilás egy bevert vaskapocs által zárandó el, hogy a csavarfogót áthuzni ne lehessen.

Ha a sodrony kellő megfeszitése a feszitőkészülékkel egyszerre meg nem történhetik: akkor a sodronynak gép által odavont vége, emberi erő segélyével huzatik meg, egy másik csavarfogóval lesz a felső vége megerősitve, s a feszitő készülék ismételve hozatik alkalmazásba. A sodrony leszállitása ugyanazon motolya segitségével történik, mely természetesen tengelyénforgható — de szilárd helyzetbe is hozható legyen.

2. A mennyire lehetséges — az egyes alkatrészek fából állitandók elő, — azon részek, melyeknél nagyobb szilárdság kivántatik, bádoggal vagy vassal vonatnak be. Hogy a pálya annál könnyebben legyen egyik helyről a másikra szállitható, valamennyi alkatrésze csavarral van ellátva, melyek természetesen valamennyien egy nagysággal birnak, miért is könnyen szédszedhetők, és hasonlólag könnyen összerakhatók.

3. A terhet tartalmazó kosarak és ládák helyett, (*III. tábla 3. 4. ábra*) mint ezek más sodrony pályánál alkalmaztatnak, a terhek felfüggesztésére 7—8 mm. vastagságu kender kötelek vannak használatban, melyek sokkal olcsóbbak, nem egy könnyen tekerednek össze, mint sodronyból csináltak, ennek folytán tartósabbak — s visszaszállitásuk csekély sulyuknál fogva igen jutányos.

4. A hengerek teljesen légszáraz gyertyán, szil- vagy köris fából vannak esztergályozva, (*III. tábla 2. ábra*) és a kanyar vasaknak, az oszlopok eresztékek és nyilakhoz való surlodását megakadályozandó, egyik felükön valamivel gyengébben alkotvák.

wenigstens bis in die Nähe jenes Punktes gebracht, wo das untere Ende des Seiles befestigt werden soll. — Sodann wird das andere Ende des Seiles bis zu dem, selbstverständlich ebenfalls auf der ausgehauenen Linie liegenden Punkt, wo das obere Ende befestigt werden soll, mittelst Hand- oder Zugkraft gezogen, d. h. von dem obenbenannten Haspel abgewickelt, dort wird das Ende in der gehörigen Höhe durch den hiezu ausgesuchten und vorbereiteten Stamm, eingerammten Pflock, oder starkes, zwischen zwei Stämmen in gehöriger Höhe befestigtes Holzscheit, welches selbstverständlich durchbohrt oder angeschnitten werden muss, gezogen, und mit einer Schraubenzwinge an selben befestigt; beim Anschneiden des Baumes oder Holzes muss die Oeffnung mit einer eingeschlagenen eisernen Klammer geschlossen werden, damit die Schraubenzwinge nicht abrutschen kann, sodann wird das Seil von dem Haspel ganz abgewickelt, das untere Ende ebenfals durch einen ausgebohrten und vorbereiteten Baum, Pflock oder Holzscheit so stark als Menschenhände es gestatten angezogen, dann aber, sowie das obere Ende mit einer Schraubenzwinge darauf fixirt, und wird dann mittelst der rückwärts gewöhnlich, aber nicht unbedingt an demselben Fixpunkte befestigten Spannschiene, — welche mit ihrem vorderen Ende an eine an dem Seile anzubringenden Schraubenzwinge eingehackt wird, successive verkürzt; selbstverständlich mit Beihilfe von anderen, immer weiter vorne an dem Seile anzubringenden Schraubenzwingen, und der immer wieder neu zurückschraubenden Spannschiene, von welchem Zurückschrauben das vorne verkürzte und dadurch rückwärts lange Seil durch Handlanger zurückgezogen und mit einer Schraubenzwinge immer wieder an den Fixpunkt befestigt wird.

Auf diese Art wird das Seil nach und nach so stark als nothwendig angezogen und dann ebenfalls mit einer Schraubenzwinge an den Fixpunkt in der erforderlichen Spannung befestigt. Diese Spannung darf selbstverständlich nur in dem Maasse vorgenommen werden, dass die Anbringung der Träger dadurch nicht gehindert wird. Das Herabbringen des Seiles geschieht ebenfalls mittelst desselben Haspels, nachdem an beiden Seilenden, respective Fixpunkten die Schraubenzwinge herabgenommen und das untere Ende an den Haspel befestigt worden ist. — Dieses Aufwinden auf der Haspel geht, wie natürlich, viel leichter und schneller. Der Haspel, auf welchem das Seil schon aufgewunden ist, wird dann auf einen gewöhnlichen Wagen aufgeladen, auf die Achse eine andere leere Haspel

Hogy az időviszontagságoknak s a megromlásnak jobban ellenálljanak, elkészitésük után forró katrányban áztatnak és festékkel bemázoltatnak, különben a hengereknek olajfestékkel való kétszeres bemázolása is elégséges.

A hengereknek a vastengelyekről lekoptatását meggátlandó, ezek bádog hüvelylyel vannak ellátva. melyek csapágyul szolgálnak, a hengerkerületen pedig több hasonnemü faszeg verendő be, szinte a sebes lekoptatás megakadályozására, mi a gömbölyüséget és vele a rendes járásukat csorbitaná.

5. A hengerek vastengelyei 2 végükön (*III. tábla 2/a. ábra*) kalapácsszerüen felfelé hajló meghosszabbitással birnak, hogy a hengerek leesés alkalmával ne törjenek oly könnyen el.

6. A lefelé függő, s alant derekszögben behajló kanyarvas (*III. tábla 2/b. ábra*) forgatható szeggel van ellátva, melynek vége több horogra oszlik, melyekbe a terhet hordó sodronyszálak akasztatnak.

7. Az állványok vagy oszlopok az emeltyü karokkal együtt fából készitvék, s a felszini alakzat, s lejtés követelményei szerint, megfelelő magasság s 20—30^0 közti távolságban vannak egymástól elhelyezve, de szükség esetén távolabb is a helyi viszonyok által feltételezett egyszerü szerkezet szerint. Benn az erdőben nem alkalmaztatnak oszlopok, hanem az emeltjük álló fákon alkalmaztatnak.

A sodrony s a rajt tovamozgó teher sulya (*III. tábla 1. ábra*), az emeltyükarok megfelelő hossza s vastagsága, s szükség esetén felfüggesztett kövek s fahasábok által egyensulyoztatik.

Az emeltyükarok (*I. tábla 3. és 11. ábra*) 8—12 ctm. vastag és 3—6 m. hosszú fából az erdőben lesznek elkészitve, és elül rézsut levágva, hogy a kanyarvasak ne surlodjanak hozzájuk, és 15—20 mm. vastag, 15—16 ctm. hosszu facsavarok segélyével az oszlopokba vagy álló fákba erősittetnek meg.

8. A sodronynak az emeltyükarokra való megerősitése, a sodronyt teljesen körülvevő bádog-

gesteckt und auf diese Art mit der Abwindung fortgefahren.

2. Säulen, Stützen, Träger, Hebel und dergleichen Bestandtheile der Bahn werden von dem an Ort und Stelle befindlichen Holze ganz roh hergestellt, und werden nur jene Theile, welche es zur Erlangung einer grösseren Festigkeit erfordern mit Eisen beschlagen. Statt Nägel sind überall Schrauben verwendet, daher alles leicht zerlegbar und wieder leicht zusammenzufügen ist.

3. Statt der Körbe und Kisten (*Tab. III. Fig. 3 und 4*) wie diese bei anderen Drahtseilbahnen zur Aufnahme der Lasten angewendet sind, werden 7 bis 8 mm. starke, unten mit Leder besetzt, oben mit einem Ring versehene in Theer eingelassene Hanfschlingen zum Anhängen der Lasten benützt, welche viel billiger zu stehen kommen, sich nicht leicht verwickeln, nicht brechen wie die Drahtschlingen, und deren Rücktransportirung wegen ihres geringen Gewichtes sehr billig ist.

4. Die Rollen sind aus vollkommenen Lufttrockenen Weissbuchen-, Rüster- oder Eschenholze abgedreht, (*Tab. III. Fig. 2*) und um das Anstreifen der Bügel an die Träger, Laschen und Bolzen zu verhindern, auf der einen Seite etwas schwächer belassen.

Damit dieselben den Witterungs-Einflüssen und dem Verderben besser widerstehen, werden diese nach ihrer Erzeugung mit kochendem Holztheer getränkt, sodann abgeputzt und wenigstens zweimal mit Oelfarbe angestrichen.

Um das Auslaufen der Rollen auf den eisernen Achsen zu verhindern, sind diese mit Blechhülsen versehen, welche als Lager dienen; an der Peripherie aber sind so viel als möglich starke hölzerne Nägel einzulassen, von derselben Holzgattung.

5. Die eisernen Achsen der Rollen (*Tab. III. Fig. 2/a*) haben an beiden Seiten etwas nach aufwärts stehende gekrümmte Verlängerung, damit die Rollen beim Herabfallen nicht so leicht brechen.

6. Die nach abwärts hängenden unten rechtwinklich eingebogenen eisernen Hängebügels sind mit einem drehbaren Bolzen versehen, dessen Ende in mehrere Hacken ausläuft, in welche die die Last tragenden Schleifen eingehängt werden.

7. Die Bänder der Träger d. h. die Säulen mit den Hebelarmen werden alle von Holz gemacht nach Massgabe des Terrains und des Gefälles in entsprechender Höhe und in der Distanz von 20—30^0 von einander angebracht in der

hüvelyek *(I. tábla 2. és 4. ábra)* által történik, mely hüvelyek apró csavarszegekkel vannak a vaskapcsokhoz — s ezek ismét az emeltyükarok innenső végére csavartatva.

A sodronyokat körülvevő hüvelyeknek különösen jól kell szerkesztve lenni, a sodronyhoz teljesen hozzáfeküdniök, és széleiknek rézsut kell vékonyan leráspolyozva lenni, hogy a kerekek meg ne sértessenek, a teher tovamozgásában fel ne tartoztassék, irányából ki ne sodortassék, — vagy pedig hogy az oszlop a sodronyhoz való függélyes helyzetéből ki ne rántassék.

9. A bevezetésben megemlitett 2 sodrony összekapcsolási pontján, vagy pedig a kanyarulatok s kitéréseknél összeköttetésök következőképen történik :

Egyenes irányban futó sodronyok összekapcsolása, egy 2 furlyukkal ellátott csavarszoritóval történik. Az egyik sodronyról a másikra való átmenet, a 2 sodrony és a vassin 2 végére huzott, mind a kettőhöz jól odaillő, alul egybecsavart, és faékekkel összeszoritott bádoghüvelyek által eszközöltetik, melyek a sodrony és a vassin közti, valamint ezen vassin és a másik sodrony közti összeköttetést létesitik, mi *(II. tábla 3. ábra)* látható. — Az eljárás ugyanaz a kanyarulatok *(IV. tábla 1. és 2. ábra)* és az egyenes vonaltól való mindenféle eltérések összeköttetésénél.

Megjegyezvén ez alkalommal, miszerint a feszitendő sodronykötél iránya megváltoztatása miatt, azt elvágni nem szükséges *(V. tábla 1. ábra)*.

A sodrony pályáról a függő pályára való átmenet a fent leirthoz teljesen hasonló módon történik. Az egyenes iránytóli minden eltérésnek olykép kell alkotva lenni, hogy a teher azokon segitség nélkül haladhasson el, mivel ellenkező esetben az ezen segitséghez szükséglendő nagyobbszámu segélyszemélyzet az üzletet igen megdrágitaná, — miért is kanyarulatok és az egyenes vonalróli túlságos eltérések lehetőleg kikerülendők; a mennyiben pedig ez lehetséges nem volna, mindazon eltéréseknél, melyek a terhek ingását azon oldal felé feltételezik, a melyen a kanyarvasak lelógnak, szükséges ezen ingásnak, illetőleg a terhek leesése megakadályozására párhuzamosan a sinnel léczeket alkalmazni.

durch die Localverhältnisse bedingten einfachsten Construction.

Im Walde selbst werden selbstverständlich, wenn möglich keine Säulen gesetzt, sondern die Hebelarme an stehende Bäume befestigt, welche zu diesem Zwecke sorgsam ausgewählt werden müssen, da gerade von der guten Stellung der Träger der ungestörte Betrieb grösstentheils abhängt.

Das Gewicht des Seiles und der sich darauf bewegenden Last *(Tab. III. Fig. 1)* wird durch entsprechende Länge und Stärke der Hebelarme dieser Träger und nöthigenfalles durch aufgehängte Holzscheiter, Steine etc. equilibrirt.

Die Hebelarme werden im Walde aus 8 bis 12 cm. dicken, 3—6 m. langen Rundholze hergestellt, *(Tab. I. Fig. 3 und 11)* und vorne schräge abgeschnitten, damit die Hängebügel nicht streifen *(Tab. III. Fig. 2)* und mittelst 15—20 mm. dicken 15—16 cm. langen Holzschrauben oder an die Säulen oder stehenden Bäume befestigt, welche an dieser Stelle früher entsprechend abgeglättet werden müssen.

8. Die Befestigung des Seiles an die Hebelarme wird durch das Seil gänzlich umfassende Blechhülsen bewirkt *(Tab. I. Fig. 2 und 4)*, welche an starke eiserne Winkel mittelst kurzen Schraubenbolzen befestigt sind, und diese Winkel werden ebenfalls an das vordere Ende der Hebelarme fest angeschraubt.

Die das Seil umfassenden Hülsen müssen besonders gut construirt, gut an das Seil anschliessend und deren Kanten verlaufend zugefeilt sein, damit die Räder nicht beschädigt, die Last nicht in ihrer Bewegung aufgehalten und aus ihrer Richtung gebracht, oder gar der Träger aus der senkrechten Richtung auf das Seil gerissen werde.

9. Bei den in der Einleitung berührten Anknüpfungspunkten zweier Seile geschieht die Verbindung derselben (*Tab. V. Fig. 3*) durch einen mit 2 Bohrlöchern versehenen Schraubenzwinger. Der Uebergang von einem Seil auf das andere wird aber durch über beide Seile und zwei Schienenenden gezogene, sich an beide gut anschmiegende, unten verschraubte und mit Holzkeilen versehene Blechhülsen bewirkt, welche die Verbindung zwischen dem Seile und der eisernen Schiene und von diesem wieder mit dem anderen Seile herzustellen haben, welches *(Tab. II. Fig. 3)* ersichtlich ist. Ebenso werden bei den Serpentinen und allen Abweichungen von der geraden Linie den Uebergang von Einem auf das Andere oder auch auf dasselbe in einer anderen Richtung gezogene Seil bewirkt.

10. Az alant megérkezett szállitmányok lerakása szintén önmüködőleg történik, a mennyiben azok a sodronyról a felszinhez kellő esésben lévő szilárd vassinre gördülnek, melynek végén egy rőzse-köteg akadályozza meg a hengerek és kanyarvasak megsérülését. Ezen vassin iránya a meggyülemlő famennyiség szerint meghosszabbittatik, vagy oldalt helyeztetik. — A kerekek és kanyarvasak visszaszállitása 2-kerekü ökrös szekereken történik, — ezek a kerekeket felviszik s fát hordanak le, miáltal a kerekek felszállitása költség nélkül történik.

11. Mint folytatása a sodronypályának a sikban, vagy igen csekély esésnél szolgál az oszlopokon nyugvó egysinü vasut. — Bizonyos felszinviszonyok között ezen pálya egy sodronypálya 2 része közti összeköttetésül, vagy eséseknél kiegyenlitésül alkalmazható, — de minthogy több összefüggő henger, melyen csak kisebb terhek lógnak, — tovaszállitása mindeddig legyőzhetlen nehézségeket okoztak — és csak kevés szállitás-megtakaritást nyujthat, — használatának ezen módja csak korlátolt lehet, s az egyes szállitmányok akkor sem összefüggőleg, hanem emberi erő által egyenkint lesz a legközelebbi sodronyig tolandó.

A függő pálya nyereséges alkalmazása a sodronypálya lerakodási állomásától nagyobb távolságokra fog csak történhetni, a *VI. táblán* látható, könnyen szétvehető s ezért ismét könynyen visszahozható faállványok segélyével.

Az ily állványon, melynek tovaszállitására 2 vaskerék szükséges, 1 meter kemény tüzifa találhat helyet. Ezen állványok összefüggeszthetőleg szerkesztvék, s egy ily jól szerkesztett pályán egy ló 8 kereken tehát 4 állványon elhúz 4 m. kemény tüzifát, vagyis 38—40 vám-mázsát.

(Tab. IV. Fig. 1 und 2) Hiebei wird bemerkt dass es nicht nöthig ist, wegen veränderter Spannungs-Richtung das Seil abzuschneiden. *(Tab. V. Fig. 1.)*

Der Uebergang vom Drahtseile auf die einschienige schwebende Bahn wird ebenfalls wie oben beschrieben, bewirkt. Alle Abweichungen von der geraden Linie müssen durch ganz sachte Biegung so angelegt werden, dass die Lasten dieselben ohne Hilfe passiren können, indem ansonsten der Betrieb durch das dazu erforderliche grössere Hilfspersonale zu sehr vertheuert würde, und desshalb müssen Serpentinen so viel als möglich vermieden werden, sowie auch zu starke Abweichungen von der geraden Linie, wenn aber solche nicht zu vermeiden sind, so werden bei jenen, welche die Schwingung der Last nach jener Seite bedingen, auf welcher der eiserne Bügel sich befindet, zur Verhinderung grosser Schwingungen der Lasten, respective des Herabfallens derselben parallel angebrachte Abweislatten anzubringen sein.

10. Die Abladung der unten ankommenden Lasten geschieht ebenfalls selbstthätig, indem man dieselben von dem Seile auf eine schief gegen das Terrain laufende feste Schiene übergeben lässt, wo bei dem Herabgleiten der Rollen mit aufgehängten Lasten ein Reisighaufen die Beschädigung der Rollen und Bügel verhindert. Die Richtung dieser Schiene wird nach Massgabe des sich ansammelnden Holzes verlängert, oder gar seitwärts verlegt. Der Rücktransport der Räder und Bügel geschieht auf zweiräderigen, mit Ochsen bespannten Wägen, welche die Räder hinauf und Holz zurückführen, wodurch der Hinauftransport der Räder beinahe kostenlos stattfindet.

11. Als Fortsetzung der Drahtseilbahn in der Ebene, oder bei zu kleinem Gefälle, dient die auf Säulen ruhende einschienige Bahn. Dieselbe kann zwar auch unter gewissen Terrainverhältnissen als kurze Verbindung und Gefällsausgleichung zwischen zwei Theilen einer Drahtseilbahn verwendet werden, — da jedoch die Fortbringung mehrerer zusammenhängender Rollen, auf welchen nur kleine Lasten hängen, bisher unbesiegbare Schwierigkeiten geboten haben, und wenig Transport-Ersparnisse bieten würde, so wird diese Art ihrer Benützung stets nur beschränkte Anwendung finden, es werden auch dann die Transporte nicht zusammenhängend, sondern einzeln durch Menschenhände bis zu dem nächsten Drahtseil fortgeschoben werden müssen.

Eine rentable Anwendung der schwebenden

A függő pálya szerkezete rendkivül egyszerü, minden ács képes, azt elkésziteni; látható a *VII. táblán*, és azon előnyt nyujtja, hogy majd minden egyengetési munkálat elesik, — amennyiben igen könnyü a kellő felszint, magasabb vagy alacsonyabb oszlopok által betartani és ha a befogott lónak kellő távolságánál a huzandó tehertől — a huzó erő vizszintes irányának betartása nem lehetséges, a huzóerő irány megváltoztatása igen könnyen eszközölhető az által, hogy a kötelet, melyben a ló húz, szükség szerint hosszabbra vagy rövidebbre vétethetik, úgy, hogy a vizszintes huzóirány lehetőleg megközelittessék. A mennyiben az ily pályák utak szélein, sőt helységeken át is minden akadály nélkül vezethetők; azok alkalmazása, az egyengetési munkálatok és kisajátitások megtakaritása folytán igen olcsó, s egyéb tárgyak szállitására is alkalmatos volna; — ezen pálya sokoldalu használata, a szerkezetéhez szükséges szerfa, s a hozzá legalkalmasabb aczél-sinek jó értékesithetőségét biztositaná, — s ha az oszlopokat vasból állitnák elő, a vasipar számára jelentékeny fogyasztási forrás nyujtatnék.

Kelt Szomolányban, 1879. april havában.

Gróf Pálffy Mór szomolányi főerdészeti hivatala.

Bahn wird nur von dem Abladeplatze der Drahtseilbahn auf weite Distanzen stattfinden können, mit den auf *Tafel VI.* ersichtlichen, leicht auseinander zu nehmenden, daher auch leicht zurückbringbaren Holzgestellen.

Auf einem solchen Gestelle, zu dessen Weiterbringung 2 eiserne Räder erforderlich sind, hat 1 Meter hartes Brennholz Platz. Diese Gestelle sind zum Zusammenhängen eingerichtet, und auf einer solchen gut construirten Bahn zieht 1 Pferd leicht auf 8 Rädern und demzufolge auf 4 solchen Gestellen 4 Meter hartes Brennholz, also circa 38—40 Zoll-Zentner.

Die Construction der schwebenden Bahn ist eine sehr einfache, welche jeder Zimmermann herzustellen im Stande ist. — Selbe ist aus *Tafel VI u. VII* ersichtlich und gewährt den Vortheil, dass beinahe alle Planirungs-Arbeiten entfallen, — indem durch höhere oder niederere Tragsäulen das gehörige Niveau einzuhalten sehr leicht ist, und wenn bei gewöhnlicher Distanz des angespannten Pferdes von der zu bewegenden Last die horizontale Richtung der Zugkraft nicht möglich ist, so ist die Veränderung der Zugkraftrichtung sehr leicht zu bewirken, indem man das Seil, an welchem das Pferd zieht, so viel als nöthig verlängert oder verkürzt, um der horizontalen Zugkraftrichtung möglichst nahe zu kommen. — Indem solche Bahnen an den Rändern der Strassen und selbst durch Ortschaften anstandslos geführt werden können, so würde die Anlegung derselben durch Ersparung von Expropriationen und Planirungs-Arbeiten eine ungemein billige werden, und auch zum Transport anderer Gegenstände würde sich selbe eignen; auch würde die voraussichtlich vielseitige Anwendung solcher Bahnen eine gute Verwerthung bieten, sowohl für das zu der Errichtung derselben nöthige Nutzholz, als auch für Stahlschienen, welche hiezu am geeignetsten sind, — und wenn die Säulen aus Eisen construirt würden, so wird dadurch für Eisenindustrieen noch eine wesentlichere Absatzquelle geboten.

Szomolány, im April 1879.

Graf Moritz Pálffy'sches Forstamt.

Wigand F. K. nyomdája Pozsonyban.

Összeirása azon bortermésnek, és abból járandó földesúri tizednek, melly az úri tartozás alatt álló lédeczi szöllökből hatévi közép számitás szerint 1850-dik évre az úri tartozást kiadni vonakodott lédeczi szöllö-haszonvételesek irányában a primási Verebélyi uradalom által követeltetik.

Ház Szám	Folyó Szám		Szöllö kapás	Hat évi közép számitás szerint egy évi termés teszen		1850-dik évi tizedfejében tartozik		Mellynek itczéjét középszámitás szerint 7 krral véve teszen váltóban.	
				Akó	Itcze	Akó	Itcze	forint	kr.
1	1	Dubay Sándor	½	3	23	—	21¾	2	30¾
2	2	Gajdos Mihály	1½	10	5	1	¾	7	31¾
3	3	Dubay Ádám	3	20	10	2	1	15	3
4	4	Szabó András	2	13	28	1	22	10	2
4	5	Balázs János	1	6	46	—	43	5	1
5	6	Pekarcsik Mihály	1	6	46	—	43	5	1
6	7	Balázs Jósef	½	3	23	—	21¾	2	30¾
9	8	Pivarcsi Mihály	2	13	28	1	22	10	2
10	9	László Ágoston	2	13	28	1	22	10	2
11	10	Borsiczki Jósef	2	13	28	1	22	10	2
12	11	Székely Mihály	2½	16	51	1	43¾	12	32½
13	12	Barát Gáspár	2	13	28	1	22	10	2
14	13	Dubay Mihály	1	6	46	—	43	5	1
14	14	Dubay Demeter özvegye	1	6	46	—	43	5	1
15	15	Csapó Jósef	6½	43	43	4	23¾	32	36¾
16	16	Latika Mátyás	3	20	10	2	1	15	3
17	17	Tóth András	4	26	56	2	44	20	4
18	18	Farkas Ferencz	3	20	10	2	1	15	3
19	19	Szabó Miklós	1	6	46	—	43	5	1
20	20	Dubay Ferencz	1½	10	5	1	¾	7	31¾
21	21	Farkas Ferencz	3	20	10	2	1	15	3
22	22	Dubay János	1½	10	5	1	¾	7	31¾
23	23	Csapó András	1	6	46	—	43	5	1
26	24	Mikula Márton	¼	1	43¾	—	10¾	1	15½
27	25	Fekecs Jósef	2½	16	51	1	43¾	12	32¾
28	26	Posztós Demeter	1¼	8	25¾	—	53¼	6	16½
29	27	Székely Alajos	½	3	23	—	21¾	2	30¾
29	28	Székely Gáspár	½	3	23	—	21¾	2	30¾
30	29	Dubay Imre	3	20	10	2	1	15	3
31	30	Barát Sándor	2½	16	51	1	43¾	12	32¾
32	31	Székely Jósef	4	26	56	2	44	20	4
34	32	Hajnal Elek özvegye	1	6	46	—	43	5	1
34	33	Hajnal Ádám	1	6	46	—	43	5	1
35	34	Szabó István	1	6	46	—	43	5	1
36	35	Frankó Kristóf özvegye	½	3	23	—	21¾	2	30¾
37	36	Székely Lőrincz	1	6	46	—	43	5	1
39	37	Székely Mihály	1½	10	5	1	¾	7	31¾
40	38	Kuppan Mihály	2	13	28	1	22	10	2
41	39	Szegény György	½	3	23	—	21¾	2	30¾
42	40	Molnár Ádám	½	3	23	—	21¾	2	30¾
43	41	Farkas János	3	20	10	2	1	15	3
44	42	Gyuris László	1½	10	5	1	¾	7	31¾
45	43	Vargha Sándor	½	3	23	—	21¾	2	30¾
46	44	Molnár István	½	3	23	—	21¾	2	30¾
47	45	Balázs János	½	3	23	—	21¾	2	30¾
49	46	Székely Lukács	¼	1	43½	—	10¾	1	15½
50	47	Nagy Mihály	1	6	46	—	43	5	1
50	48	Nagy Jósef	½	3	23	—	21½	2	30¾
51	49	Barát Mátyás	¼	1	43½	—	10¾	1	15¾

Ház Szám	Folyó Szám		Szőlő kapás	Hat évi közép számitás szerint egy évi termés teszen		1850-dik évi tized fejében tartozik		Mellynek itczéjét közép számitás szerint 7 krral véve, teszen váltóban.	
			Szám	Akó	Itcze	Akó	Itcze	forint	kr.
52	50	Vicza Mihály	¼	1	43½	—	10⅞	1	15½
53	51	Rohács Jósef	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
54	52	Barát János	1	6	46	—	43	5	1
55	53	Székely Jósef	1	6	46	—	43	5	1
55	54	Székely Nepomuk	1	6	46	—	43	5	1
56	55	Nagy János	1	6	46	—	43	5	1
57	56	Dubay Vincze	1½	10	5	1	⅞	7	31⅞
59	57	Balázs János	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
60	58	Turcsányi Jósef	2½	16	51	1	43⅞	12	32⅞
61	59	Pekar Mátyás	1¼	8	25⅞	—	53⅞	6	16⅞
62	60	Tóth Józefné	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15½
63	61	Hajdu János	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
65	62	Szabó János	1	6	46	—	43	5	1
66	63	Fazikas András	1½	10	5	1	⅞	7	31⅞
67	64	Zsidik András	4	26	56	2	44	20	4
68	65	Latyika Tamás	1	6	46	—	43	5	1
69	66	Molnár Sándor	1	6	46	—	43	5	1
70	67	Zsidik György	1	6	46	—	43	5	1
71	68	Vargha Jósef	1	6	46	—	43	5	1
72	69	Székely István özvegye	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
72	70	Székely András	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
74	71	Orlik János	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
76	72	Turcsányi Xavér	3	20	10	2	1	15	3
77	73	Vargha Lukács	1	6	46	—	43	5	1
77	74	Vargha Gáborné	1	6	46	—	43	5	1
78	75	Vildt István	4	26	56	2	44	20	4
79	76	Farkas Lukács	1	6	46	—	43	5	1
81	77	Vargha István	4	26	56	2	44	20	4
82	78	Molnár Mihály	1	6	46	—	43	5	1
83	79	Molnár Antal	1	6	46	—	43	5	1
84	80	Molnár Elek	2	13	28	1	22	10	2
85	81	Vargha János	2	13	28	1	22	10	2
86	82	Molnár János	2	13	28	1	22	10	2
87	83	Varga Péter	1	6	46	—	43	5	1
88	84	Latika István	2½	16	56	1	43⅞	12	32⅞
89	85	Ribánszki Jósef	3	20	10	2	1	15	3
90	86	Hajdu Ferencz	2	13	28	1	22	10	2
91	87	Vargha Alajos	4	26	56	2	44	20	4
92	88	Vargha Elek	3	20	10	2	1	15	3
93	89	Székely István	2	13	28	1	22	10	2
94	90	Mester István	3	20	10	2	1	15	3
95	91	Hajdú Gellérné	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15¼
96	92	Mester Bartus	2	13	28	1	22	10	2
97	93	Fazikas András	2	13	28	1	22	10	2
98	94	Farkas János	4	26	56	2	44	20	4
99	95	Hajdú Gellért	4	26	56	2	44	20	4
102	96	Szabó János	1	6	46	—	43	5	1
103	97	Vargha Jósef	3	20	10	2	1	15	3
104	98	Balázs János	2	13	28	1	22	10	2
106	99	Vanyo Illés	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15¼
106	100	Posztós Demeter	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15¼
107	101	Zsidik Ferencz	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15¼
108	102	Balázs János	2	13	28	1	22	10	2
109	103	Vargha Mihály	2	13	28	1	22	10	2
109	104	Vargha Ferencz	3	20	10	2	1	15	3
110	105	Zsidik Jósef	1	6	46	—	43	5	1
111	106	Jedlicska János	1	6	46	—	43	5	1
112	107	Hajdu János	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
113	108	Farkas János	¼	1	43⅞	—	10⅞	1	15⅞
114	109	Farkas Ferencz	½	3	23	—	21⅞	2	30⅞
115	110	Molnár Simon	2	13	28	1	22	10	2
116	111	Hajdu Jósef	1	6	46	—	43	5	1
117	112	Szabó Mátyás	¾	3	23	—	21¾	2	30⅞
118	113	Bleska Orbán	¾	3	23	—	21¾	2	30⅞
118	114	Balázs István	¾	3	23	—	21¾	2	30⅞
119	115	Ghymesi István	2	13	28	1	22	10	2
120	116	Simonidesz István	¾	3	23	—	21¾	2	30¾
121	117	Turcsányi Pál	1	6	46	—	43	5	1
	118	Turcsányi Mátyás özvegye	2¾	16	51	1	43¾	12	32⅞
	119	Demeter Jósef néveri	3	20	10	2	1	15	3
	120	Komzsik János és Tamás nagy szelezsényi	5	33	38	3	23	25	5
	121	Szegény Gergely kosztolányi	2	13	28	1	22	10	2
	122	Szegény Imre kosztolányi	2	13	28	1	22	10	2
	123	Pintér Lőrincz kosztolányi	¾	3	23	—	21⅞	2	30⅞
	124	Misuta Jósef nagy szelezsényi	3	20	10	2	1	15	3
	125	Szabó János nagy szelezsényi	5	33	38	3	23	25	5
	126	Bodó Simon nagy szelezsényi	7	47	2	4	45	35	7
	127	Sinkó János velsiczi	3	20	10	2	1	15	3
	128	Kürthi Zsigmond n. szelezsényi	5	33	38	3	23	25	5
	129	Néveri Miksa néveri	3	20	10	2	1	15	3
	130	Endrődy Alajos néveri	8¾	57	7	5	45¾	42	38⅞
	131	Kocsendár János kosztolányi	2¾	16	51	1	43⅞	12	32⅞
	132	Jankolár Mátyás kosztolányi	2	13	28	1	22	10	2
		Öszvesen	235	—	—	157	57	1178	55

EMICH ÉS EISENFELS KÖNYVNYOMDÁJA PESTEN.

2-dik szám.

Öszveirása azon bortermés-nek, és abból járandó földesúri tizednek, melly az úri tartozás alatt állólédeczi szöllőkbül hat-évi középszámitás szerint 1850-dik évre az úri tartozást kiadni vonakodott lédeczi szöllő-haszonvételesek irányában a primási Verebélyi uradalom által követeltetik.

17

Alapszabály-vázlata

(Tervezete)

A „MAGYAR KISBIRTOKOSOK ORSZÁGOS FÖLDHITELEGYESÜLETÉ“-nek

ÉS AZ EZZEL SZÖVETSÉGES

„MEZŐGAZDASÁGI ELŐLEGEGYLETEK“-nek.

I. Az egyesület, mint országos hitelszervezet.

A központi intézet és vidéki közegei.

Ugy általában a magyar földmivelési érdekek előmozditása, mint különösen a hazai kisbirtokosoknak biztos hitelképességre emelése céljából egy a *magyar korona* összes *területére* kiterjedő ***országos hitelszervezet*** létesittetik, melynek központja s összetartó kapcsa az ország fővárosában, Budapesten székelő *központi intézet*, saját nevén nevezve: „a magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesülete“, *vidéki közegei* (külszervei) pedig az országszerte alakitandó „mezőgazdasági előlegegyletek“ s illetőleg az egyesülettel szövetséges viszonyba lépett vidéki pénz- és hitelintézetek *(takarékpénztárak, népbankok, hitel- és önsegély-egyletek s a t.)*, mely szövetségi viszony létrehozatala és feltételeinek megállapitása iránt a központi egyesület és a szövetkező intézetek között — ez utóbbiak önállóságának fentartásával — esetről esetre külön megállapodásnak leszen helye.

A hitelszervezet céljai.

Ezen hitelszervezet céljai: 1.) a mezőgazdasági érdekek támogatása végett a kisebb birtokosokat az olcsó hitel jótéteményében részesiteni azáltal, hogy birtokaikra hosszuidejü (az évek hosszabb során át leendő) törlesztésre, felmondhatlan jelzálogkölcsönöket nyujt mezőgazdasági *befektetésekre* (beruházásokra) és egyéb célokra; 2.) a kisebb birtokosokat, a földmiveseket s általában az összes alsóbb néposztályok tagjait az **önsegély** és takarékosság utján apró megtakaritásokra, öntőkegyüjtésre inditani, ez által uj tőkék képzését, a nemzeti vagyon gyarapitását, az adóképesség fokozását előmozditani, a nép erkölcsi érzületét emelni, s az igy gyüjtött tőkékből, valamint egyéb idegen tőkékből a mezőgazdaság vezetésére szükséges rövidebb lejáratu kölcsönöket adni, sőt a jótékonysági intézetekhez hasonlóan, szükség esetén segélyt is nyujtani.

A központi egyesület és a mezőgazdasági előlegegyletek kölcsönzései.

A *felmondhatlan hosszuidejü törlesztési jelzálogkölcsönöket* a központ — záloglevelek kibocsátása és forgalomba hozatala által beszerzendő felmondhatlan tőkéiből, a *rövidebb lejáratu kölcsönöket* pedig a mezőgazdasági előlegegyletek személyes hitelre, tagjaik korlátolt kölcsönös és egyetemleges jótállása mellett, saját körükben szerzett s esetleg a központból meritett forgalmi tőkéjükből fogják szolgáltatni.

Mikép jő létre a központi egyesület?

Az egyesület, mely nem üzérvállalat, hanem nemzeti közintézet leszen, e minőségénél fogva a nyerészkedési célokkal járó részvénytársulati alap kizárásával hazafias alapitványok tételével jő létre.

Az egyesület vezetése és igazgatása.

Az egyesületet vezetik és igazgatják: a) az egyesületi közgyülés, b) az elnökség, c) az igazgatóság és d) a felügyelőbizottság.

A király megerösitési joga.

Az egyesület elnökét és alelnökeit mindenkoron a *koronás magyar király erösiti meg* ez állásukban.

Kormányfelügyelet.

Az egyesület felett gyakorlandó *kormányfelügyelet* módját maga a kormány állapitandja meg.

A központi egyesület megalakulása.

Az egyesület megalakúl, mihelyt a központi egyesület alaptőkéje képezésére az országos alapból tett 500,000 frtnyi alapitványon kivül *legalább* még 500,000 frtnyi alapítvány tétetett.

Az egyesület egyes alkatrészei megalakulásának sorrendje.

Mindenekelőtt a *központi egyesület* hozatik létre, azután pedig általa — vidéki bizalmi férfiai és a megyei s illetőleg városi köztörvényhatóságok közremüködése mellett — a *mezőgazdasági előlegegyletek* alakittatnak meg országszerte, valamint folyamatba jő a már fennálló s csatlakozni kész vidéki pénz- és hitelintézetekkel való szövetkezés.

* * *

II. A központi egyesület.

Alapitó tagok.

Az **egyesület alapitói** azon hazafiak, községek, káptalanok, konventek, pénzs hitelintézetek és egyéb erkölcsi testületek, melyek az egyesület létesitése, fennállásának szilárditása céljából a központ alaptőkéjének képzésére, illetve növelésére **szabad tetszésük szerint egy vagy több** alapitványt tettek.

Az alapitványok.

Az *alapitványok*, azoknak befizetési módja, és az azokkal járó jogok és kötelezettségek a következők:

Egész alapitványok.

I.) **5000** frtos kamatmentes,
II.) **5000** frtos kamatozó,
III.) **500** frtos kamatozó *egész-* és

Részalapitvány.

IV.) **100** frtos kamatozó *részalapitványok.*

A 10%-os befizetésü alapitványok befizetési és biztositási módja.

Az alapitó tetszésétől függ: egész alapitványának összegét egyszerre és készpénzben teljesen befizetni, vagy annak befizetését egy vagy több 10 százalékos részletig eszközölni és a be nem fizetett részt az alábbiak szerint teljesen biztositott kötvényekkel fedezni.

Ha az alapitó tag az I.), II.) és III.) pont alatti egész alapitványát nem egészen, hanem csak részben befizetni, alapitványának többi részét pedig biztositani óhajtja, ez a következő módon történik:

10 százalék a kitüzendő határidőben mindenesetre készpénzben befizetendő; a be nem fizetett részről pedig szabályszerü kötvény teendő le, mely kellő jelzálogi bekebelezéssel vagy jóhitelü értékpapirokkal avagy egyéb, teljes fedezetet nyujtó biztositékokkal biztositandó. A letett értékpapirok szelvényeiről és kamatozó biztositékok kamatairól, azok lejártával, a letevő tulajdonos szabadon rendelkezhetik.

Az alapitványok be nem fizetett részének fedezésére nyujtott biztositékok, az igazgatóságnak a felügyelőbizottsággal egyetértő beleegyezésével, ugyanannyi értéket képviselő más alapszabályszerü fedezettel bármikor helyettesithetők.

Községek, káptalanok, konventek pénz-s hitelintézetek, egyéb erkölcsi testületek és elsőrendü cégek alapitványai.

A *községek, káptalanok* és *konventek*, mint alapitók által leteendő kötvények ilyetén biztositása nem kivántatik; a pénz- és hitelintézetek, egyéb *erkölcsi testületek* és *elsőrendü cégek*, mint alapitók által leteendő kötvények biztositásának szükségét, föltételeit és idejét, valamint az alapitók alapitványaik be nem fizetett részére felajánlott biztositékának mértékét s általában elfogadhatóságát — esetről esetre — az egyesület megalakultáig a létesitő bizottság, azontúl pedig az igazgatóság a felügyelőbizottsággal egyetértve határozza, illetőleg birálja s állapitja meg.

További részletfizetések bekövetelése a 10%-os befizetésü alapitványokra.

Ezen alapitványokra az első tiz százalékon felül további befizetés — mely egyszerre 10%-nál magasabb nem lehet, — csak akkor követelhető az alapitóktól, ha a törzsvagyon hiányok és veszteségek által csonkulást szenvedett; ily eset azonban, tekintettel az egyesület szolid vezetésére, minden nyerészkedést kizáró céljaira, úgy szintén az általa mivelt *földhiteli üzletágnak* — természetében rejlő — teljes biztonságára és az állam részéről az egész hitelszervezet felett gyakorlandó szigoru ellenőrzésre: csak közönséges emberi számitást felülmúló, rendkivüli körülmények között állhat be.

A nembiztositott egész alapitványok befizetési módja.

Ha az alapitó tett egész alapitványát sem egyszerre készpénzben befizetni, sem a fentebbi módon biztositott kötvénnyel fedezni nem óhajtaná, a befizetésnek következő módját választhatja: A kitüzendő határnapon befizet 20 százalékot, a fenmaradt 80 százalékról pedig

ezen 80 százalékot az első befizetéstől számitandó 4 év alatt, egy-egy évre terjedő időközökben, egyenlő részletekre felosztva, készpénzben fizetendi be.

A részalapitványok befizetése és egész alapitványokká egyesitésük módja.

A IV. pont alatti részalapitvány az alapitó szabad tetszése szerint vagy egyszerre készpénzben, vagy pedig, mint az éppemlitett egész alapitványok, 5 év alatt 5 egyenlő 20 százalékos részletben fizetendő be. Öt ily részalapitvány, a mennyiben egy és ugyanazon személy tulajdonát képezi, egy 500 ftos egész alapitvánnyá egyesithető.

Befizetési határidők kitüzése.

Minden részletfizetésre nézve, melyet az alapitók alapitványaikra tenni tartoznak, a kitüzendő határnap a fizetési felhivás kibocsátásától számitva 30 napnál rövidebb nem lehet; kivételnek ezen szabály alól csak az első részletfizetésnél lehet helye, mely azonban semmmi esetre sem *folyó évi junius hó eleje* előtt teljesitendő.

A részletfizetések elmulasztása.

Ha az alapitó alapitványa be nem fizetett részéről — ott, hol ez a tullapon foglaltak szerint szükséges — kötvényt kiállitani s illetőleg ezt a létesitő bizottság (esetleg az igazgatóság s a felügyelő-bizottság) által elfogadott módon biztositani, vagy alapitványa lejárt részleteit befizetni elmulasztaná: jogában és szabadságában álland az egyesületnek, birói közbejövetel nélkül a befizetett részleteket — az azok után netán javára visszatartott kamatösszegekkel együtt — elveszetteknek, az alapitványt magát pedig elenyészettnek nyilvánitani, vagy pedig az alapitvány és a vele járó jogok s kötelezettségek épségben tartása mellett, az alapitót, illetve jogutódját az egyesület részéről szabadon választandó biróság által sommás szóbeli peruton arra szoritani, hogy a biztositani elmulasztott alapitványi részt, illetőleg a lejárt s befizetni elmulasztott alapitványi részleteket és az ezek után a kitüzött fizetési határnap lejártától számitandó 6%-os késedelmi kamatokat — befizesse.

Az alapitványok kamatai.

Az alapitás vissza nem vonható; az alapitással járó jogok s kötelezettségek, valamint ezeknek és általában az alapitásból származó jogviszonynak megszünése pedig a következő:

A II., III. és IV. pont alatti alapitványt tett alapitók, az általuk valósággal befizetett készpénzösszeg után 5%-os kamatot élveznek. Az 5 év alatt részletenként teljesen befizetni kötelezett egész és részalapitványok után járó kamatok azonban, ezen alapitványok teljes befizetéséig, az illető alapitványttevők javára folynak és csak a teljes befizetés megtörténtével szolgáltatnak ki nekik. Az ekként visszatartott kamatösszegek után járó kamatok a tartalékalap javára esnek.

Utólagos biztositása a teljesen be nem fizetett alapitványoknak.

Az alapitók jogositva vannak az első befizetés után, a mennyiben alapitványaik hátralevő részének 4 év alatt való teljes befizetésére kötelezték magukat, a teljes befizetés helyett, időközben szerzett jelzálogi bekebelezéssel vagy értékpapirok letételével a benemfizetett alapitványi részeket utólagosan biztositani, mely esetben alapitványaik a 10%-os befizetésü és a fentirt módon biztositott alapitványokkal egyenlő természetüekké válnak.

Az alapitványi kötvények visszaadása és az alapitványi összegek visszafizetése.

Az alapitók által letett alapitványi kötvények visszaadása azon időpontban fog kezdődni, a midőn az egyesület tartaléktőkéjének saját értékei az országos alapból adományozott 500,000 frtnyi összegen kivül 500,000 frtot, vagyis összesen egy millió forintot értek el és ezenfelül az eredetileg jegyzett alaptőke 10%-ának megfelelő növekedés állott be. Ez esetben azon alapitók, kik alapitott összegük $^9/_{10}$-ed részét kötvényileg biztositották, alapitványi összegük egy tizedrészét illető kötelezettség terhe alól szabadittatnak fel, azon alapitók pedig, kik alapitványaikat teljesen befizették, befizetett összegük egy tized részét kapják vissza, s ezentúl minden további 10%-nyi növekedés után ugyanezen mértékben mentetnek föl kötelezettségük alól, illetve befizetett alapitványi összegeik ugyanily mértékben szolgáltatnak nekik vissza. A részalapitványok visszafizetése az épemlitett egész alapitványok visszafizetésével egyidejüleg veszikezdetét és szintén 10%-os részletekben történik.

Az alapitványok visszatartott része s annak esetleges kiadatása.

Az összes egész-alapitványok egy tizedrésze (10%-a) és a részalapitványok fele (50%-a) állandóan a tartalék-alapban marad. A közgyülés azonban jogositva van, még ezen visszatartott részeket is az egyes alapitóknak kiadni, a mint az a tartalék-alap növekedéséből lehetővé vált. Az ily alapitóknak jogai s kötelességei az egyesület irányában megszünnek.

Az alapitványok átruházása. (Átszállása.)

Az alapitványok csakis az egyesület hozzájárulásával ruházhatók át másra. Az alapitók jogai és kötelességei az alapitványok átruházása esetén azok új birtokosaira, elhalálozáskor azon örököseikre származnak át, kiknek birtokába az alapitványi kötvényekkel terhelt ingatlan vagyon jutott, vagy kik a befizetett összegek után járó kamatok élvezetére vannak jogositva.

Az alapitók jogai.

Az alapitók az egyesületi működés vezetésére a közgyülésen gyakorolnak befolyást. Minden alapitó tag, tekintet nélkül az általa jegyzett (egész vagy rész-) alapitványi

összeg nagyságára, amennyiben az alapitványa természetének megfelelő első részlet-befizetést teljesitette, saját személyére nézve egy szavazattal bir, s e szavazati jogát ugy az egyesület alakuló közgyülésén, mint annak egyéb (rendes és rendkivüli) közgyülésein akár személyesen, akár pedig irásbeli megbizás utján egy különben is szavazati joggal biró alapitó tag által gyakorolhatja.

Az alapszabályok módositása.

A központi egyesület alapszabályai, úgy az alapitók jogaira és kötelességeire nézve, mint egyéb tekintetben, csak a közgyülés által az alapitó tagok többségének elhatározásával módosithatók, mely elhatározás kötelező erővel bir valamennyi alapitó tagra nézve.

Az alapitó tagok

Az alapitó tagok a központi egyesület jelzálogkölcsöneire nézve elsőbbségben részesülnek.

és

alapitványt tevő községek különös jogai.

Az alapitványt tevő községeknek a központi egyesület hatósági engedély mellett hosszu idejü törlesztési és rövidebb lejáratu kölcsönöket ad, *inség, elemi csapások* által sujtott lakosaik felsegélésére, *takarékmagtárak* létesitésére, *mezőgazdasági érdekeik* előmozditására, *népiskolák* épitésére vagy egyéb *közcéljaikra;* továbbá a központi egyesület a mezőgazdasági előlegegyletek alakitása tekintetében kiváló figyelmet forditand az ily községekre és nekik saját helybeli egyletük vezetésére alapszabályilag meghatározott befolyást biztositand.

Örökös alapitók.

Egy vagy több 5000 frtos kamatmentes alapitványt tett alapitók az egyesület „örökös alapitói,“ s e kiváló joguk — még ha befizetett alapitványi összegük teljesen vissza is fizettetett — érvényben marad és örökletes mindaddig, mig maga az egyesület fennáll.

Az alapszabályokban megállapitott módon visszatéritendő alapitványi összegen kivül az alapitók az egyesületi vagyonhoz, üzlethez vagy üzletrészekhez soha és semmi szin alatt igényt nem támaszthatnak.

A központi egyesület forgalmi tőkéje.

A központi egyesület forgalmi tőkéjét képezik: a) az egyesületnél hosszabb időre elhelyezett tőkék; b) a folyószámlákra és pénztári jegyek kibocsátásával elfogadott pénzbetételek; c) a kibocsátott záloglevelek eladási ára; d) a pénztári készletnek hasznothajtó elhelyezése folytán nyert kamatok s illetékek.

Biztositékai.

A központi egyesület által vállalat kötelezettségek biztonságáért kezeskednek: a) az egyesület tartalékalapja; b) az egyesületnek jelzálogilag biztositott követelései; c) a jelzálogos adósok kölcsönös jótállási alapja, mely akkép képeztetik, hogy minden egyes kölcsönvevő ezen alap javára, felvett kölcsöntőkéje 1%-kát a kölcsönkötés alkalmával készpénzben az egyesület tartalékpénztárában visszahagyni tartozik, mely összeg 5%-os kamataival együtt kölcsönének teljes visszafizetése után neki visszaszolgáltatik; és d) az egyesületnek a szövetséges egyleteknél és vidéki pénz- és hitelintézeteknél künnlevő s általuk biztositott követelései.

Tartalék alapja.

A tartalék-alap képzésére és növelésére szolgálnak: a) az alaptőke vagy is az alapitók által tett alapitványok, ezek azonban csak azon összeg erejéig vétetnek számitásba, a mennyiben tettleg befizetve vagy alapszabályszerűleg biztositva vannak; a be nem fizetett s nem biztositott részek sem az alaptőke, sem a tartalék-alap alkatrészének nem tekintetnek; b) az egyesület üzletforgalma által eredményezett tisztajövedelem — az alapszabályok értelmében földmivelési, népnevelési és egyéb közcélok előmozditására forditandó résznek levonása után; c) egyéb jövedelmek.

Annak célja.

A tartalék-alapnak — azon biztonságon kivül, a melyet az egyesület által magára vállalt kötelezettségekért nyujtand — *célja,* jövedelméből: az üzleti költségeket a lehetőséghez képest fedezni s ez által a jelzálog-kölcsönök kamatlábát, illetőleg a jelzálogos adósoktól kölcsöneik után szedendő kezelési költségek százalékát mindinkább lejebb szállitani, — és a szövetséges egyletek oly rendes tagjait, kik jelentékeny elemi csapások által inséges helyzetbe jutottak, kölcsönökben és segélyadományokban részesiteni, végre az okszerü gazdászat tanitása végett vándortanitókat alkalmazni s ezek költségeit fedezni.

A becsérték meghatározásának módja.

A jelzálogul felajánlott földbirtokok becsértékének meghatározásánál a tiszta földadó (a pótlékokat ide nem értve), a kataszterben foglalt jövedelem s ezenkivül az illető szövetséges egylet (szövetséges vidéki pénz- és hitelintézet) véleménye s egyéb adatok szolgálnak a központi egyesületnek mértékül, illetőleg tájékozásul.

A jelzálog-kölcsönök engedélyezése és visszafizetése.

A központi egyesület rendszerint első helyen való betáblázásra ad kölcsönt. A kölcsönvevő kérheti azonban, hogy az egyesület a jószágára bekebelezett összes adósságait kifizesse, a mennyiben azok a neki engedélyezett kölcsönből kielégithetők. A központi egyesület által engedélyezett jelzálog-kölcsönök alapján kibocsátott záloglevelek értékesitéséről maga a központi egyesület gondoskodik, s igy magát a kölcsönt készpénzben szolgáltatja ki. A kölcsönök részletes vagy teljes visszafizetése akár készpénzben, akár az intézet záloglevelei ben — ezek teljes névszerinti értékében számitva — eszközölhető. A záloglevelek nek törlesztési célra való megszerzéséhez maga az egyesület nyujt adósainak segédkezet.

III. A mezőgazdasági előlegegyletek.

A mezőgazdasági előlegegyletek célja és feladata,

A **mezőgazdasági előlegegyletek**nek célja és feladata: tagjaikat egyfelől apró betételek által saját tőke gyüjtésére s ennek folytán takarékosságra és munkaszeretetre ösztönözni; másfelől azokat olcsó hitelben részesiteni, nevezetesen: mezőgazdaságuk vezetésére *forgalmi tőkéül* és rendkivüli szükségleteik fedezésére *segélykölcsönkép* rövidebb idejü visszafizetés mellett előlegeket (földbirtokra, szőllőkre, kézizálogra, személyes hitelre [kezesség mellett] és mezőgazdasági termesztményekre) nyujtani, és saját tagjaik számára hosszabbidejü (az évek hosszabb során át leendő) törlesztésre *jelzálogkölcsönöket* az egyesület központjából közvetiteni.

A mezőgazdasági előlegegyletek kölcsönengedélyeik megadásánál, ugy nemkülönben kölcsön-közvetitéseiknél mindenkor meg fogják birálni: valjon van-e a kölcsönkérőnek a kért kölcsönösszegre mezőgazdasága érdekében csakugyan szüksége.

A mezőgazdasági előlegegyletek tartoznak ugy a központi egyesület által engedélyezett jelzálog-kölcsönök járadékainak behajtásánál felelősség mellett a központi egyesületnek segédkezet nyujtani, mint általában a központi egyesület igazgatósága részéről nyert megbizásokban eljárni, s az egyesület érdekeit mindenben előmozditani és támogatni: miután az egyletek érdekében áll egy szilárd, nagy hitelt élvező központtal birni, a melyből nemcsak tagjaik részére hosszu idejü törlesztési kölcsönöket, hanem tőkehiány esetén saját hitelezéseikre is tőkeerőt nyerhetnek. Az egyletek mindazonáltal önálló testületek, s mint ilyenek külön alapszabályokkal és céggel, ugy nemkülönben szabad üzletmüködési körrel birnak, melyre a központi egyesület csak annyiban gyakorol befolyást, a mennyiben a szervezet közös érdeke követeli.

alapszabályaik,

A mezőgazdasági előlegegyletek megalakulásánál a kereskedelmi törvényben a „szövetkezetek“-ről foglalt határozatok értelmében a központi egyesület által kidolgozott minta-alapszabály fog vezérfonalul szolgálni, melyszerint a mezőgazdasági előlegegyletek alakulnak és működnek. Ezen minta-alapszabály az egyletek által az illető vidékek helyi viszonyaihoz képest módositható. Az egyletek területköre egy vagy több városra vagy községre terjed.

területkörük,

Tagja valamely egyletnek lehet minden az egylet területkörén lakó feddhetlen, józanéletü honpolgár, a ki magát, a vidéki viszonyok szerint megállapitott törzsbetéti tőkének egyszerre vagy apró (havi, heti) részletekben az egylet pénztárába leendő befizetésére s ezáltal **öntőkegyüjtésre** kötelezi.

tagjaik,

Az egyleti tagok zömét földbirtokosok, mezőgazdák, haszonbérlők, iparüzők s munkások képezendik, de emellett fölfogják vétetni magukat az egyletekbe rendes tagokul a vidéken lakó honoratiorok is, kik, mint az alsóbb néposztályok vezetésére különben is hivatott vezérelem, az egyleti élet meghonositására hatni és az egyletek vezetésében közreműködni fognak. A tagok igényt tarthatnak az egyletük nyereményéből rájuk eső osztalékra.

azok jogai és kötelességei.

Az egyletek a központi egyesületből kölcsönt nyerni óhajtóknak kölcsönkérvényeik elkészitésénél és az azokhoz szükséges okmányok beszerzésénél segédkezet nyujtanak azáltal, hogy minden egylet egy-egy tisztviselőjét megbizza az idevágó teendők végzésével, a miért az illető fél bizonyos meghatározott csekély dijt fizetend. Igy a kölcsönkérők mentve maradnak a zugirászok által való kizsákmányolástól. A kölcsönkérők által a központi egyesületnek jelzálogul felajánlott ingatlanok becslését az egylet igazgató-

A vidéki egyletek kölcsön-közvetitő eljárása.

bizottsága rövid úton maga eszközli, még pedig oly módon, hogy az a lehető legcsekélyebb költséggel járjon.

Az egyletek működéskö-re és ezek valamint tagjaik jót-állásimérve.

Az egyletek tagjaik hitelszükségletének kielégitése végett, a mennyiben saját tőkéjük erre elégtelen volna: magánosoktól, közhatóságoktól vagy pénz-intézetektől kölcsönöket vesznek fel, a vagy igénybe veszik a központi egyesület hitelezéseit. Az egyletek tagjaikért, valamint önmagokért a központi egyesület és idegenek irányában elvállalt kötelezettségeikért nemcsak tartalék-alapjukkal s a befizetett törzsbetéti tőkékkel, hanem rendes tagjaikkal együtt, az ezek által befizetni kötelezett törzsbetéti tőkéknek háromszoros összege erejéig jótállanak.

A mezőgazdasági előlegegyletek vezetésére azok tagjai igazgató- és felügyelő-bizottságokat alakitanak. E bizottságoknak nehány tagját, azon szervezeti összefüggésnél fogva, melyben az egyletek a központi egyesülettel állanak, ez utóbbinak kijelölésével, a többieket pedig egészen önállóan és függetlenül — az egyletek tagjai oly egyénekből választják meg, kik jó hirnév, igazságszeretetük, ugy nemkülönben értelmiségüknél fogva már jó eleve biztositékot és megnyugvást nyujtanak ugy a rájok bizott tőkék hű kezelése iránt, valamint arra nézve is, hogy egyletüket a fennálló alapszabályoknak és a tagok s az egész hitelszervezet jól felfogott érdekeinek megfelelőleg, célszerüen és bizalomra keltő módon vezetendik.

Az egyletek vezetése és igazgatása.

Az egyletek ellenőrzése.

A központi egyesület a vele szövetséges egyletekre a felügyeletet saját vidéki bizalmi férfiai s a szükséghez képest kiküldendő biztosai által gyakorolja.

Budapesten, 1878. évi martius havában.

„A magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesületé“-t

létesitő bizottság.

Függelék.

„A magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesületé“-t és az ezzel szövetséges *mezőgazdasági előleg-egyleteket* a **fejedelem,** a **kormány** és a **törvényhozás** a következő ***anyagi*** és ***erkölcsi támogatásban*** részesitette, illetőleg fogja részesiteni:

I. Király Ő felsége legmagasabb elhatározásánál fogva

a) a központi egyesület alaptőkéjének megalkotásához kamatmentes és vissza nem fizetendő 10,000 frtnyi összeggel járult, továbbá

b) óhaját fejezte ki aziránt, hogy a magyar kisbirtokosok hitelviszonyainak javitása céljából a tervezett egyesület mielőbb létrejöjjön, és

c) elfogadta úgy legmagasabb személyére, mint leendő törvényes utódaira nézve azon alapszabályilag neki biztositott jogot, melyszerint mindenkor a magyar koronázott király erősitendi meg a központi egyesületnek megválasztott elnökét és alelnökeit ez állásukban.

II. A kormány az országos alapból 500,000 frtnyi kamatmentes alapitványi összeget ajánlott meg a központi egyesület alaptőkéjének megalkotása céljára.

Továbbá késznek nyilatkozott:

a) a kezelése alatt levő közalapokból és állami közpénzekből egy részt az egyesületi záloglevelekbe elhelyezni s ezáltal a kisbirtokosok földhitelének kielégitéséhez jelentékeny tőkeerővel járulni;

b) a központi egyesület zálogleveleire nézve megengedni, miszerint azok hatósági és közpénzek *(közletétek, árva, községi, testületi, alapitványi tőkék s hatósági felügyelet alatti álló intézetek s vállalatok pénzeinek)* elhelyezésére, illetőleg kamatoztatására és magánosoknak közintézeti, állami és hatósági pénztáraknál óvadék (cautió) letételére készpénz gyanánt használtathassanak;

c) a központi egyesületet és szövetséges egyleteit az összes hazai megyéknek, városoknak és községeknek, azok anyagi és erkölcsi támogatása végett, ajánlani; nevezetesen: hogy ezek minél több alapitványt tegyenek, a kezelésök alatt levő pénzeket a lehetőségig részint a központi egyesület záloglevelelbe, részint pedig a mezőgazdasági előlegegyleteknél s illetőleg a szövetség kötelékébe felvett vidéki pénz- és hitelintézeteknél elhelyezzék és mezőgazdasági előlegegyletek alakitására erkölcsi befolyásukkal és anyagi támogatásukkal közrehassanak;

d) az egyesület záloglevelelnek elhelyezését, (vásárlását) ajánlatával egyébként is elősegiteni;

e) végül késznek nyilatkozott a „magyar földhitelintézet“-nek az 1871. évi XXXIV. törvénycikkben biztositott kiváltságait (az egyesület jövedelmének adómentességét, záloglevelei szelvényadómentességét, okmányai bélyegmentességét és az emlitett törvénycikkben foglalt törvénykezési kiváltságokat s. a. t.) a törvényhozás utján ugy a központi egyesületre, mint az azzal szövetséges mezőgazdasági előlegegyletekre is kiterjeszteni, és mindezeken kivül megadta beleegyezését arra, hogy a központi egyesület alapitó tagjai által alapitványaik benemfizetett részéről kiállitott kötvényeknek telekkönyvi bekeblezése és az ezen bekeblezés céljából szükségelt s a birtokállapotot és terheket kitüntető telekkönyvi kivonatok felére leszállitott bélyeg s illetékfizetés mellett engedtessék meg, illetőleg adassanak ki.

A létesitő-bizottság névsora a túllapon olvasható.

NÉVSORA

a „magyar kisbirtokosok országos földhitel-egyesületé“-t

létesitő bizottság tagjainak.

A „magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesülete“ tervének kidolgozása és annak kivitele céljából alakult s müködő **létesitő bizottság** tagjai a következők:

Elnök:
Gróf **Festetics Pál,**
nagybirtokos.

Alelnök:
Tisza László,
az erdélyi gazdasági egyesület elnöke, országos képviselő sat.

Jegyző:
Végh Ignác,
földhitelintézeti igazgató.

Bizottsági tagok:

Bittó István, val. bel. titkos tanácsos, Magyarország volt ministerelnöke, országos képviselő.
Bernáth Dezső, országos képviselő.
Domahidy Ferencz, Szathmármegye főispánja, nagybirtokos.
Dr. **Falk** Miksa, orsz. képviselő, a „Pester Lloyd“ szerkesztője.
Földváry Mihály, volt országos képviselő, Pest-, Pilis-, Solt- és Kiskun-megye alispánja.
Galgóczy Károly, a magyar tud. akadémia tagja.
Gromon Dezső, Bács-Bodrogh-megye főispánja, nagybirtokos.
Gróf **Gyürky** Ábrahám, Nógrádm. főispánja, nagybirtokos.
Hammersberg Jenő, országos képviselő.
Helfy Ignácz, országos képviselő.
Horánszky Nándor, országos képviselő.
Jókai Mór, országos képviselő.
Kacskovics Sándor, országos képviselő, nagybirtokos.
Kerkapoly Károly, val. bel. titkos tanácsos, volt m. kir. pénzügyminiszter, orsz. képviselő és a budapesti egyetem rendes tanára.
Klapka György, tábornok.
Kovácsy Gyula, országos képviselő.
Krausz Lajos, nagy-gyáros, fővárosi képviselő, a budapesti kereskedelmi és iparkamara és az országos iparegyesület választmányi tagja.
Lipovniczky István, nagyváradi róm. kath. püspök, val. bel. titkos tanácsos.
Lipovniczky Sándor, orsz. képviselő.
Lónyai Gábor, kir. kamarás, a magyar orsz. gazdasági egyesület volt elnöke, nagybirtokos.
Lónyay Ödön, nagybirtokos.
Móricz Pál, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Nagy György, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Gróf **Péchy** Manó, val. bel. titkos tanácsos, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Prónay József, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Ifj. gróf **Ráday** Gedeon, orsz. képviselő.
Ráth Károly, orsz. képviselő, a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke és az országos iparegyesület alelnöke.
Román Miron, erdélyi görög-keleti érsek és román metropolita, val. bel. titkos tanácsos.
Ifj. báró **Rudics** József, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Dr. **Samassa** József, egri érsek, val. bel. titkos tanácsos.
P. Szathmáry Károly, orsz. képviselő.
Siskovics Tamás, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Somssich Pál, val. bel. titkos tanácsos, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Gr. **Somssich** Imre, országos képviselő, nagybirtokos.
Gr. **Somssich** Iván, földhitelintézeti alelnök.
Strasser Alajos, nagykereskedő, a budapesti árú- és értéktözsde és a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke.
Türr István, tábornok.
Wahrmann Mór, országos képviselő.
Wahrmann Sándor, fővárosi képviselő.
Várady Gábor, az országos képviselőház alelnöke.
Végh Aurél, orsz. képviselő.
Wodianer Béla, kir. tanácsos, orsz. képviselő, nagybirtokos.
Zsivkovics János, orsz. képviselő, a horvát-szlavon kir. kormányhatóság osztályfőnöke.*)

---

*) ***A létesitő bizottság tagjai*** közül ***elhúnytak:*** **Horn** Ede, volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi államtitkár; **Olteanu** János, volt n.-váradi latin szert. püspök és **Vetsey** Sándor, volt nagykereskedő s királyi tanácsos. **Az egyesület *alapitó-értekezletein* a fentebb elősoroltakon kivül *még részt vettek*** a következők: gróf **Apponyi** Albert, országos képviselő; **Bartal** György azonidőszerint földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi miniszter †, **Beniczky** Gyula, földbirtokos; **Beniczky** Ödön, volt országos képviselő; gróf **Degenfeld** Lajos, országos képviselő, nagybirtokos; **Giczey** Samu, budapesti ügyvéd, volt országos képviselő; gróf **Hunyady** László, nagybirtokos; gróf **Kálnoky** Pál, országos képviselő, földbirtokos; visontai **Kovách** László, orsz. képviselő; gr. **Lónyay** Menyhért, val. bel. titkos tanácsos, Magyarország volt miniszterelnöke, a magy. tud. Akademia és a „Magyar Földhitelintézet“ elnöke, orsz. képviselő, nagybirtokos; **Lónyay** János, Máramarosmegye főispánja, nagybirtokos; báró **Lipthay** Béla, nagybirtokos; **Molnár** Aladár, országos képviselő; **Molnár** György, országos képviselő; **Nikolits** Sándor, volt országos képviselő; **Pilaszánovics** József, nagybirtokos; báró **Sennyey** Pál, val. bel. titkos tanácsos, országos képviselő, nagybirtokos; **Szeniczey** Ödön, országos képviselő; **Szlávy** József, val. bel. titkos tanácsos, Magyarország volt ministerelnöke, országos képviselő; Dr. **Sramm** Lipót, (horvát) országos képviselő, **Simonyi** Ernő, országos képviselő; **Tarnóczy** Gusztáv, országos képviselő, nagybirtokos és gróf **Zichy** Nándor, országos képviselő, nagybirtokos stb.

Budapest, 1878. Nyomatta Hornyánszky Victor.

Jegyzőkönyve

Azon értekezletnek, mely a községi faoskolák czélszerü rendezése és azok helyes müvelésének az eddigieknél biztosabb alapokrai fektetése érdemében, Esztergom vmegye bizottmánya által e végre Reviczky Pál ur elnöklete alatt kiküldött bizottság, Esztergom sz. kir. városa Sziklay József és Schvarcz József urakból álló küldöttsége, s az Esztergom vidéki gazdasági egylet Kovács József ur elnöklete alatti kertészeti szakosztálya által folyó évi april hó 19-én a gazdasági egylet helyiségeiben megtartatott.

Elnök: Reviczky Pál.
Jegyző: Szilárd János.

Jelenvolt tagok: Kovács József, Deszáth József, Tóth József, Malina János, Brutsi János, Neichel Károly, Bitter János, Pilisy János, Pathó Flóris, Endrödy Gyula, Nitter Ferencz, Bakay Imre, ifj. Feigler János, Tölgyesi Ferencz, Haudinger Ignácz, Nagy Antal, Reusz Jósef, Pisuth István, Burány János, Havasi Imre, Kaán János, Pál József.

1) Elnök ur előadván az értekezlet czélját, s a gazdasági egylet jegyzője által felolvastatván az e végre kiküldött megye bizottsági javallatot, ugy nemkülönben a magas királyi földmüvelés, ipar és kereskedelmi ministerium az esztergomi gazdasági egylethez, községi faiskolák rendezése tárgyában legutóbb menesztett f. évi mártius hó 8 án kelt 4129. számu azon átiratát, melynek folytán ezen vegyes értekezlet tulajdonképen létrejött, — az ülést megnyitottnak nyilvánitotta, s az értekezlet tagjait az eléjük terjesztendő tárgyak fölötti véleményeik nyilvánitására felkérvén, első sorban következő kérdéseket tüzte ki megvitatásul:

a) valljon a fentebb emlitett megyebizottsági előterjesztésben javallott központi mintafaoskolának felállitása úgymint az tervezve van czélszerü lesz-e?

b) miként lehetne ezen eszmét tényleg valósitani? —

c) és mily hatáskörrel lenne a legutóbb kinevezett megyei kertész, a faoskolák körül alkalmazandó? —

Egy központi minta faoskolának felállitási-eszméje, honnét a czélszerü, tiszta és pontos kezelést ébresztő kedv s a fatenyésztés iránti kegyelet a külső községi faoskolákra mintegy kisugározzék, s melyekben évenkint a községek által tanonczokul beküldendő ifjak, a fatenyésztés körül, czélszerü gyakorlati utmutatásokat, majdan saját községeik faoskoláiban haszonnal értékesitendőket nyerjenek — a jelenvolt tagok általános tetszésében részesült ugyan, de ezen központi mintafaoskola felállitásának és kezelésének mikéntjére nézve a vélemények már elágazók voltak; a megye bizottsági javallatban ajánlott Szentgyörgymezei fáskert s az annak szomszédságában létező egy holdnyi területü községi faoskolának e czélrai berendezése általános viszhangra nem talált s előtérbe lépvén azon eszme miszerint a gazdasági egylet mint szakértő testület ily faoskolának rendszeres kezelésével csak több nemü feladatai egyikének felelne meg, s azt a legnagyobb készséggel el is vállalná, s több oldalról hangsulyoztatván azon körülmény, hogy az erőknek e téreni szétforgácsolása épen nem kivánatos, ellenben azok egy czélrai tömörülése a kivánt sikert biztositani látszik, végre a város részéről jelenvolt küldöttségi tag urak e czélra alkalmas területnek átengedését kilátásba helyezvén, az értekezlet a jelenvolt tagok nagy többségének nézetéhez képest a következő javaslatnak a megyéhez és városhoz leendő előterjesztésében állapodott meg:

1) a) b). Hogy a községi faoskolák rendezése és czélszerü kezelésének módja, s a jövőben teendő minden ez érdembeni intézkedések biztos alapra fektethetők legyenek, okvetlenül szükséges egy központi mintafaoskolának felállitása, melybe a községek évenkint népességük arányához képest tanonczokat küldeni kötelezzessenek. —

Ezen központi faoskola felállitásánál nemcsak a megye s a gazdasági egylet, hanem maga a város is egyaránt érdekelve lévén, egy lévén t. i. a közös czél, az erkölcs nemesitésének s a fatenyésztés iránti kegyeletnek népünkbeni felébresztése és annak megszilárditása; — ezen faoskolához alkalmas földterületnek, nevezetesen pedig 5 holdnak átengedésére a város lenne felkérendő olykép: hogy úgy a nagy közönség mint különösen és leginkább a tanuló ifjuság okulása szempontjából, felhagyván az eddigelé hasonló czélokra szánt távolabb fekvő faoskolák müvelésével azt lehetőleg közel a városhoz és oly helyen jelelné ki, mely fatenyésztésre és konyhakerti vetemények müvelésére egyaránt alkalmas és árviznek kitéve nincsen; ezen minta oskolának kezelése bizatnék az Esztergom vidéki gazdasági egyletre, mely azt a müvelésre mint szaktárgyra egészen függetlenül ugy a megyétől mint a várostól fogná kezelni; minden e három tényezőnek ilyetén öszpontositásából netán eredhető surlódások elkerülése tekintetéből azonban okvetlenül szükséges lévén e tervezet tényleges életbeléptetése előtt, a kezelési költségek mily forrásból leendő előteremtésére, a megye, város, és gazdasági egylet egymásközti viszonyai és kötelezettségeire — és végre a kezelő személyzet, ennek fizetése s a müvelési ágazatok tüzetes kijelelésére nézve megállapodást s a kölcsönös javadalmi igényeknek és terheknek pontos és világos kijelentésével oly egyességet hozni létre, mely a háboritlan müködést, s az e téren melegen óhajtott sikert biztositsa.

c) A megyei kertész kineveztetését az értekezlet bevégzett ténykép tekinti; — s megkeresendőnek tartja a megyét, miszerint: ha az illető kinevezett kertész egy központi mintafaoskolának rendezéséhez és vezetéséhez megkivántató szakképzettséggel bir, azt a terv létesülése esetében, a ministerium által 300 forintban megalapitott fizetésével együtt a gazdasági egyletnek engedje át, — ha pedig a kellő szakösmeretekkel nem birna, fizetését mint a központi oskola kezelőjének állitsa rendelkezésére, melynekf eladata lesz, az ily központi faoskolához kötött várakozásoknak minden tekintetben megfelelő képességű egyénről gondoskodni. — Sőt miután feltehető, hogy oly egyén, ki a fatenyésztésben alapos ösmeretekkel bir és másokat is oktatni képes lesz — 300 forintnál mindenesetre nagyobb fizetést fog igénybe venni, megkeresendőnek tartja az értekezlet a megyét, miszerint a kertész fizetésének felemelése iránt a ministeriumnál lépéseket tegyen, — mit a gazdasági egylet a maga részéről is megtenni fog. —

Arra, — hogy a város részéről átengedendő 5 holdnyi területből a kertész fizetésének pótléka fejében haszonélvezetül valamit neki átengedni lehessen — lehet ugyan részben számitani, de mystificálná magát bárki, — ki azt hinné, hogy ezáltal akár a kertész fizetésének jelentékenyebb része pótolva, akár pedig a müvelési költségek egy bizonyos hányada födözve lenne! Ezen faoskolának — hogy a kitüzött czélnak megfeleljen — sok oldalunak kell lennie, és, mindenesetre olyannak, mely a criticát minden tekintetben kiállhassa! ily oskola előmunkálatokat követel! s ha lesz is az első 2 évben benne oly terület, mely akár a kertésznek haszonélvezetül szolgálhatna, akár pedig a müvelési költségek részbeni előteremtésére fordittathatnék, — ezen eljárás megszünnék már a harmadik évben, midőn a csemeték kipiroztatnak s az egész területet — hogy nevének megfelelhessen kizárolag mintaoskola módjára kellend kezelni! Hol van még a keritès? a kút? az eszközök? hol egy alkalmas kerti háznak s a kertész lakásának felállitása? s a müvelési költségek? Áldozatok nélkül — melyek aránya a terv létesülése esetén mint már fentebb is emlitve volt három tényező között megalapitandó lenne — ilyetén oskolának létesitése és fentartása nem eszközölhető!

Oly szent a czél! s napjainkban a fatenyésztés iránti kegyelet megkedveltetése, nemes gyümölcsfák ingyen vagy mérsékelt áron terjesztése — s ezáltal azon viszszaélésnek — hogy azok senki birtokán a müveletlen tömeg vandalismusa elől biztositva nincsenek — beszüntetése! oly égető szükség, hogy különösen megyénk központján, a tanuló ifjuság székhelyén — a kegyelet ily templomának felállitási eszméje, a tényezők egyikét sem fogja hidegen hagyni. —

2) A községi faoskolák müvelésére ugymint: magvak, vadonczok, alkalmas kerti eszközök beszerzésére, — de és legkülönösebben a müveléshez megkivántató munkaerőre eddigelé a községek által tett áldozatok távolról sem lévén elegendők, hogy e bajon gyökeresen segitve legyen, — mily módon véli az értekezlet legczélszerübben a müvelési költségeket megállapitani?

2) Legtöbb helyütt kétségtelenül a szükséges munka erő hiánya lévén főokozója a községi faoskolák szomorú állapotának, s minden oly intézkedést, mely a bajon gyökeresen segiteni — hivatva nem volna — az értekezlet előre elveszettnek tekintvén, egyhangulag abban állapodott meg: hogy ha a kivánt siker biztosan eléretni czéloztatik, minden eddigi bármiféle közmunka természetü vagy részes müveléstől el kell térni, s a községek köteleztessenek, faoskoláik területéhez képest, a müvelési költségeket készpénzben községi költségeik előirányzatában felvenni, s a magas Ministeriumnál lépések teendők az iránt, hogy efféle költségek általa helybenhagyassanak; meglévén illyeténkép az alap, melyből a költségek födöztessenek, meg fog szünni azon közbotrányra szolgáló visszaélés is, mely szerint a községi faoskolák, nélkülözvén minden határozott müvelési rendszert, s a bizonytalan kapkodás karjai közé lévén dobva a helyett, hogy a tisztaságot, és rendszeretetet tükröznék vissza, s a fiatalságban a szép és nemes iránti hajlamot ébresztenék — némely helyen a kezeléssel megbizottak önhasznára silány burgonya vagy kukoricza alá használtatnak, némely és legtöbb helyen pedig a közmunka eredményét hüen vissza tükrözőleg, katang kóró, lapu, és ehhez hasonló gazok dusan sarjadzó tanyájául szolgálnak; nyujtva lesz ez által mód a községek előljáróságát netáni elhanyagolások esetében felelőségre vonhatni, és biztos alapon megbirálhatni, ha valljon a községi előirányzatban felvett öszveg, valóban a faoskolák müvelésére fordittatott e? holott eddig valójában felelőségre vonni senkit nem lehetett, mert a községi faoskolák müvelése fölötti felelősség — a müveléshez szükséges erőt a község kénye kedve szerint adván vagyis inkább nem adván — személyekhez kötve soha nem volt, s az alól kibujni minden községnek a legkönyebben lehetett; nyujtva lesz mód, a községi faoskolákat valóban jövedelmezőkké tenni — mik eddig éppen nem voltak — mert a minő arányban lesz biztos a müvelés, oly arányban lesz biztos a facsemeték gyors növekedése, — melyek későbben megalapitandó határozathoz képest, akár községi czélokra fordittatni, akár az egyes gazdák közt felosztatni, — akár pedig elárusittatni fognak, a nagy moralis nyereségen kivül a reájuk forditott költséget is megtéritendik.

Magvak és vadonczok, ugy nemkülönben ojtó galyak és dugványok megszerzésére nézve a gazdasági egylet magát közvetitőül jelentvén egyszersmind nyilvánitotta: miszerint a n ennyiben tőle kitelik ilyenekkel tavaszonként egyes községeket ingyen ellátni is fog.

3) Kik lennének a községi faoskolák rendezésével és folytatólagos müvelésével mint szakértők? kik lennének a physicai munka fölötti felügyelettel közvetlenül megbizandók? s ebből folyólag kik fognak személyes felelőséggel tartozni, az előirányzatban felveendő öszvegek helyes és czélszerű felhasználásáról?

3) A gazdasági egylet még 1868-ik évi October hó 23-ról kelt előterjesztésében értesitette a megyét: miszerint a községi faiskolák czélszerü berendezése és azok rendeltetésükhöz képesti folytatólagos müvelése fölötti felügyelethez szakértő tagjainak közremüködését egész készséggel felajálja; a gazdasági egylet ezen ajánlatát az értekezlet egyhangulag elfogadván, abban állapodott meg: hogy a rendezés és müvelés szakértelmet igénylő módozatainak körösztülvitelével a gazdasági egylet által kinevezendő tagok lennének megbizandók; kik az egylet kellő utasitásaival ellátatván egy vagy idejükhöz és körülményeikhez mérten több községet elvállalni, s mindent elkövetni fognak, hogy a faoskolák ne csak névleg, hanem valójában is létezzenek; meg lévén az egylet tagjaiban a moralis garantia, ezen kivül a koronkénti munkák körösztül vitele fölötti felügyelettel a községi iskola mesterek lennének megbizandók, s nékiek meghagyandó, hogy a koronként felmerülő munkák tanulmányozása végett az iskolabeli ifjuságot is gyakrabban a helyszinére kivigyék; és minthogy sajnosan bár de általán véve tapasztalható: miszerint a községi iskola mesterek, községeikben, függő állásuknál fogva, a kellő tekintélyel nem birnak — addig is, mig a törvényhozás az iskolamesterek, őket terhes és felelősége folytán fontos állásuknál fogva megillető tekintélye megszilárditására község rendezési és más üdvös törvények alkotása által hatni fog — megye bizottmányilag hozandó e tárgybani határozat által kellenék őket ezen minőségbeni müködésükben támogatni. A physicai munka fölötti közvetlen felügyeleti felelőség minden esetre a községi birót, kell hogy illesse, kinek elegendő tekintélylyel kell birnia arra: hogy midőn készpénzért végezteti a községi faoskolában a munkát, oly egyént állithasson ahhoz felügyelőül, ki néki engedelmeskedni tartozván, becsületes és lelkiismeretes munkát fog tétetni; fölötte állván másod rendben a járási szolgabiró úr is, kinek szinte kötelességéve lenne teendő koronként a munka folyamáról és minőségéről magának meggyőződést szerezni, s hanyagság esetében a birót nem csak felelőségre vonni, de esetleg ily hanyagságokat a megye bizottmányának is feljelenteni.

4) Mily eszközök igénybe vételét tartja az értekezlet, ezeken kivül még czélszerüeknek, a községi faoskolák felvirágzásának biztos körösztülvitelére?

4) Azon nagy mérvü haladásnak kulcsa, melyet a müvelt külföld a fatenyésztés és általán véve a kertészet terén tett, s melyhez aránylag hazánk fatenyésztése és kertészete, valóban törpének tünik elő — kétségkivül kisebb nagyobb ösztöndijak kitüzésében, — kitüntetésekben, és szakmunkák kellő aránybani terjesztésében rejlik; tekintve a czélt, mely nem kevesebb — mint népünket a fatenyésztés iránti százados apathiájából felrázni, s a nemzet gazdászat e nem jelentéktelen ágának fejlesztéséhez egy lépéssel közeledni — át volt hatva az értekezlet azon meggyőződéstől, hogy e téren ha a magas kormány biztosan haladni akar — anyagi áldozatoktól visszarettennie nem szabad, — minélfogva a Tettes megye bizottmánya megkeresendőnek találtatott az iránt: hogy a fentebbi tervhez képest a községi faoskolák müvelésével megbizandó oskolamesterek részére 3—4 ösztöndijnak, - - melyek a tanonczokra is idővel kiterjesztendők lennének — a ministerium részéről kitüzéséről, s a mennyiben az oskolamesterek mindnyája az okszerü fatenyésztés körül eddigelé elegendő ismereteket magának nem szerezhetett, — röpirat alakjában egy rövid — a helyes fatenyésztésre vonatkozó — utasitásnak nyomatása s annak lehetőleg nagy mérvü terjesztéséről is gondoskodjék. —

5) Az értekezlet folyama alatt a muzslai községi faoskolában f. é. tavaszán véghezvitt botrányos önkényü eljárás jelentetvén be, melynek mindennemü csemeték áldozatává lettek — ezen jelentést az értekezlet egész indignatióval fogadta, s

5) A tettes megyebizottmányát felkérendőnek találta, miszerint a járási szolgabiró urakat, a községi faoskolák állapotáról kimutatások előterjesztésére hivná fel, melyekben azoknak a legutóbb beérkezett jelentések ótai haladása vagy sülyedése — tüzetesen kitüntetve lenne. —

Fentebbi kérdések megvitatásával, a tárgyak kimeritve lévén, s a jegyzőkönyv egy-egy példányának az értekezleten képviselve volt testületek részérei kiadása elhatároztatván, — elnök ur megköszönte a tagok kitartó buzgóságát, s ezek viszont néki a tanácskozmány tapintatos vezetéséért köszönetet szavazván — az értekezlet szétoszlott.

Kelt Esztergom april hó 19-én 1869.

Jegyzette
Szilárd János s. k.

Reviczky Pál s. k.
Kovács Jósef s. k.
Deszáth Jósef s. k.
Pisuth István s. k.

Jegyzőkönyve

azon értekezletnek, mely a községi faoskolák czélszerü rendezése és azok helyes müvelésének az eddigieknél biztosabb alapokrai fektetése érdemében Esztergom vmegye bizottmánya által e végre Reviczky Pál ur elnöklete alatt kiküldött bizottság, Esztergom sz. kir. városa Sziklay József és Schvarcz József urakból álló küldöttsége, s az Esztergom vidéki gazdasági egylet Kovács József ur elnöklete alatti kertészeti szakosztálya által folyó évi april hó 19-én a gazdasági egylet helyiségeiben megtartatott.

BIBLIOTHECA E.M.

Lángi, Adonyi, és az Almássival egyesült Tsolt Pönyi Uraságomban lévő Tisztyeimnek Ki adott Instructio.

I^mo
Közönséges Kötelességek.

1mo.) Mint hogy minden Dolgoknak, és emberi iparkodásoknak Elő-Menetele az Isten áldásától függne, ezt pedig len tsak a ki Istent félő, jámbor, eskötetős, és Istenes tényi Életet él, várhatná Reménységét, ne; tehát az illyen illyetén Élet minden Tisztyeimnek főbb, és leg-szorossabb kötelességek lészen, hogy az által valamint magok Iparkodásaikra, és az én Kívánságomra az Istennek áldását meg-szerezzék ugy egyszersmind az alatta-valóinak üdvösséges példával elől-járjanak. — Az erkölts tekint, a vagy botrán koztató éle tüet, ha a egyébb eránt minjárt egyéb-eránt Tiszti Hivatallyának be-tellyesítésében hív és gyors volna, Szolgálatom ban nem fogom meg-tartani.

2do.) Minden (Rendeléseimet) Parantsolatimat (és Commissio mat, akár Irás ban, akár Szóval adattassa nak-ki azok, tész engedelmességgel minden ki-fogást vagy Tallogatást félre tévén: / vigyen végbe, és azokban el-járni köteles lesz. 2do.)

Hivatalbéli foglalatosságokon kívül semmiféle Tisztem lakására assignált Határ-járól 24 órán felül el-maradni ne merészellyen azon adandó engedelmem nélkül. 3^tio.

3to.) Mivel egy részint Istet Urnak egy szerre igazán Szolgálni lehetetlen, más részint pedig azt akarom, hogy az én Szolgálatomban lévők egyedül az én kenyeremmel, s avval, a mit magam Fiaimnak Szolgálattyok mivolta hoz léggyest ki szabtam, és a Conventionalis Tabellában tettem, elégedgyenek meg, világ lővest kezés, hogy a ki Szolgálatomban lenni kívánkozik, egyedül nékem, ~~Ura Másának~~ Szolgálljon, és nem Másnak, így tehát magának sem. — Ezen okból tellyességgel tiltom, hogy Fiaimnak közül senki az elsőtül fogva utolsóig Szolgálattyának el-vesztése alatt maga részére valamelly különös Gazdaságban vagy Kereskedésben ne bokát kezzen, sem a magáéban, sem az ki-ásendált földekben, leg-ki-kisebb vetést ne tegyen, akár maga akár Másnak Szinlett Neve alatt ne tegyen, de Másoknak által is, fellében, pénzért vagy más akármaga Szaporátra ~~ex Datoria~~ vagy Ajándékban ne tegyen, ugy szintén ~~vagy~~ Gabona és Bor gyanántúl ~~is semmiképen~~ Szabad akaratából Szármozó Ajándéknak Neve alatt akár Fogadásból Conventiójánál fellül Decket akár Marha tartásból el-ne vegyen annyival inkább azt tőllök erővel ki ne szálmi ne méreszellyen. — Nem kivén lömb a Conventióban meg-engedtetett Számon kivül Marhát sem az én Marháim között, sem akár hol az én Jószágaimban tartani ~~Fiaimnak~~ ~~Fiscalis Büntetése alatt.~~

Valattomban minden bé jelentés és arrul általam adandó kivülönös engedelem nélkül tartani egyik Fiaimnak vagy más Szolgálatbélinek sem lészen Szabad a Con Fiscalis Büntetése alatt.

~~a vagy a kár mellyet Fiaimnak vagy más Szolgálatbéliek tesznek Fiaimnak vagy más Szolgálatbéliek tesznek~~

H:1 Az mindennapi Tapasztalás mutattya,
hogy a Fiztek között való ellen kezések,
viszálkodások és egyenetlenségek, annyi-
val inkább vezetnek, ‘s egy más ellen
való gyülölségek végtire az Uraságnak
Fiát vonnyák magok után; (azért) Tellyes oka-
ratom t[e]- hogy Fiztjeim között egy igaz
értelem és Harmonia legyen, az alattabb való
a Fellyebb valót böcsülye, és nékie engedel-
mes kedgyen, ~~de is bátorkodgyon kenek~~
~~Rendelési Ellen titkon vitába megindulni~~,
~~ni, de tsak valamelly vitáthoz Fiúi tanok~~
~~megváltoztatását kívánnya~~, de viszont ag a Fellyebb való az
alatta valót Igyekezze is Talgassa, leg inkább
pedig a Gazdaság Rendbetételére tzélozo Sza-
vakat ~~Tegyek~~ meg ne vesse,
Tanem azokat Gondosan meg vizsgállya. —
Egy Szóval valamennyi Fiztjeim egy akarat-
tal és értelemmel munkállyák és gyarapi-
tsák Gazdaságonat. — Ha valamellyik Fiz-
tem akár Fellyebb valójától, akár Fiztj
Társától magát Sértettnek véli, Panaszolja
Tőzzám, és ~~az~~ baja, Ta igaz, meg fog orvosol-
tatni, azt pedig egyik se méreszellye tse,
Tekedni, hogy az illyetén akás igaz akár
velt Sérelmit, a Sértő ellen maga meg-bossul-
lya, ‘s ne találtam annanak Hivatali Foglala-
tosságaiban Gántsot vetnem utóbb magát az
Uraságot Tárvositsa, mert ezen esetre minden
ohzandó Tárok meg-téritlése ő[re]-rajta fog-
Tövetkezni.

5:)

~~5°) Hogy ha valamelly ~~ ~~fiszt~~ a ~~másikat~~ ~~fizetésében sebbi~~

5°) Valamint pedig a Fellyebb-való Tiszteknek főbb
ségében azokat, a kikre az egy Tagban adminis-trált
Gazdaság főbb Gondviselése bízva vagyon, tudnillik
Szőnyi, Adonyi, Lángi Tiszttartóimat és a
Szent-Miseleősi Számtartóimat: / köteles
ségek az, hogy allatta valóikra vigyázzanak,
azokat hivatalbéli kötelességeik be-tellyesí-
tésére intsék, Tiszttársaikat meg-dorgálgyák,
ha pedig hogy ha ők hogy ha mind ezek nem hasz-
nálnának, akkor a Jelentést meg-tegyék,
vagy szinte az több-Tiszttektől is meg-kívá-
nom, hogy a kik a Fellyebb való, akár magok
hoz hasonló Tiszti Társoshoz valamelly Inte-
ressentiát, Galádságot, vagy közönségesség
meg-ellátott Dolognak követését tapasztal-
nak, azt azonnal nékem be jelentsék,
külömben az Fellyebb egy mint az alatta
való Tiszt, ha akár közösségre, akár hasz-
Tudomásomra ki nyilatkozik, ~~hasonló~~ a
közös Büntetésben fog esni.

~~Kosztzat tselekedővel~~

6°) Hogy azon más a Gyk Practicum ban emlitet-
~~egyegyet értsék~~ az ón Gazdaságon Tiszttartó
sása s gyarapíttására szükséges egyegyes
értesék Tiszttyeimnek könnyebbítessék, ren-
delem: hogy minden egy Corpusban vagy is
Tagban foglalt Urodalmim és Pusztá-
gim Tiszttyei minden Vasárnapon az Fő
Tiszttül

Fiszthéi egyben Gyűlésén Consultatiót, az
az: Oeconomicus Consessusi ülésnek Tanátskozás
Zási tárgyának, mellyben az jövő Héten
tartandó Gyűlés tárgyai és gazdaságbéli
Munkáik meg-határoztassanak, s az e végre
készítendő Lajstromok Protocollumban
bé-iratthassanak, egyszersmind pedig az is
jegyeztessék fel, hogy a múlt Vasárnapi
Vigyázások mi képpen? hogyan? mennyire
mentek légyen vigyázó? vagy sem? el-ma-
radtak, mi okra való tekintve? —
Ezen Consultatiókra a Szőlősi és Almási
Hószágimban Concurrálni fognak: Az
Szőlősi Fiszlakató, Szántakató, Fiasznák
és Kispán, az Almási Ebéd-Fiasznák,
az Almási és Szent Páli Kispányok,
Sőtt ha valamis az elő Specificandákat
illető akár rend-szer-ellen járásra szerént
akár rend-kívül elő adná magát, az Alma-
si Bíróra Mester nem különben az Ebéd-
Lábas Fűzitők, Mészmikys, és Asztalos
Segedek. — Mindazonáltal az Ebédi Fiasz-
nák a távolabb mívelt Distantia,
a Szent-Páli Kispán pedig a Dimán
való által-Jövetelnek alkalmatlansága
és nyavalyásoskodása miatt az minden
vasárnapi Meg-Jelenésből Dispensáltatnak,
csak hogy Fiatalonként vagy Cső-ként által, a men-
nyire lehet, az el-végzettekről való Tudo-
sításokat, s a jövendőbéli rögzve vélemén-
nyekkel

nyeket bé. küldjék.

Az Lángi Dominiumomban a Consest,
sustra meg-jelenni köteleztek: Az Lángi
Fiszt Fiszkató, Számtartó, és Ispán
nem külömben a Sáczi Praszná és Fövé
nyi Ispán, vigyék az Egresi Praznát
és Orsi Ispán, a távolabb lakók ha
csak minden második Hétben jelennek
meg. Személyesen kegyed, De azért köte
lessek Relatiójokat a végezettekről
és Opiniójokat a Követendőkről Írásban
bé-küldeni.

Padonyi Pöszégamban a Fiszkató, Prasz
nás, és Orsolai Ispán, a Szent-Miklós
ban pedig az Ecsegbéli Számtartó és Fő
pán fogják a Consultatiót meg-tartani.

Végtire ezen Gyülekezetekre a Katonái
ságot is, és Csősz'öket, a mennyire lehet
özve kell hívni, mert valamint ezekre
Évben némelly dolgok végzése bízva
lehet annak elő-menetéről és
végben lett Viteléről felelni, úgy némelly
új Rendelésekben effectuatiója egyenes
Hívatnak Comittálva lehet. — Végre

Végre a Fiszkok egymás közt való
Nexusának és Correlatiójának fen
tartja hí lévén Szabva, Tanácsul aj
ánlaron Határozni, hogy tartsák
és

és viselyék magokat az több Curiosicka-
natusimra a való négye. – Azért Tsák

7ºmo.) Azt akarom, hogy a Szegény Robbágyo-
kat, a kik Tudnillik minden köz önséges
Terhecket viselnek, s a kiknek munkájok
után minden Ember él, úgy Tekintsék
mint az Uraságnak s minden Felsőségnek
különös védelme és protectiója alatt
állókat, mellyeket, ha kak kötelességek-
nek eleget Tesznek, burgolni és bünte-
ni ok nélkül nem szabad, de ellenben
rendkivül való engedelmességgel néked
a Jabolatlanságra alkalmatosságot,
s ugy szólván bátorságot nyujtanák
e pontban minden Tisztem Okossagát
leg. jobban azzal fogja a bizonyos tar-
ustykodás igen is
hogy ha sem kegyetlen, sem lagy
nem lévén a köz ép ettat, s szerint
az igaz jó rendet fogja tartani. —
Ha mivel Törvény szerint taxtoznak
Robbágyaim, az igazán rajtok meg-
vétetassék; ha vétenek, vétkek
érdemében egy képpest a Törvény ül és
magok bíráiokból, nem pedig Tarag-
ból s bosszuállásból büntetődgye-
nek, egy szóval valamint a Robbá-
gyim, ugy Arendátoraim és egyéb
Curiosicka natusim között semmi
Külömbségit se tegyenek Tisztyeim,
és

Hugyan Szándékom ellen volna,
Hogy Ha Tisztyeim

és Semminémü emberi Tekintetből, de
gyűjtsek de Kedvezzenek fölöttebb, más
sikát pedig de ültdözzék, sőt nemis
jájokkal egy arránt bánnyanak, stat
nomra Tudásomra végezzenek, és az
egy Igazságot lelövessék

egy szersmind arra figyelmetes
szemet legyenek, hogy a Főnségek 8:1
Elől-járói és a tehetősebbek,
a szegényebbet el ne nyomják
s ne károsíthassák, mikkel magát
elő-adandó esetben, sőt a dolgot
magok meg-vizsgálni nem tudnák,
a Törvényes meg bizos lás végett
jelentsék be Directoriumunknak.

Valamennyi Tisztyeink de leginkább az
már előbb bővebben megmagyarázott s ki
is kivezett fellyebb valóknak szülői
kötelességek lészen Gazdaságoknak gyara
pittása s jobbittása azért igyekezzenek
több több utakat s módokat fel találni
a mellyek által Tovedelmeim nagyobbittas
sanak; és sa valami ollyan szaporamra czélo
zó Jobbitásnak módjat fel találnák, minek
előtte annak végbe vitelébez legyenek,
előbb az ollyatén Jobbitásra tzélazó Pro-
jectumokat énnékem az meg vizsgáltatásra
be adják.

9:, Tudni való, hogy Tövedelmeimnek első
nagyobb. Rubricáját a szántás vetés, követ kezendő
légyen a Gabonának Termesztése tekin-
tsint hogy pedig a Gabonát bővebb Termés re
vaszk a jó szántással, trágyázással, és
így a földnek a mag alá való jól el-készí
tése által lehessen vinni, tehát a Tisztek
főzőnségesseen s nagyon a fellyebb valók az
egész reájok bizattatott Districtusban
vagy is Districtusban, az alattuk valók
pedig ki ki maga Határjábanis Megyé
ben a szántó földek Mivoltetésit leg-
első

Szántást Vetést Ne Kívánhat egyedül
a Gazdaság Körül Levő Fatornákra,
Sanem Azon

Több Gondoskodások alá veggyék, a[illegible]
/: a Mennyire több Foglalatosságaik en-
gedik: / magok legyenek jelen, hogy Mind
az Munka annak rendje s módja Szerint
Tétessék meg, mind pedig a Tisztek is
több Szőr Látással annál jobban tehessék Gaz-
dáikat a Földnek Tetszéshez s Hasznához
Segíteni, és azon ajultán alkalmatosságok
annak Mivel Telésit, és Ha Szükséges
Javíttását is, melly leg inkább a Tava-
gyógyás a Téli időn Folytatandó Szántá-
zás által végezhessék. Ollyatén Vetendő
mindenféle magot jól ki válogattassák, s meg
tisztíttassák, kivált kiégetni a Búzát Du-
zát a Rozstól és más ártalmas magoktól,
tul, hogy jó Tiszta Búzára Szert tehes-
senek, és ne kelljen meg egy részről
annak Vetésére s sok Rostáltatására
a sok Költséget tenni, s Nap Számokat
vesztegetni, más részről pedig a Tisztet is
a Midőn már a Szegos Munkái Alolog leg
inkább fel-Szokott lenni az ollyatén Ve-
tők után való Szántó Helyett idejét más
Munkái után fordítsa. – Minden
Tábla Földben Tány Bozonyi Mérő Búza
vagy Másféle Mag vetetett légyen el,
Külömb Külön jegyzetessék fel és a
Szerént a Gabonából Szárat adó Tizet
által a Gazdaság distingens vagy is
disponens Tizet Recognitio'ja mellett
a Számadás ban Rendeltessék.

10=,

10=.) Az Aratásnak, Rakodásnak, és Rendezésnek idejekor is mindenkor a Tisztek jelen lenni kötelezteteek, mivel ez a Fáradtsom dolog az, a mellyek a Tisztnek Szorgalmatosságokat, gondosságokat és Vigyázásokat leg-jobban megkívánnyák, mert ugyan semmiben nagyobb több kárt nem okozhat a Tiszt mint ezekben, ha rendetlenül folytattya, ellenben pedig leg-több hasznot hajthat ha előre vigyáz, és a Szezést mindenjó Rendelésekel meg-tészen.- Az hol avvégy a Föld-bére és más nagy Számok az Uraság Tábla Földjei le-takaritta Sára elegendő nem volna, hanem azt tsak ugyan vigyen Aratókkal fogadott Aratókkal kellene végbe vitetni, rendelem, hogy vészes Aratók, nem pedig pénzesek, a kikkel az Mér gyakrabbo[illegible] Fáradságom szerént mindétig baj, és Sára maradás volt, jó idején kezdessenek, és Annyi Arató fogadtassék, a mennyi a Gabonát sár nélkül az elő rendelt idejében le-takaritathatya.- Mint hogy pedig a nagy Majorságokban Aki Tán fel-le Set tenni, hogy ha Mindenfele Gabonának le-aratlatását [illegible] vársa a Tiszt, leönnyen meg-esmerhetik, hogy mind az aratlatlant, mind a le-aratottat kepében az első ott hagyja, le Sát ne várja a le aratott Gabonának össze Sopor-tozását, hanem hogy tsak egyszer el és meg-mentsék, mi helyest egy Asszonyra való le aratott, és az jó Száraz idővel egy vagy Száraz nap kepében kinallott, ki jól meg-Száradott, azonnal be-Hordassa, és Asztagban raktatassa. Erre mindazonáltal az elő leg-jobb mesterkedvén leg-jobban meg-tanittya a Vigyázó és Szorgalmatos Tisztet.- De mineselőtte akár egy Nevezendként akár átallyában egyszersmind az Allodialis vagy Dézmabéli Gabona is be-Hordattatna az előtt a föld Színén Számba vétetnék egyen, különösen a Földjei Uraság Tábláján ban mennyi Set jelöltetvén az is, hogy melyik Táblában Tiszt maga Nyi Tetszett légyen, mind ezeket a Gazdaság Hivatalos Tisztyei mindazonáltal meg-tudgák, hogy a Sok féle Tisztek valamelyike ne tsalhassa, vagy más által fide nem essék a Gabonának Számadót:/ elfeledtetni, és egy a Szalmás és Szemes Gabonának Dézmabéli Gabonákra adó Tiszteknek Recognitiója mellett, melly a Dézmabéli Gabonákra való Nézve az Helybéli Diák Subscriptiójával erősittessék, általadni. A hol pedig magányos Tisztek vannak, ugyanott Ga-

ezen

Ita Rem nyire engedtetik!

zon, ~~Egy~~ Jövenyen, Egresen, Etten, Hlnádon, Szarka Galondét, Ujfalun
és a Distantia a fő Filzmeb Jelen lévő nem engedi, ott az Allodialis Termésnek
Mennyisége vagy mint a Dézmabéli az Jelybéli Diák által recognoscáltassék
Mindenek előtt pedig
hogy a Gabonabéli Dézmálást mi Jelyes
nak ~~le~~ megtegyék, ne hogy az ebbenvaló Játra
maradással és Jallogatással a Szegény Job-
bágyság az ~~más~~ le aratott dézmát
azokra, mind a mi a jó Gondviselést, mind a mi a Tartást és
Eledelt illető, külön fügyelme,
tessigek legyen valamennyi Filz-
tyeimnek, ~~mellyre való nézve~~, leginkább
a Gazdaság dirigens
és a Mar Jákrul Jakarmány
ról Számoló Filztyeimnek, mellyre
való nézve. - - - - -

Ha a Mezzőn tartóztatott Gabonája
Szerint Szemedén Mélto pana
Szokra Jakadgyon. 11°. -

Ha némelly Részágimban

- A Jakarmány Adásnak vagy is
Etetésnek, nem külömben a Szena
Jakasittásnak rendjérül és módjárul
különös Oktatásokat adni Szükséges
lennek vélem, mert fel-tessem minden
fölül, a lik a Fizsti Hivatalt fel-me-
rik válolni, hogy ezen minden Gazda előtt
fogonságesen fekvő dologban ők
sem kétségnek sudat lanok. - Jak arra
az egyre emlékeztetem őket, hogy magok
is kedván, melly nagy költséggel jár,
telepitettem már egynéhány Jelekben
az Mar Jám Jartásokra kivántatott
Jakarmányt, vetni és szerezni

Ha némelly Részágimban

Minden ápolkodásokat a Téli Takarmány-
nak Saját Szőrzőjének bűl való bé. Szer-
zésére fordítsak, azért a Szénának
jó le takarításában s bé. hordásában,
de még a Réteknek Trágyázás és Szé-
lova el Szintés által Effectuálandó
Sobbításban is közös erővel munkálód-
janak. — Továbbá

12.) Mindennémű Munkás Ember annak idejében kezdjenek, többet egyszerre
fel-ne vegyenek, mint a mennyi Ember erejek vagyon, és a több rendbéli
között jó meg-fontolással a Szükségesebbet, vagy Szorgosabbat előbb vé-
gezzék, de a többivel se késsenek, ne hogy végtire az időbűl és Munkások-
bűl ki-fogyjanak. ~~A Sülömbe~~ Gondjok légyen arra is, hogy a
mennyire az idő s a mellyben a Munka, a mint már mondám, a Gazdaságban leg-
több Munkás, és a mellyre vagyon azért Szüntelen Vigyázattal kell lenni
vi:/engedi, a Munka egymásra ne torlódjon; ha pedig effajta Satlás
idő járásával a Munka úgy annyira össze torlana, hogy azt sem
Bérekkel sem Robotosokkal a Szegény Gazdaságnak Kárán
tása nélkül végben vinni nem lehetne, olyatén esetben az olyan
féle Munka, mellynek el hagyásából vagy hallogatásából több
Rázom kövek lehne inkább lásd Jegyzet végben, ne hogy
egynémű Munkának Központ Fő vény és Fungosi Megkötésából más felül a
Trágyázásra mennyen.

13.) Légyen a Gazdaság folytatásával
Tsélozó Punctumok valamennyi Szíve
gyenest kötelességes sen illetik, úgy mindazon
által a Főbb rendelés és Gondviselés

‡ pontig bé-tellyesitteni 's effectuálni kötelesztessenek, ~~[illegible]~~ ne is légyen Szabad az Meg-határozott dispositióban Változtatást tenni; - - - - - - - (Amazoknak)

‡ vagy magát ujjonnan elő-adó körnjül-állás

az ~~már~~ azon az 3dik Punctumban ki ne,,
vezett disponens Tisztteket fogja illetni,
úgy hogy az többi alattok valók~~nak~~
rendeléseiket és Intézettyeiket ‡ ~~[illegible]~~
~~[illegible] változtatni szabad é,,~~
~~[illegible] légyen~~ ha csak valamelly véletlen
történet ‡ ~~az~~ vagy az idönek meg-fordulá,,
sa azt szükség képpen meg-nem kivánnya.
De értetődik önként, hogy a Gazda,,
ság és minden féle Mezzei Munká~~[illegible]~~
után való Járástúl nem külömben az
azokban kinek kinek tehetősége szerént
teendő eszközlésétül 's segítségétül
ki-vévén egyedül Lángi Számtartómat
a ki az egész Uradalombéli Cassájának
~~kivül~~ Manipulatorján kivül az Gabo,,
na = és Pénzbéli Számadásokat-is
viszi: ‡ egygyik Tisztemet sem dispensá,,
lom, hanem arra valamennyieket így
tehát Szőnyi Számtartómat és Kasz,,
náromat is kötelezem a többi localis
Kasznárokkal és Ispányokrúl a kül,,
kül is kérdés vagy kétségeskedés
sem lehetvén.

14o.) Mind azon Tiszteim, a kik Számot ad,,
nak akár kész Pénzrűl, akár Gabona,,
rul, akár Borrúl vagy akár mi féle
más Számadások ~~alá adott~~ 's Gondvise,,
lések

lések alá adott Productumokról, és Pla-
tzájokról, köteleskek az magok Oje-
ctumaikról igaz és rendes Diariumokat
vagy is Nap Szerint való jegyző Könyve-
ket (mellyekben nemcsak az külömb fé-
le Tárgyok, hanem a Percepcionak és Erog-
tionak külömb Nemei is egy-mástól meg-
legyenek külömböztetve, — és a mellyek
ben minden Bé- vételt és Ki-adást
azonnal be kell irni, úgy hogy azon
Diarium és Manualis Könyv a Nap
kivántatra (minden ideig) con-
cludáltatni lehessék,
és az Visitatio, Remensuratio, vagy In-
ventatio által találandó effectusnak Sza-
tusával megegyezzen. =

tartani

†mert a rendetlenségben találtatott
Jószlet Tulajdonában nem fogom
meg-tartani.

Bc.) Senki Jószágim közül, a kire a
Passa, Pranatium, és Sinecze
bizattatott Jószágának obvetetlenül
közétkezandó el-Vesztése alatt egy
Pénzt is vagy Szem Gabonát, vagy Só
Bort akár Magának Consumtiójára fölül
fel Venni, s maga Szükségére, Passznára, k
vesztegetésére fordittani, akár másnak el
adni ne merészellyen.

1Bc.) A Számadások Szintúgy, valamint
fellyebb a Diariumokról és Manua-
lis Könyvekről említtetett, az Bc. ve-
tetek

Tételek és Ki: adások külömb Külömb
Classissaira és Rubricáira, mellyek
nek egyiket a másikával össze vegyíte
ni nem Szabad, össztassanak fel, egyébb
ezánt pedig világossak és minden jobsi
tóira Documentumok legyenek Meg-
bizonyára, hogy a Számvevő Hivatal
Munkája azoknak Revisiójokban leön
nyebbittessék, és ne kelletsék a Com
binatióban vakolybállás kodni vagy
abban és az el. következett Hibák és
Rendetlenségek helyre hozásában
időt veszteghni, mert illyeneknek az
egész Számadás revisiálhatni, a Szám
adó pedig annak ujjabb Trendes
sebb kiszittésére szánszerezhetni
fog.

17.) Minden Számadó Tisztem az tsak lezár
takerül Szölö Szám és az multt esz
tendőre Szolgálandó Számadását
mintsogy annak el-kiszittésére a
Pol tobb és az akkor meg szünő
külső mezzei Munkák leg tobb időt
engednek, a következő esztendőbeli
Martius Hónapo végezetéig el ki
szitvén oltsemből megujtsa, és az
ebbeli kötelessségének bé tellyesit
tésére szélező Meg-Intést meg ne

várja

vátja, Mivel ezt. Ha tsak betegség vagy más
rendkivül való fontos Ok a Jószter elegendő:
légyen nem ekkusálná, az Igazitástól és
minden Deputatumtúl a Szolgálás el-
készültéséig leendő El-Tiltás Ayomban
fogja tsövetni: — Nem külömben

18to.) Meg kivánom, hogy kiki az ugy nevezett
Hónapi Elkészitést minden Hónap végi,
vel el-készittse, s azt elsőben vagyon
Jószter tórnak vagy is a Gazdaság dirt,
gens Jószterével közölvén azután nékem
bé Nyujtsa, mert szükséges Annak
a Granarium, Pintze, Robott, sőtt egy
a Tsala Statusát is minden az ő gond
viselése alá bizott individuális Helyeken
tudni, hogy a Toz magát alkalmaztathas
sa, és a Tol láttya hogy talán ne
melly Helyen a Vetni való Magban, vagy
Conventionalis tálenak adandó Gaboratban
vagy a Vendégfogadóson is szenvedő"
Bor ban † hogy at kozás lészen azt Annak
idejében akár más Tornan segét Lesse, a
kár pénzen meg-szerez Lesse, vagy szünte
a Robotok Statusának tudományra
nélkül a szükső" Munkálatnak sine alá
s hogyan lenne" végzéseként rendeléseket
nem tselekedne. Ezen rendes be-adás az
Elvtrachtosnak bizonyságot és próbát
tészen a Jószterek szorgalmatos igyekezet
és szivatalbéli tselekedetiről, és való,

ban

† vagy akár mi más ban

ban azt Ekkeachi Kadenzak bé nem adó
Fiz-ktül ugy a Vélemény el lessek, hogy vagy
Gondatlan és rest, vagy a Hivatallyát nem
érti, vagy nem is alkalmatos, avagy pedig Ha
malisát nem jó rendben tartya //

Az Határozás ugyan a Gazdaság mellett
lévő Fizetyemet nem illeti, de a Határok
ra való Ügyázás, mint hogy Ők a Gazdaság
Ügyése mellett szüntelen a Mezőkön és
a Határok körül járnak, azokat mindég
Szemek előtt láttyák, szoros kötelességek
ben fog. állani. - Ugyi ván való dolog, hogy
a Határok miatt lévő Processusok és
Perlekedések jobbára a Fizetek Gondatlan
ságából származnak, a ki mozván az Uraságnak
a sok "Ki, hoj s alkalmatlanság mellett
nagy költségeket okoznak, és a jó Szom
szédságot fel-bontyak, hogy tehát ezen
rossz következésnek eleje vétessék, gyakor
a Fizetek közönségesen valamint a fent
álló régi Határokban magát önként
elő adó változásokat, vagy ha azok körül
valami el-szántást, le-kaszállást annyi
val inkább valamelly el-foglalást
tapasztalnának, és észre vennének, azt
minden idő Gallasztás nélkül az
Fiscalis Uraimnak bé jelen
tsék, hogy az dolog előbb mint sem
az Fejjányosság fővére nőjjön, és a kis
Tüzből nagy Tüz támadgyon meg-
orvosoltat hassék; a hol pedig ten
Gánt

Mind azon által ezen Ekkeachi
Sohnak minden Hónapban lecndő 10=.
bé-adásából Fizetyemet a Nyá
ri és leg-szorgosabb Mezei Mun
ka idejében Diszpensálván meg eleg
szem, ha csak minden második vagy
harmadik Hónapban azt bé-tel
gesitték

azonnal
itt hon nem léttemben pedig fizetés
ha nay dolog bétsmaradottan
szenvedne

Zárt, és fent álló Határ-Gelek-ről,
Kenek, Gizsgyeiről Nagokat a Jobbvégend
Elsus Boz tartsák, s abból egy Jalpalat
nyira se terjedállyanak, a mit lazorlest
ben is kell követnek, és sülönös Eggek,
metességgel lennek, Ha valahol a Szom,
Szed új Villongást és Controversiát
formálni Szándékozna.

20.) Az Uraság épületjeinek jó karban
való Meg-tartásról vagy is Conservatió,
jok a Gazdaság diszponens Tiszteit egyan
fökép, de a többieket is fogja illetni,
azért mindenféle épületeket kivált képpen
pedig az Arendátoroknál levőket a Tisz,
tek kiki maga Megyéjében gyakrabban
Meg-tekintsék s Meg-vizsgállyák, hogy
egy részint a mi az Uraságot illeti a ki
tatott Reparatiók, mégis kevesebb Mun
kában és költségben kerülnek azonnal
Meg-létessenek, és nagyobb romladozás
re várakatlassék, mert Ha ez valamelyik
Tisztnek Gondatlanságából Származna
ő fogja azt Sajat költségin Helyre hozni
más részint pedig ha az Arendátorok is
Contractusaik érkelmében ez képpen
az "Oket illető" Reparatiók Meg-lételére
Szorittassanak. — Ezen kivül Tisztek Repa
ratiókat, akár magok vegyék észre azok
nak

nak szükségeit, ~~Árravelame~~ a disponend
Tiszt, akár alatta való Tiszt̃ekül rek„
vállassanak Rókie, tetessse meg mind„
járt, de ha valami nagyobb és költsé„
gesebb „Reparatio
~~Elgyüttás~~ adná elő magát, #
az Ötsem előbb a szükséges Rendelések
meg-tétele végett ki jelentessék bé,
mellyekben ki adandó Garantsolati„
mat és az általam approbált Planu„
mokat pontig. be kell tellyesíttetni
és effectuálni, a ki pedig azokban leg.
kevesebb módosítást is tenni merészelne,
pedgya meg-előze, hogy nem az én, hanem
saját költségin épít.

2do.) A jó rendtartás kívánnya meg azt is, hogy a Gazdaság hoz és más Mesterség„
hez tartozandó akár mi féle Szerszámok és eszközök legyenek, mindenkor az
esztendőnek kezdetével ujra inventáltassanak, s e végre külön̈ös Protocolum„
ot tartsanak a Tiszt̃ek, ebben bé irják minden félnek az ö Szerszámait és
eszközeit, és igy azután a Protocolumból kinek kinek ~~Gaude~~ kezze és gondviselése
alá írásban ki kell adni, hogy Ked hasza mi vagyonnálla, és mitül kelles„
ség Szerszámai, eszközei, Robotjai írásban adattassanak gondviselé„
sek alá. Az ~~Aritti~~ predictatus Szerszámoknak s eszközöknek
illy

vagy ~~Gyarto valamelly uj épület~~ ~~kivántatnak~~ a régi épületnek
más karban és rendben való hozat„
tása, annyival inkább ha egész„
lendj épület kivántatna

illy renddel való bé-irások után következik az ujra vett Szerzés-
nek leg-először is a Tiszteki Protocolumában való bé-irása
annak utánna a melly Család kezére ezek vétetnek Szerzésmódját adja, mind
járt az Arról lévő Inventariumban is bé-irja. Ha ez vagy amaz
Eszköz 's Szerzésám el-törött, fel-oszlik, vagy éppen haszontalanná
lészen, az olyant a Család, vagy azt használló magával ne hozhassa, ha-
nem a Tiszteknek adja által, hogy ezárta a fel-jegyzés mind a Protocolum-
ba mind a Célnek Inventariumjába meg-tétethessék. - Végtére

22do.) Ha valamelly Jobbágynak 's Sui juris Dictionatusnak Magya-Ha-
tatlanságát, az az Decretusát, vagy mindenkor Törvényes Akadás és
Testamentom nélkül történt el Világból való Ki-mulását, egy
nem külömbent. Ha valamelly el-ásott vagy rejtett Kincsnek és pén-
nek fel meg-találtatását, egy Szóval
a hármelly olyan Esetet, mellyben a
Törvény Szerint az Uraság Successiót
és Just tartBat ezzre vonnének, azt
azonnal ne lelem vagy Fiscalis Sinnek
* bé jelenteni, addig is pedigled, még a
Gyülekezés Vizsgállás és el-intéz-
tés meg-tétethetik, az el-takarátsola-
nak vagy Titkolásnak el-kerülésére az Helyb
li Birák Jelenlétében fel a mint a kü-
lönös környülállások kívánni fogják:
a Consignatiót, Inventatiót, akár re-
lis Sequestratiót is meg-tenni köte-
lezteték.

* ittbenn nem léttemben

II do

II do

A Tiszttartó im vagy is Gazdaság diſponens Tiszt-jének im Kötelességeik

Közönséges- 1.) Ezek a Gazdaság mellett lévő Tiszt-jeim közül ~~ezek~~ az elsők lévén, minden ~~közön~~ ~~tiszt~~ Tiszt Kötelességeknek ſ. mellyek az fellyebb meg-irtt Punctumok ban foglaltatnak vagynak: / bé-tellyesítésében is legyenek az elsők, és az allatta-valóknak nem csak példájok-de ~~Ö~~ ~~tönyök~~ is. - Különös szivességeket, és buzgo Szolgálattyokat, a mellyet tőlök meg-kívánok nem fogják elegendő ~~képpen~~ meg-bizonyíttani azzal, hogy ha egyedül az őket egyenesen illető dolgokban és foglalatosságokban Szorgalmatosan el-járnak, egy szer smind fődig az Allat-ta-valóikra is ugy nem vigyázznak hogy azok Szinte lé-lé maga Sphra rájában és az reája bizattatott ~~Szabad~~ ~~Szem~~ ~~Szabad~~ szivén gyorsan és kellettségéhez képpest fókeilletessen, munkálódgyon; mellyel ellen-kezőt tapasztalván azt Intéssel, és ha az nem használna, kötelessége lesz tétessel orvosolni fogják, mert különben ők is másoknak Gondatlanságaikért felelősségek-nek elkövetett hibáik miatt ſ. ha el-kit-dolnák: / a felelet Terhe alá fognak vonattatni. - Hogy fődig

Eff:, Az vejajok bizgattatott Gazdaságnak "annál jobb és
letessebb folytatását ezeknél fogva Bassék és
valamint a Consultationalis Végzéseknek
effectuatióját Látbassák, úgy szinte, ha az
idő" Járása vagy más közben jött körülmé-
állás kivánná, azoknak meg-változtatását
rendelhessék, de egy Ottal minden az
Al Tiszteknek engedelmességeket és Fe
vatalbéli Jelentéseket s ipartkodásokat
tapasztal Bassák, szükséges hogy folyvá
mindenekre, és minden féle külső" Mezei
Munka után lássanak, s annak folya
matyát dirigállyák, de közönségesen
minden Nevezetesebb Munkánál, úgymint
Aratásnál, Szántásnál, Vetésnél, Aratásnál
Dézmálásnál, Bé-Hordásnál, Trágyá
lásnál, Nyüjtésnél, Lárom Ayir Bir-ka
Ayirtásnál, Bárány Selöltésnél, s Birka
Ha billegezésnél a mennyire lehet vagy
magok jelen legyenek, vagy tsak leg-alá
a Munkát katban s folyamatban tar-
ván folytatását substituhálandó Al-
Tiszte vagy Katonákra bizzák

Nyomtatásnál

/ S. a. t.

25o, Minden jól regulált Dominium Proven-
tussainak első" Rubricája a fixus Pro-
ventus, melly az Urbarialis Terhek-ből
és meg-váltásokból nem külömben minden
féle árendákból Származik, hogy ez #to"
kéllitessen ineassálhatóssék, és az Ura-
ság

minden tsorbulás nélkül igazán és

ság Cassájában bé is jöjjön, evégre
szükséges egy Gremialis Conscriptio,
mellyben az most említett Növedelmek
Nemei, az Urbarialis Naturalékkal és
Robotokkal ~~egyedenkint~~ együtt
külön külömb Rubrikák alatt az
eddig Szokásban volt Rend és Formula
szerint (Sarak) bé iratattassék. — Ezen Gremialis
lis Conscriptiót minden leszedendő Jegyzés
vel a Gazdaság Dirigens Tiszttye maga
mellé véven a Cassárul Számot adók
Tiszttet, és az különös, ~~külön~~ Tiszttyek
vagy pedig a- Locális Praefectus vagy Ka-
pánt, tegye meg, és két Exemplarisban
ban maga és a Collaborans Tiszt
vagy Helybéli Birák Subscriptiója
latt el készítsen egygyiket azonnal
néhai Fődje által, a másik pedig
a Cassa melletti Incassatio és a
Számadás hoz adnivaló Documentum
végett maradgyon.

Es.) A Gabonabéli Bé-Hordásnak vége
tével, minden féle Termésnek
rövid Extractussát vagy is Tabellá-
ját készíttesse el azon Tiszt által
a ki a néthül is a Szalmás és Sze-
mes Gabonából Számot ad, és néken
le presentállya, hozzá adván egyszers-
mind

mind a Próba-Nyomtatást, az az: Minden Határban
termett külömb külömb Species-ekből a Gabonának Három Rendeket, mellynek Egyike jobb, má-
sodika közép szerü, harmadika az alább valókból
legyen Nyomtattassa ki, meg-külömböztetvén itt
is az Allodialis Termést a Dézmától, és a mi
abból Szemül jött, maga és az Inspectorale
Localis Fizet, vagy emennek és az Helybéli
Biráké Recognitiója mellett Attestatum for-
mában a Termés Generalis Tabellájához adne
tállya.

27:) A Remanentialis és Censualis Földeknek
ki-Osztását maga fogja a Gazdaság disponen
Fiszkye végezz vinni, mellyben nem ajándékra
vagy más emberi Tekintetre, hanem csak arra
kell tekintetre fegyelmezni, hogy idegenek előtt
Robótjaim azok közül gyorsabb az inkább a ki
jobb és igazább Fizetőket és Szolgálókat
részt vegyenek. - Ezen Föld Osztásnál külö-
nös Lajstromot kell készitteni, mellyben az
Emberek Emberek adatott Föld Száma, az attól
járandó készpénz Fizetés, és külömb féle
Szolgálat külön-külön Rubrikákban tétessék
ki, és igy a Disponens Fiszt Subscriptiója
alatt fogy ha nyugtat az valamint részére
tétetett Földomban és Szent-Miklóskor
egyszersmind
vagyon a készpénzül való Számadó, az
Helybéli Biráké Recognitiója mellett
a készpénzül, ~~és a Robotokat~~ Számoló
Fiszthez Incassationale Documentumnak
adattassék által, és erre egyszersmind az
illyetén Censualis Szolgállatokról való

Compro-

Fizetésének Mértéke szerint

Név Szerént való

Compositus Superintendentibus.

28to.) Az Uraság Szőllőinek jó művelteté-
sére, a Szüretre, és allodialis Termésnek
igaz bé Vételére, Hasonlóul a Dézmának
Helyes Conscriptiójára és rendes Fogyat-
tozás nélkül való bé Administratiójára
fő gondja legyen a disponens Tiszt-nek,
Mind ezek meg-lévén kötelessségében fog
állani a Pincét inventálni, és azab-
ban találtatott új Termést az allodialis
Dézmabéli, és Restantiák le-fog-
lalása adottat egy másik Mag-tsülön
bőjtetvén a Bornil Számot adó Tiszt-
nek Perceptorsában assignálni,

29no.) Mivel a Bor-Mérés által bé jövni szo-
kott Proventus, ha okossan s igazán admi-
nistráltatik, úgy szólván az elsők közé
való, hogy ez a Vendég fogadósok és Korts-
márosok akár gondatlansága akár
Csalfasága által meg ne Kontárkassék
azokra különös figyelmetességét fog-
ja fordítani a Tiszt, és gyakrabban
véletlenül a Visgálástot mind Mérték-
re mind az elejbe adott Bor qualitá-
sára nézve meg-tenni; az bűnben találta-
tott Subjectet azonnal testbéli bünte-
téssel vagy el-fogatásolással köb-et
meg-büntetni, magát pedig a Gazdát vagy
Vendég fogadóst, ha az Ki-bárak vagy
maga volna az oka, vagy tsak gondatlan
el-nézője s Talgatója is, meg-kell
inteni

inteni elsőben, és ha annak foganattya nem volna, nékem az Árendátúl vagy Beneficiumtúl leendő el-mozdíttatása végett bé-jelenteni.

90.) Valamint Birkássaimnak, úgy több Számadó Pásztorjaimnak, és Conventió Szerént ki vagyon szabva 's meg határozva a Száma azon Marháknak, mellyeknek szabad tartását nékiek resolvállom, mindazonáltal az ebbéli engedelemnek által-hágását a mindennapi tapasztalás bizonyíttya, kötelességében fog tehát állani a Gazdaság fő Tisztyének, hogy megrejtéshez tartozandó mindenféle nyájat esztendőt által egyszer vagy kétszer is véletlenül számba vegye és ha azt tapasztalná, hogy akár otthon a Legellőn pénzes marhát tart, akár télen a maga Conventióján föllül vagy más idegenekét teleltet az Uraság takarmánnyán a Pásztor, csárta nékem azonnal a bé-lentést meg-tegye. A Tisztekre való nézve, hogy ha Conventiójokon föllül marhákat tartanának, a nélkül is már az 8dik punctumban ~~ki vagyon~~ a büntetés determinálva vagyon ||=

Azon Cselédjeinek úgy nem különben minden az én Szolgálatomban lévő minden rendű Conventionalistáknak

||=|| Azon föllül úgy a Gazdaság dispониnos, mint a mindenféle Marhánál számoló Tiszt minden nyájban leginkább pedig a Birkák között Ellés és szaporodás idejében leg-gyakrabban meg-fordulván azon rosz és a pásztorok által ~~gy~~ nem ritkán praktikálni szokott ~~és~~ hamis Iselekedetet, hogy tudniillik az Uraságnak jobb és élő Marhája a pásztornak alább valójával vagy ~~hogy~~ szinte már el-veszettével feleseréltetik hátráltatni, meg-előzni, vagy ha már meg-történt volna ki-nyomozni ~~igyekezzenek~~ iparkodgyanak. — A Nyírésnél mindétig egy Tiszt jelen legyen, a ki minden figyelmetességit arra fordítsa, hogy a Gyapjú tisztán minden szemét és ganéj nélkül jöjjön a Zsákokba, a Nyírés előtt pedig a Birkák jól meg-úsztassanak.

91.) Az ~~A~~ Öllfa vágását, vagy egyebb kisebb Csalitos Plantatióknak nyesését vagy botolását, a hol

a Tol annak Helye és Szüksége vagyon,
a Kerületbéli vagy is Részes-Ságer
egységet értésével fogja Meg-határoz-
ni a Disponens Részt, és az le vágottat
vagy Ölömsíró Része vagy Veszlő" Szőr
Számra a Gátul Számoló Részletek
Receptumában a Ságer Recognitió"
ja mellett assignálni.

92:) A Gabonának, Gyapjunak, Élő"knek,
Mindenféle Marhának, és egyéb Ha"
szonvételeknek el-adását magamnak
Fent tartván rendelem, hogy ha bár ed"
gyik más másik Külön"ös esetben azza
a Részletet nem akarja Sálom, az ma"
gát nálla jelentő" Fizetéskedővel vagy
Vevővel a Helyben, sem bocsátkozzon,
Sőt nem egyenesszen Hozzám utasítása.
— Hasonlóképpen a Censualis Föl"
Jekrek akár Készp pénzről akár Mun"
ka Fejében Lendő" ki adásában
új alkut vagy Másittást Tudtom
Ingedelmem Nélkül Tenni nem
Szabad. — Eltöltgázni.

93:) A Gazdaságbéli ~~Ju~~ disponens Részt nem
annyival kevesebbet az alatta valóknak mint
Szellyenek ~~kisebben~~ nagyobb vagy kisebb áren"
dásokkal új Contractusokra lépni, vagy a ré"
gieket meg erősíttetni, vagy nem Külön"ben az
Sobbágysággal valamelly Külön"ös új Egyez"
zést tenni, erántta ki adandó Külön"ös praxantsok"
Tudom Nélkül. III:

11 Számba vévén —

III=o.

A Cassáról az: Siket Pénz Administratiójáról.

94=o. Valamellyek csak a közönséges Kötelesség Rubricája alatt a 17dik = Punctumban fogl
a 10dik dig minden Számot adó Tiszt=nek
praesentáltattak azok főképpen a Cassát
manipuláló és arrul Számoló Tiszthjeimet
illetik, sőtt ezeknek mint a Székre az Ura
ság Országainak első" Czikkelye a Pénz
tárnál lévő bizva vagyon, annak Administra
tiójában leg-nagyobb hivséggel, Gondossága
vigyázattal, és Adextratiával kell lennek
Ezért tehát

95=o. A Cassát minden leg Szemmel, és magokhoz
nem lételekben ~~nem lételekben~~ jó Zár és Conservatió alatt
tartván Gondatlanság által másoknak se nyuj
hanak ~~ha~~ alkalmatosságot rossz tselekedetekre.

96=o. Nem külömben eszt=endőt által gyakrabban
leg-inkább az Hónapi Extractusok vagy
eszt=endőbéli Számadások el-készítésének
alkalmatosságával a Cassájok ~~Ka~~ Statu
sát revideállyák, és ha valamelly tekintetes
sebb Hejánygosságot hajtanak talál, inkább
Örtsint tegyen Jelentést, hogy a Siketnéma
= vagy Diszcepantárak Tornard lett Származását tekintsék
le kessen nyomozni, mint sem hogy az énál
talam rémellyhez rendelendő" Cassa Visit
ától el-várván azután fellebbezést alá vonyat
tassanak.

97=o. Az Adonyi Tiszttartómat és Szent=Miklósi Számtartómat ki vévén, a kik tudnivá
lik

lik magok egyszersmind a Gazdaság körül
disponend Tisztek, a többi Generál Számo-
ló Tisztjeim semmit se arrogalnak Percep-tum-
ban az ők ~~vagy a disponend~~ Commissioim
i Parancsolatjokban vagy a disponend Tiszt
Rendelése és Assignatiója nélkül, úgy
szinte semmit se fizetsenek is Gazdaló
~~Documentumokat~~ Recognitiók vagy Quas-
signatiók nélkül, ~~de Mindenáltala~~
~~Conventiókat~~, a mazon felyebb emlitett
lett Tisztjeim pedig ezek helyében más
féleles Documentumokat, és ~~Con~~
Quietantiákat vagy Contra-Quietanti-
lat szerezzenek magoknak.

98.) Az Conventiók le-fizetésének meg-kez-
dyítására nem elegendő a Conventionalis
Tabellának a Számadás hoz való Mel-
lékelése, hanem minden individualis Conven-
tiónak vagy Specifica Quietantiáknak
elő. Mutatása szükséges.

99.) Le Tetet ten ugy Szólván ~~Minden valamennyi~~ (12 mind egyik
~~perceptio~~ ~~lis~~ és Erogationalis Partitok
Demiről ~~szerint hogy azok változnak~~ és
~~mik~~ Sokaságok és változások miatt
külön és meg-határozni, hogy melyik
Minő Documentumot kivan maga próbája,
va a Számadás mellé, ez iránt kell az elő,
beni Szokás hoz, és a Számadások Revisio-
jával már némelly kor ki-adott Utasí-
tó Punctumok hoz, ~~tartsák magokat~~ és
azon közönséges Regulák hoz tartsák magokat

" De: Vétel és Ki-adás -

Fogy azon Documentum légyen a leg-jobb, melly a Részek között lévő Contro-
mutattya és foglallya magában.

10:) Az Urbarialis Censust és többi Fizetése-
ket a Jobbágyoktúl a mennyire lehet
incassálhyák és a Restantiákat nagyon
szaporodni és növekedni ne-engedgyék, leg-
több pedig olyanok Jemlékeztessék a
Jobbágyságot a Fizetésre nézve, a melly
ben annak is akár Gabona vagy Bor va-
gy Marha Dézma el-adásából, akár más fele
kezetből valami pénze jön, sőtt hogy
a Szegénységnek az adóságai le-fizet-
nek módja könyebbíttessék, Borait is
fel-hajtani jók, és árát ezután vélek meg-
lehet egyezni: / Külső pénz fizetés helyett
de Fejbéli Uraságoknak fejbéli Munka
által lendő deputatiójára Restantiáikat
is ajtóröztessenek. - Az Jövőbéj az
Arendátorok pe-
Contractusaikban meg-határozott Fi-
zetés Terminusainak meg-tartásával
szoríttassanak és gyakrabban rossz
és fallodozó fizetőinek ta pasztalatra
Nékem az Arendátul vagy benefitiumtul való el-hozdittatá-
végett jelentessék

11:) Minden Adozóval az legyen Ur basialis
vagy Arendás a Pénzről Számot adó
Fiscalem tartassék egy külön való Könyve-
ket, mellyben előszörö is a Jobbágyságnak Ren-
nyiségit le-irván, valahányszor leg szerves

Confes

fidőlben

= vétessenek el j

-is ajtóröztessenek.

a Vendég fogadósokkal pedig és Bor-
Mérőkkel minden Hónapban Com-
putus tétessék, egyszersmind a Jobbágyság
tóllök incassáltassék. - Az vala-
melly ik az Arendátorok, Vendégfoga-
dósok és Bor Mérők közül

Censusi vagy árenda fizetőktől, mindenkor a Quietantia Helyett a Regestrumba jelentéstében és láttára azon Könyvecskéiben igazán be-irja. Ez Szerint mind a fizető Többségi vagy árendásnak Gyanusága, mind más meg csalató Vétek Tétetnek el-távoztatnak, ezen Regulának még az a Haszna is lészen, hogy az adózó Népnek mindenkor Szeme előtt lévén az Adóssága, el-nem tagadhatja, sőtt azon Könyvecske mintegy emlékeztetője lészen adójának le-fizetésére.

42do.) A Gabona et adási Tól vagy más nevezetesebb Provenusokból Származó Excerptókat a Piaci adatott Commissio vagy Rendelésen Felül még a fizető adó Tétül vendő Contra-Quietantiával is bizonyíttsa.

— Hasonlóul midőn ő valamit más idegenektől Ezet idegeneknek magát autentice Quietáltatsa.

43to.) „Minthogy azt a könyvvezetési állásokat engedni vagy tiltani, a Szerencsa „Mester embereknek és Kalmároknak egy Szóval mindazoknak a kik „Assecuratiot dolgoznak, vagy Bankérságot administrálnak, vagy külön „könyveket tartaniok, a mellyekben ha valami tőllök kívántatik „ők azt kiszolgáltatni vagy adjátok, be-irattatnak, vagy pedig minden „külön könyvek esetre pénzek Commissiók adattassanak ~~ha mint azt~~ ~~a könyvi állásokat engedni~~, hogy azután ezt vendő végivel ezen Könyveket vagy Commissiókat az általok be-adandó Protocollokkal Comparáltatni lehessen; úgy azonban ezen Contókat és Assecuratiókat pedig ben nekem be ~~mutatni~~ kelle mutatni, nem is Szabad ezentúl adandó Assignatiom Pénztül ki fizetni.

44to.) Az Cassában fent maradott és a Gazdaság folytatására Szükséges összeg nem kívántatott Pénzeket nekem Esztendőnek időnül időre administrálni kell, nem különben a filialis Cassákat mariapolai Fiszteknek, a mint Zágon, Egresden, Almáson és Etkén vagyunk, a generalis Cassából Számoló Fiszteknek rendes Computusokat legyenek Hónapról Hónapra.

IV.to

IV^to.

A Kaszonáresságról, vagy is Szalmás és Szemes Gabona Manipulatiójáról

HSr.! Mind azon Fiszkyem, a kikre a Szemben lévő Gabonák Szamadása bizva vagyon, egy sereg mind a Szalmában lévő minden fele Gabonával Szamolni tartoznak, azért tehát a ~~Kaszás~~ presbyterjából közönséges Fiszki Kötelessége ~~kiviláll~~ ~~kiviláltból~~ közöttt a Kdik és Mdik Urakkal öket közelebb érdekli, Rendeltessen az alló Dialis Termésnek vagy mint a Dézmabéliek Conscriptiójan jelen lenni, s abban munkálodni, nem külömben bé Hordás után a Szürés kertben is mint Szamban venni, a Szüretnek a Nyomtatáshoz való jó elkészítésekről s igazításokról gondoskodni, a Nyomtatásra vagy Cséplöttetésre

„a föld Szinén lendő" - - - „hogy a Munka jól és ~~hiven~~ igazán vagy s hiven végeztessék, vigyázni, egy Szóval a Szüretet ~~kertet~~ mind addig, mig abban egy Szem Szőlő ág is vagyon (gondos) Szemmel, vigyázatok ~~Szőlőcsősz~~, és gyakrabbi éjjeli ~~vi~~ Szállás alatt tartani köteleztek, ~~hogy~~ azután valamint a Szalmás Gabonák a Dirigens Fiszt ~~vagy~~ Assignatiójad vagy Helybéli Birák Recognitiójad mellette ~~vagy~~ Vezsik Bercsytumban vagy a Szemes Szőlőt a Szüreti Libellus bizonyitása és Basonló Assignatio vagy Recognitio Szerint jövel ~~vezessék~~ assumálják Bercsytek bar. - A Szüreti Libellus az eránta már kiadott Formulace Szerint készittessék, és ab„

bar

„ a föld Szinén lendő" - - -

+ és gyakrabbi éjjeli ~~vi~~ Szállás alatt is tartani köteleztek, hogy semda Nyomtatóknak Szamossága és szalárdsága, semazoknak, a kikre a vigyázatt Szinte bizattatik, vagyminti Fajta Bíró„nak, Fratorának Helvéllek való egyet értés miatt ne károsodgyam,"

¶ 48.) A Nyomtatást a Szóráss követ-
vén, a Szórókat is gyakorta tekintsék
meg a Tisztek, hogy ezen Munka tiszt-
tán essék meg, és a Gabona minden fele
Gazbúl és portúl ſ: melly legintsább
romlását szokta okozni :/ jól ki
tisztittassék. -- -- --

ſ a Lőrinczúl Perceptumban vett
új Gabonának minden- -- --
=|| Mindazon által ezen Ajadás
Fiskulussa alatt való Fogyatkozást
vagy is ugy Nevezetes
nem Szabad magának a Tiszteknek
Tizedöllés Számadásainak 48.) Ezen Gabonának
Progatumjai Tiszé tenni, Sanem a
Granatiumjait Homenst-
nadon Granatiumjainak Elaztorzatul fogja
rábatni fogom az
Ezen Szúrendungot a Gabona Mennyi-
Ezen Szúrendungot a Gabona Mennyi-
Egéhez ~~alkalma~~ ſ azhatúl Fok
Lussához alkalmaztatván a Szám
Ju Tisztnek Progatióra ex Lassignálni.

barda külömb külömb Gabona Species-
nek külön-ös Rubricájok lévén Napra
Napra iratattassék bé, hogy melly ik Dokor
mennyi Nyomtatott ki, mi ezett részül,
és mi maradott az Urasságnak. ¶

Midőn a Nyomtatás és Szóráss után a Bé-
Mérés történik, az se bé gyakattassék egyedül
a Szűrű Mesterre, Pajta-Bíróra, vagy
Katonákra, Sanem a mennyire Ket jelen
Legyenek a Tisztek, a Mérő ſ valamint el-adás"
kor Szokott, ~~Lőrinczi~~ ſ: Tétetni :/ bé-Mérés kor egésszlen
Tsapattassék el, sőt kezdő" Fogyon a
Jetzjén semmi Sem hagyattassék. - Egye-
dül e végre rendeltetik és resolváltatik
a Gabonával Számoló Tisztnek ~~minden~~ /
Száz Posonyi Mérőjét, a melly kidül
lik esztendeig a Granariumban áll,
Három Posonyi Mérő az Apadási Fiz-
kussa alatt, de ~~az~~ tsát nem
az Őszi Vetésre azonnal el-kelendő" Óra,
got, a mellynek ugy is semmi Deperdiá-
ja nintsen. =||

A Gabonával Számoló Tisztnek
főbb kötelességei ehhez tartozandó
a Granariumban lévő Gabonának jó Con-
servatiójok ſ minden Fárkúl vagy Tol-
lástúl való meg-tartások, mellyre való
tézve a Granarium Tetejének, ajtainak,
ſ ablakjainak épp Statussára is,
gyázni, ~~és~~ ez abúl a Gabonát az essőnek
Honnak be-Vetése vagy Szivárkodása

által

okozandó rontásától meg-oltalmazni, és a kártévő egereket
ollan tartandó fogókkal vagy Mastokákkal ki irtani, végre
tsze a Gabonát s. a mennyire az hely engedi, nem magos
stalmokra öszve hanni, és a mint az idő folyása
kivánnya télen minden Hónapban nyáron pe
minden héten meg forgattatni, s fogjak. - Mind ezekre
lét s. kövétését és s. k. telly esittését nem kell
a Bajta Birára bak bizni, hanem maganak a
Fiszthek utánna látni, és a Granariumt forgatast
gyakorta- kell meg. fordulni.

HO:) Az egy nemü Gabonát is, példának okáért Fiszta Bu
zát nem kell öszve keverni, hanem azt az egyes Termés
eszkendejére, qualitásának jobb- vagy alább valóságára
külömb külömb Határokban tartani, de az allodialis
is a Dézmabélivel, ha nevezetes külömbség, ne ta
gindáltassék, minden erogatiokban pedig Okteris pari bud a
regibb gabonán előbb kell kiadni.

PO:) Minden Gabonabéli Erogatiónak Controloriusa
cumentuma lészen a Bajta Biró könyve, mellyet a Szá
adó Fiszt eszkendő kezdetével el fog készitteni ugy, hogy abba
nem csak- minden filia Specialnek, hanem minden filia Erogatione
lis Titulusnak is ugymint Conventiónak, Vetés
l. adott/ Szászagnak s. a t. külön ös Rubricája
s helye legyen; ezen könyvben maga fogja a Bajta Bir
ki irni minden napról napra az ki adásokat, és ugyan
ezen Originalis Könyvet a Számadáshoz kell adni által
De tartozandó még, hogy minden a Gabonáról való
Számodó Fiszten a Szakokról is, és Conyrákról, Ve
Rubákról s. a t. Számolni tartozik

eszkendőtől eszkendőre

V^to.

V^o.

A Szőllőkre és Borokra nézve.

és a Szőllő Hegynek jó karban Tartása.

3°.) Valamint a Gazdaság dirigens Tisztyeimet Főképpen, úgy azoknál után lég közelebb a Borokról Számot adó Tisztyeimet fogja illetni az Uraság Szőllőinek jó Mivelhetéséről való Gondoskodás#— Ezért első Gondjok legyen, hogy a Szőllőkben ért elmés, jámbor, és Szorgalmatos Hegy. Birák állittassanak fel, ~~nem külömben a Promontoriális Arkeulusokban fentebb observáltatik~~, ~~nak~~ a kik nem csak a Promontoriális Arkeulusokban foglalt Szőleskertyeiben el-járván amazoknak Jó-tartásokra és bé-tellyesitésére vigyázzanak, hanem a Munkáknak idejében az Uraság Majorságbéli Szőllőiben is gyakrabban meg-fordullyanak, s meg-visgállyák a Szőllőt, ha az Uraság Vinczellérjei annak idejében és illendő módon Mivelik é az Uraság Szőlleit, a kiket ha restségben, tsalárdságban vagy Gondatlanságban tapasztalná, nak, azt azonnal a Tisztnek be-jelentsék, meg érzén e képpen a Tisztek a Vinczellérek bérjét, azokat meg fedgyék, és a Szőllőknek jobban leendő Mivelhetésekre fel-serkentsék, mindazonáltal a Tisztek is ne támaszkodgyanak tellyességgel mindenkor az Hegy. Birákra, hanem magok is gyakran kivált képpen pedig a Munkáltatásnak idejében a Szőllőkben meg-fordullyanak, hogy így magok Szemekkel is lássák a Vinczellérek Szorgalmatosságát vagy Gondatlanságát, a hoz képpest rendelhessenek jobb Rendeléseket tenni.

4°.) Minek előtte a Szüret be-következnek, még jó előre Rendelést fogyenek a Tisztek az a hoz meg-kivántatott Edények és Hordók eránt, a Bin, cze Mesterek vagy Kintzérekre meg-parantsollyák, hogy mindenféle Szüretelő Edényeket tisztán el-készittessenek, és utánna lássanak magok is végben vitetett é ez, vagy sem.

5°.) Minekutánna az egész Szüretet mind az Uraság mind a Szőllős Gazdák már el végezték, azonnal a Dézma Borok Conscriptió jához fogjanak, és a Borok akolta, tását igazán minden részre hajlás nélkül tegyék meg, úgy a Dézma be-szedését is az Uraságnak minden városi tekintetek nélkül végbe vinni igyekezzenek; mind ezeknél

a

a Gazdaság dirigens Tiszteji, a mennyire többi foglalatosságaik engedik, magok leggyenek jelen, vagy magok helyében más közel lévő Tisztet a ki a Borról Számoló Tisztnek Controlorja leggyen, subsztituállyanak.

§ 11.) Minden Borok már a Pincziben lévén azonnal a kis fő Tiszt inventállya és a Borral Számadó Tisztnek Pincegazdájában assignállya meg. Különbözetében az allodialis Termést a Dézma bélitül, és minden a Lecktől atúl, a mit a Szőlőgyök ne találtán Restantziájok és Adósságaik le-fizetésében adtak. — A Dézma Lajstromnak Subscriptiói alatt kell a Számadásnak Borok tractolni.

§ 12.) A melly módon a Kaszgnák Controlorisand Documentuma a Kaszgnák Biró könyvek azon módon a Borbéli Dé. vitelekre nézve mint ki adattatik Biró könyvek, mellyek elején a Pintérek kezében fognak adattatni, a kik azokban minden Percepciót és Exogatiót bé irnak egy ottal a Számadó Tisztet Ha ne találnák Manualjában valamit hibázott volna az Utóbbinak Számára meg-esendő észre vételén és helyre hozásán segíttenie fogjon. Ezen Pintérek könyvei minden Borról való Számadás hoz * in Originali kapt solttassanak

§ 13.) Hogy a Borok meg-forralása el-távoztassék, azok minden Héten egyszer, sőtt Szüret idő után kétszer is meg-töltögettessenek, s meg kéngattassanak, nagy Szintén a Hordók is a Penésztől és más motsoktúl meg-őrüljgettessenek. Az illyen Hetenként való Töltések akár a generalis Pintér könyvben külön Rubrica alatt, akár egy a végre készittendő külön könyvetskében a Szerént iratassék fel, hogy a Borok minémüségekből kiggyen hány icze ó Bor és hány uj Bor töltögettek

§ 55.1 * Brandis Pomak és exogatio külön könyvek tartsanak Rubricáikkal

tő"tő"gettetett légyen fel minden Stíten", az a Szőrap végével Sumázztassék
ő"zve, 's a következő" Szónapi Gőltelék újra kezdessék. – Ezen kívül az
első" Gőltelék külömb je tőltessék fel mind az Allodiális mind Dézma,
béli Borokra való nézve. Hogy pedig a Pincze Mester vagy Pintérek ezen
rendelést valamint a többit is jól meg tartyák é"; és azokban szorgalma"
tossan el járnak é", a Borról Számoló Gizsték kötelessége utánnok vi"
gyázni. és a mennyire többi foglalatosságaik engedik a Pintzében
meg fordulni leg-inkább valamelly részvétessebb Munkra vagy a Borok
Gőltögetésre alkalmatosságával,

57:) Az Vendég fogadóra és Kortsmárra adandó Bort olly meg-válasz-tással
adják, hogy a fi adásban való rendet ne az Szőrök sorában, hanem a Borok Só"
ságában vagy alább valóságában helyben tessék, vagy hogy a melly Bor gyengébb
nem tartani való, és a meg romlásra hajlandóbb, azt válasszják fi előre, a
mellyek pedig jobbak tartósabbak, és a meg romlásról nem félt betni, azo"
kat mindig távolabra tartsák meg. Elészer azután az egyik Hód, melly
szerint a Borokat az meg-romlásról oltalmazhatyák. – Mivel pedig
a Vendég fogadóknak és Kortsmáknak nevezetesebb Szükedelmei a Borok
fi árultatásának többségében, annak többsége pedig azoknak kóstatás"
gában 's jóságában állana, a Bornak tiszta sága és jósága pedig a fi"
tán való le fejésétől, a villevaló bánásától, és a maga valóságában
meg tartásától függene, tehát itt is a Gizsnek olly vigyázással kell
lenni a Pintére kőrül, hogy valamint a Sőpreűről való le-szed és"
kor jól fi mosott Szőrökben a Bort tiszta le fejtse, szintén
úgy a Vendég fogadóra és kortsmárra kiszta Bort adjon da fi hí"
rére, sőtt ha csak valamelly kéz ben vető" Ok magát elől nem ad"
ja, soha sőpreűs vagy zavaros Bort azokra ne adjon.

58:) Minden Vendég fogadósnak vagy Kortsmárosnak különös az már
eddig is szokásban volt forma és Rubrica szerint való könyve
legyen

Legyen, mellyben minden részei a ki mérésre adatott Bor azon
nal in Conceptumba Rubrica alá iratassék, és minden Hó
nap végével valamint a Borral, ugy a pénzről is vétte
Számot vessenek Tiszttyeim, és ha edgyike vagy más ita ada
matadna, azontúl nékem bé kell jelenteni, hogy edgyen soron
további Parancsot meg-előzhessem, nem külömben ha a Kap
tárosnak gondatlansága miatt a Bor a Pincében ugy folyt
a mint kellene, az is nékem mondatassék bé, hogy ebben Vál
tozást tehessek, mert ha elenkező esetre a Restantiákra
és az Parancsul Tiszttyeim fognak felelni.

5to: Mivel a Borral Számoló Tiszttyeim Számadások és Jelentések
alatt az Hordók és minden féle a Pincze eszközök kivántatott
Edényes állapotban, szükséges tehát hogy gondjok legyen arra,
hogy az üres Hordók mint az Uraság pénzén'ből mint az Helys
égekből és Kapcsázokból azonnal a Pincze külső helybe vagy
Pris Házba be-tetessenek, jól ki tisztittassanak, s minden
romlástól vagy el-idegenittéstől és vesztéstől meg-őriztes
senek; mert meg-kivánom hogy a Borral való Számadáskor
minden Esztendőben az Hordók Inventariuma is csatoltassék,
mellyből ugy a ujjonnan készült Hordóknak Száma, mint a
régiebbeknek hová lett fordittások ki tétessen, egy szóval az
Hordókról és többi
Edényekről is minden Esztendőben Szám
adás készittessék.

VI.

VI.to

A Robotokrúl és egyéb Szolgálatokrúl.

8vo.) Mint hogy minden Országimban lévő Jobbágyim az Urbarialis Robotos Napi Számokat tegyék és a Szerént Szolgálnak, tudját minden a Robotrúl Számoló Tiszt tem úpatkodgyék, hogy a Gremialis Conscriptio, Melly ben kinek kinek Robotti béli Tartozása is fel-jelöltetik, a Gazdaság Dispositorának Tudtyának kötelessége lévén attul nyugvandó a Conscriptio Szerént a Robotokat magának Conscriptiomában Assignáltassa; Ha pedig ellenben Szinte a Robotokat Manipuláló Tiszttem Sértetlenségére lészen a Censualis Jobbágyoktúl némelly Határimban introducáltnak járandó Nap Számokra vigyázni, Hogy azok ~~vándorlásának~~ praestatiójat a tartozóktúl Ll. Praestatiója eránt a Tartozókkal Componalnst tenni. — Egyen Robott- és Szolgálatbéli Directionak meg-változtatását az az a Robotoknak a Tér alattomban pénzért leendő Meg-váltását, a Tér magához való fordíttását semmiféle Tisztnek semmi Szín és Praetextus alatt meg-nem engedem, sőtt azoktúl minden képp az leg-Szorossabb és Executiussabb Számadást fogom kívánni.

8vo.

/ eszlendő Száz dével, s minél

= előbb

Tartozásán fölül ne terheltes-
sék, zaklattassék, ’s ez által
rékesse a

6to.) Hogy pedig-len a Robott rendessen
manipuláltassék és [illegible] valamin
egy részről a Jobbágy[illegible] panaszra
Ok ne adattassék, úgy más részről
le[illegible] mind az, a mivel tartozik meg
kivántatni fog, ’s vagyis meg. is vétek-
sék, hogy továbba a Tiszt magát a R
botoknak administratiója végett ki
tsinálni tudgassa, hogy míg a Gazdá
dísponens Tiszthe is időről időre
a Robotok Statussát a mi[illegible] kíván
tatik azonnal [illegible] által látgassa
’s azon Gazdaságbéli Munkáinak
folytatását alkalmaztatgassa, hogy
végtire magam is minden Robotoknak
Szám-vett Fordításokat igazán tapasz
talgassam; parantsolom minden Robotta
báró Tisztemnek, hogy ek egy külön[illegible] Ro-
bottale Protocolumot tartson, mellyben
minden Jobbágyrúl a maga Neve és
Tartozásának Summája után, [illegible] Nap
ral Napra mi féle Munkát tett[illegible] min
tsetenkint bé irja, de szinte minden Jobbágy-
nak külön[illegible] könyvetskéje is leggyen, mely
benn az bé-irás hasonló mód rendel és
móddal történjen. – Hogy pedig [illegible]
az Extractus és Számadás készítése
könnyebbíttessék, mivel ezek iránt ezt
akarom

nem tsak az igás Robotot
a Gyalogtól ~~meg~~külön Distin-
guálván, hanem

a Learom, hogy az ~~ö~~ költ Szolgálatok és
Munkák (Mesterségek Sze Lépjest egy
Mástól meg külömböztessenek, és egyen-
Szént Deputátusokba, hány Robott tsélt lé-
gyen el Tavaszi Szántásra, Vetésre,
Kaszállásra, Gyüjtésre, Hazalozásra,
ugarolásra, Seperésre, Öszi aratás Szán-
tásra, Aratásra, Kévézésben vagy
Mester emberek közül való Munkára
J. a. t. Tavallás Szerint rendelem
hogy a Plén Szerént való rendel tartott
Protocolumon kívül még más Szinte
mint egy Controloriát egy Szer smind
magában foglaló Segyző" könyvet tar-
tsanak, mellyben a Robotokat minden
Nevtől pro Scindálvan ~~tsak az idő Sze~~
~~vét pro Scindálvan Számmal~~ idönül idöre tsak
az Egy Nap = Szám ra vigyázván Minden-féle
Munkának el-Készített Sülönös Rubó-
cájában bé- ~~tsak~~ irják. — A Robotoktól es-
tendö" végivel tett Computus az
Helybéli Birák Subscriptiója alatt
a Számadáshoz producáltassék, és a
fölözett Urbarialis Nap Számok
szám Plén Szerént a ki Fizetésekre szánt
adandó Assignatió végett be-mutat-
tassanak. — Végtire:

Ez., A Gazdaság körül lévö" Katonák a Fiz-
tsknek Mindenekben subordinaltatnak, nem
is engedtetik meg, hogy ezek Amazoknak pa-
rancs

rek nélkül valamit tegyenek, vagy az ón Gaz-
daságoknak el-hagyásával magok dolgai-
után járjanak, hanem mindenekben minden-
kor a Tisztnek segítségül legyenek,
parantsolattyainak engedgyenek, és a mi-
nemü Munka mellé rendeltetnek, azt hü-
ven és szorgalmatossan is végben vigy-
igyekezzenek. Es mivel megesik, hogy a
Tisztek más felül fogtatatos lévén min-
den nemü Munka helyére ki nem mehet-
nének, annyival kevesebbet ott egy Hely-
ben végig nem lehetnének, a Katonák mi-
nyit végeztettek el azon Munkából, a
melly mellé rendeltettek, és még mennyi
való maradott hátra, mindenkor igaz és hü
leto Relatiót tegyenek a Tisztnek, hogy
ök is más napra azokat kiküldhessék meg
a szükséges Rendelésekel. A Robotosokra
és más minden fele Munkásokra szorgalma-
tossan vigyázzanak, és azokat sokaszor
egy óráig is magokra ne hagyogyák, hanem
szüntelen velek leggyenek. Ha A Mel-
lőlök a Tisztnek nem engedtetik meg
semminemü különös gazdaság vagy
kereskedés, ugyan abból a Katonák
nak is tökéletes nem meg. vagyon kü-
lönben való vigyázni, és az ebbéli Parantsolatok
ellen vágókat rékumbé jelenteni
tartoznak. — Utólyára

(P. P.) Tövel

6te:) Mivel Levéltem egy Szóban minden ollyatén tettlyeimet Szerént meg-változtathassa

Mivel Levéltem egy Szóban minden ollyatén Rendeléseket egy Instructióban vagy Özve foglalni, hogy Nemellyekor egy vagy más Főtéret elő ne fordullyon, mellyből rendelés Uzen Instructióban nem Tétetett ~~egy~~ valtban Tehát főképpen a Ha az idem adandó Jelentést ~~az~~ az idő" vagy a Kör" nyülállásokat nem engedik, a Fiztek tsak azon fő" köteleſségekre, hogy Ked" nállik Jövek ſ Szorgalmatossok legyenek ſigyelmezzenek. – Egyéb tránt Magamnak ſent tartom ezen Instructió Czikkelyeit ~~Magamnak~~" ~~tsak~~ Litlani, vagy azokhoz hozzá is adni és akkorban Fiztyeim köteleſsé" geh lészen az uj Rendelésekhez magokat ugy mint most tán e jelen tsökhöz tartani. Költ Lángi Residentialis Kastélyomban Böjt más Havának 31dik Napján 1804dik Esztendőben.

Ilma Sno Sposa
Bacc? pmutao.
Sobrendo n. vogly.

Utasítás a marhatenyésztés kisgazdaságbani haszonos módjáról.

István bácsi hébe hóba szét szokott tekinteni a nagy világban, mert azt tartja, hogy a jó pap is holtig tanul. Egy történt hogy egy faluban utazása közben betért egy gazdához, hol szállást kért és megis kált. A gazda, Csábiádi uram, ejjen a helység kisbírája volt, s az ólában rendesen esténként a szomszédok összejönni pipázgatni és tüzelgetni. Ott heten ültek a tűz körül mikor Istvan bácsi az alacsony ajtaju ólba bebujt, s ejjen a két fejü tüzes sárkányról folyt a beszéd.

Hijában igyekeztek Istvan bácsi őket meggyőzni hogy olyanok nem léteznek, de ők még azt is állitották "hogy az ő" falujokban és van egy boszorkány asszony, kinek Istvan ments meg véteni, mert tüstént megtudja temi, hogy akármelyik tehén vett az ej helyett." "No ez más tok." szólt Istvan bácsi, látszik hogy kegyelmetek soha sem olvasgatnak könyveket, talán iskolába se jártak soha azért ily babonások. Jobb volna ha a marhatenyésztésről értekezne, nek nem a boszorkányokról, úgy tudom jobb lovaik s marháik lesznek mint ezen csontvázak, mellyek itt előttünk a ganajban s kuzzban hevernek, s ezen alacsony, padlás- és tiallás-nélküli ólban a nagy füst közt majdnem tüdejüket kilögik ki, egész éjjen át, midőn szegény jószágnak pihenni kellene."

Reggel a kisbiró mindent elbeszélt az öregbirónak, ki Istvan bácsit azonnal a helységházához hivatta, hol az előljárók azon tanácskoztak, hogy mint lehetne a borjúkat a vérhastól megmenteni. nehogy úgy járjanak ismét mint tavaly midőn az egész helység borjúcsordája kidöglött a vérhasban. Istvan bácsi közéjük lépett, s mint utasst felkérte a biró, hogy nem tudna e nekik jótanácsot adni." —

Elől van, szivesen közlöm tapasztalásom az előljáróság gal, bár az egész ország faluji birái mind hallhatnák tanácsom. de fájdalom, Istvan bácsit kegyelmetek sem ismerik még csak nevéről sem!!!

A marhatenyésztés kisgazdaságbani haszonos módja egyedül az elégséges jó takarmány előkészitésén, czélszerü fajzáson és tartáson, az az etetésen, itatáson, jozáson, aljazáson s tisztogatáson alapszik; de megmondom azt is hol s mikor történik hiba ezen marhatenyésztési biztos mód ellen, s mint segithet magán a gazda ily hibás esetekben.

A mezei gazdálkodásnak három talpköve van. 1ső a takarmány, 2dik a marhatartás, és 3dik a trágyázás.

Igyekedjék először is minden gazda minél több és jobb takarmányra szert tenni, mert e nélkül se mezei haszonos gazdálkodás, se marhatenyésztés nem létezhetik.

Hogy mennyi marhát tartson a gazda, azt a trágyázandó földjének mennyisége határozza meg. A jó gazda azon legyen hogy szántóföldje minden ötödik évben egyszer trágyát kapjon. Egy holdat megtrágyázni két darab marha — ha télen nyáron istállón tartatott — ellenben ha fél évig legelőn jár, akkor négy darab. — Kinek tehát 25 hold szántóföldje van, annak évenként 5 holdat kell trágyázni, ehez pedig istállózás mellett 10, legel-

teléi mellett 10 darab macska szükséges.

A gazdák közt szinte közmondássá vált má, hogy a kinek sok a takarmánya sok macskát tarthat, kinek sok a macskája sok a tejgyája, annak pedig azzal sok a jövedelme is. - de igaz mondás!

A takarmány készítésnél főszabály, hogy túlérettet, vagy túlságosan kiszáradottat ne legyen, például a lucernát mikelyt első virágját kihajtotta, vagy a vörös legszebb virágzásában van, azonnal vágni s a szárításával minél jobban sietni kell, hogy tápiszei ki ne aszaljanak. A kész takarmányt legjobb padlá alá eltenni, vagy boglyába rakni megülepedés után szalmával jól betetőni, s minden kitelhető módon azon lenni, hogy penészt vagy rothadást ne kapjon. A behordás minél osztályozás szerint történjék, az az jót rosszat össze ne keverjen a gazda, hanem külön a jót, külön a jobbat, s külön ismét a legjobbat, mert a takarmányt három rendbe szokás osztani. Különösen nagyobb folyóvizek mentében külön rakassék a hári, külön a lapályokon termő jobbféle kombécsin, fodorvás, babó- és tippan-keverékű úgynevezett savanyú széna, külön ismét a kötő vagy éles sás, káka, gyékény, s szalyingkóró-keverékű gaz, mely egyedül alomnak való.

1ső rendű takarmány a széna, lucerna, rejtes bükköny, lóhere, baltacsin, csibehúr, muhar és fajú, ha túlérve vagy dalságosan kiszáradva nincsenek.

2od rendűek: a zab- és árpa-szalma, zöld kukoricza, tehéréje, burgonya, mosléh, repadörköly, olajpogácsa, kukoriczahán, sanyú széna, polyva és ocsú.

3ma rendűek a többi mindenféle búza-, rozs-, köles-, tatárkamuhar, bükköny- s. a. t. szalmák.

Ezen elrendezés igen szükséges az etetésre nézve, mert minden marha jól tenyészik az 1ső rendű takarmányon, de nem tenyészik jól a másod- vagy harmad-rendűn, melyen előbb utóbb elsoványodik, sőt néha el is döglik. De azért elsőrendű takarmányon tartani minden marhát egész éven át nem szokás, de nem is szükséges, mivel igen sokba kerülne, hanem legczélszerűbb azt a 2od s 3ma rendűekkel vegyesen használni. A másodrendű takarmányokat külön külön etetési arányt szabni igen nehéz, mert az a takarmány minőségétől függ, azonban biztosan tudhatni, hogy a másodrendű takarmányból minőségéhez képest másfél vagy kétannyi kell mint az elsőrendűből, s harmadik rendűből pedig háromannyi.

Ellenmyiségre nézve s hosszas tapasztalás következő etetési arányt tűnnek ki legbiztosabbnak:

1. közönséges ökrének 1ső rendű takarmányból kell naponta	20	font
1. " tehénnek " " " "	16	"
1. két éves üszőnek vagy tinónak " " " "	14	"
1. borjúnak korához képest	5—10	"

Az etetésnél ezek a főszabályok:

a. első rendű takarmányból minden nap kapjon a marha, harmad 1/4 részt is s neki járó adagból.

b. Különösen szereti a marha ha száraz takarmány mellett egy kevés nedves részekből álló adagot is kap, minő a tehéréje, burgonya, mosléh s. a. t.

c. a takarmányozás mindig egyforma legyen, azért is

d. a marha számához képest mái előre számítsa ki a gazda takarmányát, nehogy a marha egyszer kopalyon, másszor hizzék, vagy éjen s takarmányból ki is fogyjon; mert láttam ám mái azt is, hogy sokan kénytelenek voltak elkeresztt marháikat kora tavaszszal szekeren vinni s rétre, - hol mái egy két szál szironták vagy

sás lengett, mi a marha életét megtartotta, – de ezt én állatkín-
zásnak nem marhatenyésztésnek nevezem.

E beforuláskor i tarnx felé mindig jobb takarmányon él-
jen a marha mint tél' közepén, mert nagy hidegben – takarmánynyi-
mélésből – lehet 2od-fajú 3ad-rendu takarmányt is etetni, feiráltha
a marha szabadon nyalhat kőfajt.

Legfőbb tereget játszik a marhatenyésztésnél a tehéntej,
– és lucerna. Próbáltc egyszer 3 fejős tehénnek – mellyek különben szé-
pek és nagyok voltak, de borjazás előtt más 3 hónappal mindig el-
(esmips:) züllttek – Septembu hónapban egyénként répalevél, beforulás után pe-
dig borjazásig naponta estve reggel fejés alatt egyenként körül
belől 5–6 font tehéntejet adatott felvágva, i íme a 3 tehén mind-
nem borjazásig folytonosan fejetett, a'nélkül hogy később, ellett
borjaikor a fejés miatt legkisebb fogyatkozást lehetett volna észre venni.

Az itatásnál főszabály hogy a marha tiszta vízből
mindig tiszta kútvizet kapjon, mert a patak- vagy tóvizet – ha még
oly tiszta is – a marha hamar felszarvasja i ízajos ízük. Háromszori
etetés után naponta háromszor, kétszeri etetés után pedig kétszer kell
itatni. Ilyéni legelőn az időhöz alkalmazkodva, kétszer háromszor.

Lucernát vagy más zöldtakarmányt nyers, harmatos vagy eső-
szóval nedves állapotban etetni nem lehet, hanem mindig szalmával összé-
rázva, i illyenkor az itatás jóval később történik az etetés után; sokan
korán reggel itatnak i csak itatás után kezdik az etetést. Ha meg-
történik hogy a marha nemcsak itatási vigyázatlanságból, hanem harmatos
lucernától is felfuvódik, mellyre a felügyelő vigyázatlanságából igen
szeret megszökni, ily esetben se fokat kéfsék a gazda, hanem a marha bal-
oldalán éhgödrének közepébe üsse bele kését, i a kés mellett fújon
egy nádcsövet a marha bendőjébe, hogy azon a rekedt levegő kijöhet-
jen. A nádcső" félnapig is benmaradhat, i illyenkor a nádcsövön egy
más vékonyabb nádcsövet kell keresztül húzni, hogy a bendőbe ne csap-
hasék.

A marhatenyésztés egy nélkülözhetlen kelléke a rendes
Sózás. Nézzétek meg azon szegény embert, ki jótlan kenyéren és
ételen él, mint" sápadt, mint" bágyadt. Hát a marha mint tenyész-
hetnék só nélkül. Hetenként egy ököl- vagy tehénnek 4 latfot szo-
kás adni, tehát 8 darabnak egy fontot, kisebb marhának félannyit.
Például egy 100 kisebb nagyobb darabból álló gulya felnyalt egy éven át

az 1ső negyedben 182 fontot
" 2ik " " 80. "
" 3ik 4ik " 249¾ " } = 511¾ fontot.

ugyanazon, de más 200 darabból álló gulya a következő" évben:

az 1ső negyedben – 250.
a 2ik " – 150.
" 3ik 4ik " 551. } összesen 951. font kőfajt.

Ezen szabad nyalatás mutatja, mily szükséges a só a marhának, de mu-
tatja azt is, hogy némely évben többet nyal fel mint a másikban, még
pedig tavasszal a legelőtetés első" szakában legkevesebbet. Valóban gyen-
ge füvön legkevesebb sót igényel a marha, de annál többet szálas ta-
karmányon.

Éj ej helységek' birái! Soha se vesztek sót gulyáitoknak! bi-
zony pedig öreghiba.

Átlagúl naponta minden darabra 3 font szalma számíttatik, –
még a borjúkra is – de ha több trágyát akarunk nyerni, úgy – különösen
zöldtakarmányozás mellett – szükséges is többet használni. A

Tápszegzés képével egy rakáson, egy szalmacsonkkal etetés után tö-
dénjék, mi által a marhánál nem csak a "kelló" tápszegség is el-
idézzetik, mi a marhában egy igen kívánatos tulajdon. Hát a

tejjáról mit mondjak? Én a magyar-marhafajt legjobbnak tartom
mert erős, jó teherbíró, szép és nagy faj, de nagy mivoz- vagy hegyes vidékbeli
darkalnak más fajt is, mely ha ő céljukhak jóbban megfelel.

Hanem bikák-urainék! nem szabad ám a helységi tehénesfoldaji közé
vozás közt komám uramról kukoricza szárun tengetett bikaborjút venni! m
az ilyféle nyomorúlt bikaborjúról azután apró korcs borjúk származnak. a
nyész-bikának leves faj- az az oly bikát kell venni, mely több ivadékon
keresztül mindig megtartotta jó tulajdonait, még ha drága lenne is, m
pedig 100 tehénhez legalább kettőt, s azt 4 évnél tovább használni nem
szabad, mert elneheredik s lusta folytató lesz, és sok macha medzo" mú
mitta: H

Marha felneveleje így történik, ha a borjú ejen jön a világra, k
dők sinorja- szükség esetében- elkötetik s elvágatik, patája kitisztittatik
az anyja elé tétetik felnyalására, s ha lábra áll, vele az anyatej megkóstol
A pecsetjet előle elfejni nem szabad- hacsak a tölgydaganat meg nem kívá
hogy első" ganajlása könnyebben menjen el tőle. Három hétig 3 csecset is
szophatik, de igen mértékletesen; különben hasmenésbe esik. Három hét u
rendesen estve reggel 2 csecset szophatik egész elválasztásig.

Hat heten korában a legjobb szénából nagy kuzsmából kap markonke
s rendesen etettetik, féléves korában elválasztatik s ekkor legelőre is kijár
hat, de előbb nem. Ha sovánjodnék azonnal zabra kell kapatni, mert ilyen
kor tölbet és egy marok zab mint kéjőbb ugyanannyi réka.

A marha két éves koráig növi ki magát, azért eben kifejlődéj. kor
szak reá nézve a legfontosabb, és ha ez idő alatt rosszul táplaltatik, növe
sében hátramarad, összedöjül s tökéletes marha soha se lesz belőle. A mely
borjút tehát akármi czélra felakarunk nevelni, attól az anyatejet fele
vig elvonni nem szabad, mert a tejet semmi más tápanyag ki nem pótol
sőt azt még elválasztás után is kopával, tehenicsával, répalevellel* dara
val, ivóssal** s. a. t. tudni kell, mely jóltartás egész egy sőt két éves
koráig is folytonosan tartson, különben a marha testében tökéletesen ki nem
fejlődhetik.

1ső évben a bikaborjúk darassal kitereltetnek, s az üszőborjú-
kal a tűzagulyán egy borjúcsordán

2ik évben az üszők a tehén- a tinók pedig a üdeg-csordán egy
tyán legeltetnek.

3ik évben a tinók befogatnak, az üszők megellenek. A befogatás
rövid ideig tartó szokratájjal kezdődik, igen tetik bánásmód mellett
mert ha ekkor a gazda kiáromkodik, a járomhoz nem szokott tinót
veri, soha se nevel jó ökröt belőle. Az üszőt negyedik évében nem sza
bad befogni, mivel első" borjazás alatt és után kímélést kíván, de a
ödödik évben biztosan fogatható s ekkor csak reggel fejetik, estve ne
A borjú vele járhat szabadon. Negyed-telkes gazdák! ezt különösen ne
tek ajánlom!

10ik évük körül fogatik kopottságukhoz képest meghizlalásnak
eladatnak, valamint a nemtenyésztésre szánt borjúk is 4—5 hetes koruk
ban.

A marhanevelés egy egész éven át istállón s ezt
istállózásnak nevezzük, egy nyáron legelőn, s csak télen to
lenik ~~legyenben~~ istállón. Mind a két esetben figyelembe jö" az istálló cél
szerűsége.

Az istálló legyen elegendő" magas, ha lehet bepadlásolt, rendes
szénatartóval ellátva, az ablakok azon az oldalon, melyen az ajtó van,
s ha lehet délnek fordítva. A kiállásnak soha sem szabad hibásan, hogy
a hillaj alá szivárgó vizelletet időnként kilehessen a ganajdombra hord
ni. Tűzelni az ólban nem szabad.

---

* Stephens nem ajánlja ugyan, de erre mi azt feleljük „probatum." —

** ivós- annyi mint = „dara vízben". -

2/

/: A jászolyra nézve figyelem gerjesztés végett megemlítem, hogy a kölikák ne a jászoly gerendájába beverve, hanem a gerenda alatt egy mélyébe csak beakasztva lemenek, így tüzveszély alkalmával egy ránttással megszabadúlna minden máska az ólban i kamara kilakezve őket hajtani :/

Az istallózási marhatenyésztésnek több előnye van mint a legeltetéseinek, mert naponta rendesen kapja ki minden darab takarmányát, mindig szem előtt van, a rosz idő meg nem rontathatja, más marháival nem érintkezik, a borjúnevelés biztosabb, a tej- és vaj-nyereménye nagyobb, több trágya gyűlik, több marhát is lehet tartani; például egy tagosítatlan birtokú egész házhelyes gazda könnyen kitart 12 darab marhát, midőn a' mostani tagosításban birtokú egész házhelyes gazda csupán tehen át alig 8 darabot. Itt tűnik ki a tagosításnak roppant haszna. De a'

Legeltetésnél egész nyáron át egyedül a' búzákra van bízva a' helység összes marhája. Ők tehát, valamint minden legeltető gazdák

1ször is gondoskodjanak jó pásztort fogadni, ki nem csavargó s nem korhely, körülbelől minden 100 darab marhához egy egyért.

2or tartsanak a' kutakra hozzák jó vendégbe, hogy az itatás soha el ne maradjon.

3or vegyék számba a' marhát, nehogy többet hajtsanak a legelőre mint a' mennyit képes eltartani. Ha jó a legelő úgy 1½ vagy 2 hold eltart egy darabot, de ha rosz úgy 3–4 holdat is kell számítani egy darabra, kivált ha a' marhán kivül még juh, sertés, kecske és liba is rúgja a' legelőt. Gazdák uraimék! látszam ám mikor a' legelő" füve miatt ehet elpusztult marháikat nyúzogatták! hát nem jobb volna azt elkerülni.

4ren vigyázzák meg jól a' legelőt, –

a a helységek mellett vályog-gödröket hasassák be, mert az ily gödrökben megáll a' víz, mely megzöldül s megtelik miriád féregekkel, a' komjás marha iszik belőle s néha egész tovadák kivesznek bélféregekben.

b. ha oly semetzék vannak a' legelőn melyeket a' kövi csigái lepnek, azokat irtassák ki, mert az éhes marha jól-lakik kövicsigával s a' tehén vért ad tej helyett, a' heverő marha pedig vértályogot vagy bélgyúladást kap. Íme itt lappang a' bozontkány!

c a' nem legelőre való gazokat: mint a' bürök, belin-dek, csudafa, bajszoljún, csimpaj, giliczе- s más tövisek, szintén irtassák ki, mert nemcsak hogy veszedelmesek, hanem a' legelőt szűkítik is.

d a' mélyvizes, posványos, ingoványos vidékeket csapoltassák le, mert ily helyeken tályogot kap a' marha.

e rónavidéken közel a' kúthoz akácz vagy vadgesztenye vagy akármi más facsoport ültetendő, hogy a' szükséges rödzést itatás után ne a' forró napon, hanem árnyékban végezhesse a' marha.

5ön Soha se engedje a' bíró hogy a' borjúcsorda korán menjen a' legelőre, mert átfázik, s vérhasra vagy hasmenésre kap. Ily esetben legjobb a' borjút meleg helyen tartani s naponta egy egy mezselnyi székfűvirág-főzetet beadni reggel délben és estve.

Sőt a' heverő marhát sem szabad addig legelőre hajtani, míg az idő" meg nem áttavodik, s míg elegendő" tápanyagot nem kap a' legelőn.

6or = Különösen vigyázzon a bíró őszel. Mikelyt a "legelő" elfo-
gyott, vagy hosszas esős hidegidő állott be, azonnal hajtassa be a tíz-
csordát s azontúl viselje minden gazda gondját a' magáénak. Tudom
én hogy sokan szeretnék marhájukat hóleesste után is legelőn tartani,
takarmány kiméléséből, de nem gondolják meg hogy azon kevés takar-
mánnyal marhájuk életét mentették meg, s nem hiszik ha azt mon-
dom, hogy magyarországi' marhatenyésztésből ekkor történik a leg-
több hiba, minek után mélely, tőrfene, marhavész s egyéb betegségek a
következése.

Hát nekem gondatlan gazdasszonyok mit mondjak? Látom
jól, hogy reggel megfejtek s azzal éhen szomjan kiveritek az utszára
a tehenet, a pásztor elébe. Hiszi igaz így tele gazdaram is ökreivel,
szegény párákkal egész nap huzatja az ekét, este kifogja s a járom-
szeggel nagyot üt hátára hogy távozzék - meg pedig azon felhevü-
den - de hová? a' deres vagy hamaros füre, italától szó sincs. Ister
mentsen meg - nem ám a bozzorkány - asszonytól - hanem az ily szomoru
marhatenyészetétől!!

Minden gazda azon legyen, hogy marhája minden nap jól
lakjék, tehenét is borját reggeli etetés és itatás nélkül soha se eres-
sze legelőre, hevert marháját a csordán ne engedje koplalni, vagy
deres fűvön hideg éjeken keresztül átfázni, vagy hosszas esőzések
alatt a' sárral felvert kopár gyepen tengődni, mely szabályok nem
csak a' marha egészsége fentartására multhatlanul szükségesek, ha
nem egyszersmind <u>orvszerek</u> is a marha-

<u>Nyavalyák ellen</u>, melyek közül megemlitem igen rövi-
en a' legrettedelmesebbeket, ilyenek:

<u>Jnü</u> is a tályog, mely kétféle, vér- és sáiga tályog.
Vértályogtól - ha a' végbelekből a' megesomósodott veres gennyel
zel kifzedezik - a' marhának semmi baja se lesz. De nem így a'
sáiga tályogtól, mely igen rettedelmes. Sáiga tályognak azért
nevezik mivel a test belső" részeiben sáiga kocsonya szokott le-
rakodni - f: véleményem szerint a' vérnek viz- és fekélnye alkot-
részei:/

E nyavalya' természetét annyira kitanulták máir a' tiszai
vidéken, hogy ha csak egy darab esik is el, bizonyan tudja a gaz-
hogy a' gulyás - a' rendelet ellenére - tályogos, bujn növésü fen-
reseken legeltetett, ilyenkor - kivált ha a' gulya igen jó erőben v
küszént ezet kell vágni az egész gulyán, vagy hátas párra legelő
hajtani, vagy kopár erdei legelőt fogadni egy pár hétre - ez idő alá
Jóni nem szabad, s a tályog egyszerre megszünik.

<u>2or a bélféregség.</u>

A bélférgek néha általános marhadögöt idéznek elé némely vidékeken,
mint ezelőtt egy pár évvel a' tiszai vidéken, hol télen egyszerre rakásra
kezdett dögleni a' marha. Senki sem gyanitotta hogy azon ezer megezer
apró kása szemnyi veres pontok a' marha' vesszéjében, - mikor a kikül-
dött főorvos urak is vérkütegnek nevezték s lemi hittek - mind élő
férgek voltak, melyek 3 hónap alatt zabszemnyi hosszaságra növtek me
s a marha leginkább vesszéjének felbőrét végkép lerágták, s a' marha
oldöglött; de sok marha karmazsinnal midőn e piocza-féreg piros színü
férgek a' bendőben s százrétüben szétmásztak, kiganajlottak, s életben
maradt.

Három darab marhát így gyógyitottam ki: beadtam reggel
a' beteg marhának egy tyúktojás nagyságú kézzel jól összenyomott
hájat, s mikor a' marha lenyelte, beöntöttem a' marha mindegyikébe

egy itcze eczetet ’s ezen egyszeri beadás után egy sem döglött el, – az eczet és háj a bélférgeket bizonnyal megölte. Sajnos! bizonyos okok miatt – több marhát nem gyógyíthattam.

Jön a marhavész, mit sokan pacsal-aszálynak, lépfenének ’s a. t. neveznek. Kezdődik a belek reszketésével, a marha nem kér, rödzik, fülét lecsepti, nyög, fogát csikorgatja, nyála fut, epés hígat ganyajlik, néha megpült keményet s. a. t. A felboncolt állatban igen különböző bajok mutatkoznak; tudóbajok, nagy epe, vérfoltok, az ojtó többnyire üres, a belek telvék széllel, a százszétű telve gyakran száraz tarcalommal, mélely, sörféreg, nemelyekben a függér majdnem üresen lelkem s. a. t.

Biztos szer nincs ellene.

De a tapasztalás megmutatta, hogy tagosított birtokon melyen az ökrök soha se legeltek, a gulya pedig a fenebbiek szerint rendesen kezeltetett – tudtomra még – soha sem ütött ki a nyavalya, hol ott a közvetlen szomszédságokban igen is gyakran.

Gazda, ha mélebyt vagy sörféreget gyanítasz marhádban ajánlom a jó tarcáját és gyakori fózását, különben egy pár hónap multva baj lehet óladban!

Ha pedig mái kiütött a marhadög, azonnal jelentse a bíró s kérje a baromorvost kiküldetni, addigis vigyázni kell, hogy ideges ember az istállóba be ne menjen, a beteg marhát külön kell állítani, annak jó algix retni s ponyvával betakarni, a fáját pedig sós eczettel jól kimosogatni. illikelyt a bél reszketni kezd, azonnal lehet a marha fájába egy itcze eczetet önteni, nem árt egy két gerezd fokhagymát is az eczetbe beletörni ’s gyakran vízzel kínálni, ha nem javúlna, harmad-napon ismételni kell az eczetberadást, mert az eczet a nyavalyában sokszor jó siker. rel használtatott, de ha a baromorvost elérhetjük, kiki pontosan tartsa meg rendeleteit.

Ennyiből áll a marhakenyészetés ’körüli tapasztalásom, s most Isten önökkel!

2

A' marhatenyésztésnek kisgazdaságbani hathatos módjáról értekező"

Pályamunka.

István bácsi 1857diki Naptára számára.

ezen jelige alatt:

O fortunatos nimium si bona norint
Agricolas!

BIBLIOTHECA E.M. REGIONC.

21

A bocóki uradalom még 2ik = István Király uralko-
dása alatt Lambert Prépost és neje Zsófia Szent László Ki-
rály nővére nem különben ezek fia Miklós és több magán
adományozók által a Bocókon épített Szent egyház és a
Praemontrei rend Kolostorának ajándékoztatott.

A bocóki uradalomból a 15ik = század végével az
említett Praemontrei rend Kiürtetvén a bocóki prepost,
sághoz tartozó javak világi birtokosok kezeibe ke-
rültek, Kik közül Balassa Zsigmond az említett
uradalmat neje Fánnyi Borbálának hagyományoz-
ta, Ki ezen jószágokat 1562ik = évben rokona Fán-
czi György nek a felébe alatt ajándékozta hogy ha
a Király vagy más valaki a bocóki uradalmat bir-
ni akarná az az adományozónő és néhai férje Ba-
lassa Zsigmond által a bocóki vár fánnyai és bá-
nyáira fordított 5000 ft ket kifizetni tartozzék; a
bocóki uradalom annak ellenébe hogy az 1562
évi 31. t. cz. a szentegyházakról elfogadt javakat
azoknak viszsza adatni s illetőleg világi birtokosok
tól viszszavenni rendeltek még igen sokáig fán-
czi ak birtokában maradt miglen a bocóki pré-
postság IIIik = Ferdinand Király által Szelepcsényi
György esztergomi érseknek nem lett adományozva.

Szelepcsényi érsek a bocóki prépostságot ki-
rályi adomány mellett megnyervén, noha az idé-
zett t. cz. alapján jogába állott volna az azokhoz tar-
tozó birtokokat világi jogtalan birtokosoktól minden

/.

fizetés nélkül ingyen viszsza venni minden adalmat, ha ezek a hozzádalmas jövedelmek Kezünk alatt, a bocsói uradalom felé János Jánosy Jánostól, és ez által több máfolnak közlött elzálogosítás Következtében a zálogba tartókból a zálogos és bennházási összegek kielégítése mellett azonnal, másfél felé pedig Jánosy Páltól ezzel, – és neje Balassa Zsidónia Máriával Kölödi közrendbeli szerződésel folytán birtokába veszi és az egyháznak viszszaszerzi. –

Szelepcsényi érsek az említett módon az egyháznak viszszaszerzett bocsói prépostsághoz tartozó a névről nevezett uradalmat 1678ik év, ben általa alapított a boldogságos szűz Máriá, ról nevezett nagyszombati papnövelődének adományozta, és 1679ik évben az általa ala, pított papnövelődének ajándékozott javakra vo, natkozólag a Király beleegyezését is kiesz, közlé. –

A Királytól nyert ezen jóváhagyás mellett Szelepcsényi György 1684ik évben ün, nepélyes végrendeletet alkot, abban a már előbbről általa alapított nagyszombati papnövelde részére életében tett minden adomá, nyozását megerősíti és az említett papnö, vendét a Jézus társasági rend Kormányzása és gondnoksága alá helyezi. –

Szelepcsényi György 1685ik esztendőben ez árnyék világból kiszólíttatván ugyanazon

év Május 2án Kolonics Leopold az elhalt érsek végrendeletének végrehajtójává ő Kirá, lyi felsége által kinevezvén a Jézus társa, sági rendbeli főnök Aboedl Ádámmal a bocsói prépostsághoz tartozó javakra nézve melyek egy részéhez az említett rend Jánosy György örök felvalló levele alapján igényt tartott abban egyezett meg hogy az előbb ne, vezett prépostsághoz tartozó bocsói uradalombeli javakat a Szelepcsényi által ala, pított papnövelődének továbbá is meghagy, ja fentartván magának a rend az ezen javakhoz képzelt igényei érvényesítésül iránti jogkelhetési szabadságát. –

Ezen egyezmény következtében még ugyanazon 1685ik év Június 15én Kelt ma, gyar Kir. Kincstári rendelettel a nagyszomba, ti Királyi harminczadi hivatal el lett uta, sítva hogy a nagyszombati papnövelődét min, den tartozmányaival együtt Jézus társa, gi pap Vid Lászlónak mint a papnövelde főkormányzójának adja által, ezen rendelet kö, vetkeztében a papnövelde a Jézus társasági rendnek minden tartozmányai és így a bocsó, ki uradalommal együtt át is adattak és a pap, növeldének hagyományozott összes javak a Jézus társasági rend által a papnövelde ré, szére kezeltettek. –

Az 1685ik évben Kolonics Kalocsai érsek, mint végrendeleti végrehajtó és a

Jézus társasági rend akkori főnöke Aboedt Ádám Közt a papnöveldének birtokába maradt bozóki uradalomra vonatkozólag Kötött egyezményt az 1693-ik évben a papnövelde akkori Kormányzója Fogelmajer Ferenz Királyilag is jóvá hagyni óhajtván arra az idézett év október 6-án a Királyi beleegyezést Kiesközli és ennek alapján a nagyszombati papnövelde a bozóki uradalomba 1694-ik évben Jézus társasági rendhez tartozó Kun Ferenz személyében ünnepélyesen és ellenmondás nélkül be is iktattatott.—

A nagyszombati papnövelde a még Szelepcsényi életében megkezdett bozóki uradalom birtokláját annak 1685-ik évben történt halála után is 1697-ik évig békésen és háborítatlanul folytatta ezen évben azonban Semyei László a Jézus társasági rend főnöke a már ez időben esztergomi érseknek neveztetett Kolonics Leopold előtt Szelepcsényi végrendelete végrehajtása alkalmával Aboedt Ádám által fáncsy Pál örök felvalló levele alapján a bozóki uradalom felére formált igények érvényesítésére fentartott perelhetési Képességet felhasználván a bozóki uradalom felének az általa Képviselt rend részéről átadását előbb nevezett esztergomi érsektől Követelte Ki ezzel ügy elintézésére akár a Király által bízott

/.

Kiküldetett akár pedig a felek részéről ilyenek megválasztatott volna a papnövelde ezek megidéztetése Kihallgattatása s Képviseltetése nélkül maga mellé véve Matyasovszky László nyitrai püspököt és bázó Maholányi Jávor Kir. személynököt a majdan 14 évig békességesen és háborítatlanul bírt bozóki uradalom birtokától megfosztja és azt a papnövelde gondnokságával megbízott Jézus társasági rendnek általadja és ekként az álnok gondnokot a gondnokolt papnövelde világos Károsításával gazdagodni illetőleg a papnövelde megsemmisítását fcebb szinbe öltöztetve Kerestül vinni engedi.—

A Jézus társasági rend által semmisnek leend vagy hiszemü eljárás mellett birtokába Kerített bozóki prépostság javai fele részét háborítatlan nélkül hagyatta az egész 1715-ik évi országgyülésig melyen Pyber László esztergomi Kanonok s érseki helynök a Jezsuita rend által a gondviselése alá bízott papnöveldének vagyonátoli megfosztatása körül dampfiolt hallatlan eljárása ellen fel nem szóllalt s a törvény hozó lelkület elejébe terjesztett panaszával az említett évi 24. t. cz. alkotását, és ez által a Jézus társasági rend valamint a nagyszombati papnövelde közt a bozóki prépostság javai fele része iránt fenforgó peres ügynek kiváltságos lételét eredményezte.— Azonban a peres ügy az idézett törvény czikk ellenére is elintézetlenül maradt, mert a Jézus társasági rend a papnövelde jogai igazolására vonatkozó

/.

iratokat, melyekkel mint annak gondnoka által vett magánál letartóztatta s kiadni vonakodott.–

Később a Jézus társasági rend elnyöléke, vén, és az országból kizáratván javai nagy része a Királyi felség által a tanulmányok alapjának, a bécsi uradalom kétharmad része pedig az egész veneki pusztával melyet a Jézus társasági rend mint a bécsi uradalom tartozmányát a zálogba adott Gerhard családtól a papnövelde pénzén időközben visszaváltott, a pesti Királyi egyetemnek adományoztattak, melyekbe a papnövelde ellenmondása mellett be is iktattattak.– Minthogy azonban a Királyi fiskusra a javak nem több s erősebb joggal szállanak, mint mennyivel azok előbbi tulajdonosait által birattak, ezen vitathatatlan törvényes elvből önkéntelen Következik miként a Királyi egyetem a bécsi uradalom fele részét s a deneki pusztát erősebb jogalapon nem birja, mint azt jogelődje a Jézus társasági rend birtokolta.–

A bécsi uradalom birtoklásának ellenében összevont történetéből eléggé világosan kiderül miként azt a nagyszombati papnövelde sem különböző jog sem egymás fáll ellenmondásban levő Királyi adományozás alapon nem, hanem igen is s mindenkor Szelepcsényi György által életében tett később ünnepélyes végrendeletével is megerősítés s a Királyi jóváhagyás hozzájárulása után

a Királyi ügyész ellen is biztosított alapítványa Következésében birta s jelenleg is birja, melly állítás valóságát Kelléleg igazolja az 1715 évi 54. t. cz. értelmében néhai Kopácsy József esztergomi érsek és az ország Herczeg primása által összeállított ő Királyi felsége részéről megerősített bíróságnak 1845 év Május 9én hozott ítélete is mely szerint világosan és határozottan Kimondatik," miként a pertárgyát a nagyszombati papnövelének az általa hosszabb ideig birtokolt bécsi uradalom felébül a Jézus társasági rend által történt Kivetkezte, déji panasza képezi mely szerelemnek bebizonyítására a gyökeres jogi próbák előadása nem szükséges"

Az idézett ítélet tartalmával a Királyi egyetem részéről minden alkalommal az ügy állásának szánszándékos összezavarása és bebonyolítása tekintetéből felemlíteni szokott azon állítás, mely szerint a papnövelének ra jogatik, hogy az a bécsi uradalom fele részét, különböző jogalapokon nyugvó Királyi adományozás és ezeknek Következetében történt beigtatások ellen tett ellenmondások címén kívánja és akarja elszerezni, Kelléleg és jogérvényesen megtéven vitatva, önkéntelen Következik hogy a papnövelde által emelt követelés illetőleg Kereset ellen a fentebb említett és ahoz hasonló Kifogások semmi súlyal vagy

joghatályal sem bírhatnak. —

Mi pedig a bozóki uradalom birtoklási módozatait illetőleg kezelési módozatait illető arra vonatkozólag megjegyzéseink hogy mióta az említett uradalom visza jobban mondva megszerzője Szeleszényi György által a nagyszombati papnövelde javára adományoztatott az óta még az időben midőn azt Szent Ferenc rendi a papnöveldétől rossz hiszeműleg elbocsátta sem volt tellegesen megosztva, nem a Szent Ferenc rendi által birtoklása alatt: mert mintán a papnövelde kormányzata és javainak kezelése az alapító által az említett rendre bizatott, a birtok tellegesi felosztása és külön kezeléseinek szüksége fel nem merült, nem a Királyi egyetem birtoklása idejében mivel az uradalom megosztását egyrészben annak pere volta, más részben pedig azon körülmény: hogy annak tellegesi megosztása minden kétel birtokosi felelemes károsodása nélkül meg nem történhetik, folytonosan akadályozta: mivel következésében az egész bozóki uradalom folytonosan és szakadatlanul a nagyszombati papnövelde által igaz fele részben mint annak különböző időben a magyar Királyi helytartó tanáccsal kötött szerződés mellett bérlője által birtokoltatott és használtatott. —

Azonban a bozóki uradalom tartozmányainak a nagyszombati papnövelde által fele részben hasznbérileli czim alatti birtoklása részint a bér összeg mennyisége, részint a bérlet tartamára nézve különböző változásoknak volt

alája vetve, mind addig: míg az 1838ik évi Xber 29röl 15135 szám alatt Kelt Királyi legkegyelmesebb leirattal az, hogy a nagyszombati papnövelde a bozóki uradalom fele részét mindaddig, még Közte és a Királyi egyetem közt folyó per ügy az 1723ik évi 74t. cz. értelmében végleges en el nem intéztetik, hasznbérbe megtartsa, — ki nem mondatott és az 1839ik évi April 25ről 5539 szám alatt Kelt szintén Kegyelmes Királyi leirattal a már előbbről meghatározott bérlet egész tartamára a papnövelde által a beszámitandó beszámitása mellett fizetendő évi bérleti összeg 1404 forint 21 5/8 Sr váltó pénzben végérvényesen meg nem állapittatott. —

E bérlet tartamának és az évi bérleti összegnek legfelsőbb helyen a fentebb előadottak szerint történt megállapitása után minden kérdésen felül áll, hogy a Királyi egyetem a közte és a nagyszombati papnövelde közt folyó peres ügynek végleges eldöntéséig se a bérlet tartamát meg nem szünteti, se az évi hasznbéri összeget 1404 forint 21 5/8 Sron felül semmi nemü czim és cim alatt fel nem emelheti: miből ismét természetszerüleg következik, hogy a pesti Királyi egyetem ha a bozóki uradalom körében vesztett uradalmi részéért kártalanittatott azonban zárlat alatt lévő 173,212 forint 30 pengő Sra halado kártalanitási tőke összeg után járó évi kamatok felét felvette az által háromszoros jogsérelmet követett el és pedig mivel

1ör A pesti egyetemet évi hasznbér

fejében csak ℔404 forint 21 5/8 kr váltó vagy is 2961 forint 44 13/20 Krajczár Konvenczió pénzben a beszámitandók beszámitása mellett illetvén a felebb első 86606 fr 15 kra haladó tőke kamatjait vagy is 4330 frt 3 kr jogérvényesen fel nem vehetni, –

2or A papnövelde részéről – a földtehermentesitési cs. Kir. bizottság által a bozóki uradalomban vesitett ürbériségért fele részben a nevezett papnöveldének, másik fele részben pedig a Királji egyetemnek utalványozott összesen 17321 fr 36 pengő krnak – az emlitett módon felosztása ellen felszólamlás történik s mivel ezen felszólamlási 4587/809 számmal jegyzett Kerecsel levélnek a Balassa-gyarmati volt cs. Kir. törvényszék előtt való letárgyalása mindkét fél beleegyezése folytán felfüggesztetett és emek Következtében az utalványozott földtehermentesitési Kötvények és azok után járó Kamatok kiszolgáltatása felfüggesztetett, a magyar Királji egyetem részéről, – nem tekintve miként a felszólamlás éppen a földtehermentesitési összegekre nem egyenlő részbeni felosztása végett emeltetett, – még is a Kamatok a Kártalanitási összeg felétől felvételetlek.

3or Ha az emlitett és a papnövelde részéről emelt felszólamlás Következtében maga ezen papnövelde is a részére utalványozott Kártalanitási tőke összeg fele után a Kamatokat mindenkor az illető törvényszéknél mindkét fél

fél által egyetemlegesen Kérvényezett Kintalványozási végzés mellett veheti csak fel, a Kamatoknak a jelzi egyetem részéről e módon felvételével annyival inkább sürgetőbeg, mennyivel bizonyosabb az, hogy a Királji egyetemnek utalványozott járandóságára nézve a papnevelde által igény jelentetett be, s ha ennek ellenébe a Királji egyetemnek a bozóki uradalom körében vesitett ürbériség után utalványozott földtehermentesitési tőke fele részétől járó Kamatok az illető törvényszéknek a két fél egyetemleges Kérvényén alapuló Kintalványozási végzése nélkül fizettetnek ki, kétségtelen nemcsak: miként ezen törvény ellenes kedvezmény ben a Kir: egyetem egyedül azon pártfogolás Következtében, – mellyel azt a nagymélóságu m. Kir. vallás és Közoktatási Minisztér elárasztja, – részesülhet. –

Az előadottakból kétségen felül áll, hogy a Kir. egyetem a deneki jonstát, – melyet a Zemplén-Sárospataki vend a papnövelde pénzén mint a bozóki uradalom tartozékát és emiátal a Szelepcsényi érsek alapitványa Következtében a nagyszombati papnevelde tulajdonát vállott ki, s gondnoki Körelnei ellenére maga részére elfoglalt, – ettekintve attól hogy az általa bitt bozóki uradalom fele része per alatt áll, kizárólagos tulajdonának tartja. Továbbá:

Kétséget nem szenved miként a

Királyi egyetem javait Kezelő nagyméltóságú m. Kir. vallás és Közoktatási Ministerium az 1839=ik év április 25=ről 5539=ik szám alatt Kelt Kegyelmes Királyi leirat mely szerint az évi bérösszeg változhatatlanul ₣404 fr 21/8 kr. ba állapittatik meg egyoldalulag a papnevelde gondnoksága beleegyezése nélkül önkéntesen megszüntette mert Különben azon esetleménye, nek hogy a vesztett nébériségért utalványozott Kamatok felét mely az évi haszonbérei összeget jóval felülhaladja /: alaki tekintetben is :/ dőzvény ellenesen felveszi még csak Képzelhető, annál kevésbé alapos indoka sincsen. – Végre:

Világossága Terül még az is, hogy Szuhány helységben veszített nébériségért fele részben a papnövelde fele részben pedig a Királyi egyetemnek utalványozott 5087 forint 30 fenyő fár összeg iránt a nagyszombati papnövelde részéről dőzsént felszólamlást, noha az elvigelé biróilag eldöntve nincs, és ez okná fogva az egész utalványozási Kérdés függőben van, – figyelembe nem veszi, hanem megfeledkezve arról hogy a Királyi egyetem mint birtokos a papnövelde ellen semmi tekintetben több joggal nem bir hat, a fentebb czimzett Kezelő minisztérium hivatalos hatalmának a dőzvényes mértékben való túl terjeszkedésével a Királyi egyetemel semmi czim és szin alatt sem

illethető Kamatokat is felszedi és ez által a Különben is eléggé bonyolitott birtok állapotot és pedig egyedül a papnevelde kárára még nagyobb zavarba akarja ejteni. –

Mindezek következtében Különösen pedig ha figyelmen Kivül nem hagyatik, hogy a felsőrszámzett vallás és Közoktatási Minisztérium a Királyi egyetemet a róm. Kath. hitfelekezeti jellegétől megfosztani és ellene annak javai felett elvigelő a Királyi apostoli felsége mint a róm. Kath. hitfelekezetü szentegyház legfőbb Kegyura által gyakorolt legfőbb felügyeleti és rendelkezési jogát megszüntetni igyekezik, – a nagyszombati papnövelde nek igen de igen nagy érdekében áll: hogy az 1715=ik évi Lt. t. cz. által rendelt biróság minél előbb megalakittassék és a papnevelde által a bezóli megadalom azon fele része iránt melyet a Jézustársasági rendtöle gondnoki Kötelmei ellenére álnokul elfoglalt, – indittatott per melyben Különben is a már elő, rőli idézett itélet szavai szerint csak egyszerü lényi és nem mint a Királyi egyetem részéről követeltetik Különböző Királyi adományozásból és beigtatásból folyó gyökeres jogi Kérdések eldöntése meg, – végitélet által el, döntessék vagy pedig ha ezt rövid idő alatt elérni nem lehetne, legalább is a haszonbére tartama s a vesztett nébériségért utalványozott Kártalanitási tőke összeg Kamatai

felvétele körül a nagyméltóságú magyar királyi vallás és közoktatási miniszter által adtigelé követett mind alaki mind lényegi de, kintelben törvény ellenes igazságtalan és méltánytalan eljárás mielébb megszün, tetésétől. —

előterjesztő Pazsolay Sándor s. k.
a nagyszombati jogakadémia rend. képviselője.

die 28. Jul. 1871

Consistorium hac die in praesentia Cancellarii habitum et.

1873. Die 24 Julii vero Conferentia cum D. Canonico Danki et Ord. Fiscali D. Joanne Palczay.

BIBLIOTHECA E.M. STRIGN.

Nyilatkozat.

A »Hon« f. é. 17. számában a váczi püspök gazdálkodási rendszeréről egy tudósitás jelent meg, melynek egyes pontjaira, minthogy abban alólirott káptalanra is történik több izben hivatkozás, kötelességünknek tartjuk nehány észrevételt tenni.

A püspök ő Nagyméltóságára állitólag rótt sequestrum ügyében hibásan van értesülve a közlemény t. irója: a káptalan, igaz ellenőrzője a főpapi javaknak, azok mikénti kezelését nemcsak megfigyelni, hanem ha a kezelésben hibákat vesz észre, felszólalni is tartozik; de főpásztorát gondnokság alá venni nem áll jogában, e jog gyakorlatára sem egyházi, sem hazai törvényeinkben nem talál semmi felhatalmazást. A tényállás az, hogy ő Nagyméltósága főpásztorkodásának első éveiben nem tartván meg az arányt, melynek jövedelmei s kiadásai közt kellett volna lenni, egyházi, iskolai s más humanisticus czélokra anyagi erejét meghaladó összegeket áldozott; hozzá járulván nehány év terméketlensége, névszerint az 1863-ki aszály s az 1866-ki fagy, s jószágai akkori igazgatójának e téren tagadhatlan járatlansága; nem csoda, ha a bölcs főpásztor kiadásait önkényt megszoritá, s nehány éven át, csakhogy a püspökségen fekvő terhek törlesztessenek, s jólelkü hitelezői kielégittessenek, oly jelentéktelen összeget használt fel háza fenntartására, a melynél nagyobb felett hazánkban akárhány alsóbb rendü egyházi javadalmas rendelkezik; de valódi sequestrum alatt soha nem volt, hiszen ez esetben a magas kormány felügyelete alatt első sorban a káptalan kezelte volna vagyonát, pedig az ennek igazgatásába soha sem folyt be.

Hogy ujabb időben ismét szünetelések álltak be a püspökségen fekvő terhek törlesztésének müveletében, az tagadhatlan; valamint az is, hogy a káptalan a hátralékok hovahamarábbi kifizetését kérelmezte a püspöknél nem annyira erélyes hangon, mint inkább a tisztelet azon szavaival, melyeket püspökének személyes jelleme s azon viszony adott ajkára, mely a főpásztor s alattas papsága közt létezik. És a káptalan nem sokára örömmel tapasztalta, hogy a püspök nemcsak elnéző, mi páratlan jószivüségének természetes folyománya, hanem erélyes is tud lenni. Az általa rögtön foganatba vett rendszabályoknak máris azt köszönhetjük, hogy a kegyes alapitványok pénztárából felvett tőkék utáni kamatok egész 1876. végeig le vannak fizetve; hogy a gazdasági felszerelésre a püspökség törzsvagyonából felvett összegek részletei egész 1875. végeig szintén törlesztve vannak, s hogy a magyallosi s alpári birtokok haszonbérlői által biztositékul letett 11,000 forint a káptalan felügyelete alá helyeztetett.

A püspök magán-adósságából, mely eredetileg 21,000 forintra rugott, már csak 10,930 forint nincs lefizetve, s igéretét birjuk, hogy rövid idő alatt ez összeg is meg fog térittetni a kegyes alapitványok pénztárának.

A nyugalmazott papok alapjának tőkéit a püspök nemcsak hogy el nem pazarolta, hanem inkább azokat 1500, valósággal lefizetett forinttal s ismét 2000 forintról szóló kötelezvénynyel, melytől a kamatokat rendesen fizeti, szaporitotta. A deficiensek közül 6—8-at 100-100 forinttal segélyezett, mig a megyei papság önmegadóztatása e teher alól legközelebb felmenté.

A fundus instructus hiányai részint csak képzeletiek, a menynyiben a gabnanemüek vetőmagul használtatnak, s mint ilyenek a hiány pótlására, elégséges termésre nyujtanak reményt; részint pedig olyanok, hogy azok pótlása a változott idő-

viszonyok folytán feleslegessé válván, a püspök ur azokat értéköknek megfelelő s a püspökség törzsvagyonához csatolandó pénzösszeggel szándékozik megváltani. Egyébiránt a hiányokkal szemben ott áll azon 5,435 frt s 93 krnyi összeg, melyet ő Nagyméltósága a szóri és cselőtei pusztáknak elődei elnézése folytán idegenek birtokává vált egyes részeinek megvevésére forditott; azon 20,000 forint, mit a Tiszaszabályozásra s gazdasági felszerelésekre sajátjából áldozott, valamint a bordézsma váltságának keresztülvitelére forditott 7,184 frt 53 kr.

Tudjuk ugyan, hogy a nemesszivü főpap szerénységét sértjük, midőn bőkezü áldozatkészségéről nehány adatot a nyilvánosság terére hozunk, de tartozunk ez elégtétellel az igazságnak s a t. közönségnek, melytől méltán kivánhatjuk, hogy az eléje tárt árnyoldalak mellett az ezeket ellensulyozó fényoldalaktól se vonja meg jóakaró tekintetét.

A püspök állandó terhül évenkint az ugynevezett kétezres alapba, mely megyéje szükségleteinek fedezésére van rendelve, fizet 2,100 forintot; a székesegyháznak, melynek tornyai csak az imént javittattak ki 1700 forintnyi költséggel s mely az isteni tisztelet fényét megillető ruhadarabokkal kellő számban rendelkezik, 1600 forintot; négy kanonokja fizetésére évenkint 6,300 forintot. És itt hálával kell megemlékeznünk a püspök azon magaslelkü tényére, hogy ezen négy kanonok évi járulékát, mely évek hosszu során át azok nem csekély kárára egyenkint 1,260 forintban fizettetett, az eredeti alapitványi összegre, 1,575 forintra kiegészitette.

A püspöki megye templomai a püspök gondoskodásának kiváló tárgyai voltak mindenha. Alighogy püspöki székét elfoglalta, székesegyházát négy, művészien kiállitott csillárral ajándékozta meg. E nagylelküség az áldozathozónak 4000 forintjába került. 1873 és 1874-ben a székesegyház aranyozásai és oltárképei kijavittattak. A szent Ferencziek helybeli zárdájának javitásához tetemes összeggel járult. Tápió-Szent-Mártonban, karöltve a jeles nemzetgazda, Blasskovich Ernő urral lehetővé tette, hogy ott rendes plébánia alapittassék. A templomot jóformán a két nagylelkü vállalkozó teremté elő. Maga a püspök 10,000 forintot áldozott reá. Péczelen uj templom s iskola alapitására 4,700 forintot adott. Az ujpesti templom, plebánoslak és iskola épitéséhez 2250 forinttal járult. Szendehelyen birtokainak egyik helyén, honnan alig van valami jövedelme 24,000 forinttal uj templomot emelt. Rékason a templom s plebánia helyreállitási költségeinek tetemes részét (1500 frt) viselte. Az alföldi pusztákon elszórt katholikusok lelki gondozására két szerzetest tart saját költségén, mely czimen évenkint körülbelül 600 forintot ad ki.

A tanügy javára általa hozott áldozatok felszámithatlanok. Püspöki birtokainak minden egyes helyén valóságos áldásosztó szerepét vivé: hallgatással mellőzve a nagymennyiségü földbirtokot, mit a leginkább általa foganatositott tagositások alkalmával a kath. kántortanitóknak a törvény által megszabott járulékon felül juttatott, csak azt emlitjük fel, hogy meghagyásából Nógrádon, Veresegyházán, Szadán, Mogyoródon, Kosdon s Váczon a protestans lelkészek és tanitók számára mérnöke oly messze ereszté a törvényes illetéken tul a mérő lánczot, hogy ezen helységek prot. egyházi előljáróságai, élökön nagynevü protestans celebritásokkal az adományozó püspöknek nemcsak levélben, hanem a legelterjedtebb lapok hasábjain is köszönetet mondtak. — Az orgoványi pusztán a tanitó állomását, ki azelőtt, a mint szerét tehette, a nyomor elől más jövedelmesebb állomásra menekült, rendszeresité, tette pedig ezt azon időben, midőn a már emlitett okoknál fogva a magyar püspöki karnak legszegényebb tagja volt. Váczon, mivel a tanosztályok szaporitása folytán a segédlelkészek a hitelemzést a megkivánt mérvben nem végezheték, e tisztet más papra bizta s annak évi tiszteletdijul 300 frtot rendelt. Ugyanott a kegyesrendiek nagy gymnasiumánál két tanár eltartására évenkint 1200 forintot fizet. A csécsei iskolára 500, a horpácsira 400, a t.-sághira 200, a nagy-kátaira 500, a szenteire 300, a sződire 500, az apostaghira 1200 frtot adott; az ecsethi s berki tanitói állomásokat áldozatkészsége megmenté a végenyészettől. Püspök-Hatvanán uj tanitói állomást alapitott, a tót-györki tanitói állomás egészen, a gombai nagy részben neki köszönheti fennállását. Nem kevésbé áldják a nemesszivüt a legéndi, szokolai, huttai, gyömrői, kis-szent-miklósi, gyóni, domonyi stb. tanitók, kik kisebb-nagyobb segélyében részesülnek évenkint. A legközelebb jobblétre szenderült Szentkereszthy Máté domonyi és Merva Tamás, rákos-csabai tanitók egyedül neki köszönheték, hogy tanitói pályán töltött hosszu évtizedek után koldusbotot nem kelle fogniok kezökbe.

Szegényebb sorsu papsága nyomorának enyhitésére is roppant áldozatokat tesz; a káplánok fizetésének javitására 2400, a plebánosokéra 800—1200 forintot ad évenkint. Egy papját az executió vas karjaiból 1500 forint lefizetésével szabaditotta ki. Püspöki megyéjének következő helyei mnndanak neki, mint kebelökben rendszeresitett lelkészségek alapitójának köszönetet: Jász-Kara-Jenő, Jász-Kerekegyháza, Tápió-Szent-Márton, Aszód, Nagy-Kartal, Tisza-Várkony.

Hazafiui s nemzetiségi tekintetben is méltó helyet foglal el a Bartakovichok és Haynaldok diszes sorában. A magyar tudományos akademia tőkéjének gyarapitására 2000 forintot adott. Midőn az academia disztermének számára szerzendő képekre nézve a nagyméltóságu cultusminister ur ugy intézkedett, hogy azokból egyet-egyet az ujonnan kinevezendő püspökök mindegyike állittasson ki, ő nagyméltósága, ámbár a legrégebben kinevezett főpapok egyike, egy ily kép kiállitási költségeit (1500 forint) a haza s müvészet iránti tiszteletből önkényt elvállalta. — A Szent-László társulatnak egy bukovinai magyar ifju nevelésére 1868. óta évenkint 300 forintot ad. Szegényebb tanulók ösztöndijazására évenkint 1200—1700 forintot fordit. De legmaradandóbb becsü emléket emelt magának azon épület állitásával, mely püspöki lakával szemben 6 év óta hirdeti a püspök tudományszeretetét. Ezen épületet, mely 42 ezer forintjába került, mint könyvtárt, püspöki megyéjének birtokába bocsátá; az oda behelyezett könyvtárnok s annak szolgája fizetésök nagyobb részét a püspöktől kapják, az előbbinek 400, az utóbbinak 100 forintot s megélhetésre elegendő élelmi czikkeket ad évenkint.

Ki győzné előszámlálni a jelentékeny pénzösszegeket, miket a szegények könyeinek száritására fordit? Csak nem régiben 522 forintot fizetett a papnövelde pénztárába, mely összeggel egy szegény család tartozott azon intézetnek, s melyet az visszatériteni képtelen volt. Hát azok neveit, kik csakugyan nagy harangra irható kötelezvényekkel, mint a t. tudósitó magát elmésen kifejezé, biztositák őt a kikölcsönzött pénz visszafizetéséről?

Püspöki müködésére tekintve méltán elmondhatjuk Tacitussal: »ea vita, in qua nihil praeteritum excusandum habeat.«

A szabad szó korát éljük: a nyilvánosságtól Ő Excellentiája, a védelmezett püspök ur nem ijed meg; de azt méltán megkivánhatjuk, hogy ha valaki másnak tetteit birálgatja, a mérlegbe ne csak a sujtó, hanem a felemelő anyagot is oda vesse; csak igy lehet szembetünő az igazság. Ezt kivánja a méltányosság, a kölcsönös tisztelet és szeretet, melyre a haza, a nemzet érdekei sarkalnak és utalnak mindnyájunkat.

»Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.«
Hor. Ep. I. 3.

A váczi káptalan.

Budapest, 1877. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában.

M. kir. Bánya-geologiai osztály Selmeczbányán

4 dlv.
1885

Szakértői vélemény 1884-ik évi October havában a mélyvágási Lorentzi fő-kápta lan Letkési uradalmában fekvő kőbányákról.

A mélyvágási esztergomi Főkáptalan azon megkinálva folytán a letkési uradalmában fekvő, részint müvelés alatt álló, részint heverő, részint még felnem tárt deszkilátásba helyezett felszínrandó kőbányák megszemlélésére és szakértői véleményadásra felszólíttatván, van szerencsém ez ügybeni jelentésemet következőleg előterjeszteni.

Kiküldetésem alkalmával szerencsés valék Jankovics Ignácz kormányzó úr, Mészáros Károly főügyész úr, Szeyler Vilmos letkési ispán úr, Mincsér Ede kis kecskei kasznár úr, és Hadhera szobbi erdész úr kíséretében a szobbi csákhegyi, kovácspataki, Zebegényi, Ipolyvölgy felemlett és szárazpataki kőbányákat és felszínrandó helyiségeket megtekinteni.

I. Szobbi csákhegyi nagy fejtés.

Szobbtól éjszakra fekvő kőbánya mely 30-35 éve óta már müvelvén, ez előtt Wallenfels Károly, jelenleg pedig Luczenbacher bérel, kitünő minőségü szívós Biotitandezitet, mely különböző épitészeti czélokra előnyösen használtatik, könnyen fejthető és megdolgozható.

A kőbánya megszemlélése alkalmával tapasztaltam, hogy a bánya tetejét képező kőzet silányabb mint a mélyebben fekvő, ez okból a mélyebben fekvő kőzetből egészségesebb és tartósabb anyag szerezhető mint a magasabb vagy a külfelé fekvő kőanyagból

Ez okból szükségesnek tartom a bányát akképp művelni, hogy a mélyben fekvő kőzet a mennyire azt a helyi viszonyok avagy a hegy természetes alkata megengedi, és a kőanyag még előnnyel kivájható vagy fejthető, a kőfaragásnál vagy a köttermelésnél nyers hulladékkal a bányát el nem szaporítani, hogy későbbi időkben a mikor a bánya mélyére szükség volna, a törecsek vagy hulladékok a mélybe való hatolást ne gátolja, vagy a kőszükséges törecsek elszakasztása egyáltalában a mélybe való hatolást lehetetlenné tegye.

A kőbánya jelenlegi művelésénél és alakában nem volna egyéb kifogásom mint az, hogy a bánya szívében fekvő törmelék kőzet még most mielőtt még ezek eltávolításával nagyobb kőszükségletet igényelnének a bányából kitakarítandó.

A kőbánya keleti vagy nyugati oldalán egy szint vonnal adatnék, mely szintig a bánya még előnnyel kiaknázható volna, és ezen szint felett a bánya kiszáradna, azaz a bányában semmiféle törmelék vagy hulladék kőzet ne hagyassék.

Bátor vagyok még a szobi nagy kőbányára vonatkozó néhány hiteles statisztikai adatokkal foglalni.

Wallenfeld Károly volt bérlő által szállított kőanyag a szobi kőbányából.

év	kocsikakő	járdakő	szegélykő
	a a	r	a b.
1874.	253,923	26,541	—
1875.	117,069	66,984	17,245
1876.	350,306	103,693	2,000
1877.	331,545	10,254	17,175.
1878.	200,000	30,000	8,000
Összesen	1257,843.	237,472	44,422.

Kimutatás

azon budapesti utcákról melyek 1860ik évtől 1864ig szobi trachytkővel burkoltattak.

utcza neve	év melyben burkoltattak	újra burkoltattak.	tartási évek	Jegyzet
Nagykörös utcza . .	1861	1877	16	.
Nagy korona " . .	1862	1877	15	.
Szászió " . .	1862	.	.	
Bodkapa " . .	1863.	.	.	1879ben még szakasztatnak.
Józsefvárosi " . .	1864	.	.	
Dohány " . .	1864	.	.	
Kék nyúl " . .	1864	.	.	

Budapesten kívül még a következő városokba lett a szobi kőbányából kőanyag szállítva: Esztergom, Győr, Komárom, Nagyszombat, Érsekujvár, Szeged, Szabadka, Nagybecskerek, Zombor és Zenta.

II. A Duna balpartján Helemba fölött Kovácspatakban fekvő kőbánya.

A nevezett kőbánya még eddig ismeretlen kiterjedésű kőzet trachyt conglomerat, mely igen kényelmesen megdolgozható, az athmosphaerilisiaknak (légbeliek) kitéve igen könnyen elmállik és szétporlik, mint az a kovácspataki vasúti vonalnál igen jól tapasztalható. Vízépítészetre egyáltalában nem alkalmas, ez okból kizárólag szárazföldi építésénél csekély súlyánál fogva előnnyel használható.

III. Zebegényi határban.

fekvő még eddig meg nem nyitott hegység kőzete Biotit-Amfibol-Labradorit-Trachyt, szívós kemény kőzet, rendes építkezésekre, kavicsolásra használható.

IV. Az Ipoly jobb partján.

Helemba felett a malom közelében és a szárazföldi völgynek szemközt fekvő, kiválólag felszínt hegység kőzete Biotit-Amfiboltrachyt. Ezen kőzet igen szívós és kemény, de járda kövekre nem alkalmas, egyéb szárazföldi építészetre és kavicsolásra alkalmas.

V. Az Ipoly bal partján.

Szárazföldi felső részében fekvő kőbánya kőzete Biotit Amfibol trachyt. Rhyolitos mondvonalata, kitűnő építőkő a vízben és szárazon, a légbeliekkel ellenáll.

Ugyan ezen fából korkolatán felső kőbánya közele a felső kőbánya közelével azonos, minőségre nézve valamivel tűrhetőbb.

A mi a kőbányák bérbeadását illeti bátor vagyok szerény nézetem szerint azon megjegyzést tenni, hogy a vállalkozókkal kötendő szerződés a Méltóságos Főkápolnán hátrányára nincsen, miután az előttem felolvasott szerződés helyesen fogalmazhatott, egy fontos kivételével, hogy a szinvonal nincsen megadva, mely szerint a bánya bérlő a bányát tovább tartani köteles, hogy későbbi időkben a bánya mélyebb rétegei törmelékek elzárása által haszonvehetlenné ne váljék.

Bátor vagyok jelentésemhez még azon megjegyzést tenni, hogy a bányák felügyeletére szükségesnek tartom, minden évben azokat egy képzett fakértő által megvizsgáltatni, hogy a bányák szakszerűen müveltetnek-e.

Végtére még a Méltóságos Főkápolnának egy ajánlatot bátorkodom tenni, azon esetben hogy az szükségesnek tartja uradalmánál földtani szakértőt tartani, ezen esetben részletesen felvételeket tehetnék, miután a földtani viszonyok által csakis felvételek gyakorlati szempontból kielégítenek.

Maradok a Méltóságos Főkápolnának mindenkor alázatos és készen

Selmeczen 1885 év január 5-én

szolgája

Szh. Kálnai Csek Lajos s. k.

M. kir. kerületi bánygeolog.

211

T. C.

Egy **kath. szépirodalmi társaság** létesitése iránt általános lett az ohajtás a kath. irodalom müvelői között. Ez évben különösen hangoztatják ama társaság szükségét s a tisztelettel alulirtat sokan nyilvánosan is felhivták: gondoskodnék egy kezdeményező bizottság alakulásáról. Ily célból bátor vagyok Cimedet f.-é. julius 3-án d. u. **fél ötkor** a Sz.-István-Társulat e célra átengedett gyüléstermében (IV. Lövész-utca 13.) megtartandó bizalmas értekezletre oly tisztelettelteljes kéréssel meghivni, hogy arról, ha csak lehet, elmaradni ne méltóztassék.

Budapest, jul. 1. 1886.

Kiváló tisztelettel

LONKAY ANTAL.

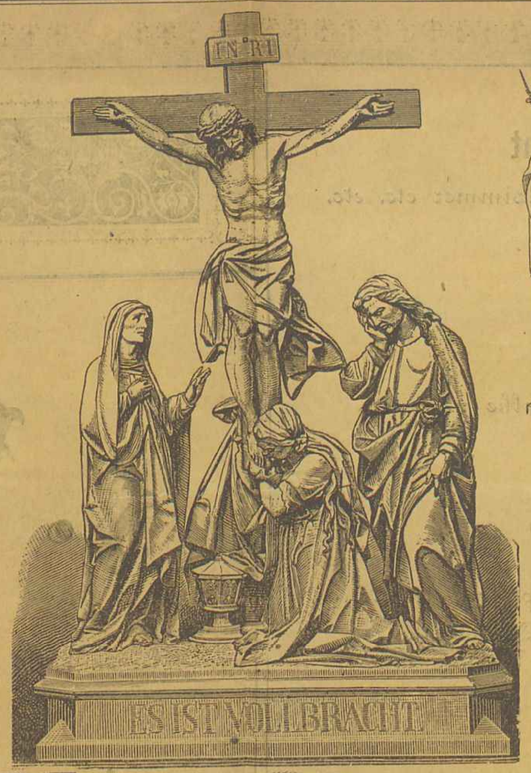

Nr. 2.

Ein Consol.

Eine Grab-Figur.

Nr. 2.

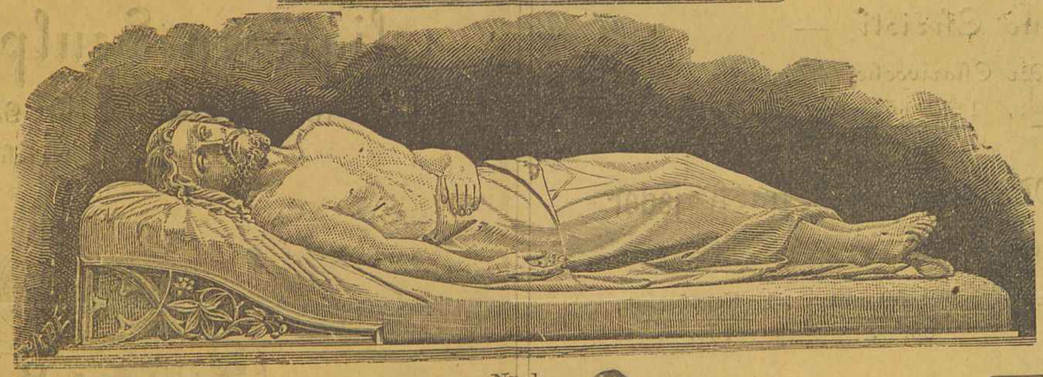

Nr. 1.

Nr. 1.

Processions Kreuz.

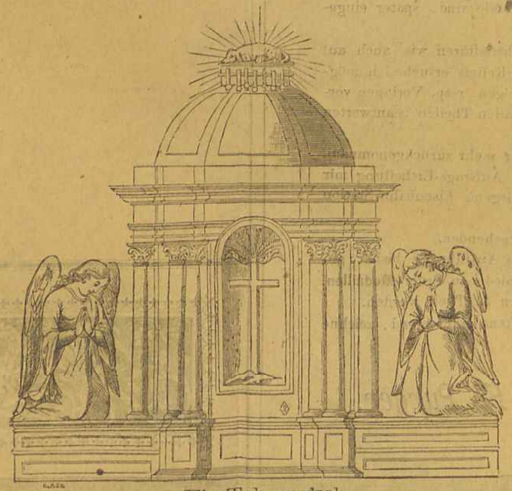

Ein Tabernakel.

Ein Haus-Altar.

Christusse auf Kreuz **ohne Postament**

für Kanzeln, Häng- und Wand-Kreuze, für Klöster und Schulzimmer etc. etc.

25	30	40	50	60	cent.
Grösse der Christusse					
fl. 3.—,	4.—,	6.—,	9.—,	12.—	pr. Stück.

Dieselben Grössen **mit Postament**

zum Gebrauche als Altar-Kreuze, Stell-Crucifixe auf Katafalke u. s. w.

25	30	40	50	60	cent.
fl. 4.—,	5.—,	7.—,	10.—,	15.—	pr. Stück.

Grössere Christusse **ohne Kreuz**

zum Aufstellen auf Missions-Kreuze in Friedhöfen, Feld-Capellen etc. etc.

von 65 cent.,	80 cent.,	1 Meter,	1 M. 15 cent.,	1 M. 35 cent.,	1 M. 50 cent.,
fl. 8.—,	12.—,	20.—,	30.—,	45.—,	60.—,
von 1 M. 65 cent.,	1 M. 80 cent.,	2 Meter			
fl. 75.—,	100.—,	125.—	pr. Stück.		

Corpusse — Leichname Christi —

für das heilige Grab in der Charwoche.

von 1 Meter,	1 M. 15 cent.,	1 M. 35 cent.,	1 M. 50 cent.,	1 M. 65 cent.,	1 M. 80 cent.
fl. 30.—,	40.—,	55.—,	75.—,	100.—,	150.— pr. Stück.

Madonnen und Heilige **jeden** Namens und nach **jeder** Abbildung.

von 1 Meter,	1 M. 15 cent.,	1 M. 35 cent.,	1 M. 50 cent.,	1 M. 65 cent.,
fl. 45.—,	55.—,	70.—,	85.—,	100.—,
von 1 M. 80 cent.,	2 Meter			
fl. 150.—,	200.—	pr. Stück.		

Bemerkungen

von welchen vor Ertheilung der Aufträge Einsicht zu nehmen bitte.

Ein Gulden Oesterr. Währ. ist gleich **zwei Reichs-Mark**, und so umgekehrt zwei deutsche Reichs-Mark gleich **Einen Gulden Oesterr. Währ.** Francs 2.50 gleich **Einen Gulden.**

Gruppirte Statuen kommen je nach ihrer Grösse höher im Preise wie z. B. eine **sitzende** hl. Anna mit Kind, eine Dolorata mit dem Leichname im Schoose, eine hl. Dreifaltigkeit etc. etc.

Auf speciellen Wunsch liefere ich auch die Holz-Statuen wie auch die Corpusse in **Naturholz ohne Fassung**, desgleichen auch Krippen-Collectionen u. s. w. Auch kann ich mit Reliefs-Bildern dienen, in feinster Holzschnitzerei, als: „Bergpredigt", „heil. Abendmal" u. s. w.

Die **Emballage** etc. wird separat in Anrechnung gebracht.

Die **Commissionen** werden der Reihe nach wie sie einlaufen in Arbeit genommen; es vergehen daher je nach der Anzahl und Grösse der Statuen oft 4—6 Monate, ehe der Auftrag complett ausgeführt und zum Versandt gebracht werden kann.

Auferstehungen, Grab-Christusse, Immacculaten für den Mai-Monat, insbesonders aber Krippen-Vorstellungen, welche auf **bestimmten** Tag oder Woche abgeliefert werden müssen, diese Bestellungen erbitte ich mir **frühzeitig genug**, insbesonders bei Krippen-Figuren, welche lange Zeit in Anspruch nehmen bis eine ganze Collection complett, fix-fertig abgeliefert werden kann.

Für gewöhnlich muss ich Aufträge, welche mir auf Krippen-Collectionen schon im Monat October eingehen, zurückweisen, da die Bildschnitzer bis zum Dezember hinaus, schon um diese Zeit mit Aufträgen überhäuft und ausser Stande sind, später eingehende Bestellungen auszuführen.

Bestellungen auf Haus- oder Kirchenaltären wie auch auf Tabernakeln und Kreuzweg-Stationen in Reliefs ersuche ich möglichst genau aufzugeben, mit allem Nöthigen, resp. Vorlagen versehen, um die Preis-Anfragen richtig in allen Theilen beantworten zu können.

Bestelltes wird nach Empfang ***nicht*** mehr zurückgenommen. Auch wolle nicht übersehen werden, bei Auftrags-Ertheilung mir die Post oder eventuell die zunächstgelegene Eisenbahn-Station aufzugeben.

Diese Preisliste **annullirt** alle vorhergehenden.

Für eine solide, gute und saubere Ausführung bisher gelieferter Sculpturen, sprechen die verschiedenen **Preis-Medaillen**, welche mir als öffentliche Anerkennungen zu Theil wurden.

Mich daher dem hochw. Clerus bestens empfehlend, zeichne ich mit Hochachtung ergebenst

J. B. Purger.

Wagner'sche Universitäts-Buchdruckerei in Innsbruck.

J. B. PURGER.

PREIS-LISTE

von

religiösen Sculptur-Arbeiten in Holz

fein, matt in Oelgemalt und mit Gold-Borduren, wie auch mit Gold und Silber reich polichromirt

des

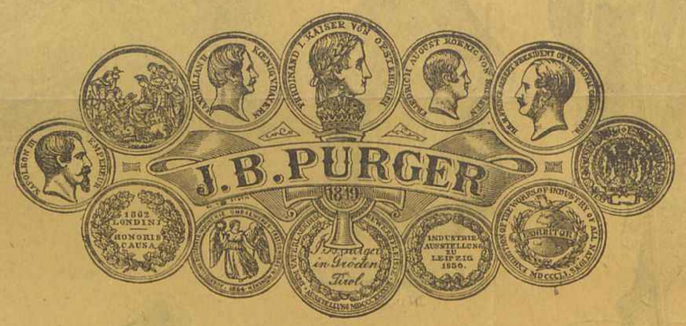

in

GRÖDEN, TIROL

(Oesterreich).

26

Alkalmi ajándékok.

JÁSZOLOK domboritott papirból bérmentes megküldéssel . . . . . 1 frt 40 kr.

Teljesen felszerelt jászolok fából 50, 60, 70, 100 és 200 frtig.

Jászol alakok fából faragva, posztóporral bevonva külön is kaphatók dbként 50 kr., 1 frt, 2 frt, 3 frt, 6 frtig.

Gyermek Jézust ábrázoló karácsonyi képek.

					12 drb.	100 drb.
Legfinomabb franczia acélmetszetü kép				csipke nélkül	—.40	3.—
„	„	„	„	csipkével	—.60	4.50
„	„	„	„	„	1.20	9.50
„	„	szinezett	„	csipke nélkül	—.45	3.20
„	„	„	„	csipkével	—.80	6.20
„	„	„	„	arany diszitésekkel csipkés	1.20	—.—
„	„	„	„	„ „ „	1.50	—.—
„	„	„	„	áttört csipkével	1.40	—.—
„	„	„	„	„ „	2.—	—.—

Különlegességek

	drbja	tctja
öltözött gyermek Jézus képek arany diszitésekkel	—.45	5.—
gyermek Jézus a jászolban arany sugarakkal körülvéve	—.50	5.—
„ „ aranyozott és szines csilagokkal „	—.50	5.—

Bronzképek és szenteltviztartók.

zománcképekkel felállitható vagy felfüggeszthető nagyság és kivitel szerint 2½, 3½, 5, 7, 9, 15, 25, 40 forintig

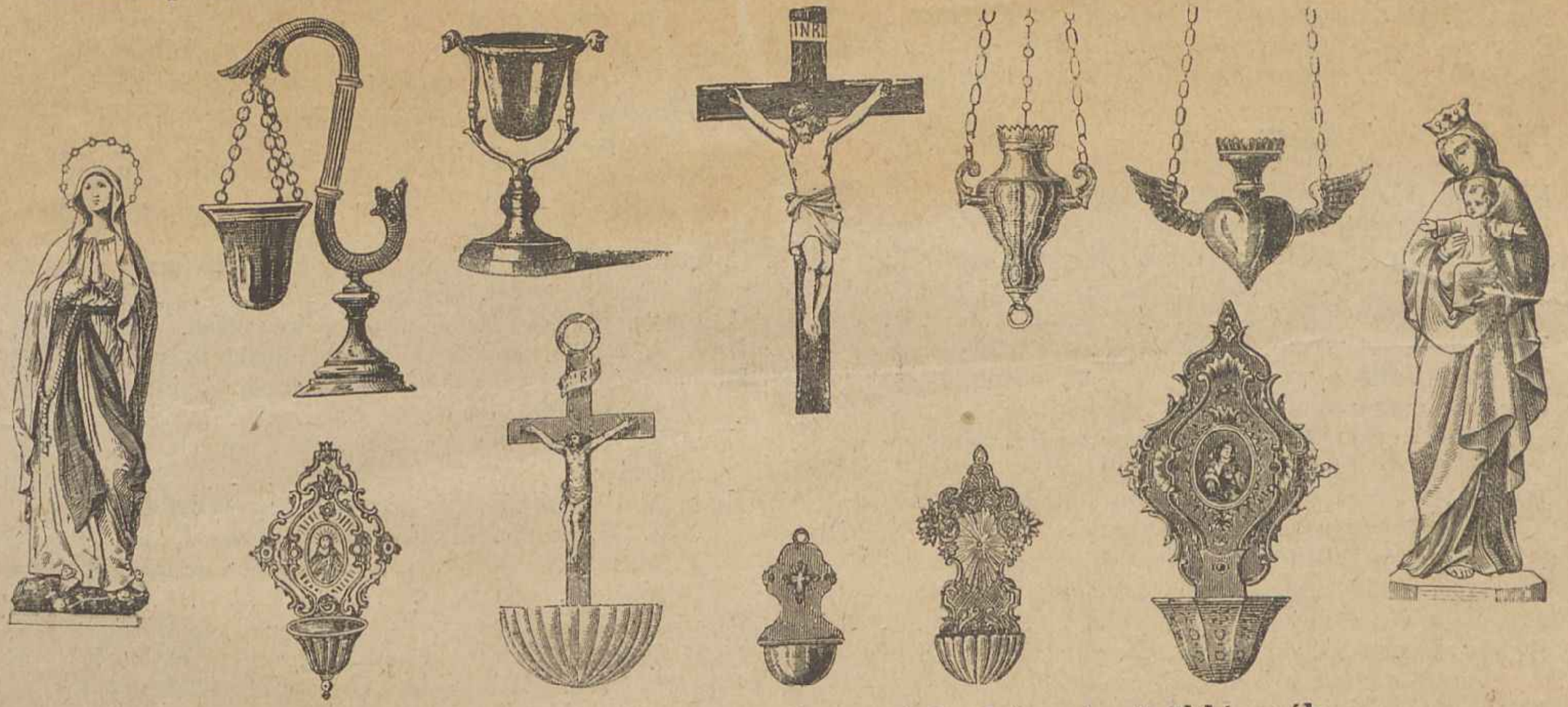

Szent szobrok, szenteltviztartók, keresztek, kép- és öröklámpák

fószből, nickelből, bronzból üvegből és fából készitve 1, 2.50, 3.80, 6, 8, 10, 25, 35, 40, 50, 60 frtig.

Ezeken kivül szolgálhatunk nagy választékban, **olvasókat, imakönyveket, uj évi üdvözlő jegyeket** és olajnyomatu **karácsonyi képeket** keretben vagy anélkül.

Imakönyvek. Vezércsillag. Ájtatosság gyöngyei. Uj rózsáskert. Hajadonok őrangyala, Szent hangzatok stb. stb. finom bőr, vagy bársonykötésben 2, 4, 6, 8 frt, ugyanazok valódi elefántcsont kötésben 12, 14, 16, 20 frt. Ugyanazok valódi ezüst kereszt és csattal 4 frttal drágábbak.

Olvasók finom fehér, vörös, barna, sárga vagy fekete cocusból, palmier, gyöngyház vagy keleti gyöngyből csinos kereszttel drbja 50 kr.
Ugyanaz ezüst kereszttel 1.—, 1.50. Ugyanaz ezüst kereszttel és lánccal 2.50, 2.75, 3.50, 4 frt.

Különlegességek olvasókban. Legfinomabb párisi gyöngyház, elefántcsont, hegyi jegecz, gránát, ezüst, filegran, jaspis, repres, carniol gyöngyből stb. ezüst vagy arany kereszttel ellátva 10, 15, 20, 25 frt.

Keresztek és érmek

ezüst keresztek —.50, —.75, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50 frtig keretben v. anélkül
granat „ 1.50, 3,—, 8.— frtig
arany „ 5.—, 8.—, 10.—, 15.— frtig.
ezüst érmek —.50, 1.—, 2.— frtig.

Olvasó-tok barna kokusból —.30, —.50 kr., gyöngyházból 1.—, 1.50 kr.

Újévi üdvözlő jegyek magyar és német nyelven 10, 20, 30, 40, 50, 1.20 kr.

Egyuttal figyelmeztetjük a t. közönséget igen dus választékban levő szent táj, állat és genre képeinkre árjegyzék bérmentve küldetik.

Diszmunkák, költemények, nép- és ifjuságí iratok, képes könyvek és ajándék művek.

Diszmunkák és költemények.

Magyar nyelven.

Arany-album, Than Mór és Lotz Károly fényképezett rajzai Arany János költeményeihez. Fényes kiállításu album, pompás diszkötésben 12.—

Arany J. Dalai Petőfi, Amade és saját költeményeire. Énekre és önálló zongorára feldolgozta Bartalus Istv. 20 eredeti képpel. Rendkivül diszes kötésben arany metszéssel . . . 8.—

Arany J. összes munkái végleges teljes kiadás 8 kötet füzve 25.60, diszkötésben 37.60

— összes költeményei 4 kötet uj diszkiadás füzve 12.40, diszkötésben 18.40

— kisebb költeményei. Uj teljes diszkiadás füzve 2.80, diszkötésben 4.20, félbőrkötésben . . 4.80

Babirok. Magyar költők legszebb műveiből kötve 3.—, félbőr vagy pergament kötésben . . . 4.—

Nővilág 2.—, fametszetű képpel diszkötésben . . . 5.—

Buza S. Dr. A megváltó kötve . . . . . 1.—

Eötvös József összes költeményei. Székely B. és Keleti G. rajzaival. Album kiadás. Pompás diszkötésben . . . . . 10.—

Fülei Szántó Lajos. Szünórák (Költemények) füzve 1 frt, kötve 1.50

Kármán József művei 3 kötet 2.60, kötve . . 3.80

Katona József összes művei 3 kötet 4.20, kötve 6.—

Költők-Lugasa az ujabbkori magyar költészet termékeinek képekkel diszitett gyüjteménye diszkötésben . . . . . 4.—

Madách J. összes művei 3 kötet 7.—, diszkötésben 8.—

Nemzeti dalkönyvecske kötve 1.20, diszkötésben 2.40

Osztrák-magyar-monarchia irásban és képben; Rudolf tronörökös kezdeményezésével és közreműködésével füzetekbe á 30 kr.

Petőfi S. összes költeményei diszkiadás hazai művészek rajzaival diszkötésben . . . . . 12.—

Shakespeare-Album. Jelenetek és alakak Shakespeare műveiből 19 remek acélmetszettel pompás diszkötésben . . . . . 16.—

Toldy László. Magyar szent Erzsébet élete. Diszkiadás képekkel. Diszkötésben . . . . . 5.—

Tóth Kálmán összesgyüjtött költeményei. Első teljes kiadás 2.40, diszkötésben 3.80

Német nyelven.

Bemiger L. C. Das Leben unseres lieben Herrn und Heilandes Jezus Christus und seiner jungfraulichen Mutter Maria, diszesen kiállított bőrkötésben 4-rét 10.60

Das Leben des Heiligen Gottes nach dem besten Quellen bearbeitet von Otto Bitschman Professor. Diszesen aranyozott chagrin bőrkötésben 4-rét . . . . . 15.—

Das Leben der Allerseligsten Jungfrau Maria und ihres glorreichen Bräutigams St. Joseph dargestellt P. B. Rohner. Bőrkötésben . . . 15.—

Milton. Verlorenes Paradies. Deutsch v. Böttger Illust. Prachtausgabe v. Gust. Doré in 20 herrl. blattgross, Bildern orig. Prachtband . . . 36.—

Montalembert. Leben der heilg. Elisabeth von Ungarn, diszkötésben aranymetszéssel 4-rét 10.20

Für die Pilgerreise. Ein Album von religiösen Dichtungen gesammelt v. Wilh. Lindenmann 4-rét diszkötésben, aranymetszéssel 11.70

Roma. Die Denkmäler des christlihen und des heidnischen Rom in Wort und Bild (mit 600 Illustrationen von Dr. A. Kuhn 4-rét finom chagrin bőrkötésben aranymetszéssel . . . 16.64

Weber F. Dreizehn Leiden, diszkötésben . . . 9 50

Nép- és ifjusági iratok, képes könyvek és vegyes ajándék munkák.

Magyar nyelven.

Képes A-B-C-és könyvek. — 10 krtól . . . . 2.—

Az állatvilág csudái. Szinezett képekkel. Kötve 1.60

Andersen meséi. Képekkel. Kötve 1.20

Andersen. Mesék, kalandok és történetek. 8 szinnyomatu képpel. Kötve . . . . . 2.—

András a szolgalegény. Elbeszélés. Diszkötésben 1.—

Barna S. Koszoru a serdültebb ifjuság számára. Elbeszélések, rajzok, költemények. Sok képpel. Kötve . . . . . 1.—

Bezerédi Amália. Flóri könyve 120 képpel. Diszkiadás kötve 1.50, olcsó kiadás . . . . . —.40

Bodrogi L. A regélő tulipán. Sok képpel . . . —.80

Columbus Kristóf vagy Amerikai fölfedezője 6 szinny. képpel. Kötve . . . . . —.80

Czuczor. Mesék. Francia után képekkel. Kötve 1.—

Dada képeskönyve 35 szinezett képpel kötve . . 1.20

Dongó bácsi A gyermek kedvencei. szinnyom. képekkel és szöveggel . . . . . 1.—

Éder E. Előkészités az első szent gyónás és áldozásra . . . . . —.60

Egy év Párisban vagy az ész ellenmondásai. Irta M. H. kanonok. Franciából ford. Csicsáky Imre füzve —.80, vászonkötésben aranymetszéssel 1.60

Elemér bácsi. Képes mesék 18 szines képpel kötve 2.—

Elemér bácsi. Tündér mesék 18 szines képpel kötve 2.—

Emlékkönyv. Emléklapok barátok és barátnőktől diszkötésben 3.60

Eötvös József Elbeszélések. Költemények 2.60. Diszkötés 4.— — A karthausi 3.—, diszkötésben 4 80 Jutányos kiadás 2.—, vászonkötés 2.90, aranymetszéssel 3 40, — Magyarország 1514-ben. Regény. 2 kötet 4.50, diszkötés 7.—. Jutányos kiadás 2 kötet 3.—, vászonkötésben 4.60 — Falu jegyzője. Regény. 2 kötet 3.60, diszkötés 6.—. Jutányos kiadás 2.80, vászonkötésben 4.40, — A nővérek. Regény 2 40, kötve 3.80.

Eötvös K. Kis világ legujabb Flóri könyve füzve —.50, kötve . . . . . —.80

Ezeregy éjszaka arab regék 4 kötet 9.60

Ezeregy éjszaka. Az ifjuság számára kidolgozva. Szines képekkel 2.—, kép nélkül 1.40

Genin. Egy valódi hős elbeszéles az ifjuság számára füzve 1.50 kötve . . . . . 2.—

Goffine, T. Lenart, katholikus oktató és épületes könyve félvászonba kötve 4.— bőrkötés arany szegélylyel . . . . . 5. 60.—

St. Hilaire Jozefa. Képes pesti szakácskönyv kötve 2.—

Hoffmann F. Jellemrajzok az állatországból. Képekkel kötve . . . . . 2.—

— Tarka könyv. 8 szinezett képpel Kötve . . 1.80

— 100 kis történet szinezett képekkel Kötve . 1.20

— 50 kis mese képekkel Kötve . . . . . —.80

— A kis regélő 40 uj kis mese képekkel Kötve —.80

— 150 uj erkölcsi elbeszélés 16 szinezett képpel Kötve 1.60

— Napkeleti regék gyöngyei. Képekkel Kötve 2 80 két kötetben. Szines képekkel . . . . 4.—

— Elbeszélések az ifjuság számára. Egy-egy kötet 4 képpel kötve 50 kr. Karácsonyest. — Az árvák. — Elbeszélés. — A Bátya és ócs. — A látszat csal. — A sirból. — Tiszteljed atyádat és anyádat. — A bankjegyek. — Báró Vignerolles. — A felhő feletti. — Beethoven Lajos.

Höcker Oszkár, ifjuságai iratai. Egy-egy kötet 4 acélmetszettel s kötet 50 kr. Eddig megjelentek: Tedd a helyest. — És ne vigy minket a kisértetbe. — Adjatok hálát Istennek. — A szegény segédtanitó. — Saját erejéből. — Testvéredet ne gyülöld. — A hű barát erős támasz.

Huszár K. elbeszélések. Margit. Xavéri szent Ferencz. Klotild. füzve egyenkint 35 kr.

Ifjuságí könyvtár. szerk. Munkácsy Kálmán I. kötet Hóvirágok. Cimképpel kemény kötés . . . —.50

Játék és szavalmányok tanulók számára . . . —.70

Szt. József tisztelete vászonba kötve . . . . —.60

Kertész bácsi beszélgetései az élet virágos kertjéről . . . . . —.30

Kardos. Ezeregy-éj kötve . . . . . 2.—

Lehman A. Betlehemi csillag gyermek pásztor játék . . . . . —.40

Lourdes csoda eseményei Lasserre H.-tól füzve . 2.—

Magyarországban s az ahoz tartozó részekben levő boldogságos Szüz Mária kegyelemképeinek rövid leirása 75 képpel 320 oldal kötve . . —.50

Kis Officium mindennapi ájtatos gyakorlások, félbőrkötésben tokban . . . . . —.60

— párisi préselt bőrkötésben aranymetszéssel tokban 1 10

— acél kapocscsal ezüstkereszt feszülettel . . 1.70

Rózsáskert (jó kis illatu) félbőrkötés tokban . . —.60

— párisi finom bőrkötésben, aranymetszéssel tokban 1.10

— aczél kapocscsal, ezüst feszülettel 1.70

Meschler, Novena azaz kilencz napi ájtatosság füzve —.60

Molnár L. Atyai tanács egyetlen leányomnak füzve 1.20 kötve 1.70

Montgomery A. A Clifordok történeti elbeszélés —.80

Munkay J. A boldog szűz Isten anyja Máriának élete diszkötésben 1.60

Nogáll, Kempis Tamás négy könyve Krisztus követéséről vászonba kötve 1.20

— finom kiadás aranymetszéssel . . . . . 4.—

— Liguori szt. Alfonz vezrékönyve az oltáriszentség látogatásairól kötve 1.50

— Tiszt. Skupuli Lőrincz, Lelki harcza kötve 1.70

— Szeráf hangok szt. Teréziától kötve 1.— ugyanaz diszkiadásban . . . . . 15.—

Nagy Alajos. A keresztény ifjú kalauza, gondolatok és tanácsok. füzve 1.—, kötve 1.30, 1.60 bőrkötésben aranymetszéssel 1.80

Ried P. A jegyző leánya elbeszélés 1.30

Robinson Crusoe 111 képpel kötve . . . . . —.60

Rüstig. Uj Robinson kötve . . . . . 2.—

Snieder A. Az irgalmas nénék, korszerű elbeszélés füzve . . . . . —.60

Szalézi Szt. Ferencz Philothea vagy utmutatás az istenes életre kötve 1.20

Szent Irás, az ó és uj szövetségi, a vulgata szerint 4 rész füzve . . . . . 4.—

— félbőrkötésben 5.50

— bőrkötésben 6 50

Szent evangeliumok kötve . . . . . —.14

Tóth Mike. Virágcsokor a kath. gyermekkertből. II. kiadás füzve . . . . . —.40

— Nagy áldozat füzve . . . . . —.25

— Legnemesebb szív füzve . . . . . —.60

— A zárda. Felvilágositások és buzditások a zárda élet érdekében II. kiadás füzve 1.30

Vass Gereben összes munkái. Egy-egy füzet ára —.25

Verne Gyula regényei: Utazás a holdba és a hold körül 1.20. — Öt hét léghajon 1.20. — Három orosz és három angol kalandjai 2.—. — Grant kapitány gyermekei 2 köt. 4.—. — A rejtelmes sziget. 2.—. — Sztrogoff Mihály. 1.60. — Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át 2.—. — A begum 500 milliója 1.20. — Tizenöt éves kapitány 1.80. — Hatteras kapitány kalandjai 2 köt. 2.40. — A fekete indiák 1.—. — Apróbb műveiből 1.50. — Egy chinai viszontagságai Chinában 1.20. — Hires utazók és hires utazások története —.50. — A prémek hazája 2.—, kötve 2.80. — A gőzház 1.60. — A Jangada 2.—. — A föld fele fedezése 2 köt. . . . . 4.—

Záhora Józs. szent karácsony éj, karácsonyi gyermek pásztor játék füzve . . . . . —.25

Német nyelven.

Allioli J. Dr. Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Testamentes félbőrkötés márvány metszéssel 8-rét 5.20

— ugyanez félbőrkötés vörös metszéssel . . 5.50

Alte und Neue Testament in achtundvierzig Darstellungen in Holzschnitt mit beigefügtem biblischen Texte colorirte Ausgabe. Vászonkötésben 4-rét 3.90

Biblische Geschichte erzählt nach den Worten der Schrift mit Holzschnitten nach Orginal Zeichnungen félbőrkötésben 4-rét 8.50

Cochem M. Grosses Leben und Leiden unseres Herrn und Heilandes Jesus Christi und seiner glorwürdigen Mutter Maria, csinos félbőrkötésben 7.80

— Leben und Leiden unseres Herrn und Heilandes Jesu Christi und seiner götthichen jungfräulichen Mutter Maria, csinos félbőrkötésben 4-rét . . . . . 7.—

Goffine L. christkatholisches Unterichts und Erbauungsbuch bőrkötésben vörös metszéssel 3.50

ugyanez félvászon kötésben 8 rét 1.80

— christkatholische Handpostille csinos félbőr kötésben 8 rét . . . . . 3.—

Erhard's Gaspar, christliches Hausbuch oder: Das grosse Leben Christi 2 kötet bőrkötésben 8 rét 6.60

Hattler Fr. Katholischer Kindergarten oder Legende für Kinder diszkötésben 4-rét . . . 4.20

Hillegeer. Die grosse Reise. Ein Mahn und Trostbüchlein . . . . . —.30

Az ezen jegyzékben felsoroltakon kivül bárhol és bárki által hirdetett vallásos jelleggel biró könyv szintén kapható.

Nagy választékban találtatnak ima, elmélkedő s az irodalom más ágaiból is könyvek.

A külföldi irodalom is gazdagon van képviselve s bármely nyelven megjelent mű nálunk megkapható.

Külön árjegyzék kivánatra bérmentesen küldetik.

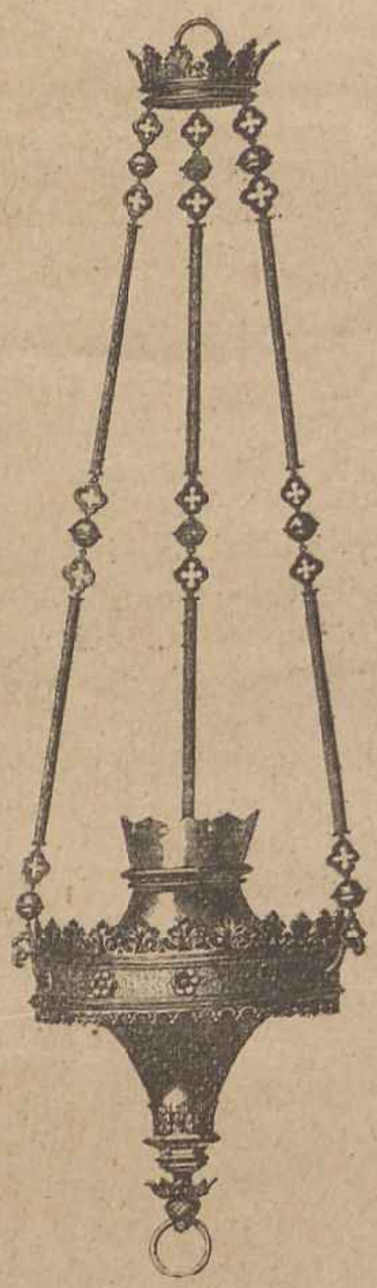

Egyuttal van szerencsénk műintézetünk legujabban kibocsátott egyházi szerek magyar árjegyzékét a főt. papságnak és a t. kath. közönségnek becses figyelmébe ajánlani, amelyet bárkinek bérmentve megküldünk.

E 64 oldalu gazdagon kiállitott árjegyzékünkből bemutatunk kivonatilag csak néhány tárgyat, melynek megtekintése s azok árainak megbirálása után kérjük szives pártolását.

SZÜTS ÉS TÁRSA

kath. könyvkeresk. és egyházi szerek műintézete **Budapesten,**

Szent Ferenciek-bazárja 16. szám.

BIBLIOTHECA E. K. M.

Nyematott Buschmann F.-nél Budapest (Harischbazár.

IRODALMI UJDONSÁGOK ✦ ÜNNEPI AJÁNDEKOK.

Révai Testvérek

Budapesten **kiadásai** Váczi-utcza ll.

Az Osztrák-Magyar Monarchia

Irásban és Képben

RUDOLF trónörökös főherczeg ő cs. és kir. fensége kezdeményezéséből és közremunkálásával.

A mű két ivet tartalmazó negyedrét alakú diszesen illusztrált füzetekben minden hó 1-én és 15-én jelenik meg.

1887. november végéig 50 füzet hagyta el a sajtót.

Hogy e munkát mindenki megszerezhesse, egy-egy füzet ára csak 30 krban lőn megállapitva.

A munka terjesztésével czégünk bizatván meg, a postai szétküldés könnyitése végett előfizetést nyitunk e vállalatra, még pedig:

10 füzetre 3 forintjával, — 20 füzetre 6 forintjával.

Az első (bevezető) kötet megjelent: ára fűzve 6 frt, diszkötésben 7.50, félbőrkötésben 8 frt. Rendelések és előjegyzések a bekötött példányokra is elfogadtatnak s ez esetben a rendelők a mű folytatólagos köteteit is ugyanily színű kötésben kapják meg.

E munka kötetes kiadásával a közönség ama részét óhajtjuk a vállalat köré csoportositani, mely a füzetes kiadásoktól idegenkedik. Hogy a nagyszabásu mü megszerzését mindenkire nézve lehetővé tegyük, elhatároztuk azt csekély havi részletfizetések *mellett bárkinek rendelkezésére bocsátani, kinek megbizhatósága iránt kételyeink nem lehetnek. A kötetek a megjelenéskor fűzött vagy kötött példányokban szállittatnak a rendelőknek, kik kötelezik magukat havonként 1 frt 50 krt üzletünkben személyesen vagy postautalványon befizetni. A szállitási dij az illető megrendelőt terheli.*

E föltételek 1888 végéig maradnak érvényben, az azontúli rendelőkre nézve nagyobb havi részletek fognak megállapittatni, mig természetesen az azon időpontig beérkező rendelések a munka befejeztéig változatlanul az itt megállapitott előnyös föltételekben részesülnek.

Magyar Müvészek

Műtörténelmi vázlatok irásban és képben.

Pazar fénynyel kiállitott nagy negyedrétü kiadás. — Szövegét irta Szana Tamás.

15 műmelléklettel és 180 képpel a szövegben. — Ára fűzve 12 frt, remek diszkötésben 15 frt.

TARTALOM: Munkácsy Mihály. — Benczur Gyula. — Baditz Ottó. — Ébner Lajos. — Mészöly Géza. — Bruck Lajos. — Wagner Sándor. — Skutezky Döme. — Spányi Béla. — Aggházy Gyula. — Vastagh György. — Jankó János. — Liezenmayer Sándor. — Paczka Ferencz. — Peske Géza. — Roskovics Ignácz. — Vágó Pál. — Zichy Mihály.

A «MAGYAR MŰVÉSZEK» czimü műből az AMATEUROK számára is rendeztünk külön kiadást, mely a tulajdonos nevével ellátva csekély példányszámban nyomatott. — Az amateur-kiadás legfinomabb karton papiron, műmellékletei pedig chinai papiron vannak nyomatva. Ára fűzve 30 frt. (Készleten van még 15 példány.) Félbőrkötésben 40 frt.

A sajtó rendkivül elismerő birálataiból a következő kivonatokat állitottuk össze:

BUDAPESTI HIRLAP. A «Magyar Művészek» czimü pompás diszmü, melyet a Révai testvérek adtak ki, immár teljesen megjelent s egyike a legszebb köteteknek, melyek valaha magyar olvasóasztalt diszitettek.

EGYETÉRTÉS. A «Magyar Művészek» legjobb festőink arczképeit, életrajzát, művészi jellemzését közli és egy egész galeriát mutat be müveikből, vázlataikból, rajz-ötleteikből. A mü kiállitása pazar.

PESTI HIRLAP. Érdemes vállalkozás volt e munka, melyet érdemes a müértő közönségnek megszerezni.

PESTER LLOYD. A kötet ime készen fekszik előttünk és mint a magyar kiadások egyik diszmüve, a nemzeti művészet előhaladásáról tesz fényes tanuságot.

FŐVÁROSI LAPOK. A könyv diszére válnék bármely nagyuri asztalnak. Megérdemelné, hogy a diszmüvet jóval többen vegyék meg, mint a mekkora vevőközönsége nálunk az ilyen könyveknek lenni szokott.

NEUE FREIE PRESSE. Rendkivül érdekes művészi publikáczió.

A JOURNAL DES DÉBATS rendkivül fényes kiállitású, gazdag tartalmú és nagy művészi becsü munkának jellemzi a «Magyar Művészek»-et.

NEMZET. A kiadók, diszmunkájuk körül igazi pazarsággal jártak el. Érdekes lenne tudni, hány magyar család fog e könyv művészi értékü lapjai közt levelezni. Kivánatos minél több!

A ST.-PETERSBURGER ZEITUNG rendkivül elismerőleg nyilatkozik a müről és feltünést keltő meleg birálatában a fölötti sajnálatának ad kifejezést, hogy e munka kizárólag magyar nyelven jelent meg. Árát is rendkivül utányosnak mondja.

Hogy e nagyjelentőségü mü minél nagyobb elterjedését lehetővé tegyük, megszerzését részletfizetésre ajánljuk fel, olyformán, hogy a 15 frtnyi ár 5 egymásután következő 3 frtos részletben törlesztessék.

Kévai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

Szépirodalmi kiadások.

Regények, elbeszélések, rajzok, költemények.

Az összes itt felsorolt könyvek mind díszes vászonkötésben vagy elegáns amateur-félbőrkötésben is készleten vannak, és kötve is szállithatók mind azonnal.

Eredeti magyar művek.

Abonyi Lajos. Az özvegy tehénkéje. Fűzve 1 frt, bekötve ... 1.60
Arányi Dezső. Festett világ ... 1.50
Ábrányi Kornél. Egy modern apostol. Regény. 2 kötet. Fűzve ... 2.—
— Ugyanaz egybekötve ... 2.80
Bartalus István. A féltudósok. Humoros regény ... 1.80
Bartók Lajos. Őrtüzek. Költemények. Díszkötésben ... 1.—
Beniczky-Bajza Lenke. Tévesztett utak. Regény. 2 kötet 2.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.80
— Az erdei lak. 2 kötet. Fűzve 3.50, díszkötésben ... 4.20
— A porban született. Regény. 2 kötet ... 2.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.80
— Északról-Délről. Elbeszélések ... 1.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 1.60
Beöthy Zsolt. Ráskai Lea. Költői elbeszélés. Illusztrálta Vágó Pál ... 1.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 1.60
Bródy Sándor. Nyomor. Természet után ... 1.50
— Don Quixote kisasszony. Regény. 2 kötet ... 2.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.80
Bodon József. Az életből. Elbeszélések 1.60
Ugyanaz bekötve ... 2 50
Csiky Gergely. Az ellenállhatatlan. Vigjáték 3 felv. Fűzve 1.—, díszköt. 1.60
— A jóslat. Vigjáték 5 felv. fűzve 1.20, díszköt. ... 2.—
Deák-Ferencz-adomák. Új kiadás ... —.60
Degré Alajos. Bőkezű uzsorás. Regény. 2 köt. 2.— Díszkötésben ... 2.80
Ete Zsigmond. Egy görbe országból ... 1.—
Futó Ferencz. A zöldasztal mellől. Rajzok 1.—
Gabányi Árpád. Egy krajczár emlékiratai... 1.— Julia. Regény ... 1.60
Gyarmathy Zsigáné. Regényes feleség 1.80
Gyujtó Izabella. A multak árnyai. Regény. 2 kötet ... 2.—
— Legjobb otthon ... 1.—
Horváth Béla. Hulló levelek. Elbeszélések 1.—
Horváth Károly. Nő. Dráma 4 felv. ... 1.80
Jakab Ödön. A pusztulás útja. Regény (Sajtó alatt).
Jókai Mór művei (*l. e jegyzék 3. oldalán*).
Kabos Ede. Elzüllöttek ... 1.—
Kadocsa Elek. Egy élet tavaszából ... 1.20
Karczag Vilmos. Ma és mindig 1.50 Szerető szivek ... 1.20
Kazár Emil. Ősök és unokák. Regény ... 2.—
Kisfaludy Atala. Rajzok ... 1.20 Költemények ... 1.30
Kiss József. Mese a varrógépről. II. kiadás. Baditz Ottó rajzaival. Kis 8-rét 1.40
— Ugyanaz bekötve ... 2.60
— Költemények. IV. kiadás. Fűzve 2.40, díszkötésben 3.60
Komócsy József. Szerelem könyve Fűzve 2 —
Bekötve ... 3.—
Koncz Sándor. Rajzok és elbeszélések 1.20
Korbuly József. Az apa szerelme. Népszinmű 3 felv. ... —.50
— Papirfoszlányok ... 1.—
Kürthy Emil. Az aranyos. Elbeszélés fiatal lányok számára. Illusztrálva ... 1.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 1.80
Kvassay Ede. A vármegye szava. Regény ... 1.80 Díszkötésben ... 2.60
Lenkey Ferencz. A hogyan megtörtént —.80
Marosi Kálmán. Mende-mondák. Elbeszélések ... 1.40
Mikszáth Kálmán művei (*l. e jegyzék 3. oldalán*).
Milkó Izidor. Divatok. Fűzve ... 1.20
Ötvös Adolf. Egy pesti Don Juan ... 1.20
Paál Árpád. Szeretve mindvégig ... 1.30 Szalontörténetek ... 1.50
Petelei István. Keresztek. 10 rajz ... 1.60 Díszkötésben ... 2.50
Radó Antal. Versek. Fűzve ... 1.20 Díszkötésben ... 2.—
Rákosi Jenő. A legnagyobb bolond. Regény. 2 kötet. Fűzve 2.50, kötve ... 3.20
Rákosi Viktor. A bujtogatók. Regény ... 1.80
Reviczky Gyula. Ifjuságom. Költemények. Fűzve 1.40, bekötve ... 2.40
— Ugyanaz számozott példány, meritett papiron, fűzve 2.—
V. Sárffy Ignácz. A nő. Elbeszélés ... 1.—
Siklósy József. A szárnyas kerék regéi. Rajzok a vasuti életből ... 1.—
P. Szathmáry Károly. Tudósok harcza. Tört. reg. 2 kötet 2.—
— Rosz asszony várat veszt. Reg. elbeszélés ... 1.50
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.50
— Teleki Blanka élete. Teleki Blanka sajátkezü rajzaival. Diszkiadás, fűzve 1.50, díszkötésben ... 2.50
— Vitéz HolubárWenczel lovag kalandjai.Viggal elegy tréfás hőskölteméný. Fűzve 80 kr, díszkötésben ... 1.50
— A szabad szó vértanui. Regény. 2 kötet ... 2.—
— A honboldogitók. Regény, 2 köt. 2.80, díszkötésben 3.60
Szomaházy István. Szöktetés a zárdából és egyéb elbeszélések 1.20
Teleki Sándor gróf. Garibaldi alatt 1859-ben 1.80, félbőrköt. 3.—
— Ugyanaz II. olcsó kiadás ... —.80
— Egyről-másról. Újabb emlékeim. 2 kötet ... 4.—
— Ugyanaz díszkötésben 1 kötetben ... 5.—
— Természet után. Humoros elbeszélések ... 1.50
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.40
Tolnai Lajos. A nemes vér. Regény. 2 köt. 3.— Kötve ... 3.80
— A báróné tensasszony. 2 kötet ... 2.50
— A polgármester úr. Regény. 2 kötet ... 2.50
Torkos László újabb költeményei ... 1.40 díszkötésben ... 2.40
Tóth Lőrincz. Méhek. Költemények. Díszkötésben ... 2.—
Tóth Sándor. A jó erdélyiek ... 1.20 Bekötve ... 1.80
— A ki senkié sem. Regény ... 1.20
— Kuruczvilág. Reg. rajzok II. Rákóczy Ferencz korából. Illusztrálva 1.50, díszkötésben ... 2.50
Vajda János újabb munkái. Diszes kiadás meritett papiron. 2 kötet. Fűzve ... 4.—
— I. köt. Próza ... 2.—
— II. köt. Költemények ... 2.—
— Dal és beszély. Újabb lyrai költemények ... 1.40
— Ugyanaz díszkötésben ... 2.—
Véka Lajos. Köd előttem, köd mögöttem. Regény. 4 kötet ... 4.—
— Pali bácsi. Regény. 2 kötet ... 3.—
Vékony Antal. A dongó. Vig éposz 6 énekben 60 kr, díszkötésben ... 1.—
Verus. Száz epigramma ... —.80
Wohl Stefanie. Egy szerelem életrajza. Reg. Bekötve ... 2.—
Gr. Zichy Géza. Alár. Költői elbeszélés. Amateur-kiadás, meritett papiron 2.80
— Ugyananaz vászonkötésben 2.20, félbőrkötéshen ... 1.20

Külföldi irodalmakból fordított művek.

Adam Edmondné. A magyarok hazája 1.60 Emlékkiadás ... 2.50
Boccaccio Száz vig elbeszélése. 2 kötet ... 3,— Díszkötésben ... 4.—
Bogdánfy Lajos. Újabb franczia és német költőkből ... 1.50
Byron. Don Juan. Ford. Ábrányi Emil. Fűzve 2.— Díszkötésben ... 3.—
Cantacuzéne. A kit ketten szeretnek. Regény 1.40
Claretie Gyula. Az elhagyott ház. Regény. 2 kötet ... 2.40
— A miniszter. Regény. 2 kötet ... 3.—
— Zilah herczeg. Regény. 2 kötet ... 2 —
Collins Wilkie. Két lélek útja. Regény. 2 kötet ... 2.—
— Szív és tudomány. 2 kötet ... 2.50
Daudet Alfonz. Tarasconi Tartarin uram jeles kalandjai ... —.80
— Numa Roumestan. Regény. 2 kötet 2.40, kötve 3.20
Delpit Albert. Solange. Regény. 2 kötet ... 2.—
Dosztojevszky. A szenvedők. 2 kötet ... 2.—
Dumas S. ifj. Az apasági kereset ... —.50
Ebers György. Egy polgármesterné a XVII. században. Regény. 2 kötet 2.80
Erckmann-Chatrian. A Rantzau testvérek Regény ... 1.60
Flaubert. Két újkori Don Quixote. Regény. 2 kötet ... 2.—
Frankenstein. Az elrabolt örökösnő. Regény az angol eredetiből ... 1.50
Galdos B. Perez. Egy spanyol leány története. Regény. 3 köt. 4.—
Gréville Henry. Az asszony kegyelméből. Regény ... 1.50
— Fokról-fokra. Regény ... 1.20
— Eltűnt. Regény ... 1.40
Halévy Lajos. A tisztelendő úr. Fordította Zempléni P. Gyula ... 1.—
Horacius Flaccus ódái. Ford. dr. Barna Ig. Fűzve 1.80, díszkötésben 2.60
James. Robin Hood. — A két testvér. Bekötve —.80
Juvenalis szatirái. Ford. dr. Barna Ignácz. Fűzve 2.60
Krasevszky I. J. A kor gyermekei. Reg. Ford. Timkó Iv. 2 köt. 2.—
— Hogyan házasodott meg Pál úr? Elbeszélés. Fordította Lövey Klára ... 1.—
De Maistre. Utazás szobám körül. Hédouin 4 rajzával. Ford. Szana Tamás ... 1.40
— Ugyanaz diszkötésben ... 2.40
Marlitt E. Az ispán cselédje ... 1.50
Mayne-Reid. A skalpvadászok. Illusztrált kiadás. Fűzve ... 2.—
— A tűzföld. Keménykötésben ... 2.—
— Vilmos, a hajós-inas ... 2.—
— A fiatal utazók ... —.60
Mendés Catulle. Boudoir-történetek ... 1.20
Mulatságos történetek. Daudet, Eckstein, Habberton, Poe, stb. stb. víg beszélyei ... 1.50
Ohnet György. Az élet harczai. (Panin Szergiusz.) Reg. 2 kötet 2.—
— A hámoros. Regény. 2 kötet ... 2.50
Ovid. A szerelem művészete. Ford. Szana Tamás 1.40 Bekötve ... 2.40
Pierantoni M. Gracia. Lidia. Regény. Ford. Szász K. —.80
Robida A. A huszadik század regénye, 300 illusztrácziával. Nagy 8-rét kiadás 5.—
Schiller Frigyes. A harang. Ford. Gáspár Imre ... —.25
Schweiger-Lerchenfeld A. A nővilág 4. — Bekötve 6.—
Sophocles tragoediái. Ford. Csiky Gergely. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Diszes kiállitás 4.—
Spielhagen Frigyes. Quisisana. Ford. Prém József. 2 kötet ... 2.—
Stevenson. A kincses sziget. Fordította Kürthy Emil ... 1.20
Taubert Emil. Niobe leánya. Beszély ... —.80
Turgenjeff Iván. A halál után. Elbeszélés —.60 Költemények prózában ... —.40
Twain Márk. Koldus és királyfi. Elbeszélés minden korbeli fiatalok számára. 88 tametszettel. Fűzve ... 2.40
— Tamás úrfi kalandjai. Illusztr. díszkiadás. Fűzve 2.40
— Huckleberry Finn kalandjai. Illusztr. diszkiad. Fűzve 3.—
Vast-Ricouard. A kötéltánczosnő. Regény. 2 kötet ... 2.80
Zola Emil. A szeretet rabja. Regény. 2 kötet 2.50 Ninonhoz. Elbeszélések ... 1.—
— Germinal. Regény. 2 kötet. Illusztrált kiadás ... 4.—
— Nana. Illustr. kiadás. 2 kötet ... 4.50
— Egy polgárcsalád története. 2 kötet ... 2.—
— A zsákmány. Új olcsó kiadás ... —.80

Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

Jókai Mór legújabb művei:

A három márványfej. Tört. regény 3 kötetben. Ára fűzve 4 frt, diszkötésben 5.00. (Kapható 20 füzetben 20 krjával.)

Utazás egy sírdomb körül. Illusztrálja Vágó Pál. Díszmű. (Sajtó alatt.)

Jocus és Momus. Jókai Mór adomái. Ára fűzve 1 frt 20 kr. Díszkötésben 2 forint.

Olympi verseny. Ábrándkép a budapesti nemzeti szinház ötven éves fennállásának ünnepére. Ára fűzve 40 kr.

A Magláy-család. A ki holta után áll boszut. 1 köt. Fűzve 1.20, díszkötésben 2 frt.

A kis királyok. Tört. regény 5 kötetben. Ára fűzve 6 frt, diszkötésben 7.50 frt. (Kapható 26 füzetben 25 krajczárjával.)

A lőcsei fehérasszony. Tört. regény 5 kötetben. Ára fűzve 6 frt, diszkötésben 7.50 frt. (Kapható 24 füzetben 25 krjával.)

A czigánybáró. Regény. Ára fűzve 1 frt. Díszkötésben 1 frt 60 kr.

Keresd a szived. Színmű 4 felvonásban. Ára fűzve 1.40, díszkötésben 2.40 kr.

Fekete gyémántok. Színmű 4 felvonásban. Ára fűzve 1 frt 60 kr, díszkötésben 2 frt 60 kr.

Az arany ember. Dráma 5 felvonásban előjátékkal. Ára díszes kiállitásban fűzve 1 frt 80 kr, díszkötésben 2 frt 80 kr.

Minden poklokon keresztül. Tört. regény a keresztes háborúk idejéből 2 kötet ára fűzve 2.40, díszkötésben 3.20.

Egy játékos, a ki nyer. Regény 2 kötetben. Ára fűzve 2 forint 50 kr Díszkötésben 3 frt 20 kr.

Páter Péter. Regény 1 kötetben. Ára díszes kiállitásban 1.40, díszkötésben 2 frt

Lenczi fráter. Regény. (Sajtó alatt.)

A gondolatolvasó. Regény 4 kötet. Illusztrált kiadás. (Sajtó alatt.)

Mikszáth Kálmán legújabb művei:

Club és folyosó. Politikai ötletek és rajzok. Díszes kiállításban. Ára fűzve 2 frt, díszkötésben 3 frt.

A tekintetes vármegye. Igaz történetek. Mannheimer Ágost rajzaival. Nagy 8-adr. díszkiadás. 3. kiadás. Ára fűzve 3, vászon-díszkötésben 4, félbőrköt. 5 frt.

Urak és parasztok. Elbeszélések, rajzok. Ára díszes kiadásban fűzve frt 1.50, kötve 2 frt 40 kr.

A tót atyafiak. Illusztrált díszkiadás. Jankó János rajzaival. (Sajtó alatt.)

A két koldusdiák. Mesés történet az ifjúság számára. Illusztrált kiadás. Mannheimer Ágost rajzaival. Fűzve 1.80, pompás díszköt. 3 frt.

Az apró gentry és a nép. Harmincz kis elbeszélés. Díszesen kiállítva. Ára fűzve 1.50, díszkötésben 2 frt 40 kr.

Jókai Mór vagy a komáromi fiu, ki a világot hóditotta meg. — Három képpel. Ára 40 kr, meritett papiron 60 kr.

Nemzetes uraimék. Regény. Számos képpel Gyulai Lászlótól. Rendkivül díszes kiállitás. Ára fűzve 2 frt 50 kr, díszkötésben 4 forint.

Frivol akta. — Brézói ludak. Szerző arczképével és életrajzával. — Dörre Tiv. és Margitai Tih. rajzaival. Amateur-kiadás meritett papiron, fűzve 1.40, díszkötésben 2.60. Számozott példány legfinomabb hollandi papiron 2, félbőrkötésben 4 frt. Uj kiadás. Ára fűzve 80 kr., díszkötésben 1.20 frt.

Kisebb díszművek.

Mikszáth Kálmán. A tekintetes vármegye. Igaz történetek. Mannheimer Ágost rajzaival. Pompás legnagyobb 8-adret alakú albumszerű kiadás. Vászonkötésben ... 4.—
— Félbőrkötésben ... 5.—

Kiss József költeményei. Negyedik rendkivül díszes amateur-kiadás. Fűzve 2.40
Vászon díszkötésben ... 3.60
— Ugyanaz félbőrkötésben ... 4.—
— Amateur-kiadás hollandi papiron, félbőrkötésben ... 6.—
— Mese a varrógépről. Baditz Ottó rajzaival. Második kiadás. Díszkötésben ... 2.60

Beöthy Zsolt. Ráskai Lea. Költői elbeszélés. Illusztr. Vágó Pál. 32-edrétü gyémántkiadású kötet. Díszkötésben ... 1.60

Csiky Gergely. A jóslat. Vigjáték 5 felvonásban. Díszkötésben ... 2.—
Az ellenállhatatlan. Vigjáték 3 felv. Díszkötésben ... 1.60

Vajda János újabb munkái. Rendkivül díszes kiadás, meritett papiron. 2 kötet, fűzve ... 4.—
— Ugyanaz díszkötésben ... 5.60
— Ugyanaz félbőrkötésben ... 8.—
— I. kötet (próza) külön díszkötésben ... 3.50
— II. kötet (költemények) külön díszkötésben ... 3.—
— Dal és beszély. Újabb lyrai költemények. Díszkötésben ... 2.—

Zichy Géza gróf. Alár. Költői elbeszélés. Amateur-kiadás, meritett papiron. Díszkötésben ... 2.20

Utazás egy sírdomb körül. Irta JÓKAI MÓR. (Sajtó alatt.)

Radó Antal. Versek. Díszkötésben ... 2.—

Képmutatv. Beöthy Zsolt, «Ráskai Lea» cz. művéből.

Képmutatv. Kiss József, «Mese a varrógépről» cz. művéből.

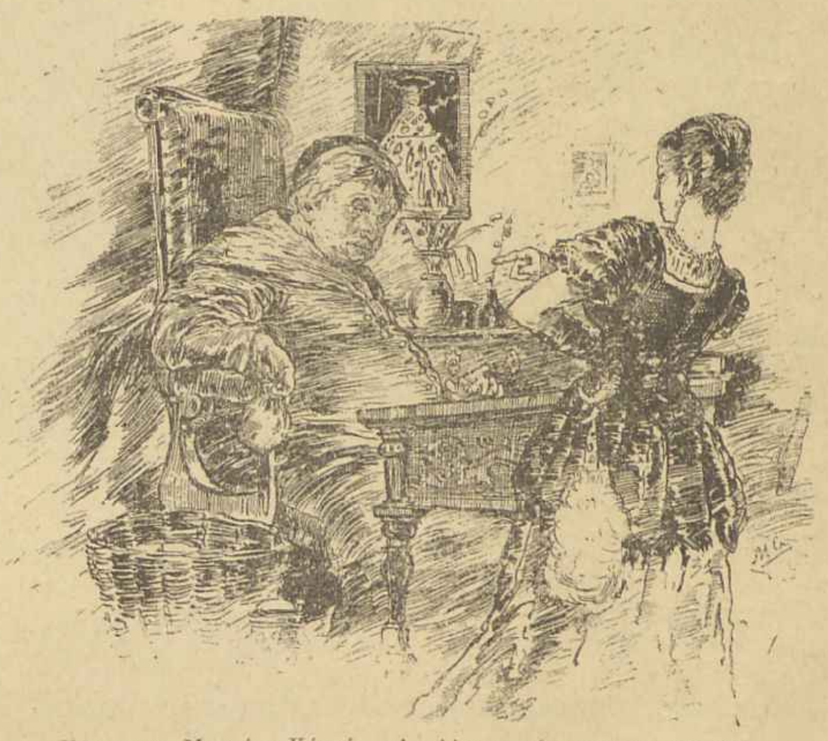

Képmutatv. Mikszáth Kálmán, «A tekintetes vármegye» cz. művéből.

Utazás szobám körül. Irta Xavier de Maistre. Ford. Szana Tamás. Hédouin 4 rajzával. Díszkötésben ... 2.40

Komócsy József. Szerelem könyve. Költemények. Díszkötésben ... 3.—

Ovidius. A szerelem művészete. Ford. Szana Tamás. Díszkötésben ... 2.40
Hollandi papiron, fűzve ... 2.—

Reviczky Gyula. Ifjuságom. Költemények. Díszkötésben ... 2.40
Hollandi papiron, fűzve ... 2.—

Torkos László újabb költeményei. Díszkötésben ... 2.40

Turgenjeff Iván. Költemények prózában. Díszkötésben ... 1.—

Lord Byron. Don Juan. I—VI. ének. Ford. Ábrányi Emil. Díszes kiadás. Díszkötésben ... 3.—

Jókai Mór. Az aranyember. l. fent
Fekete gyémántok. l. fent.
— Keresd a szived. l. fent.

Mikszáth. Frivol akta. — Brézói ludak. — A saját ábrázatomról. Bevezetéssel Jókai Mórtól. Második kiadás. Díszkötésben ... 1.20

Gyöngysorok. I. Lyrai csokor. Jeles magyar költők müveiből. Diszkötésben —.85
II. Víg dalnok. A magyar humor remekeiből. « —.85

Sophocles tragoediái. Ford. Csiky Gergely. Kiadta a «Kisfaludy-Társaság.» Díszes amateur-kiadás. ... 5.—

RÉVAI-FÉLE

SZALON-KÖNYVTÁR.

A legjelesebb hazai és külföldi regények egyetemes tárháza. Minden évben 20 kötet jelenik meg.

Egy-egy kötet ára díszes vászonkötésben 80 kr.

Azon t. cz. előfizetőinknek, kik 20 kötetre előfizetnek, a 21-iket ingyen adjuk. Az előfizetés 4—4 frtos részletekben is teljesithető.

A kötetek bármely könyvkereskedésben külön is kaphatók.

Az I. évfolyamban megjelentek:

I. Jókai M., A czigánybáró.
II—III. Claretie, A miniszter.
IV—V. Beniczkyné B. Lenke, Tévesztett utak.
VI. Greville H., Fokról-fokra.
VII—VIII. Jókai M., Minden poklokon keresztül.
IX—X. Spielhagen Fr., Quisisana.
XI—XII. Ebers Gy., Egy polgármesterné a XVI. században.
XIII. Milkó J., Divatok.
XIV—XV. F.-né Gyujtó I., A multak árnyai.
XVI—XVII. Zola E., A szeretet rabja.
XVIII—XIX. Véka L., Pali bácsi.
XX. Cautacuzéne, A kit ketten szeretnek.

A II. évfolyamban megjelentek:

I. Beniczkyné B. L., Északról-délről.
II—III. Jókai M., Egy játékos, aki nyer.
IV. Greville H., Az asszony kegyelméből.
V—VI. Ifj. Ábrányi K., Egy modern apostol.
VII—VIII. Vast R., A kötéltánczosnő.
IX. Bartalus J., A féltudósok.
X—XI. Claretie Zilah herczeg.
XII—XIII. Tolnai L., A nemes vér.
XIV—XV. Flaubert, Két ujkori Don Quixote.
XVI. Bodon J., Az életből.
XVII—XVIII. P. Szathmáry K., A szabad szó vértanui.
XIX—XX. Collins W., Két lélek útja.

Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

Nagyobb díszművek.

Arany János dalai Petőfi, Amadé és saját költeményeire. Énekre és önálló zongorára feldolgozta: *Bartalus István*. 20 eredeti képpel; rajzolta *Gyulai László*. Pompás album-kiadás negyedrét alakban; számos initialéval és emblémeal; carton-papiron nyomatva. Rendkivül díszes kötésben, arany- és színnyomatú táblával, aranymetszéssel 8 frt. (Ő felsége Erzsébet királyné jelen munka ajánlását elfogadni kegyeskedett.)

Gr. Széchenyi Béla keleti utazása India, Japán, China, Tibet és Birma országokban. Irta *Kreitner Gusztáv*, az expeditió tagja Szerző által jogositott magyar kiadás. 200 fametszettel és az utazás átnézeti térképével. — Ára füzve 10 frt. Díszkötésben 12 frt.

Stanley H. M. Utazásom Közép-Afrikában vagy utazás Afrika aequatorialis részének nagy tavai körül és a Livingstone folyón lefelé az Atlanti Oczeánig. Jogosított magyar kiadás. Remek kivitelü fametszetekkel. Két nagy kötet. Ára füzve 10 frt. Egy pompás díszkötésben 12 frt. Két díszkötésben 14 frt. A mü 34 füzetben (30 krjával) is kapható.

Ujfalvy utazása Páristól Samarkandig. Ferganah, Kuldza és nyugati Szibéria. Egy párisi nő uti élményei. Irta Ujfalvy-Bourdon Mária. Jogosított magyar kiadás. Mintegy 200 eredeti fametszettel. (A képek Vereschagin, Ronjat, Bayard, Taylor, Clerget, Lancelot, stb. eredeti felvételei után készültek.) Füzve 6 frt, díszkötésben 8 frt. (30 krjával 21 füzetben kapható.)

P. Szathmáry Károly. Az emberi müvelődés története. Második bővített kiadás k. b. 600 fametszettel. 3 kötet. Ára füzve 10 forint, egy antik félbörkötésben 12 forint.

A nővilág. Schweiger-Lerchenfeld A. után: Brankovics György. 200 eredeti fametszvénnyel, ebből 20 előkép. Ára füzve (6 frt h.) 4 frt. kötve (7 forint 50 kr. h.) 6 forint.

Az illem könyve. A müvelt izlés és tapintatos modor az élet különböző viszonyaiban. A családi és társadalmi életben követendő illemszabályok kézikönyve. Hazai és külföldi müvek felhasználásával irta Kalocsa Róza. Egy rendkivül díszes kiállitású vaskos kötet ára füzve 4 frt 80 kr. Dús aranyozású és stylszerü vászonkötésben aranymetszéssel 6 forint. Megszerezhető e mü továbbá 18 füzetben 30 krjával.

Száz év mulva. A huszadik század regénye. Irta és rajzolta Robida A. A szöveg között 300 eredeti képpel és 38 mümelléklettel. Nagy 8-rét. Díszes kiállitásban. A teljes kötet ára füzve 5 forint; pompás díszkötésben 9 forint.

Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben RUDOLF trónörökös főherczeg ő cs. és kir. fensége kezdeményezéséből és közremunkalásával. *(l. e jegyzék 1. oldalán.)*

Magyar Müvészek. Mütörténelmi vázlatok irásban és képben. Szövegét irta Szana Tamás.

(Bővebben l. e jegyzék 1. oldalán.)

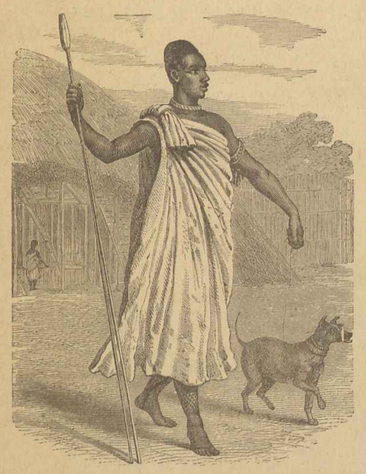

Képmutatvány «Stanley afrikai utazása» czimü müből.

Képmutatvány «Stanley afrikai utazása» czimü müből.

A magyar tudományos Akadémia könyvkiadó vállalata.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó bizottságával történt megegyezésünk alapján a *Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó-vállalata* gyüjteményes czim alatt 1886 óta kiadott és ezentul közrebocsájtandó kötetek *kiadásunkban* jelennek meg. Köztudomású dolog, hogy az Akadémia könyvkiadó vállalatában megjelenő müvek a magyar és külföldi tudományos irodalom *legkiválóbb és legbecsesebb* alkotásait képezik és vajmi gyakran jogos panasz tárgyát képezte azon körülmény, hogy e jeles és általános elterjedésre szánt népszerü müvek egyenként nem voltak kaphatók és egyáltalában csakis a legritkább esetekben voltak a nem előfizető közönségre nézve hozzáférhetők. Tájékozásul még megjegyezzük, hogy az Akadémia a rendes előfizetési feltételekkel 3 évi kötelezettség mellett ezentul is szállitani fogja a «Vállalatot» előfizetőinek — de könyvárusi uton és *egyenként* a kötetek kizárólag általunk és a jegyzékeinkben kitüntetett bolti árakon czégünk utján minden rendes hazai könyvkereskedés által megszerezhetők lesznek.

BEÖTHY ZSOLT. A magyar szépprózai elbeszélés. 1526—1800. A Kisfaludy-Társaságnál jutalmat nyert munka. I-sö kötet. (1526—1774.) Ára füzve 2 frt, díszkötésben 2 frt 60 kr. II. köt. Ára füzve 2 frt, díszkötésben 2 frt 60 kr.

BERNÁTH ISTVÁN. Észak-Amerika. Közgazdasági és társadalmi vázlatok. Ára füzve 1 frt 60 kr, díszkötésben 2 frt 20 kr.

GIDE PÁL. A nők joga. Tanulmány a nő magánjogi helyzetéről a régi és ujkorban. Forditotta *Tóth Lőrincz*. Két kötet ára füzve 4 frt 80 kr, bekötve 6 frt.

RATZEL FRIGYES dr. A föld és az ember. Anthropo-geographia vagy a földrajz történeti alkalmazásának alapvonalai. Fordit. *Simonyi Jenö*. Füzve 3.50.

MEDVECZKY. Társadalmi elméletek és eszmények. Kritikai adalékok a társadalmi eszmék fejlődéstörténetéhez. Ára füzve 2 frt 50 kr.

BERRYER válogatott törvényszéki beszédei. Ford. és Berryer élet- és jellemrajzával s zárszóval kisérte *Tóth Lőrincz*. Ára füzve 2 frt 50 kr.

HARASZTI GYULA. A naturalista regényről. Füzve 2.50 frt

THIERRY A. Elbeszélések a rómaiak történetéből az V. században. Aranyszájú Szent János és Eudoxia császárné. A keresztyén társadalom keleten. Ford. dr. Öreg János Ára füzve frt 3.50.

HEINRICH GUSZT. A német irodalom története. I. kötet. Ára füzve 3 frt 50 kr, díszkötésben 4 frt 20 kr.

Mc. CARTHY JUSZTUS. Anglia története korunkban Forditotta *Szász Béla*. I. kötet ára füzve 3 frt, bekötve 3 frt 60 kr. II. kötet ára füzve 4 frt, bekötve 4 frt 60 kr. III. kötet ára füzve 3 frt, bekötve 3 frt 60 kr.

RANKE L. A római pápák az utolsó négy században. Forditotta *Lehr Albert*. I. kötet 2 frt 80 kr. A II. és III. kötet sajtó alatt van.

SYMONDS JOHN ADDINGTON. Renaissance Olaszországban. I. köt.: A kényurak kora. II. köt.: A tudományok föléledése. III. köt.: A szépmüvészetek. Füzve 9 frt, bek. 10 frt 80 kr.

VILLEMAIN. Pindar szelleme és a lantos költészet. A népek erkölcsi és vallási emelkedettségéhez való vonatkozásaiban. Forditotta *Csiky Gergely*. Ára füzve 3 frt.

Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

A Magyar Ifjuság Könyvtára.

Hazafias, tanulságos és érdekfeszitő ifjusági iratok tárháza a serdültebb korúak számára.

A KÉT KOLDUS DIÁK.

Mesés történet az ifjuság számára.
Irta Mikszáth Kálmán.
A képeket rajzolta MANNHEIMER ÁGOSTON.
Ára füzve 1 forint 80 krajczár. Remek díszkötésben 3 forint.

A KÉT KOLDUS DIÁK, *Mikszáth Kálmán* mesés története a csakhamar európai hirre emelkedett fiatal irónak oly remek alkotása, melyet korkülönbség nélkül mindenki igaz élvezettel, gyönyörrel olvas el. — A debreczeni kollégium multjából van az igénytelen mese tárgya meritve, de oly zamatos részletekkel kibővitve, oly ellenállhatatlan humorral teleszőve, hogy valóban nem tudjuk, mit bámuljunk inkább: azt-e, mint lehet ily csekély anyagból ily nagyszerű müvet teremteni, — vagy mint lehet a mindnyájunkkal megesett, de azért jóformán észrevétlenül elrepült mozzanatait a diákéletnek ily élénken ecsetelni, hogy önkénytelenül is felkiáltunk: «Csakugyan igy van az, igy is volt az mindig.»

KOLDUS ÉS KIRÁLYFI.

Elbeszélés minden korbeli gyermekek számára.
Irta Twain Márk, fordította Fáy J. Béla.
Illusztrált díszkiadás 88 fametszettel.
Ára füzve 2 frt 40 kr.; keménykötésben 2 frt 80 kr.; díszkötésben 3 frt 20 kr.

A «KOLDUS ÉS KIRÁLYFI» czimü elbeszélésben, melyet *Twain Mark* az utólérhetetlen amerikai humorista irt meg *«minden korbeli ifjak számára»*, a társadalom legszélsőbb két rétegében született két egykorú ifjú élvezi át az őt meg nem illető fényt és pompát, illetve szenvedi még mindazt a keserüséget, melyben különben része sohasem lett volna. Gyönyörű olvasmány, melyet nem lehet megunni, melynek hősei egyaránt rokonszenvesek, melynek érdekfeszitő, bonyodalmas cselekménye nem ad pihenőt a kiváncsiságnak és befejezésében teljes megelégedést teremt, mert a romlatlan ifjú szív nem is várhat más eredményt, minthogy a jó megjutalmaztatik és a rosszat elért méltó büntetése.

TAMÁS URFI KALANDJAI.

Irta Twain Márk.
Számos képpel ellátott díszkiadás.
Ára füzve 2 frt 40 kr.; keménykötésben 2 frt 80 kr.; díszkötésben 3 frt 20 kr.

TAMÁS URFI KALANDJAI, *Twain Márk*, a «KOLDUS ÉS KIRÁLYFI» genialis szerzőjének ez újabb müve ifjú tisztelőinek számát jelentékeny mérvben fogja növelni. Mint ott, a történeti tárgyú elbeszélésben, úgy itt, e kalandos szinezetü regényes históriában minden sor, minden szó felett az utólérhetetlen humorú irónak szelleme ragyog.

(Uj) A MUNKA BAJNOKAI.

TISSANDIER GASTON nyomán irta és a hazai viszonyokhoz alkalmazta
Könyves Tóth Kálmán.
Számos képpel, rendkivül díszes kiállitás.
Ára füzve 3 forint; keménykötésben 4 forint; díszkötésben 4 forint 50 krajczár

A legtöbb életrajz hazánk jeleseit ismerteti, a legtöbb adatot hazai viszonyainkból merítette a jeles szerző, ki már annyi tanulságos müvel, annyi jeles munkával szaporította irodalmunkat. — Azokat örökíti meg e könyvben, kik a munkában lelték élvezetüket, örömüket, a kik nem születtek bíborban, bársonyban, a kik nem bővelkedtek kincsekben, de kezük munkájával szereztek maguknak hirt, dicsőséget, elismerést. Azok a hősök vannak itt örök mintául elénk állitva, kik nem fegyverrel hódítottak, nem a személyes bátorság kitüntetésével szereztek tiszteletet phisicai erejüknek, de a kik lankadatlan buzgalommal a munkában keresve vigaszt és egyéb csalodásért, feledést, a munkát nemesitették és általa lettek maguk is nemesekké. Valóságos evangelium, melynek minden alapja erkölcsi tanulság.

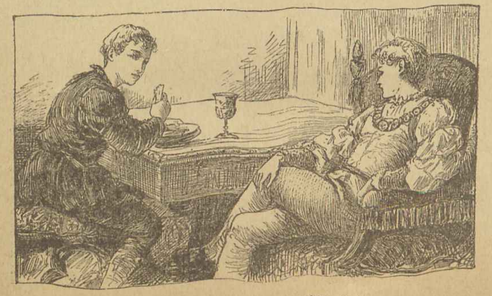

Képmutatvány a «Koldus és királyfi» czimü müből.

Képmutatvány a «Tudomány vértanúi» czimü müből.

(Uj) VILMOS, A HAJÓS INAS.

Irta Mayne-Read kapitány.
Számos eredeti fametszettel.
Ára füzve 2 forint; keménykötésben 2 forint 40 kr.; díszkötésben 3 forint.

«A TŰZFÖLD» és «SKALPVADÁSZOK» szerzőjének, a kitünő elbeszélőnek egyik legérdekesebb müve. Képzeletünket talán mi sem ragadja meg jobban, mint az ismeretlen tájaknak reánk nézve a csodával határos világrészeknek oly mesteri tollal történő leirása, mint azt *Mayne-Read* teszi. A tenger szépségeit, de egyúttal rémeit meghatóbban, élénkebb szinezéssel nem festheti senkisem. Kedélyünket hatja át, szivünkhöz szól és megelégedéssel teszszük le a könyvet kezünkből.

A SKALPVADÁSZOK.

Regényes történet a serdültebb ifjuság számára.
Irta Mayne-Read kapitány, átdolgozta Kürthy Emil.

Ára füzve 2 frt; keménykötésben 2 frt 40 kr.; díszkötésben 3 frt. Olcsó kiadás bekötve 1 frt 40 kr.

Mayne-Read kapitány a «SKALPVADÁSZOK» czimü regényes történetében az amerikai rézbőrindiánusok közé vezet, kiknek borzasztó mesterségét ép oly élethü, mint megkapó szinekkel eceteli a szerző, kit számos érdekfeszitő elbeszéléseiből ismerünk és kit lehetetlen meg nem szeretni.

Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

A TŰZFÖLD.

Kalandok a Terra del Fuegon. A serdültebb ifjuság számára.

Irta Mayne-Read kapitány.

Jogosított magyar kiadás, számos képpel.

Ára keménykötésben 2 forint; díszes vászonkötésben 3 forint.

«A TŰZFÖLD» a kiváló angol elbeszélőnek utolsó műve. Röviddel halála előtt fejezte be. Tanulságos és egyszersmind mulattató, oktató és egyszersmind szórakoztató. Bizonyára egyik legkedvesebb olvasmány a serdültebb ifjuság számára.

AZ EMBERISÉG JÓLTEVŐI

Valódi nagy emberek élet- és jellemrajzai.

Irta De Gerando Antonina.

Számos arczképpel és illusztráczióval.

Ára füzve 1 frt 50 kr.; keménykötésben 2 frt; díszes vászonkötésben 2 frt 50 kr.

Tartalom: *Socrates — Cornelia — Thraseas — Dante — Tell Vilmos — Gutenberg — Hunyady János — Columbus — D'Arc Johanna — Raphael — Palissy Bernard — La Boetie — Galilei.*

E könyv tiszteletünket minden tekintetben kiérdemlő embereket ismertet meg velünk. Szakadatlan törekvésük, lelkes odaadásuk csak oda irányúl, hogy békés és igazságos eszközökkel teremtsenek állandó műveket.

GRÓF TELEKI BLANKA ÉLETE.

Irta P. Szathmáry Károly.

TELEKI BLANKA sajátkezű rajzaival ellátott díszkiadás.

Ára füzve 1 forint 50 kr.; keménykötésben 2 forint; díszkötésben 2 forint 50 kr.

GRÓF TELEKI BLANKA életrajzaban *P. Szathmáry Károly* ismertet meg bennünket oly magyar főúri hölgygyel, ki mint kiváló társadalmi állású hölgy hivatásának tudatában emelkedett azon valóban eszményileg fenséges alakok közé, minőket legválságosabb napjaink története tud csak felmutatni. Egy nő életrajzát olvassuk e műben, ki a férfierőt is majdnem megtörő küzdelemből, mely a test és lélek összerombolását czélozza egyszerre, mint valódi hősnő emelkedik ki szellemi diadalával.

ROSZ ASSZONY VÁRAT VESZT.

Regényes korrajz a XVII. századból.

Irta P. Szathmáry Károly.

Diszes kiállítás; számos képpel GYULAY LÁSZLÓ rajzai után.

Ára füzve 1 frt 50 kr.; keménykötésben 2 frt; díszes vászonkötésben 2 frt 50 kr.

Történeti elbeszélés, melynek hátterét az a mozgalmas XVII. század képezi, mely a szabadságért folytatott küzdelmeknek talán legszebb jeleneteit tárja fel előttünk. A harcz és háború embereivel ismerkedünk meg, a hősiesség dicső példáival, kiket büszkén emlegetnek késő évszázadok szülöttei is.

SERDÜLŐK KÖNYVE.

Mulattató és tanulságos olvasmányok a serdültebb ifjak számára.

Irták Barna Sándor és Kardos Árpád.

Számos fametszettel. — Ára bekötve 2 frt.

«SERDÜLŐK KÖNYVE» a czime egy kiváló gonddal, izléssel és az ifjuság, a serdülő gyermekek szellemi tehetsége tekintetében valódi szakértelemmel összeválogatott gyűjteménynek, melyben 41 érdekesnél érdekesebb elbeszélés, leirás, élet és jellemrajz, vers és próza váltakozik egymással.

KURUCZVILÁG.

Regényes történetek II. Rákóczy Ferencz korából.

Irta Tóth Sándor.

Kimnach László és Mannheimer Ágost rajzaival.

Ára füzve 1 frt 50 kr.; keménykötésben 2 frt; díszkötésben 2 frt 50 kr.

Érdekes harczoknak érdekes mozzanatai ezek, kiszakított lapjai azon idők történetének, midőn a politikai hitvallás csak úgy változott mint a felöltő az időjáráshoz képest. Komoly események, melyekben mindamellett a tréfa a valósággal oly közvetlenül érintkezik, a hol a fenségestől a nevetségesig az a bizonyos egy lépés is csak igen kétséges lehet. Érdekesen és mulattatón leirva *Tóth Sándor* hivatott tolla által.

EGY VALÓDI HŐS.

Elbeszélés az ifjuság számára.

Irta Génin.

Számos képpel. Ára füzve 1 frt 50 kr.; keménykötésben 2 frt; fényes díszköt. 2 frt 50 kr.

«A tartalmas és kedélynemesitő ifjúsági művek legjobbjaiból való.» *Egyetértés.*

«A könyv vastag velinpapírra nyomva egyike a legdíszesebb ifjúsági olvasmányoknak.» *Nemzet.*

Az ifjúkorból merített tárgy, az iskolai élet ezer örömeinek és ezer keserűségének leirása, a mindnyájunk által ismert tanulókori epizódok, melyek bármily régiek, mégis mindig újak maradnak, míg csak egy csöpp nemes érzés van még az ifjú szivben, mindezek egyesülten oly kedves és élvezetes mulatságot szereznek az ifjú olvasóknak, hogy *Génin* nevét soha el nem felejtik.

(Uj) AZ ARANYOS.

Elbeszélés fiatal lányok számára.

Irta Kürthy Emil.

Ára füzve 1 forint, díszkötésben 1 frt 80 krajczár.

Kürthy Emil nevét a magyar ifjak ismerik mindenütt, barátjuk ő, ki érti nyelvüket, ki tudja mivel szerezhet örömet azoknak, kiknek szellemi fejlődését ő kisérte a legnagyobb figyelemmel és haladásuknak ő örvendett legjobban. «AZ ARANYOS» tanulságos elbeszélés, telve fenséges irányeszmékkel, melyek mind csak oda hatnak, hogy a magyar ifjú magyar hazáját szeresse mindenek felett

(Uj) A KINCSES SZIGET.

Irta Stevenson R. L., fordította Kürthy Emil.

Ára füzve 1 frt 20 kr.; díszköt. 1 frt 60 kr.

Gladstone az angol miniszterelnök mondotta e műről a legkedvezőbb, de egyszersmind a legtalálóbb bírálatot. Nem átallotta bevallani, sőt dicsekedett vele, hogy midőn egy alkalommal, már éjfél után egy roppant fárasztó képviselőházi ülés után lakására házaért, szobájának asztalán a «KINCSES SZIGET» czimü ifjúsági iratot találta. Lefeküdt, olvasni kezdte és annyira belemélyedt szépségeibe, hogy már a reggel is rávirradt és ő mindig olvasott, olvasott folyton, egyhúzamban, mignem az egész könyvet elolvasta.

(Uj) ROBIN-HOOD. — A KÉT TESTVÉR.

Két elbeszélés. — Ára bekötve 60 kr.

Gyönyörű két elbeszélés egy kötetben. Az első ama kalandos elbeszélések számát szaporítja, melyek valóságos lelki gyönyört szereznek az olvasóknak. — A franczia ból átültetett kis elbeszélés KÉT TESTVÉR sorsát ecseteli azzal a művészettel, melylyel csak franczia irók rendelkeznek. Szivből jövő szavak, melyek szivhez szólanak.

Vitéz Holubár Venczel lovag kalandjai. — Viggal elegy szomorú hősköltemény, hat énekben. Irta P. Szathmáry Károly. Ára füzve —.80; Keménykötésben 1.20

Kalocsa Róza. A szorgalom jutalma. Regék, mesék és elbeszélések, 4 színnyomatú és számos fametszetű képpel. Diszes kötésben 2.—

Lajos bácsi A-b-c-és könyve. Sok képpel —.20

A nagymama regéi. Jó gyermekek számára. Irta Róza néni. 4 színnyomatú és számos fametszetű képpel. Diszes kötésben 2.—

Képes vásárfia. Irta Lajos bácsi —.25

Forgó bácsi A-b-c-és könyve jó gyermekek számára. Számos színezett képpel. Kemény kötésben 1,20

Gyermekek kedvenczei. Legdiszesebb képeskönyv kicsikéink számára. Irta Dongó bácsi. Pompás képekkel. Kötve 1.—

Gyermek-lugas. Beszélyek, mesék és költemények jó gyermekek számára. Szerk. János bácsi. Kötve 1.—

Dada képeskönyve 1.20

Dr. Hohenauer I. Skanderbég, történeti beszély —.40

Barna S. Koszorú a serdültebb ifjúság számára. Elbeszélések, rajzok, költemények. Számos képpel. Kemény kötésben 1.—

Aranykönyv. Legdiszesebb képeskönyv kicsikéink számára. Aranyozott, pompás képekkel —.80

Leczke után. Mulattató és tanulságos olvasmányok az érettebb ifjúság számára. Szerkesztette Tamás bácsi. 2-ik kiadás kem. kötésben 1.50

Jó könyvek. 5 kötet. Minden egyes kötet 10 elbeszélést tartalmaz hazánk elsőrangú irótoll. Egy-egy kötet ára kemény kötésben csak 1.—

Gulliver utazásai ismeretlen országokban. Irta Swift Jonathan. Ford. Prém József 4 képpel. Vászonkötésben —.60

Wildermuth elbeszélései az ifjúság számára. Ford. Lonkay Lenke. 2 képpel. Vászonkötésben —.40

Az Ifjuság Olcsó Könyvtára.

E vállalat tárházát képezi a *legjelesebb ifjúsági iratoknak* és mint ilyen hazai irodalmunkban valódi hézagot szándékozik pótolni. Az angol, franczia és német ifjúsági irodalom legjelesebb termékeinek átültetése, valamint hazafias szellemű és tartalmú eredeti ifjúsági iratok kiadása által ama bajokon óhajtunk segiteni, melyek az utóbbi években tanférfiak és szülők által oly gyakran hangoztattak s melyek szerint serdülő magyar gyermekeinknek alig juttathatunk felfogási képességükhöz mért művelő, oktató és nemesitő olvasmányokat.

«*Az ifjuság olcsó könyvtára*» minden kötete izléses kiállításban, képekkel diszitve jelenik meg *rendkivül olcsó áron*, a mennyiben egy 4—5 ivből álló kötet ára füzve *csak 20 kr.*

Eddig a következő kötetek jelentek meg:

1—2. sz. GULLIVER UTAZÁSAI. Irta Swift Jonathan. Fordította Prém József. 4 képpel. Ára füzve 40 kr., bek. 60 kr.

3. sz. ELBESZÉLÉSEK. Irta Wildermuth Ottilia. Ford. Lonkay Lenke. 2 képpel. Ára füzve 20 kr., bekötve 30 kr.

4. sz. A ZENDÜLŐK PITCAIRN SZIGETÉN. Jäger után dr. Lázár Gy. 3 képpel. Ára füzve 20 kr., bek. 30 kr.

5—6. sz. A VADÖLÖ. Cooper után átdolgozta dr. Lázár Gy. 3 képpel. Ára füzve 40 kr., bekötve 60 kr.

7. sz. A KÉT ÁRVA. Elbeszélés. Höcker G. után átdolgozta dr. Lázár Gy. 2 képpel. Ára füzve 20 kr. bek. 30 kr.

8—9. sz. LEAR KIRÁLY. Schmidt Ferdinánd elbeszélése után magyarra átdolgozta dr. Lázár Gyula. 4 képpel. Ára füzve 40 kr., bekötve 60 kr.

10—11. sz. DOMBEY ÉS FIA. Dickens Károly regénye után átdolgozta Bús Vitéz. 1 képpel. Ára füzve 40 kr., bekötve 60 kr.

12—14. sz. NICKLEBY MIKLÓS. Dickens után dr. Lázár Gy.-tól. 4 képpel. Ára füzve 60 kr., bekötve 80 kr.

15—16. sz. WASHINGTON GYÖRGY. Életkép Schmidt F. után dr. Lázár Gy. 4 képpel. Ára füzve 40 kr., bekötve 60 kr.

Egy-egy kötet ára füzve csak 20 krajczár.

Szünidei könyvtár.

Az utolsó lantos. Regényes korrajz. Irta Gaal Mózes. 2 füzet. Ára füzve 40 kr.; Diszkötésben 60 kr.

A fiatal utazók. Irta Mayne-Read. Fordította Kürthy Emil. 3 füzet. Ára füzve 60 kr.; Diszkötésben 80 kr.

Ég és föld között. Utazás a Szaturnuszba. Kalandos elbeszélés. Irta Kardos Árpád. Ára füzve 20 kr.; Diszkötésben 40 kr.

Mind a hat füzet együtt 1 frt, bekötve 1.60.

Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten

Közhasznú tudományos munkák, értekezések

Büchner Lajos. Erő és anyag. Tapasztalati természetbölcsészeti tanulmányok. Közérthető modorban. Ford. Láng Lajos. 2. kiadás 2.16

— Az istenfogalom és annak mai jelentősége. Közérthető előadás —.60

Bubenik Ferencz dr. Petőfi Sándor élete és költői működésének vázlata. Ford. Márai Lajos —.80

Chyzer Kornél dr. Népszerű oktatás a choleráról. 2. kiadás —.30

— Közegészségügyi bajaink összefüggése természettudományi ismereteink hiányosságával —.—

— Magyarország gyógyhelyei és ásványvizeinek térképe, rajzolta Homolka József —.50

Dumas Sándor. Az apasági kereset. Ford. Szokolay Kornél —.50

Fauvin Léon l'abbé. (Francziák számára irt magyar nyelvtan) Grammaire Hongroise 1.60

Gyurits Antal. Budavár visszafoglalása 1686. 1.50

Gazdasági művek:

Balás Árpád. Rétmivelés és legelőkezelés alapvonalai 1.20

— Általános és különleges növénytermelés alapvonalai —.—

— Utmutatás a kezdőgazda gyakorlati kiképzésére 1.50

Bernáth István dr. Buzánk és lisztünk kivitele szemben a külföld versenyével —.40

Bém József. Pár szó a dohánykérdésben —.50

Bentham George. A pázsitfélék rendszere. Ford. Flatt K. 2.50

Biró Géza. A községi faiskola berendezése és kezelése —.45

Sporzon Pál. Mezőgazdasági üzemtan 3.—

— Mezőgazdasági számviteltan 2.—

— Mezőgazdasági káté —.80

— Okszerű talajmivelés 1.50

— Buzanövény —.30

Szűts Mihály mezőgazdasági alapvonalai, 2. kiadás. Bolti ára —.60

— Debreczen sz. kir. város mezőgazdaságának jelenlegi állapota. Bolti ára 1.—

Mezőgazdasági Szemle. Havi folyóirat. Szerkesztik és kiadják Cserháti Sándor és dr. Kossutány Tamás m.-óvári akad. tanarok. Havonkint egy 3 ivnyi diszes kiállitásu füzet jelenik meg. Ára egy füzetnek 60 kr. Előfizetéseket egész évre is elfogadunk és akkor a füzeteket bérmentve szállitjuk.

Hazslinszky Frigyes. Északi Magyarhon viránya. Füvészeti kézikönyv 1.20

Hörk József. A művészet befolyása a társas életre —.25

Kadocsa Lippich Elek. A magyar dráma gyermekkora —.60

Kardos Albert. A XVI. szdzad magyar lyrai költészete —.80

Katona Lajos. Völund Kovács és rokonai az Arja regevilágban. Philologiai értekezés —.—

Kayserling M. dr. Zsidó nők a történelem, irodalom és művészet terén. 2 kötet 2.50

Kereskedelmi törvény. A m. kir. Curia itélő tábla elvi jelentőségü határozataival. Feldolgozta dr. Barna Ignácz. Füzve 2 frt, kötve 2.60

Kisdedóvodai könyvek:

Koháry Mihály. Gyakorlati kézikönyv Fröbel Frigyes foglalkoztató eszközeihez. 96 táblával 3.—

Piros könyv a magyar nép számára. Irta P. Szathmáry Károly. Ára 15 kr. Száz példány 12 frtért rendelhető meg. A kisdedóvás előmozditása érdekében népszerű modorban kifejti a kisdedóvodák felállításának módját kisebb vagy nagyobb községekben és tájékozást nyujt a költségekről is, s általában a kisdedóvás ügyében rövid és mégis részletes tanuságot szolgáltat.

Dajka könyv. Utasitás dajkák kiképzésére. Ára —.20

Játék, vers és dalos-könyv. Kisdedóvodák számára. Az orsz. kisdedóvó egyesület megbizásából. Ára —.80

A kisded nevelés és módszertan kézikönyve. Számos ábrával. Irta Szerdahelyi Adolf. Ára —.80

Leitner Ferencz. Jog és államtudományi szakoktatás 1.20

Levélszerinti oktatás a franczia nyelv tanulására. Toussaint-Langenscheidt tanmódja szerint átdolgozta Sz. Nagy Sándor. Ára a teljes műnek (40 levél) 10 frt, az I. és II. folyam (20—20 levél) különvéve 6 frtjával.

Levélszerinti oktatás a német nyelv tanulására. Toussaint-langenscheidt tanmódja szerint irta Röder Adolf. Második javitott és tökéletesen átdolgozott kiadás. Ára a teljes műnek (40 levél) 6 frt, az I. és II. folyam (20—20 levél) különvéve 4 frt. A legbiztosabb tanmód a német nyelv megtanulására.

Mihályfi József. A budapesti közuti vaspályák 1.50

Radó Antal dr. A magyar műfordítás története —.80

Rákosi Jenő. A tragikum 1.50

Reményi Ede dr. A görög epigramma s a görög anthologia eredete —.50

Schermann Adolf dr. Test és egészségtan. Középiskolák, tanitók, szülők és a müvelt közönség használatára. 3-ik javitott kiadás 2.—

Stern Samu dr. A physikalis vizsgálati módszerek tankönyve 1.60

Szterényi Albert. A polgári házasság, tekintettel a vegyes házasságra a zsidó törvény és történelem szempontjából —.80

Telekkönyvi rendeletek. Feldolgozta dr. Imling Konrád. Ára füzve 1 frt 60 kr, bekötve 2.20

Tholt Titusz. Fehéregyháza és Árpád sirjának hol fekvése és kutatásaim. Térrajzzal —.80

Tóth Kálmán. A tudomány vértanúi. Harmincznégy fametszettel 3.—

— A munka bajnokai. Diszesen illusztrálva. Füzve 3.—

Zádor Gyula. Zádor György levelezése Kazinczy Ferenczczel 1.—

Közhasznú népies könyvek.

Csongor Béla. Legújabb és legteljesebb levelezőkönyv mindenki számára. Az élet minden viszonyaiban előforduló levelek, okiratok stb. Alapos útmutatással a levélirásra. Egy vaskos kötet ára füzve 80 kr., bek. 1.—

Kiért ürítsük a pohárt. Felköszöntő könyv. Füzve —.80, kemény kötésben 1.20, díszkötésben 1.50

P. Szathmáry Károly. Piros könyv. A magyar nép számára. Ára —.15

A kanári madár tenyésztése és ápolása. Russ müve után Klein Ödön. Ára —.60

Legújabb és legteljesebb köszöntőkönyv minden alkalomra. Füzve 50 kr, bekötve —.60

Szerelemfy Aladár. Legújabb levelező szerelmesek számára. Levelek a szerelmi élet minden körülményeire. 2-ik kiadás —.50

Bosco. A bűvész, varázsló és ezermester —.50

Bobula János. Pasigrafiai szótár a magyar nyelvhez Bachmaier Antal rendszere szerint —.80

Magyar Ifjuság

Képes Közlöny a serdülő ifjuság számára

V. évfolyam

Főmunkatársak: *Kürthy Emil, Mikszáth Kálmán, P. Szathmáry Károly és Könyves Tóth Kálmán.*

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar kir. minisztertől 1486. eln. szám alatt a következő ajánlattal kitüntetve:

«A Magyar Ifjuság czimü képes hetilap komoly és tanulságos irányánál fogva pártolásra érdemes lévén, felhivom a (Czimet), hogy azt a felügyelete alatt álló intézetek ifjuságának és az ifjuági könyvtáraknak beszerzésre melegen ajánlja.»

Budapest, 1887. évi junius hó 23-án *TREFORT, s. k.*

A Magyar Ifjuság nagy 8-rétü, diszesen illusztrált füzetekben kéthetenkint jelenik meg. Előfizetési ára egy évharmadra 2 frt; kétharmadra 4 frt; egész évre 6 frt. Mutatványszámok kivánatra bárkinek beküldetnek.

A Magyar Ifjuság előző évfolyamaiból még néhány példány kapható következő árakon:

I. évfolyam (1884) kemény kötésben 6 frt, diszkötésben 7 frt
II. « (1885) « « 6 frt, « 7 «
III. « (1886) 2 kötet. Egy-egy kötet « 4 «
IV. « (1887) 2 kötet egybekötve. Diszkötésben 5 «

Művészeti munkák.

Magyar diszitő styl müiparosok, ipar- és polgári iskolák, valamint minden egyéb tanulók használatára irta és rajzolta Huszka József rajztanár. Nagy folio kötet, 45 táblával, ezek között 5 színnyomatban és 3 iv szöveg. Ára füzve, borítóval ellátva 10 frt Ez az első «Magyar Ornamentika». Minden iskola, mely a rajzoktatásra súlyt fektet, és azonfelül minden építészeti festő, diszitő, müiparos nagy hasznát veheti e motivumokban szerfölött gazdag gyüjteménynek.

Öffentliche Neubauten von Budapest. Aus Anlass der Studienreise des österr. Ingenieur- und Architekten-Vereines beschrieben von kaiserl. Rath K. R. Leonhart Ingenieur und J. Melan Ingenieur. Nagy 4 kötet, 8 fénynyomatú táblával és 53 szövegbe nyomott képpel. Ára diszes kiállításban, füzve 4 frt. Jelen füzetben a legilletékesebb szakközegek mondanak itéletet legnevezetesebb nyilvános épitkezéseinkről.

Iparművészeti tanulmányok. A budapesti I. kerületi paedagogium ipari szakcsoportjának önképzőköre által összegyüjtve. Szerkesztette Gyulay László tanár. Ára kemény borítékban 6 forint. Gazdag anyaggyüjtemény müiparra: foglalkozók számára és nevezetesen ipari szakiskolák részére. Terjedelmes magyarázó szöveg mellett következtek tartalmazza e müipari vázlat-gyüjtemény: Oszloprendek Vignola, Palladio és Serlio nyomán, 22 táblával. Oszloprészek stylistikus feltüntetése, 17 tábla. Müipari tárgyak a keramika és szinötvösség köréből, 12 tábla. Initiálék, monogrammok és jelvények, 12 tábla. Butorrészletek, mint karyatidek, consolok, stb., 17 tábla. Fakötések és butormeretek, 5 tábla. Ornamentális stylstanulmányok, 2 füzet, 50 tábla. E mü tehát tartalmaz 136 táblát és 3 iv magyarázó szöveget. E mü összesen csak 100 példányban készült és készletünkön mai nap nincs több mint 30 példány.

Adoma-könyvek.

Jocus és Momus. Irta JÓKAI MÓR. Ára füzve 1.—

Abrincs! 150 jordánvicz Seiffensteiner Salamontól. Elemelte Mokány Berczi. Jankó János 150 rajzával. IV-ik kiadás. Ára 1 bitang flóres helyett most csak —.60

Abzug! A kabai asszony kulacsából kicsurgott adoma-csöppek. Tenyerével felfogta Gácsér Pista, Jankó János 130 rajzával. Ára 1.—

Adomák a magyar nép életéből. Mulassunk és nevessünk. Ovszer rosz kedv és unalmas idők ellen csendes magányosok s társaságok számára. Ára —.50

A javából. Képtelenségek 100 képpel. Összeállitotta Bús Vitéz. Jankó János 100 eredeti rajzával. Ára 1.—

Borsszem Jankó naptára 1870-re. Szerk. Csicseri Bors. Rajzolták Jankó és Klič. Ára 90 kr h. most csak —.30

Borsszem Jankó albuma. Szerk. Csicseri Bors. Rajzolták Jankó és Klic. I. köt. ára 2 frt helyett most csak —.60

Csihaj! Mulatságos és vérengző antiszemita naptár, szól 1881-re. Tikmonyi és hohenhámi Tojás Dániel komájának pennája alá diktálta dombszógi és bugaczi Mokány Berczi. 50 képpel, rajzolta Jankó János. Ára 1 snasz flóres helyett most csak —.60

Deák Ferencz adomák. Ára —.60

Gondüző. Eredeti adomák és humoreszkek tára. Irta Vasady Balogh Lajos —.60

Ma van ma. Az Üstökös kalendáriuma 1887-re. Ára 1 frt h. most csak —.50

Mulatságos történetek. Daudet, Eckstein, Habberton, Poe, Sienkievicz. Turgenjeff és mások vig beszélyei. Diszes kiállitásban. Ára 1.50

Spitzig Iczig naptár. 1868-ra. Ára 1 frt helyett most csak —.50

Mind a 13 mü 13 frt 10 kr. helyett, postai bérmentes küldéssel, 8 frtért kapható.

Révai Testvérek
könyvkereskedése
BUDAPEST, IV. VÁCZI-UTCZA II.

Könyvkereskedésünket bármily tudományszakbeli könyvszükséglet beszerzésére felajánljuk. Nagy készletünkön a világirodalom legkiválóbb termékei mindig készleten tartatnak és az irodalmi ujdonságok megjelenéskor azonnal kaphatók. Kiterjedt összeköttetéseink a külföld valamennyi könyvkiadóival lehetővé teszik, hogy bármely és bárhol hirdetett művet az eredeti áron megszerezzük. — Vidéki megrendelések rögtön és kiváló figyelemmel teljesíttetnek.

Műszaki (polytechnikai) osztályunkban, mely hazánkban az első és egyetlen e szakbeli könyvkereskedés az építészet, mérnöki tudomány, gépészet, műipar, művészet, rajzolástan és bányászat, és az ezen szaktudományokkal kapcsolatos irodalmi ágakkal specialiter foglalkozunk és e nembeli tevékenységünkkel arra törekszünk, hogy könyvkereskedésünket eme szakokban a lehető legmagasabb színvonalra emelve, nélkülözhetővé tegyük a hasonló irányú külföldi könyvkereskedéseket. Részletes árjegyzékekkel és áttekintési választékküldeményekkel kivánatra szivesen szolgálunk.

Nagy rajzminta-raktárunkat a rajztanár urak különös figyelmébe ajánljuk.

Franczia irodalmi szakosztályunkra különösen figyelmeztetjük a franczia tudományos és szépirodalom számos barátait. Könyvkereskedésünkben a franczia művek megjelenéskor azonnal kaphatók és kivánatra megtekintésül beküldhetők. Az irodalombarátok tájékozása végett BULLETIN BIBLIOGRAPHIQUE DE LA LIBRAIRIE FRANÇAISE czim alatt évnegyedes folyóiratot adunk ki, melyet minden vevőnknek kivánatra szivesen megküldünk. A legnagyobb franczia könyvkiadók főbb bizományaikat Magyarországon czégünkre ruházták. Bármely szakbeli jegyzékkel, a franczia irodalom köréből, kivánatra azonnal szolgálunk.

Casinók és olvasókörök a lehető leggondosabb kiszolgálásban és legelőnyösebb feltételekben részesülnek. Olvasóköri könyvtárak alapítására éz kiegészítésére alkalmas jegyzéket, valamint a feltételekről bővebb tájékoztatást kivánatra azonnal küldünk.

Nép-ifjusági-tanodai és önképzőköri könyvtárak, közintézetek és hivatalok a lehető támogatásban és a legelőnyösebb feltételekben részesülnek. Minthogy a nmélt. vallás- és közokt. Miniszter Úr 1887. márczius hó 10-én kelt rendelete értelmében a fennhatósága alá tartozó összes intézetek vezetőit felhivta, hogy könyvszükségletüket kizárólag hazai könyvkereskedőtől szerezzék be és a számvevőséget oda utasitotta, hogy külföldi könyvkereskedők által kiállított számlákat utasitsa vissza: — mindeme intézetek nálunk ugyanazokban az előnyökben részesülnek, melyekben eddig bárhol részesültek.

Könyvjegyzékekkel, az irodalom bármely ágából és bármely művelt nyelven ingyen és bérmentve készségesen szolgálunk.

Legelőnyösebb könyvbevásárlási módozat.

A magyar könyvbarátok a napilapok utján bizonyára értesültek arról a nagyjelentőségü mozgalomról, melyet az irodalom és a sajtó kiválóbb tagjai a nemzeti irodalom érdekében a könyvvásárlás előmozditása végett inditottak.

Nem tartjuk szükségesnek ennélfogva jelen alkalommal bővebben kifejteni, hogy a magyar irodalom nagyobbmérvü pártolása mily fontos tényező irodalmunk továbbfejlődésére, a hazai irók, a nemzet valódi napszámosai helyzetének javitására és egyáltalában culturalis fejlődésünkre nézve.

Annál kevésbbé látszik ez előttünk szükségesnek, minthogy tapasztalásunk szerint a művelt magyar középosztály valóban szereti az irodalmat, melynek nagyobbmérvü pártolásától csakis a szük anyagi viszonyok miatt tartózkodik.

Hogy a magunk részéről lehetőleg előmozditsuk a kiválóbb irodalmi termékek elterjedését és lehetőleg fokozzuk a könyvvásárlást, különös figyelmébe ajánljuk a tisztelt hazai közönségnek az általunk bevezetett kedvező bevásárlási módozatot havi részletfizetésekre, mely a legkényelmesebb beszerzési mód azok részére, kiknek kényelmetlen egy nagyobb összeget egyszerre kiadni; különösen ajánlatos a részletfizetési módozat könyvtár berendezésénél, rendes megszabott évi szükséglet fedezésénél, nagyobb terjedelmü és áru munkák vásárlásánál és egyáltalában minden oly esetben, a midőn a könyvek beszerzésénél csak az egyszerre fizetendő nagy összeg képezi az akadályt.

A részletfizetési módozat főelőnye abban rejlik, hogy a vevő egyszerre és azonnal birtokába és élvezeti használatába jön a műnek és hogy továbbá egy nagyobb összeget kitevő egy vagy több munkát 10—12 részletben fizetve, egy alig érezhető csekély havi kiadás által legkényelmesebb módon jut idővel egy tekintélyes könyvtár birtokába.

Rendszerint feltételül szoktuk kikötni, hogy minden vételösszeg 10 hónap alatt 10 egyenlő részletben törlesztessék, ugy hogy egy 10 frtos könyvre havonként pontosan fizetendő 1 frt, 20 frtnál havonként 2 frt és igy tovább. Egy forintnál kisebb havi részletre el nem adunk.

Kivánatra áttekintési küldeményeket is eszközlünk és kérjük tisztelt vevőinket, sziveskedjenek velünk közölni, mely szakbeli irodalmi ujdonságokat kivánnak rendesen megküldetni.

Czégünk minden megbizást a legnagyobb gonddal és pontossággal intéz el, egyik főtörekvésünk lévén az egyszer létesült összeköttetést állandóvá és kellemessé tenni és pontos, szakavatott és gyors kiszolgálásunk által megbizóink szives bizalmát megtartani.

BUDAPEST,
IV., Váczi-utcza II.

RÉVAI TESTVÉREK
könyvkereskedése.

BUDAPEST. PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

sz.

28

Gyüjtő-iv

A MAGYAR KATOLIKUS TANITÓK ORSZÁGOS

SEGÉLYALAPJÁRA ÉS ÁRVAHÁZÁRA.

Még nincs egy éve, hogy a nagyméltóságú magyar katolikus **Püspök-kar** 20,000 frtnyi nagylelkü adományával letette az orsz. katol. tanitói segély-alap és árvaház talpkövét, és ma már az alap-tőke jóval meghaladja a 40,000 frtot.

A kezdet kezdetén, alig egypár hónap alatt mindenesetre meglepő, fényes eredmény; hatalmas bizonysága annak az **erőnek**, mely, büszkén mondhatjuk, a világon páratlan Püspök-karunk vezetése mellett, a több mint 14 ezernyi egyházi és világi magyar katolikus tanitónak összetartásából és együttérzéséből fakad.

Az erő-nyilvánulás és lelkesedés ezen szent lángjának nem szabad lankadni.

Most arról van szó: saját magunknak és szeretteinknek biztositsuk anyagilag a jövőt, hogy megfeszitett szellemi munkálkodásunkat annál nyugodtabban szentelhessük a jelennek!

Föl tehát a munka folytatására!

Alig van már is, de ne is legyen katolikus tanitó, ki segélyalapunknak nem tagja! És ne legyen, ki a kellő határok közt társadalmi úton is minden lehetőt el nem követ ügyünk terjesztésére, népszerüsitésére, előmozditására!

A magyar társadalom meg fogja mutatni, hogy tudja becsülni a vallásos nevelés által az ő egyedül biztos alapjait megalkotó hüséges szolgálatokat.

A hazának majdnem minden vidékéről hozzánk intézett felszólitásoknak engedve, főképen a társadalmi uton való gyüjtés megkönnyitésére bocsátjuk ki ezen iveket.

Isten szent áldása legyen rajtunk s müködésünkön!

Eger, 1885. március 25-én.

A **NÉPISKOLAI TANÜGY** szerkesztősége.

Kivonat az alapszabályokból.

Az alap czélja: „2. §. Ezen alapból a) a rendes tagok gyermekei számára ösztöndijakb) özvegyeik, árváik és esetleg keresetképtelen nagykorú utódaik számára segély-, illetőleg gyámpénzek osztatnak; továbbá c) elnyomorodott és emiatt állomásaikat elhagyni kényszerült, csekély nyugdijban részesülő, szegénysorsú és elemi csapások által rendkivülileg sujtott rendes tagok gyámolitást nyernek; d) a latin és görög szert. róm. katol. tanitók gyermekeinek számára létesitendő országos árvaház, illetőleg ennek alapja támogatásban részesül.“

A tagok: „11. §. A tagok alapitó, pártoló és rendes tagok; a) alapitó tagok azok, kik az intézet czéljaihoz legalább 50 forinttal járulnak és azt vagy egyszerre lefizetik, vagy annak lefizetésére magukat irásilag kötelezik, időközben fizetvén ezen összeg után járó 5% kamatot; b) pártoló tagok, kik az intézet czéljait legalább évi 1 forinttal elősegitik, vagy kik az alap gyarapitására egyszermindenkorra legalább 10 forintot adnak; c) rendes tagok mindazon egyházhatóságilag megerősitett katol. tanitóképezdei tanárok, tanárnők, felső nép-, polgári és elemi iskolai tanitók, tanitónők, kántorok, óvok és óvónők, kik az alapba évenkint 50 krajczárt fizetnek, vagy akik ahhoz egyszermindenkorra 10 frtnyi tagsági tőkével járulnak. A belépés bármely hónapban történhetik, a tagsági jogok és kötelességek azonban ugyanazon évi január 1-től veszik kezdetöket.

Az alap vagyonát képezik a tagok adományain és tag-dijain kivül: „8. bármely más, akár testületi-, akár magán-adományokból befolyó összegek.“

Az alapgyüjtő- és kezelő helyi bizottságok: „19. §. Minden tanitó-egylet kebelében, vagy ahol ilyenek szervezve nem volnának, minden egyes alesperesi kerületben: alapgyüjtő és kezelőbizottságok választatnak. Ezen bizottságok, melyek a helyi körülmények szerint 4—10 tagból állhatnak, az egyleti, illetve az alesperes kerületi tanitói gyülések alkalmával az intézet alapitó, pártoló és rendes tagjai közül három évről három évre szótöbbséggel választandók.“ — (Első sorban mindenesetre ezen bizottság tagjainak feladata a gyüjtés; de ezen intézkedés nem zárja ki, hogy a bizottság által kiadott és megszámozott gyüjtő-iven bármelyik egyesületi v. kerületi tanitó is ne buzgólkodjék a gyüjtésben, csakhogy az eredményt annak idejében — november előtt — a bizottsághoz kell beszolgáltatnia. Szerk.)

A gyüjtö neve: ....

Sorszám	Az adományozó neve, állása, lakása.	Alapitó-tag hány frttal?	Pártoló-tag				Rendes-tag				Magán-adomány		Észrevételek.
			Évenkint		Egyszer mindenkorra		Évenkint		Egyszer mindenkorra				
			frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON.

A-Szondi Album előfizetőinek névjegyzéke.*)

(1885. augusztus 1-ig.)

Borbély Pál	Ipolyság	1 dp.
Becsenyei Sándor	Károlyfalva	1
Bedross Péter	Ipolyság	1 dp.
Bende András	Ipolynyék	1
Bolgár Endre	Ipolyság	1 dp.
Dr. Brach Ferencz	Léva	1 dp.
Bodó Lipót	Nagy-Szelezsény	1
Bánky-Kiszely Sarolta	Ipolyság	1 dp.
Blűmelhuber Ferencz	Esztergom	1
Dr. Bethlenfalvi Gy	Ar.-Maróth	1
Dr. Benkő Lajos	Ar.-Maróth	1
Bakay Oszkár	Dejtár	1
Braun Ferencz	Szakállos	1
Banky Jozsef	Budapest	1 dp.
Czibulya János	Gyerk	1
Cziglányi János	Bozók	1
Cser József	Veszprém	2
Csepán Antal	Kaposvár	1 dp.
Csernoh János	Esztergom	1
Cserey János	Bozók	1
Dedinszky János	Badin	1
Dacsó Pál	Keszihócz	1
Dacsó Pálné	Keszihócz	1 dp.
Dely János	Ipoly-Pásztó	1
Dorn Simon	Domanyik	1
Erhardt Viktor	Óvár	1
Esztergomi főkáptalan	Esztergom	1 dp.
Erdélyi János	Gyűgy	1
Fábián Gyula	Ipolyság	1 dp.
Id. Folly József	Kaposvár	1
Fábián Ferencz	Kolpach	1
Gracza László	Sülk puszta	1
Geszner Róza	Budapest	1
Gireth Gyula	Czekócz	1
Gyerk község képviselő testülete		1
Gregersen Hermin	Budapest	1
Gregersen Luiza	Budapest	1
Gregersen Anna	Budapest	1
Gregersen Margit	Budapest	1
Gokesch Manó	Szt-Antal	1
Hubert Vilmos	Léva	1 dp.
Huszár Lajos	Ipolyság	1
Hedervary Antal	Ipolyság	1
Hell Ödön	Keszihócz	1
Hevesmegye alispánja	Eger	1 dp.
Dr. Hattyuffy Dezső	Fehérvár	1
Horváthi község képviselő testülete		1
Hajdú Géza	Nyitra	1
Heldt Ignácz	Ipolyság	1
Hajdú János	Derzsenye	1
Hallay János	F.-Prandorf	1
Herschmanek Antal	Al.-Prandorf	1
Hajdú Ferencz	Al.-Prandorf	1
Hoznik Gyula	Szt-Antal	1
Hőnig Vilmos	Szt-Antal	1
Holczer János	Németi	1
Ipolyi Arnold	Szt-Kereszt	5 dp.
Illovszky József	Gyűgy	1
Jenik István	Szelestény	1 dp.
Jánoky István	Kuczura	1
Juriga János	Esztergom	1 dp.
Jávorka Sándor	Szt-Antal	1
Kalmár Lajosné	Ipolynyék	1 dp
Kónya József	Léva	1
Kovács József	Kis-Gyarmat	1
Körmöcz szbd kir. város		1 dp
Kachlmann Valter	Jolsva	1
Konkoly Zoltán	Szob	1
Kosztolányi Aurél	Ar.-Maróth	1
Kosztolányi Sándor	Nemesény	1
Kardhordó István	Dr.-Palánk	1
Kovács Kálmán	Ipoly-Pásztó	1
Kaufmann Albert	Szt-Antal	1 dp.
Keviczky Dániel	Szántó	1
Kossik János	Domanyik	1
id. Keller Rezső	Németi	1
Kiszely Árpád	Lip.-Benedekfalv.	1 dp.
Kiszely Antal	Rózsahegy	1 dp
Kiszely Vendel	Rózsahegy	1 dp.
Kiszely Eszter	Rózsahegy	1 dp.
Lipták Nándor	Ipolyság	1 dp.
Lipcsey Ervin	Ipolyság	1 dp.
Laszkáry Pál	F.-Pribel	1 dp.
Libertini Anna	Szalatnya	1 dp
Lukasovics Sándor	Littava	1
Lőcsy István	Szakállos	1
Laczják Mihály	Zsibritó	1
Laukó Mihály	Szebelléb	1
Miklós László	Ipolynyék	1
Mácsai Lukács	Léva	1
Medveczky Sándor	Léva	1
Dr. Medveczky Károly	Léva	1
Márki József	Budapest	1
Malonyai	Topolya	1 dp.

Masztics József	Pjerg	1	
Majer Manó	Dobsina	1	
Majer István	Esztergom	1	dp
” ”	”	1	
Meszlényi Gyula	Esztergom	1	dp.
Meskó Lajos	F.-Dacsólam	1	
Mere község képviselő testülete		1	
Mórász-Hunyady Melanie	Dr.-Palánk	1	dp.
Marek Károly	Szob	1	
Magasházi Fülöp	Ipoly-Szakállos	1	
Makláry Sándor	Ipoly-Szakállos	1	
Merez-Kiszely Ida	Esztergom	1	dp.
Dr. Mezey Adolf	Budapest	1	
Niedermann Fánni	Kéty	1	dp.
Nagy Iván	Horpács	1	dp.
Nedeczky Bertáné	Felső-Túr	1	dp.
Nagyfalusi iskola könyvtára		1	
Nagy László	Kapos-Füred	1	dp.
Ondrejkovich János	Szt-Benedek	1	
Ocsárd Károly	Pjerg	1	
Pongrácz Sándor	Felső-Túr	1	dp.
Paulovics József	Pjerg	1	
Pongrácz István	Felső-Túr	1	dp.
Polmülner Károly	Kemencze	1	
Pollák Tamás	Gyerk	1	
Polyák Péter	Gyerk	1	
Poljakovich Iván	Bozók	1	
Pokorny Ferencz	Bozók	1	
Dr. Paczolay Gábor	Budapest	1	
Prűzinder-Kiszely Adél	Rózsahegy	1	dp.
Pongrácz János	Lip.-Andrásfalva	1	
Pottornyay Miklós	Pottornya	1	
Rozsnyói káptalan		1	dp.
” ”		2	
Rédly Sándor ifj.	Esztergom	1	
Rónay Irma	Dr.-Palánk	1	dp
Ribay Samu	Bakabánya	1	dp.
Simor János	Veszprém	1	dp.
Sándor-Nagy Imréné	Turkeve	1	
Sembery Béla	Léva	1	
Simonyi Rezső	Dr.-Palánk	1	dp.
Snabel Gyula	Körmöcz	1	
Selmecz szbd kir. bánya városa		1	dp.
Gr. Stahremberg István	Köpösd	1	dp.
Sárközy Kálmán	Fejérvár	1	dp.
Sujánszky Antal	Esztergom	1	dp.
Sille István ifj.	Gyerk	1	
Stammer Sándor alispán	Szentes	1	dp.
Sooky László	Vadkert	1	
Skadra Józsefné	Szete	1	dp.
Schveller József	Bél	1	
Schusztler János	Lontó	1	
Sarnóczay Gyula	Lontó	1	
Siposs Ilona	Szt-Antal	1	
Szontág Pál	Horpács	1	dp.
Szilassy Béla	Kemencze	1	dp.
Szmrecsányi Emil	Tereske	1	dp.
Szász község	Szász-Gyöngyös	1	
Szécsénkei iskola könyvtára		1	
Szajbéli Henrich	Esztergom	1	dp.
Szalatnya község		1	
Szerémy Gábor	B.-Gyarmat	1	
Szabadhegyi Mária	Lontó	1	dp.
Szabó Endre	Derzsenye	1	
Tolle Antal	Ipolynyék	1	dp.
Tuschnay János	Léva	1	
Töttösy Ede	Bozók	1	
Tassy Béla	Fejérvár	1	dp.
Tang Emil	Ar.-Maróth	1	
Tóth János	Gyerk	1	
Turánszky Béla	Tompa	1	
Tillmann Károly	Dejtár	1	
Tucsek József	Ipolyság	1	
Uhereczky István	Dalmad	1	
Ürge László	Nagy-Bajcs	1	
Vürczler Gyula	Terbegecz	1	
Veres Erzsi	Horpács	1	
Vágner Lajos	Pjerg	1	
Vágner Vilibárd	Pjerg	1	
Vudi József	Szob	1	dp.
Virkovich Vincze	Palánk	1	
Vanke Sándor	Nyerges-Ujfalu	1	
Valasek Mihály	Bakabánya	1	
Valkó Gizella	Szete	1	
Veinert János	Szt-Antal	1	
Zádory János	Esztergom	1	dp.
Záthureczky Sámuel	Dacsolam	1	

*) Ezen névjegyzékből — mely egy vagy más tekintetből a jövő nemzedékre nézve is érdekes lehet — kitünik hogy abból sokan hiányoznak, kiknek részvétére számitottunk, mig ellenben költséges vállalatunk pártolásra méltatták oly jeles honfiak — s honleányok kiket személyesen ismerni sincs szerencsénk. Fogadják ezért a hazafias ügy nevében őszinte köszönetünket. — Részletes számadást, (előfizetési felhivásunk értelmében) adni fölöslegesnek tartjuk, miután az általunk felajánlott hazafias czél javára csak ugy juthatott volna valami, ha mégegyszer annyi előfizető jelentkezett volna s az eredetileg 1—2 ivre tervezett „Drégeli lap“ 10 nyomtatott ivre (tehát egy egész kis „album“má) magát ki nem nőtte volna!

P. L.

A Szondi-emlékzászló adakozóinak névjegyzéke.*)

Albert Mária	Korpona	0·50
Ágner Danóné	Ipolyság	1·00
Balczár Rázmánné	Budapest	1·00
Borbélyi Pálné	Ipolyság	1·00
Baumert Mari	Korpona	0.60
Bujkovszky Mária	Korpona	1·00
Bundszmann Mária	Korpona	1·00
Bachunel György	Vámos-Mikola	0·50
Bruckner Ferenczné	Nagy-Maros	2·00
Bende Piroska	Selmecz	0·50
Barsy Rezső	Szélakna	1·00
Blancz Emma	Budapest	1·00
Gr. Chorinszky Igóné	F.-Szemeréd	5·00
Chluda Irma	Korpona	0·50
Czibulya Lászlóné	Korpona	3·00
Droszner N.	Korpona	0·60
Eisert Gabriella	Korpona	0·60
E. B.	Selmecz	0·50
Egy Hontból származó pesti kisasszony		1·00
Fodor Attilláné	Szélakna	2·00
Fritska Adél	Selmecz	1·00
Farbaky Piroska	Selmecz	1·00
Gerhardt Györgyné	Ipolyság	1·00
Gellér Irén	Korpona	1·00
Geszthelyi Gyula	Vámos-Mikola	1·00
Goldbrunner Sándor	Selmecz	2·00
Greczmacher Krisztina	Selmecz	1·00
Gaal Mariska	Visk	1·00
Hederváry Gizella	Ipolyság	3·00
Hell Auguszta	Keszihócz	2·00
Huber Anna	Korpona	0.50
Hajdu L.	Ipolyság	1·00
Harmos Istvánné	Vámos-Mikola	1.00
Hoffmann Sándorné	Kőpatak	2·00
Horváth-Terstyánszky Mária	F.-Túr	5·00
Huszár Gabriella	Keszegh	5·00
Heldt Gizella	Dalmad	1·00
Ivánka Lászlóné	F.-Szemeréd	5·00
Ivánka Leona	F.-Szemeréd	5·00
Isten nevében	Selmecz	1·00
Ivánka Izabella	Palást	3·00
Járosi Klára	Korpona	0·50
Koroda Mojszta	Gr.-Ujfalu	1·00
Knezovics Albina	Korpona	1·00
Kulcsár Józsefné	Ipolyság	2·00
Kósa Gizella	Baja	1·00
Kallós Jánosné	Vámos-Mikola	1·00
Kappel Pálné	Kis-Túr	5·00
Kvassay N.	Selmecz	5·00
Kachelmann Károly	Selmecz	2·00
Kalmár Lajosné	Nyék	2·00
Libertiny Józsefné	Korpona	1·00
Libertiny Ilka	Korpona	0·50
Lange Zsuzsi	Korpona	0·50
Lehotzky Olga	Korpona	1·00
Lamy Györgyné	Ipolyság	1·00
Lestár Gizella	Bori	0·50
Litschauer Teréz	Selmecz	2·00
Lehóczky Gyuláné	Selmecz	1·00
Litschauer Lajosné	Selmecz	1·00
Br. Majthényi Lászlóné	Leszenye	10·00
Matulay Frigyesné	Mere	2·00
Mednyánszky Hermina	Korpona	0·50
Martincsák Irma	Korpona	0·50
Miskolczi Anna	Korpona	0·40
Mikolásy Gyuláné	Ipolyság	1·00
Medgyesy Sándorné	Vámos-Mikola	1·00
Marsalko Szidónia	Selmecz	1.00
Martsán Fánni	Ipolyság	1·00
Meissel Irén	Szúd	10·00
Novotny-Verebély Malvin	Ipolyság	1·00
Nedeczky Irén	Palást	3·00
Nedeczky-Vajda Erzsébet	Palást	1·00
Neumann Krisztina	Korpona	1·00
Nedeczky-Okolicsányi Irma	F.-Túr	2·00
Nedeczky Pál	F.-Túr	0·25
N. N.	Hontmegye	1·00
Nagy Sándorné	Ipolyság	4·00
N. N.	Selmecz	2·00
Br. Nyáry Adolfné	Magyarad	5·00
Nyitray Vilma	Selmecz	1·00
Ország Józsefné	Ipolyság	1·00
Olaj Brigitta	Pereszlény	1·00
Pongrácz Emma	Ipolyság	10·00
Pongrácz Sándorné	F.-Túr	5·00
Podragyai Mária	Devicse	1·00

Pohl Károly	Ipolyság	1·00	Sréder Rezsőné	Selmecz	1·00
Portner Mária	Ipolyság	1·00	Schőnn Alajosné	Ipolyság	5·00
Paczolay Jánosné	Deménd	10·00	Sántha Marianna	Dalmad	2·00
Paczolay Katalin	Deménd	5·00	Szulyovszky Judit	Fegyvernek	2·00
Pessina Vilmos	Vámos-Mikola	0·50	Szartórius-Mosert Karolin	Ipolyság	3·00
Palkovics Károly	Vámos-Mikola	0 50	Szajbéli Emilia	Selmecz	1·00
Péch Antal	Selmecz	5·00	Szegfy Emmi	Fiume	1·00
Plachy Bertáné	Korpona	5·00	Szabadhegyi Gézáné	Tésa	10·00
Pongrácz Jenőné	Veszprém	1·00	Szilassy Maris'a	Léva	2·00
Pazsitzky nővérek	Tesmag	3 61	Trautvein Ilona	Ipolyság	1·00
Ruttkay Mórné	Kis-Túr	1·00	Turcsányi Margit	Nagyvárad	0·50
Ruttkay Malvin	Kis-Túr	1·00	Türnböck Matild	Nagy-Maros	2·00
Ruttkáy Mária	Kis-Túr	1·00	Tibély Ágoston	Selmecz	1·00
Rónay Irma	Drégel-Palánk	5·00	Tirscher N.	Szélakna	2·00
Ruttkay Mária	Korpona	0 60	Titcze N.	Szélakna	1·00
Rombauer Emilné	Selmecz	1·00	Ujházy Paula	Korpona	1·00
Rejtő Adolf	Selmecz	1·00	Udvardy Józsa	Ipolyság	1 00
Gr. Steinlein Leontine	F.-Szemeréd	5·00	Vozár Antónia	Korpona	0·50
Stugel Örzsi	Szebelléb	1·00	Verebély Józsefné	Ipolyság	2·00
Salamon Arnold	Perőcsény	1·00	Vaskovics Lajosné	Selmecz	1 00
Sugár Lajos	Vámos-Mikola	0 50	Vörös Mária	Selmecz	1·00
Stutler Gyuláné	Selmecz	1·00	Vágner Károlyné	Selmecz	5·00
Solty Gyuláné	Selmecz	1·00	Vidák Anna	Ipolyság	1·00
Dr. Schillinger N.	Selmecz	1·00	Vidák Irén	Ipolyság	1·00
Solty Vilmosné	Selmecz	1·00	Wágner Fáni	Nagy-Maros	1·00
Schenek Mária	Selmecz	1·00			

*) Közölve részint nyugtázási, részint ellenőrzési szempontbul. Ezen jegyzékből látható, hogy a 268 frtnyi adakozási összegből, miután a beszterczebányai szürke-nénéknek (soeurs gris) 250 frt lett küldve a még hiányzó zászlószalagra s egyéb vegyes költségekre csak 18 frt és 16 kr. maradt fen további elszámolásra. *P. L.*

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA

A Szent-István koronája országait tárgyaló első köteteknél, melyek a történelmi és fejlődési viszonyokat, s majd a magyar alföldet ismertetik, eddigelé a következő irodalmi dolgozótársak működnek közre:

Ő császári és királyi fensége RUDOLF trónörökös főherczeg
Ő császári és királyi fensége JÓZSEF főherczeg
Ő királyi fensége FÜLÖP coburg-gothai herczeg

ARÁNY LÁSZLÓ
BAKSAY SÁNDOR
BALLAGI ALADÁR
BARTALUS ISTVÁN
BEKSICS GUSZTÁV
BUNYITAI VINCZE
DEKÁNY MIHÁLY
EÖTVÖS KÁROLY
FRAKNÓI VILMOS
GALGÓCZY KÁROLY
GÉRESI KÁLMÁN
HAAN LAJOS
HEGEDÜS SÁNDOR
HIERONYMI KÁROLY
HOITSY PÁL
HŐKE LAJOS
HUNFALVY JÁNOS
IMRE SÁNDOR
JÓKAI MÓR
KERKAPOLY KÁROLY
KELETI KÁROLY
KIRÁLY PÁL
MARCZALI HENRIK
MÁRKI SÁNDOR
MIKSZÁTH KÁLMÁN
K. NAGY SÁNDOR
OPRICIU PETER
PAULER GYULA
PESTY FRIGYES
PÉTER DÉNES
PULSZKY FERENCZ
RADVÁNSZKY BÉLA BR.
RÓMER FLÓRIS
ROMÁN SÁNDOR
RÓNAY ISTVÁN
SALAMON FERENCZ
SCHWICKER J. H.,
SZABÓ KÁROLY
SZAPÁRY GYULA GR.
P. SZATHMÁRY KÁROLY
SZENTKLÁRAY JENŐ
SZILÁDY ÁRON
SZILÁGYI SÁNDOR
THALY KÁLMÁN
THÁN KÁROLY
TORMAY BÉLA
TÖRS KÁLMÁN
TRÉFORT ÁGOSTON
VÁROSY GYULA
VISI IMRE
ZICHY JENŐ GRÓF

A magyar kötetek illusztrálásánál

Ő cs. és kir. fensége STEFÁNIA főherczegasszony trónörökösnén és
Ő cs. és kir. fensége KLOTILD főherczegasszonyon kívül

eddigelé a következő művészek közreműködése vétetett igénybe:

AGGHÁZY GYULA
ÁGOTHA IMRE
BADITZ OTTÓ
BARABÁS MIKLÓS
BÖHM PÁL
BRUCK LAJOS
BENCZUR GYULA
BENCZUR BÉLA
DÖRRE TIVADAR
ÉBNER LAJOS
FESZTY ÁRPÁD
GREGUSS IMRE
GREGUSS JÁNOS
GYÁRFÁS JENŐ
HÁRY GYULA
JANKÓ JÁNOS
KELETI GUSZTÁV
KIMNACH LÁSZLÓ
LIGETI ANTAL
LIECZEN-MAYER SÁNDOR
LOTZ KÁROLY
MÉSZÖLY GÉZA
MUNKÁCSY MIHÁLY
PACZKA FERENCZ
PATAKY LÁSZLÓ
RAUSCHER LAJOS
ROSKOVICS IGNÁCZ
SPÁNYI BÉLA
SZÁRICS IMRE
SZÉKELY BERTALAN
SZIRMAY ANTAL
TELEPI KÁROLY
TÖLGYESSY ARTHUR
VALENTINY JÁNOS
VASTAG GYÖRGY
VÁGÓ PÁL
WAGNER SÁNDOR
ZICHY MIHÁLY

Egy pillantás a dolgozótársak fényes névsorára, meggyőz mindenkit a felől, hogy az

Ő cs. és kir. fensége RUDOLF trónörökös főherczeg

kezdeményezésével keletkezett s folytonos vezetése és közreműködése mellett megjelenendő mű a legfokozottabb és legnagyobb várakozásokat is ki fogja elégíteni.

Folyó évi november 15-én jelen meg az illusztrált Előrajz (Prospectus), mely kiválóbb napilapjainkhoz fog mellékeltetni.

BUDAPEST, 1885. évi október hó 20-án.

Teljes tisztelettel

RÉVAI TESTVÉREK
KÖNYVKIADÓHIVATALA.

BUZÁROVITS GUSZTÁV
KÖNYVKERESKEDÉSE ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
ESZTERGOMBAN.

IRÁSBAN ÉS KÉPBEN

IDEIGLENES ALÁIRÁSI ÍV.

BUDAPEST RÉVAI TESTVÉREK VÁCZI-UTCZA 11.

T. cz.

Van szerencsénk Önt arról értesiteni, hogy f. évi deczember 1-étől kezdve meg fog jelenni:

Az

Osztrák-Magyar Monarchia

Irásban és Képben.

Ő császári és királyi fensége RUDOLF trónörökös főherczeg kezdeményezésével és közremunkálásával.

Egy a tudományos kutatás mai szinvonalán álló, népies előadású nagy munka kiadása s abban az osztrák-magyar monarchiának és a benne lakó valamennyi népnek tükre, ez volt a terv, mely Ausztria és Magyarország koronáinak örökösét,

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS FŐHERCZEG

Ő FENSÉGÉT

már hosszabb ideje foglalkoztatá. Igy jött létre a jelen irodalmi vállalat, melynek czélja: országokat és népeket ismertetni, a monarchia határain belül lakó minden népfaj történeti kifejlődését, nyelvét, culturája nyilvánulásait a művészetben és tudományokban, munkában, kereskedésben és iparban, sajátosságait népjellemben és szokásokban teljes hűséggel előadni s a népies modorban megirottakat művészi kivitelű rajzokban megeleveníteni.

Az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben» czimű munka az osztrák-magyar monarchia valamennyi országából és népfajából származó legkitünőbb irodalmi és művészi erők közös műve leend.

Az egész mű 14—15 kötetre van tervezve, mindenik kötet átlag 30 ívre terjed és azonos szöveggel fog megjelenni német és magyar nyelven. A magyar kiadás szerkesztése *Jókai Mórra,* a német kiadásé *Weilen J.* kormánytanácsosra van bizva.

A magyar rész és az osztrák kötetek magyar fordítása a magyar királyi államnyomdában Budapesten nyomatik és adatik ki. A fametszetű képeket az újonnan fölállított műintézetben *Morelli Gusztáv* tanár vezetése alatt magyar művészek készitik. A fametszeteken kivül a népviseleteket bemutató színes képek is diszíteni fogják a munkát.

A mű két ivet, vagyis 32 lapot tartalmazó füzetekben, szöveg közé nyomott képekkel, minden hó 1-én és 15-én fog megjelenni.

Ez év deczember hó 1-én jelen meg a bevezető kötet első füzete, mely kötet Ausztriát és Magyarországot földrajzi, természetrajzi, történelmi és néprajzi tekintetben ismerteti. A magyarországi részből az első füzet deczember közepén fog megjelenni.

Hogy e munkát mindenki megszerezhesse, s hogy az az osztrák-magyar monarchiában valósággal a nép könyve lehessen, egy-egy füzet ára 30 krban lőn megállapitva.

A mű teljes megjelenése évek hosszabb sorára levén tervezve, ezuttal csak az első kötetek dolgozótársait említhetjük. E névsor a munka előhaladásával természetesen folyvást növekedni fog.

E.M. BIBLIOTHECA

Danielik János prisztinai cz. püspök beszéde

a főrendiház martius hó 26-iki ülésében. 1885-ben

Nagyméltóságú elnök ur, méltóságos főrendek

Engedelmet kérek, hogy ezen szakasz felolvasása alkalmából, mely szakasz bennünket czimzetes püspököket az ezen házban jövőre helyt foglalandó tagok sorából egyszerüen kitörül, nehány kegyeletes szót szenteljek azon kor emlékezetének (Halljuk !), mely százados törekvései és véres tusái után, támogatva az életexigentiák által, az aldunai és balkán-félszigeti tartományokat a magyar szent koronával állampolitikai kapcsolatba hozta, és létesité azon püspöki székeket, melyeknek czimzetesei e házban egész mostanáig üléssel és szavazattal birtak.

Elmélkedve ezen korról, eszembe jut, amit 1443. november 9-én Hunyady János irt épen a Balkán szorosok tőszomszédságából erdélyi vajda-társa-, Ujlaky Miklósnak: „Seregünk — ugymond — még egészen ép és viadal után áhitozik, s napról-napra növekszik, mert a király tábora megtelt bosnyák, bolgár, dalmát, albán és rácz érkezőkkel, kiket megjelenésünk nagy örömre hangolt. Eleségnek bőségében vagyunk, a készlethez, mit magunkkal hoztunk, még hozzá sem nyultunk, — a környékbeliek vásárra hoznak mindent, mire szükségünk van."

Ezen néhány sorból is tudjuk, mennyire jól és otthonosan érezték és találták magukat őseink azon korban a Balkán tájain. A népség versenyez az élelmi szerek összehordásában, a királyi tábor megtelik a különféle törzsekből érkezett lelkesedő önkéntesekkel, a vajdák hübéri szolgálatot tesznek, s hüségi esküt fogadnak, szóval mennyire közel voltunk már ekkor azon eszmény megvalósulásához, a melyért a 17. század végén és a 18. század elején egész Mária Terézia uralkodásáig, midőn az orosz befolyás emelkedett tulsulyra, annyi államférfi, diplomata és történet-tudós lelkesült, értem egy nagy confoederalt dunai állam eszméjét, és pedig a magyar szent korona oltalma alatt és a magyar nemzet vezénylése mellett.

E tényből az a tanulság foly, hogy azon időben ezen nagy és annyi erőteljes törzs lakta területen, semmi más nép vagy törzs sem birt államalkotó képességgel, csak mi, és hogy ebbeli fölényünket ama századok diplomatái, államférfiai és történettudósai készségesen elismerék. A többi, a nehézkedés törvéuyénél fogva mind ránk támaszkodott és szorongattatásai közt nálunk keresett oltalmat.

Őseink végrendeletet hagytak ránk, melyet azon időből fenmaradt egyik okmányban következő ünnepélyes szavakban látok kifejezve: „Vivjunk meg inkább ezer veszélylyel, sem mint a birodalom megcsonkíttassék. Az országból nemcsak végleg, de ideiglenesen sem szabad valamit elidegeniteni. Gyalázat érné a magyart, ha ő apáitól kapott örökségét nem hagyhatná egészen és épen fiainak és unokáinak által."

S e végrendeletet őseink mai napig hiven megtartották. Soha semmi körülmények, még a legvégsőbb szorongattatások közt sem mondottak le örökös joggal egy talpalatnyi darab földről sem. A törökökkel kötött békekötések fegyverszünetek voltak inkább, semmit valódi békekötések, melyek a békét egész országok és tartományok örökös átengedésével vásárolják meg. Ők engedtek az erőszaknak, de mindig a jog és szabadság fenntartásával, hogy azt, a mit az erőszak elvett, a midőn lehet, visszaszerezhessék. Meg tudták ugyanis becsülni az erkölcsi erőt, melyet a fentartott jog kölcsönöz az elveszett ügynek. S a fentartott jog becsének ezen érzete szilárditotta meg bennök kétségkivül az elhatározást, hogy ők a velünk egykor hübéri viszonybau állott tartományokban létezett püspöki székekre folytassák a kinevezésekot akkor is, midőn a korona közvetlen hatalma ezen tartományokban már megszünt és maguk ezen püspökségek is végkép elpusztultak. Jogérzetüknek ugyanis inkább felelt meg, folytatni a kinevezéseket és a kinevezetteket azután otthon foglalkoztatni, az országos tanácsokban, a kormány- és törvényszékeknél, vagy a mire az akkor meggyérült püspöki székek és gyakori diplomatiai érintkezéseink idejében, még szükség is volt, a diplomatiai téren, a Stambulba, Velenczébe, Rómába Krakkóba és a különféle német udvarokhoz és országgyülésekhez menesztett küldöttségekben, semhogy a kinevezés megszakitásával a vég abdicatiónak hitét megszilárditsák s ez által az utókornak valamiben praejudicáljanak. Hitük és reményük a nemzet ősi missziójában oly erős és rendithetlen volt, hogy nem haboztak őket az országgyülésen, és pedig ezen ősi tiszteletreméltó házban ülési és szavazati joggal, mintha csak valódi megyés püspökök volnának, felruházni, hogy ittlétökkel emlékeztessék a nemzetet, hogy mily fontos és főbenjáró hivatás teljesitése várakozik reá, és ápolják benne a reményt és hitet, hogy jönni fog előbb-utóbb egy idő, és támad egy férfiu, a mint támadt is egy az oly kedves és rokonszenves emlékezetü savoyai Eugenben, a ki ezen eszmének tudatára ébred, és azt kedvező időben végre is hajtandja, nem türve azt, hogy a magyart kelet felől mind csak kisebb nép és törzs vegye körül, melyre neki befolyása még sincs, sőt a mely olyanok befolyásának van kitéve, kik a magyarnak nem igen különös jó barátai.

Ha mégis az előttünk fekvő törvényjavaslat minket czimzetes püspököket ülésezési jogunktól megfoszt,

abban kétségtelen jelét látjuk annak, hogy savoyai Eugen óta a helyzet és gondolkozás nagyban változott. Hogy megváltozott, azon én éppen nem csodálkozom, mert hiszen savoyai Eugén halála óta a hagyományos ősi vagyis azon politika, mely végrendeleten alapul, hogy t. i. a korona és az ország sem jogaiból, sem területéből soha mit se áldozzunk fel, és azt, ami elveszett, ujra visszaszerezzük, több mint 150 éven át szünetelt. Igaz, hogy a király czimében nem történt változás: igaz, hogy koronázások alkalmával a melléktartományok képviseletében megjelentek a hagyományos zászlók is; az is igaz, hogy mi czimzetes püspökök e főrendiházban ülés- és szavazati jogunkat háboritatlanul megtartottuk egész ezen napig: de ez aztán minden is volt, az ősi politika érdekében mi egyéb sem történt, sőt történt sok olyan, a mi arra enged következtetni, mintha a korona fenntartott jogairól már is végkép lemondottunk volna. Közbejött a Metternich hg féle politika, mely keleti szomszédainkat oly nagy mérvben idegenitette el tőlünk, s alkalmat szolgáltatott rá, hogy az orosz befolyás azon széditő magasságra emelkedjék, melyben azt épen napjainkban szerepelni láttuk. Nem lehet tehát csodálkoznunk azon, hogy az a kor, mely az ősi hagyományos politikáról rég megfeledkezett, arra többé semmi sulyt sem fektet, reánk czimzetes püspökökre sem fektetett sulyt, és a politika elejtésével, mely minket a főrendiházba bevezetett, nekünk is elejtetnünk kellett.

Szerencsére nem hiányoznak már is jelek és fordulnak elő tények, melyek egy uj aera kezdetére mutatnak, melyek azt jelzik, hogy eme szomoru stagnatiónak vége lesz, hogy a legközelebbről bekövetkező fejlemények az ősi hagyományos politikának kedvezők lesznek, tehát azon jogczimnek, melyen a mi itt létünk alapul, sulya szintén növekedni fog.

E tények sorában első helyre helyezendő azon nevezetes epochalis esemény, hogy a magyar korona egykori melléktartományaiból ma önálló herczegségek és királyságok lettek, melyeknek tehát igen erős, főbenjárú okuk van, hogy nagy, de még zsenge vivmányaikra féltékenyek legyenek, azokat gondosan őrizzék és minden lehető biztonságba helyezni törekedjenek, tehát jóbarátok és szövetséges társak után nézzenek, kikre válság vagy veszély idején bizton támaszkodhassanak. Ez az első mozzanat a régi kapcsolat viszszaállitására.

A második igen fontos tény az, hogy nekünk szintén vannak keleten megóvandó fontos érdekeink, s ennélfogva mi az ott folyamatban lévő alakulásoknak egészen tétlen és közönyös szemlélői még sem maradhatunk, annál kevésbbé nem, mert az általunk elhanyagolt befolyást megragadhatná más, ki azt bizonyosan nem a magyar érdekében használná fel. És ezen érdekek közé első sorban helyezem azt, hogy ama királyságok és fejedelemségek souverain joga csorbát ne szenvedjen, és a népek kebelében az a hit gyökeresedjék meg, hogy azon perczben, melyben valakinek kedve kerekednék, hogy őket államiságukban és területükben háborgassa, reánk magyarokra, a mi óltalmunkra és segitségünkre csak ugy számithatnak, mint hajdan. E hit meggyökerezése csak siettetni fogja az időt, hogy a régi kapcsolat ismét megujuljon.

Méltóságos főrendek! A történet folyamában sok minden változik, érdekek, életszükségletek, vonzalom és hajlam, s a gondviselés utja megnyilatkozik s rámutat az ösvényre, melyre lépnünk, s melyet önfentartásunk érdekében magunknak is, nekik is szükségkép követni kell. Nyerünk tehát utmutatást és irányt, ez pedig egy egységes, határozott, nemzeti politikát eredményezend, olyat, milyent a helyzet megkiván. E politik aztán évtizedről-évtizedre, századról-századra, ha kell, gondosan alkalmazva, végre a dolgokat oda fejlődteti és juttatja, a hová nekik a nehézkedés törvényénél fogva végre eljutni kell.

A polgárisodás nem vesztegel soha. Óriási életfeladatai nem hagyják pihenni. S ha folytonos előhaladásában utat tör, megtalálja mindig a formát is, melyben uj alkotásait felállitsa. E forma nem helyezkedhetik el egészen a történeten kivül — mert a történeten kivül eső alkotás nem bir életképességgel. Az uj forma tehát azon pillanatban, melyben a fenállót felbontja, már összefüggésben áll ennek elődjével, azon szálak által, melyek ezen régiből még fennmaradtak, s a melyeknek fonalán ő, a történet megszakitott folytonosságába beilleszti magát. A történet ezen törvénye alól tehát a keleti uj alkotások sem vonhatják ki magukat. És ez is egy kapocs, kezdetben alig észrevehető, de van és fejlődni fog.

A keleti kérdés a civilisatio kérdése is egyszersmind. S ki volna hivatottabb arra, hogy neki e nagy munkájában segitségére legyen, mint épen mi magyarok, szomszédságunknál, történeti multunknál, és érdekeinknél fogva? Nem fogunk tehát szükölködni szövetség-társ nélkül, a ki senki más, sem kisebb sem nagyobb, mint maga a humanitás, vagyis az imádandó isteni Gondviselés, mely az emberiséget, érdek és életszükség fonalán lassan bár de biztosan elvezeti minden hova oda, hol még szenvedő és elnyomott ember él, és van lekötött föld és kéz, mely nem hozhatja ki mindazon áldásokat, a melyekre képes, de a melyekre az emberiségnek mégis szüksége van!

Mélt. Főrendek! Igaz ugyan, hogy a legnagyobb és legerősebb akadály, tudniillik az ellenszenv, elfogultság, hogy nem mondjam, gyülölet, melybe keleten politikánk ütközhetik, még mindig nagy és mély gyökérrel bir. Ámde hogy ilyennel örökre ne birjon, ugy hiszem, arról önmagunk tehetünk legtöbbet. Én azt tartom, hogy a rosz indulatot a jó indulat fegyverezheli le leginkább és legtöbb sikerrel. A kivánt változás siettetése tehát legnagyobb részben tőlünk, jövendő magunktartásától s a nemzet által követendő jóakaró és észszerü politikától függ.

Én a magyart ugy ismerem, mint a ki minden körben, a hová lábát teszi, hóditólag rokonszenves és szeretetreméltó tud lenni, ha azt igazán akarja. Szeretet és rokonszenv pedig szeretetet és rokonszenvet kelt. A kik ma gyülölnek, meglehet, szeretni fognak, ha velük való magán és társadalmi érintkezéseinkben mindig ugyanazon jó és nemes indulattal találkoznak. Érvényesitsük tehát szellem-erkölcsi hóditó fegyvereinket is, de állandóan és következetesen; mert a „constantia morum“ itt is, mint mindenütt, a sikernek biztositéka. És mi tapasztalni fogjuk, hogy a magnes-vessző, mely elhajlott tőlünk, ismét felénk irányul, és a keleti dolgoknak kivánt megoldását nagyban elősegitendi. E mellett szólnak azon esetek, melyekben egyes hazánkfiai máris sikert és czélt értek. Erre utalnak az előrelátó trónörökös ő fenségének annyira rokonszenves keleti utazásai; hogy ne feledjem Bismarck herczegnek, ha jól emlékszem, mintegy 15 évvel ezelőtt Bécsben alkalmilag elejtett szavait sem, melyekkel minket keleti érdekeinkre figyelmeztetett, s a mely szavak szintén nem szükölködtek minden realitás nélkül.

És koszorus költőnk mélabús felsohajtása: „Régi dicsőségünk hol késel az éji homályban,“ mire másra utalna, mint arra, hogy törekedjünk régi befolyásainkat visszaállitani: hogy hol, és a világ mely másik táján, mint éppen a keleten, régi dicsőségünk ezen vérünk áztatta classicus térein, hol a koronának még mindig vannak fentartott jogai?

Legyenek tehát bármily nagyok a nehézségek és akadályok, melyek a hagyományos politikának utjában állanak, legyenek az ellenszenvek, melyek azt perhorrescálják, még oly hatalmasok és erőszakosak, az élet nagy exigentiái előtt meg kell hátrálniok. Biztosnak veszem, hogy az első politikai nagy szükség, a mint felmerülend és érezhető lesz, visszaállitja a kapcsolatot köztünk és a tartományok közt, melyekre a korona „jura sua usque adhuc legitime retinet“; természetesen nem a régi hübéri formában, mit az uj korszak nem tür, hanem a szabad szövetkezés és érdekközösség alapján.

De hát erre azt lehet mondani, mit használ mindez a czimzetes püspököknek, hiszen világos és bizonyos, hogy ha a végrendeletnek politikai része teljesülne is, a régi püspökségek még sem lennének visszaállithatók. Erre röviden megjegyzem, hogy nem a betü, hanem a dolog érdemére kell fektetni a sulyt. Nem az a kérdés t. i. hogy e vagy ama püspökség pl. a pristinai, melynek én vagyok a czimzetese, visszaállitható-e még, vagy sem, hanem a kérdés abban kulminál: vajjon áll-e az ország érdekében, hogy keleten egy rokonszenves hierarchia is legyen, mely az anyaország hierarchiájával organicus kapcsolatban álljon? Ha el is hiszem, hogy annak létesitése nehézségekkel, akadályokkal jár, de hiszem azt is, hogy azok nem lesznek legyőzhetetlenek, mert legfeljebb is csak diplomatiai tárgyalások és pénz kérdése maradnak.

Ily reménykedés és nézetektől vezéreltetve igen természetes, hogy én, és hiszem, hogy velem együtt más czimzetes püspök társaim is igen fájlalják, hogy épen az uj korszak elején, a pirkadó hajnal első sugaránál, nekünk meg kell válnunk ezen főrendiháztól, melyben három századon át ezen politika symboluma gyanánt ültünk és mindig rokonszenves és baráti fogadtatásra találtunk. (Tetszés.)

Szabad-e reménylenünk, hogy a nemzeti kegyelet mégis megvédi a százados fát, mely ott áll a Tisza és Duna partján — igaz, már nem virágzik, gyümölcsöt sem hoz, de a földbe mélyen belenyuló gyökere még mindig sarjakat hajt, melyek védik a gátat, mig maga a fa, a mult emlékeiből font koszorujával fennen hirdeti az ősi dicsőséget, és tettre serkenti a lelket és szivet. Ha a nemzet nem kegyelmez neki, mi természetesen nem menthetjük meg. (Éljenzés.)

1885. Eger, érs.-lyc. nyomda.

32

Törvény

rögtön itélő hadi s polgári vegyes bíróságok felállitása, szerkezete, eljárása, — s itéletek alá tartozó esetek meghatározása tárgyában.

1. §. A honvédelmi bizottmány felhatalmaztatik, hogy, hadi munkálatok, táborozások vagy rendes katonai parancsnokságok müködése helyén — s átalában ott, hol a körülmények megkivánnák — rögtön itélő, hadi s polgári vegyes bíróságot alakittasson.

2. §. Ezen bíróság, melly az alább meghatározandó esetekben, úgy katonai, mint polgári egyének felett itél, öt tagból fog állani.

3. §. Az elnök lehet akár polgári, akár katonai egyén — a közbirák közül pedig kettő mindig polgári, s kettő katonai leend — kiket, az országgyülési testület tagjainak kivételével, — alkalmas egyénekből, a honvédelmi bizottmány nevez — egyszersmind, egyik vagy másik tagnak törvényes akadályozása esetére a bíróságnak helyettesités által nyomban lehető kiegészitéséről — valamint a bírósági tagok illető napi dijairól is gondoskodik.

4. §. Közvádlót, ki a vádlott ellen a közállomány nevében eljár, a honvédelmi bizottmány nevez.

5. §. A 18 éven alóliak — örültek és terhes asszonyok kivételével, — ezen rögtön itélő bíróság itélete alá tartozik sors és nem különbség nélkül, a magyar haza polgárai és lakosai közül, legyen az polgári, egyházi vagy katonai egyén:

a) Ki a magyar haza, annak polgári alkotmánya, független önállása, s területi épsége ellen valósággal fegyvert fog — vagy másokat illy cselekvésre izgat.

b) Ki az ellenséggel czimborál — annak szabad akaratból — tettleges kényszerités nélkül, bármi szolgálatot tesz — kémül szolgál, eleséget, fegyvert, pénzt visz — zsoldosokat szerez, utat és ösvényt mutat — irott vagy szóbeli utasitással segedelmére van. —

c) Ki az ellenség rendeleteit, intézkedéseit, s csábitó felhivásait ellenállhatlan kényszerités közbejötte nélkül — foganatba veszi s terjesztgeti.

d) Ki Magyarország katonáját s bármelly más polgárát, — ugy szintén bárminemü fegyvert löport, s egyéb hadi szereket az ellenség kezébe szolgáltat.

e) Ki ellenállhatlan kényszerités közbejötte nélkül az ellenségről hivatalt, vagy bárminemü megbizatást elfogad — s annak érdekében müködik.

f) Ki az ország hadseregét, vagy annak osztályát — vagy szolgálatban eljáró bármelly hivatalnokát, biztosát, futárát szándékosan tévutra vezeti, ezek müködéseit tettleg gátolja, vagy személyeiket utazásaik közben letartóztatja.

g) Ki az ország seregének, élelemmel, zsolddal, szállással ellátását, vagy tovább szállitását tettlegesen, és szándékosan akadályozza. —

h) Ki az országgyülés, annak határozatai, s rendeletei s intézkedéseinek tettlegesen ellenszegül, vagy tettleges ellenszegülésre határozottan izgat.

i) Ki magánál, tudva, ellenséges katonát vagy kémet rejteget.

6. §. Önként értetik hogy a törvényhozó test tagjai sem vizsgálat alá, sem pörbe nem fogathatnak, ha csak a ház minden előforduló esetre különös felhatalmazást nem ád — melly rendelet kiterjesztetik a felsőház mindazon tagjaira is, kik vagy személyesen az országgyülés helyén lévén, mint a törvényhozó testület résztvevő tagjai tekintetnek, vagy kormányi kiküldetés, és a felház engedelme folytában vannak távol.

7. §. Rögtöni rajta kapás esetében az illy bünösök bárki által elfoghatók, — de az illető vagy polgári vagy legközelebbi katonai hatóságnak személyes bántalom nélkül általadandók. —

8. §. A rögtön itélő vegyes bíróság eljárása következő:

a) A vádlott egyén általadása után legfeljebb 24 óra alatt a bíróság elébe allitandó.

b) A bíróság azonnal öszveül, s jelen szabályok felolvasása után, a tagok egyenként következő esküt tesznek le: „Esküszöm az élő Istenre, hogy minden kedvezést, félelmet és gyülölséget, s bármi személyes tekintetet félretévén, egyedül a vizsgálatból kifejlő okok s erősségek nyomán, s a felolvasott szabályok értelmében, benső meggyőződésem szerint szabadon s igazán itélendek."

c) A bíróság az egész eljárásról készitendő rendes jegyzőkönyv vezetésére saját tagjai közül jegyzőt választ.

d) A vádlottnak az általa megnevezendő bírósági tag ellen törvényes kifogást tenni szabadságában állván, azon esetben, midőn a kifogás alá esett tag alapos okoknál fogva itéletileg elmozditatott, a bíróság a 3. §. értelmében kiegészittetni fog.

e) Ha a bíróság elé való állitás valamelly feladás következtében történik, a feladás, és a feladónak neve a vádlottal és védőjével minden esetre és azonnal közöltessék.

f) A vádlott önmagát védheti vagy tetszése szerint védőt nevezhet; ha azonban ezt a bíróság általi felszóllitatásától számitandó 6 óra alatt nem tenné, részére védöt a bíróság rendel.

g) A vádlott sem vallomásra, sem bárminemü nyilvánitásra nem kényszeritethetik; — ha azonban önként nyilatkozni kiván — ebbeli szabad nyilatkozata tulajdon szavaival, az egész bíróság jelenlétében, pontosan feljegyeztetik, melly elötte felolvastatván, általa, ha kivánná, a bíróság valamennyi tagja által pedig mindenesetre aláiratik.

h) A tanuk és pedig elsöben a vádlóé, ugy a vádlotté, mindenkor az öszves bíróság előtt, szemben a vádlottal, a közvádlónak, és a vádlottnak vagy védöjének jelenlétében körülményesen kihallgatandók.

i) Mind a közvádló, mint a vádlott és annak védöje, mind a bíróságnak tagjai tehetnek a tanuknak kérdéseket.

k) A tanuknak előadása, és a kérdésekre adott minden felelet azonnal feljegyeztetik, s nyomban felolvastatván, a bíróság tagjai által aláiratik.

l) A tanuk kihallgatása után kivánhat a közvádló bövebb vizsgálatot is, melly miatt az eljárás felfüggeszthető, de 12 óránál tovább nem halasztható.

m) Ellenben, ha a vádlott kivánja az eljárás felfüggesztését azért, hogy ellenpróbáit megszerezhesse, a bíróság szótöbbséggel fogja meghatározni az időt, meddig az eljárás felfüggesztetik, figyelmezve különösen arra, hogy az időnek rövidsége a próbák megszerzését lehetetlenné ne tegye. Illy esetben köteles a biró mindent elkövetni, hogy a vádlottnak ártatlanságát netalán bebizonyitható ellen próbák megszereztethessenek.

n) Ha azonban a vádbeli tetten ére tett, vagy ha az ellene felhozott és általa meg nem gyengitett bizonyitványok olly erösek és nyilvánosak, hogy a vádnak valósága kétségtelen, és a személynek ugyanazonossága is bizonyos, a bíróságnak joga leend az eljárás felfüggesztését teljesen megtagadni.

o) Ha az eljárás fel nem függesztetett, vagy a felfüggesztési idő lefolytával ismét megkezdetett, és a közvádlónak tanui rendesen kihallgattattak: a közvádló röviden előadja ismét a vádat, annak próbáit, ezután pedig a vádlott vagy védöje mondják el azt, mit a védelemre szükségesnek látnak, mellyek után a bíróság külön szobába vonulva okokkal támogatott itéletet hoz, és az itéletet minden tag aláirja.

p) Az eljárás mindenesetre nyilvános leend. Ha azonban az álladalom érdekében felmerülő fontos okok a nyilvános eljárást károsnak mutatnák, a bíróság az eljárást ezen okok megszüntéig elhalaszthatja.

q) A vádnak bebizonyitására mulhatlanúl szükséges a vádlottnak a körülményekkel öszvehangzó elismerése, vagy ennek hiányában legalább két kifogás nélküli teljes hitelü tanunak szinte a körülményekkel egybenvágó határozott bizonyitása; avagy végre hasonló hitelességü eredeti okiratok.

r) A vádlottnak akár elmarasztalására akár teljes felmentésére minden tagnak egyhangu beleegyezése szükséges.

s) Elmarasztalás esetében csak halálos büntetést mondhat a bíróság melly mindenkor puskapor és golyó által hajtatik végre — felmentés esetében pedig a vádlott azonnal szabadon bocsájtandó.

t) A vádlott sem el nem marasztaltatott, sem teljesen ártatlannak nem találtatott: a köztörvény szerinti rendes bíróságnak általadandó.

u) A rögtönitélő bíróság itéletétől sem felebbvitelnek, sem kegyelemérti folyamodásnak helye nem leend, hanem a vádlottra kimondott halálos itélet a vádlottnak azonnal kihirdettetik, s 3 óra mulva a bíróság egyik tagjának jelenlétében végrehajtatik.

v) A végrehajtásnál jelenvolt birótag, a bíróságnak, melly folyvást együtt van, jelentést tesz a végrehajtásról. Ezen szóbeli jelenlés is jegyzőkönyvbe igtattatik, s ekkép a jegyzőkönyv befejeztetvén, a bíróság minden tagja által aláiratik, s az igazságügyi ministeriumnak megküldetik.

y) A rögtönitélő bíróság eljárásának minden egyes esetre nézve, az eljárás megkezdésétől az itélet végrehajtásáig számitandó háromszor 24 óra alatt teljesen be kell fejezve lenni; kivétetnek ezen szabály alól azon esetek, mellyekben az eljárás az m) alatti szabály értelmében a vagy a p) pont szerint birói határozat folytán ideiglenesen felfüggesztetett. A vádlott kérelmére tett felfüggesztés esetében a háromszor 24 óra az elj árás isméti megkezdésétől számittatik.

z) A rögtönitélő bíróság tagjai az ezen törvényben megállapitott szabályoknak szoros megtartásáért szigoru felelettel tartoznak, azoknak áthágása esetében az igazságügyi ministerium által kereset alá vétetendvén.

9. §. A felebb elősorolt vétségi esetekben csak a jelen szabályok értelmében mondathatik itélet; minélfogva azokra nézve minden más rendkivül felállitott bíróságok, s kiadott rendeletek megszüntetnek.

10. §. Nem-katonai egyének egyéb e szabályokban nem érintett vétségekért a hazai köztörvények szerint levén megbüntetendök, a hadügyministeriumnak f. év januar 28rol 121. és 126. sz. a. rögtönitélő haditörvényszék iránt kiadott rendeletei alól ezennel kivétetnek.

Kelt Debreczenben a képviseletiháznak 1849ik évi Február 13kán tartott üléséből.

Almásy Pál m. k.
alelnök.

Jegyzé **Irányi Dániel** m. k.
jegyző.

Beimel J. nyomt.

Az országos honvédsegélyző-egylet

alapszabályai.

Az egylet czélja és czime.

§. 1. Az 1848/9-ik évi hadjáratban rokkantakká lett vagyontalan és munkaképtelen honvédek és az akkor elesett vagy rokkantságuk következtében később elhalt honvédek vagyontalan és munkaképtelen özvegyeinek élethossziglan leendő segélyezésére, illetőleg ellátására társulat alakul ily czim alatt:

„Országos honvédsegélyző egylet.“

Szervezet.

§. 2. Az egyletnek tagja mindenki, ki a kitüzött czél eléréséhez bármily összeggel járul.

§. 3. A társulat ügyeit intézi:

a) a közgyülés, melyben szavazattal bir minden oly tag, ki egyszer-mindenkorra legalább 50 ft. tőkét alapitott, vagy tiz év tartamára legalább évenkint befizetendő öt forintot kötelezett;

b) a felügyelő-választmány, mely 42 tagból áll s a közgyűlés által viszonylagos szavazattöbbséggel választatik.

c) a kezelő-bizottság, mely az elnökök és jegyzőkön kivül, a felügyelő-választmány által saját kebeléből választandó 12 tagból áll.

§. 4. A közgyűlés általános szavazattöbséggel választ: elnököt, alelnököt és két jegyzőt, kik egyuttal a felügyelő-választmány és a kezelőbizottságnak is elnökei, illetőleg jegyzői.

§. 5. A közgyülést rendszerint évenként egyszer Pestre 15 nappal előzetesen az elnök, illetőleg az alelnök, hirlapok utján hivja egybe.

§. 6. A közgyülés határozat képességére 50 tag jelenléte szükséges.

§. 7. A kezelő-bizottság az egylet végrehajtó közege, mely az alapszabályok értelmében és a 42-es választmány felügyelete alatt kezeli az egylet vagyonát és hajtja végre a közgyülés határozatait.

§. 8. A kezelő-bizottság maga állapitja meg ügyrendét, mely a felügyelő-választmány jóváhagyása után lép életbe.

§. 9. A segédszemélyzet tagjainak számát, munkakörét és fizetését a felügyelő-választmány jóváhagyása mellett a kezelő-bizottság határozza meg.

§. 10. A felügyelő-választmányt és kezelő-bizottságot annyiszor a mennyiszer szükséges az elnök, illetőleg alelnök hivja egybe,

§. 11. Határozat-hozatalra egyik elnök és jegyzön kivül a felügyelő-választmányban 9, a kezelőbizottságban 3 tagnak jelenléte szükséges.

§. 12. Az elnökök, jegyzők, a felügyelő-választmány és a kezelő-bizottság tagjai dij nélkül működnek.

Alaptőke beszerzése és kezelése.

§. 13. Az egylet alaptőkéje önkénytes adományokból alakul, melyeknek beszerzésére az egész országban lehető legnagyobb kiterjedésben körözendő aláirási ivek bocsáttatnak ki.

§. 14. Az aláirási iveket az elnökök egyike, a felügyelő-bizottság 2 tagja és egy jegyző irják alá.

§. 15. Az egylet czéljának előmozditására elfogadtatnak:

a) egyszer-mindenkorra, készpénzben vagy bármi más értékben lefizetett tőkék;

b) időhöz kötött évi járadékok;

§. 16. Száz forintnyi vagy annál nagyobb tőkeösszegek, ha betáblázás által vagy egyébb módon kellőleg biztositattnak, évi 6% fizetése mellett az aláirónál meghagyathatnak.

§. 17. Az aláirások és befizetések hirlapok utján fognak kihirdettetni és nyugtatványoztatni.

§. 18. A készpénzben vagy értékpapirokban befizetett tőkevagyon a magyar állam által biztositott kamatozó papirokba helyeztetik el, s a tőkevagyonnak csak is jövedelme és az évi adományok fognak a kitüzött czélra forditatni.

§. 19. Az egylet vagyonát a magyar földhitelintézet kezeli, mely a kezelő-bizottság utalványozására teljesiti a fizetéseket.

§. 20. A segélyzendők részére utalványozandó összegek havonkint előre a központi állampénztárba fognak áttétetni s a magyar kir. pénzügyminiszter fel fog kéretni arra, hogy az egyes illetékeket saját közegei által fizettesse ki a jogosultaknak.

§. 21. Segélyeztetésre igényt tarthatnak:

a) azok, kik az 1848—1849-ik évi hadjáratokban rokkantakká lettek és vagyontalan s munkaképtelen állapotban vannak;

b) az akkor vagy rokkantságuk következtében később elhaltak vagyontalan és munkaképtelen özvegyei, ha ki tudják mutatni, hogy már 1848—1849-ben az illetők nejei voltak.

Az évi segélyezés mennyisége.

§. 22. A jogosultak élethossziglan, vagy addig részesülnek segélyben, mig bármi uton vagyonhoz vagy oly jövedelemforráshoz nem jutnak, melynek folytán a további segélyezés szüksége megszünik.

§. 23. Az egylet törekvése a fenemlített rokkantakat és özvegyeket évenként annyi segélyezésben részeltetni, a mennyit a rendes hadsereg hasonrangfokozatu rokkantjai, vagy az abban szolgáltak után hátrahagyott özvegyek huznak.

§. 24. Mindaddig, mig az adományozott tőkék kamata és az évenkénti ajánlatok összege a fenn kitett czél elérésére nem elegendő, a gyüjtés a felügyelő-választmány által ernyedetlenül folytatandó, s időközben is ha a kitüzött zárt határidőre a belügyministerium utján az illetők folyamodványai minden törvényhatóságból be fogtak érkezni, s azok érdemlegesen el lesznek intézve az évi járadékokból s a már befizetett tőkék kamataiból alakitott összeg, a megállapitandó rangfokozati kulcs arányában a jogosultaknak évenként ki fog osztatni.

25. §. Amint az egylet anyagi ereje akár később gyüjtött aláirások, akár egyes segélyezettek elhunyta folytán, a még élők számával szemben gyarapodik, az egyesek évi segélypénze szaporittatik mindaddig, mig a 23. §-ban meghatározott mennyiséget eléri.

§. 26. A 21. §. a) és b) pontjaiban meghatározott segélyezendők közül azok, kik a cs. k. hadseregben maguk, illetőleg férjük tiszti állomása után ő felsége kegyelméből ellátást nyernek, csak annyiban tarthatnak igényt az egylet segélyezésére, a mennyiben amaz ellátás nem felelne meg azon összegnek, mely az egylet által a velük, illetőleg férjükkel a honvédségnél egy rangban állottaknak az egylet által nyujtatik.

§. 27. Az előbbi szakasz rendelkezése alkalmazandó mindazokra is, kik bármely más alapból nyernek segélyezést.

§. 28. Ha a segélyezendők száma annyira megfogy, hogy az egylet egész jövedelme a jelen alapszabályok értelmében többé nem vétethetnék igénybe, vagy ha az egylet pénzereje oly magasra emelkednék, hogy az első szakaszban felsoroltak segélyzése után az egylet jövedelmeiből még feleslegek is maradnának fel, csak oly vagyontalan és munkaképtelen honvédek segélyzésére forditandók (23. §.) kik nem az 1848—1849. hadjárat alatt de azután lettek munkaképtelenekké.

A még ezenfelül netalán fenmaradó összegek hovaforditásáról a 37. §-ban kitett czél szem előtt tartásával a kezelő-bizottság előterjesztése folytán a felügyelő-választmány határoz.

§. 29. A kezelő-bizottság évenkint kimutatást és rendes számadást készit s azt a felügyelő-választmánynak bemutatja.

§. 30. A felügyelő-választmány a bemutatott évi számadásokat megvizsgálja, megállapitja és az évi rendes közgyülésnek előterjeszti.

§. 31. Az évi eredmény a közgyülés által hirlapok utján fog közzététetni.

Segélyezendők összeirása.

§. 32. Az egylet kitüzött czélja szerint való segélyeztetésre, illetőleg ellátásra igényt tartók

összeiratására a m. kir. belügyminiszterium fog fölkéretni.

§. 33. Az összeirandók, a kezelő-bizottság által megállapitandó táblázat szerint tartoznak igazolni azonosságukat, s azt, hogy mily czimen igényelnek segélyt, illetőleg ellátást.

Pecsét.

§. 34. Az egylet pecsétje: Magyarország czimere ezen körirattal „Országos honvédsegélyző-egylet.“

Az egylet tartama.

§. 35. Az egylet jelen szabályok értelmében mindaddig folytatja müködését, mig kitüzött czéljának megfelelő segélyt igénylők léteznek.

§. 36. Ha többé segélyezendő nem létezik, az egylet további fenállásáról vagy feloszlásáról az e végre öszszehivandó közgyülés szavazattöbbséggel határoz. Az egyletnek egész vagyona azonban, kizárólag magyar királyi honvédségi czélokra lesz forditandó.

§. 37. Ezen közgyülés tárgyának megjelölése s az alapszabályok 38, 39, 40, 41 és 42. pontjaira való hivatkozás mellett harmincz nappal előzetesen hirlapokban kihirdetendő. Szavazattal ez alkalommal csak azok vagy azoknak törvényes örökösei birnak, kik legalább 100 forint tőkét alapitottak.

§. 38. Száz forintnál nagyobb alapitvány után minden további 500 forint egy-egy szavazatra jogosit.

§. 39. Ezen gyülésben az alapitók vagy örököseik törvényes meghatalmazott által is gyakorolhatják szavazataikat.

§. 40. Érvényes határozat hozatalára az alaptőke legalább egy tizedrészének képviseltetése és 100 tagnak jelenléte szükséges.

§. 41. Ha e közgyülés bármely itt meghatározott föltétel meg nem tartása folytán nem volt határozatképes, 30 nap mulva uj közgyülés lesz tartandó, mely tekintet nélkül a jelenlevők számára és a képviselt összeg mennyiségére, végérvényesen szavazattöbbséggel határoz.

§. 42. Ezen alapszabályok a m. kir. belügyminiszteriumnak bemutatandók, és azokra a szabályszerü bemutatási záradék feljegyzése kikérendő.

4487. sz.
R.

Látta a magyar királyi belügyminister

Budán, 1870. évi julius 12-én.

(P.H.) **Rajner Pál** m. k.

Pest, 1870. Nyomatott Kocsi Sándor saját könyvnyomdájában. Aldunasor 9. sz.

BIBLIOTHECA E.M. A. SZEGED.

EMLÉK.

Biborban utaznak négyen tekintetes Posonyvármegyében;
Isten malasztját jöttek nyujtani mindkét ifjuságnak.
Boldogoknak érzik magukat mindnégyen egy személyben,
Oly nagy isteni kegyet, mivel ők oszthatnak.
Római katolika hitben a gyöngéket megerösiteni —
Nagy s szép feladatuk, mert szent célukat elérik,
Osztani szent erőt annak, ki azt tudja hittel megérteni.
Kisdedek és serdülők, de nagyobbak is e szent erőt kérik.
És midőn megnyerik, a mit buzgón nagy jó lelki atyától kérnek
Római egyházhoz megszilárditva ragaszkodnak nagyon.
Szép szóval hitetlen elleneiknek mindenkor kitérnek —
Ezt hivék, hogy üdvök csak a szent hitben vagyon.
Küzdenie az erősnek kell, küzd azért tehát az erős vallás: —
Párhuzamba akarja magát az erőssel a gyenge is tenni.
Római szentegyháznál szilárd az alap, és erős az állás:
Isteni támaszait a gyengébb nem képes megrenditeni.
Minden időben csak az erősnek s nagynak támadtak nagy ellenei.
Álnok módra ügyekszik a hitetlen az erős hitnek ellentállani.
Szomorú a dolog, hogy e világnak még most is vannak hitetlenei:
Hisz hitetlen homályban botorkál, hályoggal hogy mer hát a nappal szembeszállani?!
Ember szó szép szó, ha ember az ember, de ám hitetlen is az akarna lenni:
Remekelni szeretne abban s avval, ha ő a vallások ellen kikelhet!
Csalatkozol hitetlen, mert mint ember nem fogsz remekelni:
Hasarnok módra remekelhetsz, hisz ugy az oroszlány is remekelhet.
Ezeket emlékül fogadjátok ti jámbor nagy utazók, melyeket szivből előadni voltam bátor:
Gyönyör, boldoglét, hosszú élet kisérjen titeket, és legyen valahára egy akol és egy pásztor.

Felső csalóközi járásban 1864-ik évi május havában

örök emlékül buzgó hódolattal

W—y Gy.
által.

Posony 1864. Sieber örököst nyomd.

35

Nemzetközi

Andrássy-út 28. sz.

Utazás a föld körül.

Panoráma

Andrássy-Strasse 28.

Róma a Vatikán-nal.

MÜSOR.

1. A Tibersziget I.
2. A Tibersziget II.
3. Az Angyalvár.
4. Róma látképe a Farnese nyárilak felöl.
5. Piazza del popolo.
6. Róma látképe a Pétertemplom felöl I.
7. Róma látképe a Pétertemplom felöl II.
8. A nép megáldása a pápa által a Pétertemplom előtt.
9. A Pétertemplom belseje.
10. A Pétertemplom trónmenyezete.
11. Szent Péter hamvainak nyugvóhelye.
12. Krisztus csoport.
13. XIII. Gergely siremléke.
14. A Moses szobor.
15. X. Kelemen siremléke.
16. VII. Pius siremléke.
17. A Stuart-ok siremléke.
18. XIII. Kelemen siremléke.
19. Róma a Kapitolium felöl.
20. A Pétertér és a Vatikan.
21. A Candelabre-folyosó a Vatikanban.
22. A Chiaramonti folyosó a Vatikanban.
23. A Perseus-szobor a Vatikanban.
24. Könyvtár a Vatikanban I.
25. Könyvtár a Vatikanban II.
26. Vatikani képtár.
27. Vatikani szobortár.
28. Uj folyosó a Vatikanban I.
29. Uj folyosó a Vatikanban II.
30. Vatikani szobortár II.
31. Vatikani szobortár III.
32. Részlet a vatikani kertből.
33. A Kapitolium.
34. A kapitoliumi császárterem.
35. Folyosó a Kapitoliumban.
36. Farnese nyárilak.
37. Apollo csoport a Borghese villában.
38. Nagy terem a Colonna-féle nyárilakban.
39. Lateran palota és obeliszk.
40. Titusz-iv.
41. S. Lorenzo kapu.
42. Trónmenyezet a St. Pál templomban.
43. Trevi-Fontaine.
44. Jupitertemplom romja a Forum Romanum-on.
45. A Koloszeum.
46. A Koloszeum belseje.
47. Tivoli zuhatag Róma mellett.
48. Appia féle út (Róma országutja.)
49. Terni zuhatag Róma mellett.
50. Szibillatemplom Tivoliban Róma mellett.

Minden vasárnap uj kiállitás.

A hirdetése megjelenik az Egyetértés s Pesti Hirlap vasárnapi számában. Belépti dij 20 kr. 7 látogatásra szóló bérletjegy 1 frt.

Rom mit dem Vatican.

PROGRAMM.

1. Die Tiberinsel I.
2. Die Tiberinsel II.
3. Die Engelsburg.
4. Rom, von der Villa Farnese gesehen.
5. Piazza del Popolo.
6. Rom, von der Peterskirche gesehen I.
7. Rom, von der Peterskirche gesehen II.
8. Segnung des Volkes von der Peterskirche durch den Papst.
9. Inneres der Peterskirche
10. Baldachin der Peterskirche.
11. Ruhestätte der Gebeine von St. Petrus.
12. Christus-Gruppe.
13. Grabmal Papst Gregor's XIII.
14. Die Moses-Statue.
15. Grabmal Papst Clemens' X.
16. Grabmal Papst Pius' VII.
17. Grabmal der Stuarts.
18. Grabmal Papst Clemens' XIII.
19. Rom, vom Capitol gesehen.
20. Der Petersplatz und der Vatican.
21. Die Candelabergallerie im Vatican.
22. Chiaramontigallerie im Vatican.
23. Perseus-Statue im Vatican.
24. Bibliothek im Vatican I.
25. Bibliothek im Vatican II.
26. Gemäldegallerie im Vatican.
27. Statuengallerie im Vatican I.
28. Neue Gallerie im Vatican I.
29. Neue Gallerie im Vatican II.
30. Statuengallerie im Vatican II.
31. Statuengallerie im Vatican III.
32. Partie im Garten des Vaticans.
33. Das Capitol.
34. Der Kaisersaal im Capitol.
35. Gallerie im Capitol.
36. Villa Farnese.
37. Apollo-Gruppe in der Villa Borghese.
38. Grosser Saal in der Villa Colonna.
39. Obelisk und Palais Lateran.
40. Der Titushogen.
41. Porto S. Lorenzo.
42. Baldachin in der St. Paulskirche.
43. Trevi-Fontaine.
44. Ruine des Jupitertempels im Forum Romanum.
45. Das Colosseum.
46. Inneres des Colosseums.
47. Tivolifall bei Rom.
48. Die Via Appia (Chausée vor Rom.)
49. Der Ternifall.
50. Sibyllentempel im Tivoli bei Rom.

Jenden Sonntag neuer Bildercyclus.

Die Ankündigung desselben erfolgt in den Sonntagsnummern des „Pester Lloyd", Neues Pester Journal" u. „Budapester Tagblat." Entrée 20 kr. Abonnement für 7 Besuche 1 fl.

Nyom. Markus Samu Budapest.

13. 36

Méltóságos és Tisztelendő Mayer István plébános úrnak

Esztergom

A magyar szent korona területén lakó, és nagy küzdelmek árán szerzett és megtartott ősi alkotmányunk jótéteményeiben részesülő honpolgárok közszellemének jó irányban való fejlesztése és a magyar nyelvnek általánossá tétele érdekében évszázadok mulasztásainak káros következményeit — a mennyiben haladás helyett számban és nyelvben tért veszítettünk — a jelen kor és társadalom van hivatva helyrehozni, jóvátenni.

És ezen hazafias kötelezettségnek, a mióta sorsunk intézését kezünkben tartjuk, vallás- és rangkülönbség nélkül — már csak az önfentartás iránti tekintetből is — teljes buzgalommal igyekezett megfelelni.

A magyar Felföldön megindúlt mozgalmak és elért eredmények, a Dunántúli kerület népnevelési viszonyainak előnyös átalakulása, külföldön lakó véreinknek betelepítése és a fővárosnak rövid két évtized alatti megmagyarositása mind olyan örvendetes jelenségek, melyeket elleneink megdöbbenéssel tekintenek, de melyekből mi — kik hazánk felvirágozását lelkünk mélyéből óhajtjuk — hitünkhez erőt meritve, a jövőben vetett bizalommal bátran elmondhatjuk: „Magyarország nem volt, hanem lesz.“

Ezen nemzeties irányu, országosan megindult mozgalmak hullámai Magyarország „erdélyi“ részeibe későbbre hatván át, általánossá még nem vált s így nagyobb eredményeket felmutatni még eddig nem lehete. Pedig a tettre, a működésre, nemzeti missio teljesítésére alkalmas tér kinálkozik: megtartani s esetleg visszahódítani elnemzetlenedett véreinket a magyarságnak, terjeszteni a nyelvet és magyar hazaszeretetet az idegenajkú lakosság között.

Ilyen indokok által vezéreltetve és ezen czélok elérésére alakult meg a **„SZOLNOK-DOBOKAMEGYEI MAGYAR NEMZETI SZINHÁZ-TÁRSULAT“**, hogy a megye székvárosában Deésen a nyelv és hazafias szellem terjesztése végett egy a gyakorlat által lényegesnek bizonyult tényezőt: **magyar állandó szinházat létesitsen.**

Megyénk sajátos helyrajzi és nemzetiségi viszonyok között van. Idegen ajku s gyakran kifelé gravitáló népfajok nagy tömege — a régi Kővár-, Naszód-, Beszterczevidékek és a mezőség román s részben szász nemzetiségü lakósai — által körül-övedzve, oazisként áll Deés városa őrszeméül a magyar érdekeknek hazánk keleti részén.

A felsorolt körülmények tárgyilagos fontolgatása után, mint bizonyost állíthatjuk, hogy az érdekelt vidék lakosainak nagyrésze törekvésünket anyagi támogatásban részesíteni nem fogja, sőt igyekezend a színház létesitése elé lehető akadályokat is gördíteni.

Tehát az elmondott és jelenleg nem megörvendeztető viszonyok parancsolván követelik, mert nemzetiségi szempontból közszükséget képez, hogy Deés városának közmivelődési tekintetben a vidéket uralva, mód és alkalom nyujtassék, miszerint a hazafiság fáklyáját lobogtatva a sötét környezetre világosságot árasszon. Ennélfogva az alólirt szinház-társulat sorsolási bizottsága nevében, elismert hazafiságára hivatkozva, mély tisztelettel kérjük, miszerint a Deésen létesitendő állandó magyar szinház felépitése czéljából, a magas kormány által dijmentesen engedélyezett arany- és ezüst sorsjátékra kibocsátott s ./. alatt mellékelt 10 darab 50 krajczáros sorsjegyet *ohazafiás czél előmozditása tekintetéből kegyesen*

elfogadván, folyó évi *október 15ig* az ~~elárusitott~~ sorsjegyek árát alólirt bizottsághoz átjuttatni méltóztassék.

A szolnok-dobokamegyei magyar nemzeti szinháztársulat sorsolási-bizottsága nevében:

Deésen, 1883 *3 julius hó '25.*

Bánffy Dénes

főispán-elnök.

Biró Antal

titkár.

Deés, 1883. Nyomatott Demeter és Kiss könyvnyomdájában.

37

KÉRELEM

Magyarország Méltóságos és Nagyméltóságu Főrendeihez!

Méltóságos és Nagyméltóságu Uraim! Mint a *„Képviselők Albuma“* czimü, arczképeket, élet- és jellemrajzokat tartalmazó, s hazánkban ez ideig páratlanul álló irodalmi nagy vállalatnak szerkesztője és kiadótulajdonosa, miután az ezen művemre vonatkozó adatokat már jó részben beszereztem, s igy az elömunkálatokat nagy részben befejeztem: bátorittatva azon mélyen érzett köszönettel fogadott részvét által, melylyel a t. közönség ezen nagy áldozatokkal járó vállalatomat fölkarolni méltóztatott: elhatároztam fenti mü második részének irodalmi és művészi kivitelét eszközölni. A mü czime leend: *„Magyarország Főrendeinek Életrajz- és Arczkép-Csarnoka“* s tartalmazni fogja a Méltóságos és Nagyméltóságu Főrendek arczképeiket, élet- és jellemrajzaikat, mint értékes kincset óhajtván ezeket az utókornak és a történelemnek átadni.

Vállalatom czélja hazánknak mélyen tisztelt *Főrendeit, a trónnak és hazának elsőrendü oszlopait, a szellemi és anyagi hatalom kiváló tényezőit* egy diszkönyvben, egy összefüggő egészben mutatni be a müvelt világnak, hogy századokon keresztül fennmaradó emléke legyen ez hazánk Nagyméltóságu Főrendeinek, kik e mai legválságosabb napokban, hazánk javát áldozatokkal is munkálni, legmagasztosabb föladatuknak méltóztattak tartani.

Érzem vállalatom nagy horderejét, előre látom és ismerem az akadályokat, melyek munkám elé gördülni fognak: de meg vagyok egyszersmind lelkemben a felől is győződve, hogy hazámnak Méltóságos és Nagyméltóságu Főrendei, vállalatomat erkölcsi és anyagi segélyökkel támogatni kegyesek leendenek.

És épen ezen meggyőződéstől bátorittatva, a legmélyebb tisztelettel az iránt esedezem a Méltóságos és Nagyméltóságu Főrendekhez: méltóztassanak becses arczképeiket és életrajzi adataikat, melyeket a szerkesztőség fog jellemrajzokkal együtt feldolgozni, e vállalat részére átengedve, a szerkesztőséghez megküldeni, vagy ezeknek honnanvaló beszerzésére utasitást adni, mivel csak a közvetlenül nyert, vagy beszerzett arczképek és életrajzok birhatnak hitelességgel.

Minden vállalat, Kegyelmes Uraim! pártolásra van utalva, e nélkül meg nem élhet, mint nem él meg a növény az éltető napsugarak nélkül! A csak nem rég megjelent *„Segitség-Album“* melyet *hazánknak dicsfényövezte koronás főjén kivül*, elsőrangu szellemi erők és anyagi hatalom támogattak — ezerekre fölmenő előleges kiadásokat igényelt! Mennyivel inkább szüksége van erre jelen münek, mely ugy tartalmánál fogva sokkal terjedelmesebb, mint kivitel tekintetéből több kiadásokat igénylő leend. És épen ezen indokból, legmélyebb tisztelettel ismételten az iránt esedezem a Méltóságos és Nagyméltóságu Főrendekhez: hogy ezen vállalatot kegyes előfizetéseikkel életrehozni s támogatni méltóztassanak.

A mű a legdiszesb kiállitásban nagy *quart*, — tehát felényivel nagyobb alakban, mint a „*Képviselők Albuma*“ — fog megjelenni.

Minden arczképnek egy-egy külön lap, az élet- és jellemrajzoknak 2—2 oldal lesz szentelve. *Az egész mű előfizetési ára 25 forint* melyet kérek nevemre, vagy a „*Képviselők Albuma*“ *szerkesztőségének és kiadóhivatalának* (Budapest, IV., kalap-utcza 22. szám) küldetni.

Minden félreértés kikerülése végett tisztelettel előterjesztem, hogy fenti előfizetési árakon kivül semmi más dij nem fog számittatni.

Az arczképeket használat után mélyen érzett köszönetem kifejezése mellett fogom vissza terjeszteni.

A vállalat kivitelét illetőleg van szerencsém felemliteni, hogy kiadóhivatalom vezetésére sikerült megnyernem ***Ábrai Károly*** urat, ismert nevü irót, — a szerkesztést ***magam Snitzer Elemér*** urral s többekkel együtt végezem, — az arczképek rajzolását több kitünő rajzmüvészszel mint p. ***Széchy Gyula, Farkas István, Flies Rezső*** stb. urakkal eszközöltetem, — az arczkép-chlichék készitését ***Barabás Bódog*** úr elsőrendü műintézete eszközli, — a szöveg, valamint az arczképek nyomtatását ***Neuwald Illés*** úr régi és jónevü nyomdája teljesiti, — a füzetek kiállitását, valamint a diszkötéseket ***Reichard József*** úr ismert nevű könyvkötő- és díszmüintézete eszközli, — mind oly nevek, melyek velem szemben az ellenőrzést, ha ez különben szükséges lenne, képesek volnának a leghathatósabban teljesiteni.

És miután ezen műnek annál nagyobb leend a belbecse, minél teljesebb leend az: mély tisztelettel ismételten esedezem Nagyméltóságtokhoz, becses arczképeik és életrajzi adataik kegyes beküldéseért, s vállalatomnak pártolásáért, — hadd jöjjön létre ezen, nemzeti irodalmunkban eddig páratlan nagy vállalat, s hadd lássa ebben a jelen, hadd *ismerje az utókor, nemzetének azon „Nagyjait“, kiknek lángoló hazaszeretetök s legnemesebb áldozatkészségök biztos záloga hazánk szebb jövőjének!*

Legmélyebb tisztelettel!

Budapesten, 1888. April hó.

A „KÉPVISELŐK ALBUMA“
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA.

A szerkesztőség és kiadóhivatal nevében:

Tóth Vincze
szerkesztő és kiadótulajdonos.

IV., Kalap-utcza 22. szám.

Bélyegmentes használatra.

NEUWALD ILLÉS KÖNYVNYOMDÁJA, BUDAPEST, IV., GRANÁTOS UTCZA 8.

38

Tisztelt tagtárs ur!

Az országos iparegyesület több kiváló tagja — már a mult év derekán az iparos hitelügy előmozditása czéljából egy nagyobb szabásu takarék- és hitelszövetkezet alapitását kezdeményezvén, először is szükebb körben mozgalmat inditott, a kérdéses szövetkezet létrehozatalára. Miután e mozgalom már a kezdeményezők szűkebb körében oly viszhangra talált, mely a sikeres müködés biztositékául szolgál, és miután, az országos iparegyesület igazgatósága határozatilag kimondotta, hogy a szövetkezetet a legmesszebb menő morális támogatásban kivánja részesiteni: a szövetkezet — az országos iparegyesület kebelében kidolgozott minta-alapszabályok alapján — **„Országos iparhitelszövetkezet“** czim alatt 1886. évi február hó 22-én tartott alakuló közgyülésén megalakult — az alulirt igazgatóságot megválasztotta, s az alapszabályoknak a kereskedelmi törvényszék által 1886. évi ápril 2-án kelt 16720/886. számu határozattal lett jóváhagyása és a czégjegyzésre jogosult igazgatóság bejegyzése folytán müködésre készen áll.

Hogy a szövetkezet minél teljesebben megfelelhessen kitüzött czéljának, mely nem egyéb mint: „tagjai hiteligényeinek lehetőleg olcsó kölcsönök nyujtása által eleget tenni, és egyszersmind a tagok takarékbetéteinek gyüjtése és gyümölcsöztetése által azok hitelképességét előmozditani“ — az alulirt igazgatóság kivánatosnak tartja, miszerint **mindazon szellemi és anyagi erők, melyeket az iparegyesület több mint 2200-nyi tagja képvisel,** s melyeknek összemüködése az elméleti iparfejlesztés terén már oly figyelemre méltó eredményekre vezetett, — **a gyakorlati téren is kezet fogjanak egymással, s mind önmaguk mind a hazai iparügy érdekében vállvetett közremüködésre vállalkozzanak.**

Ha e czélt csak félig-meddig megközeliteni sikerül, oly intézet felett fogunk rendelkezni, mely az életképesség és fejlődés minden feltételével birván nagymérvü hasznos szolgálatokat tehet az iparos osztálynak, és első sorban a sorakozott tagoknak.

Erre annál biztosabban számithatunk, mivel szövetkezetünk a legkipróbáltabb elvek alapján szervezkedett, oly elvek alapján, melyek pontos alkalmazása mellett — a tapasztalás tanusága szerint — még a sokkal szükebb körü kezdemények is évről-évre fokozódó sikert mutatnak fel.

Ez okból tisztelt tagtárs ur közremüködésére is számitván, egy belépési nyilatkozatot van szerencsénk mellékelni, megjegyezvén, miszerint örömünkre fog szolgálni, ha t. tagtárs ur szövetkezetünkhez csatlakozni, és ezuton az általunk **közös erővel** elérni óhajtott czél minél gyorsabb megvalósitását a maga részéről is elősegiteni szives leend.

A mennyiben pedig tisztelt tagtárs ur már a szövetkezet tagja volna, kérjük ez ügyet saját érdekében is ismerősei körében terjeszteni, és azokat csatlakozásra buzditani.

A tullapon olvasható alapszabály-kivonat szerint a jegyzendő törzsbetétek mindegyikére **kéthetenkint 50 kr. fizetendő be**, mindaddig, mig a törzsbetétek részint e befizetések részint azok kamatozása folytán 50 frtra kiegészittetik, mely időtől kezdve a tagoknak a rájuk eső osztalék teljesen kifizettetik.

Ezenkivül a belépés alkalmával egyszersmindenkorra törzsbetétenkint 50 kr. fizetendő.

Az alapszabályok értelmében csupán a szövetkezet tagjai élvezhetnek hitelt egyfelül törzsbetétjeik mennyisége, másfelül hitelképességük mérve szerint.

Midőn ezért a **belépési nyilatkozat mielőbbi beküldését kérjük** egyszersmind jelentjük, hogy a **befizetések határideje f. évi május hó 15-ére lett kitüzve**; és felkérjük mindazon tagokat, kik **akár előbb a szövetkezethez csatlakoztak, akár jelenleg csatlakozni kivánnak**, hogy az általuk jegyzett törzsbetétek után törzsbetétenkint 50 kr. **belépési dijat**, továbbá az első kétheti részletet, törzsbetétenkint szintén 50 krt május 15-től kezdve befizetni sziveskedjenek.

Mind a belépési nyilatkozatok mind a befizetések az **„Országos iparhitelszövetkezet“** czime alatt az országos iparegyesület helyiségében **Budapest, (Ujvilág-utcza 14. szám I. emelet)** eszközlendők illetőleg ide küldendők be.

Kelt Budapesten 1886. évi április hó 20-án.

Az országos iparhitelszövetkezet igazgatósága:

Gf. Zichy Jenő *elnök.*
Mudrony Soma *alelnök.*
Beck Dénes
Fischer Ignácz
Havas Sándor
Neuhold János
Gömöri Szontágh Pál
igazgatósági tagok.

Az Országos Iparhitelszövetkezet
ALAPSZABÁLYAINAK KIVONATA.

A szövetkezet czélja tagjai hiteligényeinek lehetőleg olcsó kölcsönök nyujtása által eleget tenni, s egyszersmind a tagok takarékbetéteinek gyüjtése és gyümölcsöztetése által, azok hitelképességét előmozditani.

A szövetkezet tartama 1916. évi deczember 31-ig terjed. Az egyes tagok törzsbetéteiket csak három évi felmondás után vonhatják vissza, mely esetben azonban már a felmondás előtt eleget kell tenniök a szövetkezet irányában elvállalt minden kötelezettségeiknek. Ellenben jogában áll a tagoknak törzsbetétjeiknek szabályszerü átruházása által a szövetkezetből előbb is kiválni.

Felmondás esetében a három év mindenkor a felmondást követő év jan. 1-én veszi kezdetét. A felmondott törzsbetétek kifizetése pedig az igy számitott harmadik év lezárása után történik

A szövetkezeti tagok harmadik személyek irányában csak befizetett törzsbetétjeik erejéig felelősek.

A szövetkezet tagja lehet minden feddhetetlen jellemü egyén vagy jogi személy, ki magát az erre rendelt aláirásai iven legalább egy törzsbetét befizetésére, illetőleg megszerzésére kötelezi.

A felvétel fölött az igazgatóság határoz.

A szövetkezetből való kiválás bekövetkezhetik:

a) a tag elhalálozása folytán;

b) a tagnak hatóságilag igazolt elszegényedése folytán;

c) a tag kizárása folytán

A szövetkezet tőkéjét képezik:

1. a tartalékalap;
2. a törzsbetétek;
3. a kölcsönalap.

A tartalék-alap képeztetik az által, hogy minden tag belépése alkalmával törzsbetétenkint 50 krt fizet egyszersmindenkorra, mely összeg azonban az igazgatóság által a tartalékalap emelkedő magassága arányában időről időre felemelhető; — képeztetik továbbá a részjegyek átruházásáért járó jutalékokból, a hanyag fizetőkre rótt intési dijakból s a netalán megsemmisitett törzsbetétekre már teljesitett részletösszegekből.

A tartalékalap saját 5 százalékos kamatai és az évi nyereség legalább 5% a által is növeltetik.

A szövetkezet tulajdonképeni üzleti tőkéje törzsbetétek által képeztetik.

A törzsbetétek magassága 50 frtban állapittatik meg. Minden aláirt törzsbetét után kéthetenkint 50 kros részlet fizetendő. Minden törzsbetéttulajdonos az általa aláirt törzsbetétek után könyvecskét kap, melyben a teljesitett részfizetések nyugtáztatnak. Mindaddig, mig az egyes törzsbetétek a törzsbetétenkint előirt 50 frtnyi összeget elérték, takarékbetéteknek tekintetnek és a nyereségből 5%-nál nagyobb kamatozásban nem részesülhetnek.

Az 50 frtnyi összeg törzsbetétenkint való befizetése után, a törzsbetéti könyvecskék a következő év január havában megegyező törzsbetéti jegyekkel cseréltetnek ki.

A kiadható törzsbetét-részletek száma korlátozatlan és minden tagnak jogában áll több törzsbetétrészletet is szerezni.

Az üzleti tőke nagyobbitása végett a szövetkezet kölcsön-alapot képezhet hosszabb lejáratu kölcsönök felvétele által. Az ily kölcsönök kamatozási és visszafizetési módozatai esetről esetre határoztatnak meg.

A szövetkezet következő **üzletágakra** terjeszti ki müködését:

a) **Tagjainak törzsbetétjeik alapján előleget, illetőleg kölcsönt nyujt.**
b) **Tagjainak előlegeket ad nyersanyagokra, árúkra és értékekre.**
c) **Ipari fekvőségek és beruházások vagy állami, hatósági s több efféle szerződésekből folyó járandóságok lekötése mellett, vagy jelzálogi bekeblezés mellett akár folyó számla hitelt, akár váltóleszámitolási hitelt nyujt tagjainak.**
d) **Tagjai által benyujtott váltókat leszámitol és esetleg visszleszámitol.**
e) **Tagjaitól takarékbetéteket fogad el kamatozás végett.**

A szövetkezet ügyeit intézik:

a) A közgyülés.
b) Az igazgatóság.
c) A felügyelő-bizottság.
d) A vizsgáló- (hitelosztó) bizottság.

Nyilatkozat.

Alólirott .....

kinyilatkoztatom, hogy az ***„Országos iparhitel-szövetkezetbe“*** *szövet=kezeti tagul ezennel belépek, kötelezvén magamat, ugy az alapszabályok vala=mint a szövetkezet részéről kibocsátandó üzleti szabályok betartására.*

Egyuttal [redacted] *azaz:* [redacted]

darab ötven frtos törzsbetétet jegyzek.

188 .....

Aláirás: .....

Foglalkozás: .....

Lakás: .....

Előttünk:

.....

.....

BIBLIOTHECA E.M. STRIGON

Nyomt. Buschmann F. Budapest.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK VÁROSI MENETJEGY-IRODÁJA.

A KELETI ÚT PROGRAMMJA.

Utirány:

Budapest—Fiume—Korfu—Alexandria—Kairó—Yaffa—Ramleh—Jeruzsálem —Yaffa—Larnaka (Cyprus)—Konstantinápoly—Piraeus—Athén—Piraeus —Trieszt—Budapest.

Az út tartama 30 nap. — A társaság a „Cattaro" külön gőzösön utazik.

Indulás Budapestről külön gyorsvonattal a Központi pályaudvartól 1887. szeptember 10-én **d. u. 3 óra 20 perczkor.** Érkezés Fiuméba másnap **délelőtt 10 órakor,** a hol a társaság azonnal megszemléli a »Cattaro« külön gőzöst, melyen a társaság az egész tengeri utazást megteszi. Ugyanezen időben a hajóra szállittatik minden podgyász, és kijelöltetik minden utasnak alvó kajüte-je, illetőleg ágya, ahová a kézi bőrönd is el fog helyeztetni.

Délben ebéd a »Cattaro« gőzös födélzetén; délután kezdődik a tengeri utazás; a hajó 40 órai ut után **Korfuban** köt ki első izben, ahol nehány órai tartózkodás alatt alkalma nyilik a társaságnak Korfu városát és környékét megtekinteni.

Ezután folytattatik az utazás **Alexandriába,** ahova a »Cattaro« szeptember 16-án délután érkezik. Alexandria megtekintése után, amire egy nap van kitüzve, tovább folytatják az utat **Kairóba** vasuton (4 óra 20 percz alatt). Az utazók itt első rendü fogadókba szállásoltatnak el, s mindennel a legteljesebb mértékben elláttatnak. Kairó városának és minden nevezetességének megtekintése, a melyek közül fölemlitendők: a pyramisok, a bulaki muzeum, a mameluksírok, a khalifasírok és több mecset. A pyramisokhoz a társaság szekereken és lóháton rándul ki. Három napi tartózkodás után Kairóban, a társaság visszautazik Alexandriába vasuton, s a »Cattaro« megteszi a 2—3 napot igénybe vevő tengeri utazást **Yaffáig.** A gőzös itt kiköt, s a társaság a 12 órát igénybe vevő utat **Jeruzsálemig** kocsin és lóháton teszi meg.

Jeruzsálemben maradnak az utazók 3 napig. Itt megtekintetnek a szent sirok (Golgotha és Kálvária), a Mária-templom (Zion), a jeruzsálemi főtemplom romjai, több mecset, a társaság kirándulást tesz az olajfák hegyére.

A társaság Jeruzsálemből Yaffába szeptember 26-kán korán reggel utazik vissza, beszáll a »Cattaro«-ba, amely azonnal folytatja az utat **Konstantinápoly** felé. Ez ut 3 napot vesz igénybe. Utközben a »Cattaro« kiköt **Cyprus** szigetén, ott tartózkodik több órán át, és a társaságnak alkalma lesz a szigetet, s az azon fekvő nagyjelentőségü kereskedő várost, **Larnakát** megszemlélni. A társaság szeptember 29-én érkezik **Konstantinápolyba.** — Konstantinápolyban marad a társaság 3 napig.

A város megtekintése, és pedig:

1. **Selamik. (Minden pénteken délután 1 órakor a szultán a mecsetbe vonul.)**
2. **Kirándulás az édes vizekhez az Aranyszarv öbölnél.**
3. **» Tekébe a táncoló dervisekhez.**
4. **Kirándulás Skutariba az üvöltő dervisekhez.**
5. **Meglátogatása a stambuli bazároknak.**
6. **» az Aja Sofiának és több mecsetnek.**
7. **Kirándulás a Bosporuson a herczegek szigetére stb. stb.**

Minthogy a »Cattaro« gőzös az öbölben közvetlenül a városi rakodó mellett köt ki, a társaság a hajón fog lakni, s a födélzeten lesz mindennap dejeuner és diner; ami azzal a megbecsülhetetlen kényelemmel jár, hogy a podgyászt ki és beszállitani nem szükséges.

Konstantinápolyból egyenest utazik a társaság tengeren **Piraeusba,** ami két napot vesz igénybe, s innen vasuton megy **Athénbe.** A vasuti utazás rövid $^1/_4$ óráig tart.

Athénben a tervezett 2 napi tartózkodás alatt megtekint a társaság minden történelmi becsü emléket, az Akropolist, a muzeumokat stb.

Piraeusban a társaság ujra a »Cattaro«-ra száll, s 2 napi tengeri ut után érkezik **Triesztbe.**

Ha az idő megengedi, a gőzös Cattaronál kiköt, hogy a társaság e várost is megtekinthesse nehány óra alatt.

A társaság Triesztbe érkezik okt. 2-án s innét külön gyorsvonaton utazik haza.

Ugy Fiuméban (a tengerre szállás előtt), mint Triesztben (tengerről érkezés után), alkalmuk lesz az utazóknak nehány óra alatt e két érdekes kikötővárost megtekinteni.

Az utazás dija:

I. osztály **450** frt, II. osztály **360** frt, III. osztály **260** frt.

E dijakért a következőkben részesül az utas:

a) Az I. osztályon utazó:

I-ső osztályu jegy a vasuton, I-ső osztályu kajüte a hajón, szárazföldön utazás szekeren, ló- vagy szamárháton, amint a helyi viszonyok engedik és mindennemü élelmezés. A hajón teljes ellátás. (Lásd alább).

b) A II. osztályon utazó:

II. oszt. jegy a vasuton, II-dik osztályu kajüte a hajón, az ellátás és minden egyéb teljesen olyan, mint az I. oszt. utasoké.

c) A III. osztályon utazó:

III. osztályu jegy a vasuton, III. osztályu ágy a hajón. Az élelmezés a hajón reggeli (kávé és kenyér), ebéd (3 tál étel) és vacsora (két tál étel).

Szeszes italok külön fizetendők és az utazóknak a hajón szabad rendelkezésére állanak. Bor, sör és likőrök kellő mennyiségben vitetnek a födélzetre, s különös figyelem fog arra fordittatni, hogy minden olcsó áron szolgáltattassék ki. — Az I. és II. osztályu utasok rendelkezésére a hajón fürdő is van. — Minden jelentkező dijtalanul kap egy külön e czélra irott kimeritő utazási kézi könyvet, magyar vagy német nyelven. — Minden városban tolmácsok és vezetők kisérik a társaságot.

Megjegyzés. A társasággal utazó hölgyek számára u. n.: compartimentek (kabinetek) vannak a hajón, női cselédséggel, (komornák). Természetes hogy minden hölgy utazónak joga van saját komornáját magával vinnie, a kiért III. osztályu jegyet kell váltani. E komornák nappal urasszonyaik mellett maradhatnak, de éjjel a III. oszt alvóhelyeket kötelesek használni.

Étrend a hajón (I. és II. osztály).

Reggeli: Kávé vagy thea, vaj, 2 tojás és sütemény. — **Villás reggeli:** d. e. ½12 órakor, (4 fogás).
Estebéd: d. u. 6 órakor, (6 fogás). — **Este:** 8 órakor thea.

Hogy az utazók hozzátartozóikkal az ut tartama alatt levelezhessenek, itt következik azon időpontok fölsorolása, mely időkben a következő czimek alatt, levelek válthatók:

Levél és távirat feladható minden belföldi postánál:

Alexandriába: szeptember 17-ig, »Hotel Abbas«. — **Kairóban:** szeptember 20-ig, »Hotel du Nil«. — **Jeruzsálembe:** szeptember 26-ig, »Verwaltung des österr. Pilgerhauses«. — **Konstantinápolyba:** október 2-ig, »Hotel de Pest«. **Athén?** — **Triesztbe:** október 8-ig, »Hotel de la Ville«.

67608 DEUTSCH M.-FÉLE MÜV. INTÉZET BUDAPEST

Fahrkarten-Stadtbureau der k. ung. Staatseisenbahnen.

Programm der Orientreise.

Reisetour:

Budapest—Fiume—Corfu—Alexandrien—Cairo—Yaffa—Ramleh—Jerusalem—Yaffa—Larnaka (Cypern)—Constantinopel—Piräus—Athen—Piräus—Triest—Budapest.

Dauer der Reise 30 Tage. — Separatschiff „Cattaro".

Abfahrt von Budapest mittelst Separat-Eilzuges (Centralbahnhof) am 10. September 1887, **3 Uhr 20 Minuten Nachmittags.** Ankunft in Fiume am folgenden **Vormittage 10 Uhr**, woselbst gleich die Besichtigung des Separat-Dampfers »Cattaro«, mit welchem die ganze Seefahrt zurückgelegt wird, erfolgt. Gleichzeitig wird das Gepäck auf das Schiff gebracht und jedem der einzelnen Passagiere eine bestimmte Kajüte resp. Schlafstelle zugewiesen, woselbst auch das Handgepäck untergebracht wird.

Zu Mittag wird am Bord des Schiffes »Cattaro« gespeist und bereits am **Nachmittag die Seereise angetreten**, um nach 40stündiger Fahrt auf Corfu zu landen. Daselbst wird einige Stunden gerastet und den Theilnehmern Gelegenheit geboten, die Stadt Corfu und ihre Umgebung zu besichtigen.

Sodann erfolgt die Abfahrt nach **Alexandrien,** woselbst die Ankunft am Nachmittag des 16. September stattfindet. Nach Besichtigung von Alexandrien, wofür 1 Tag bestimmt ist, erfolgt die Abfahrt per Bahn nach **Cairo**. (Fahrzeit 4 Stunden 20 Minuten). Daselbst werden sämmtliche Reisende in Hotels I. Ranges untergebracht, und reichlich verpflegt. In Cairo Besichtigung der Stadt, u. zw. werden Sehenswürdigkeiten aufgesucht: die Pyramiden von Gize, das Museum von Bulak, die Mamelukengräber, die Kalifengräber und mehrere Moscheen. Der Ausflug nach den Pyramiden geschieht mittelst Wagen oder Reitesel. Nach 3tägigem Aufenthalte in Cairo, wird die Rückfahrt per Bahn nach Alexandrien angetreten, und werden mit dem Dampfer »Cattaro« die 2—3 Tage in Anspruch nehmende Seefahrt nach Yaffa zurückgelegt. Daselbst wird gelandet, um die 12 Stunden lange Wegtour nach **Jerusalem** mittelst Wagen und Pferde zurückzulegen.

Aufenthalt in **Jerusalem** 3 Tage. Hier werden besichtigt: die heilige Grabeskirche, (Golgotha und die Calvarienstätte) die Marienkirche (Zion), die Klagemauer des Tempels Salomonia, mehrere Moscheen und überhaupt alle interessanten Punkte der Stadt. Ausflug auf den Oelberg.

Die Rückfahrt von Jerusalem nach Yaffa wird am 26. September zeitlich Morgens angetreten und erfolgt sodann in Yaffa die Einschiffung auf den Dampfer »Cattaro« gleich nach der Ankunft, um die Seereise nach Constantinopel, welche 3 Tage dauert, zurückzulegen. Während der Fahrt wird an der Insel Cypern für mehrere Stunden gelandet, um die auf dieser Insel befindliche hervorragende Handelsstadt Larnaka zu besichtigen. — Ankunft in **Constantinopel** am 29. September. In Constantinopel 3 Tage Aufenthalt.

Besichtigung der Stadt und zwar:

1. **Selamik (jeden Freitag um 1 Uhr Mittags Gang des Sultans zur Moschee).**
2. **Ausflug zu den süssen Wässern am goldenen Horn.**
3. **» » » tanzenden Derwischen am Toke.**
4. **Ausflug zu den schreienden Derwischen in Skutari.**
5. **Besichtigung des Bazars in Stambul.**
6. **» der Aja Sofia und zahlreichen Moscheen.**
7. **Fahrt am Bosporus und Besichtigung der Prinzensinsel etc.**

Nachdem der Dampfer »Cattaro« im Hafen bis hart an die Stadtquais anfährt, wird Logis am Schiffe und auch die Hauptmahlzeiten, als Dejeuneur, Diner genommen, was mit der nicht zu unterschätzenden Annehmlichkeit verbunden ist, auch das ganze Gepäck in den Cabinen belassen zu können. Von Constantinopel wird die directe Seefahrt nach Piräus — welche 2 Tage währt — unternommen, um von da per Bahn nach **Athen** zu gelangen. Die kurze Bahnstrecke wird in ¼ Stunde zurückgelegt.

In **Athen** werden während des projektirten 2tägigen Aufenthaltes alle historischen Merkwürdigkeiten besichtigt. Die Akropolis, die Sammlungen etc. — Nach Einschiffung in Piräus erfolgt die 2 Tage in Anspruch nehmende Rückfahrt nach Triest. Sollte es die Zeit erlauben, so wird der Dampfer in Cattaro anhalten, um den Reisenden Gelegenheit zu bieten, diese Stadt während einiger Stunden zu besichtigen.

Die Ankunft in Triest wird sodann am 8. Oct. erfolgen, von wo die Rückfahrt wiederum mit Separat-Eilzug stattfindet.

Sowohl bei der Ankunft in Fiume (Hinfahrt), als auch bei der Ankunft in Triest (Rückfahrt), wird den Reisenden für mehrere Stunden Gelegenheit geboten, diese beiden interessanten Hafenstädte kennen zu lernen.

Die Fahrpreise betragen:

I. Classe **450** fl., II. Classe **360** fl., III. Classe **260** fl. ö. W.

Hiefür wird den Theilnehmern geboten: *a*) **In der I. Classe:**

Die Fahrt per Bahn in Coupées I. Classe, am Schiff in Kajüten I. Classe, dann die Fahrten zu Lande per Wagen, Reitpferd oder Esel, je nach den Ortsverhältnissen, ferner die gesammte Verpflegung, die vollständige Schiffskost. (Siehe unten.)

b) In der II. Classe:

Die Fahrt per Bahn in Coupées II. Classe, am Schiff in Kajüten II. Classe, die Verpflegung und alles Uebrige ganz so wie in der I. Classe. (Siehe unten.)

c) In der III. Classe:

Die Fahrt per Bahn in Coupées III. Classe, am Schiff in Betten III. Classe, die Schiffskost bestehend aus Frühstück, (Kaffee und Brod), Mittagessen (3 Gänge) und Abendessen (2 Gänge).

Geistige Getränke sind separat zu bezahlen und stehen am Schiffe zur Verfügung. Wein, Bier und Liqueure bester Qualität werden in ansehnlicher Quantität an Bord genommen und darauf mit besonderer Aufmerksamkeit gesehen werden, dass dieselben zu billigen Preisen ausgeschänkt werden. — Am Schiffe besteht ein Bad zur Benützung der Theilnehmer I. und II. Classe. — Alle Theilnehmer erhalten bei Anmeldung gratis ein eigens für diese Reise verfasstes ausführliches Reisehandbuch in ungarischer oder deutscher Sprache. — Dolmetsch und Führer in allen Städten.

Anmerkung: Für die mitreisenden Damen sind separate Compartiments (Kabinen) an Bord des Schiffes, mit spezieller weiblicher Bedienung (Kammerzofen). Selbstverständlich ist es den Damen nicht verwehrt, ihre eigenen Kammerzofen mitzubringen, für die sie Karten III. Classe zu lösen haben. Diese Kammerzofen können Tags über bei ihrer Herrschaft bleiben, müssen jedoch in der Nacht ihre Lagerstätten III. Classe benützen.

BIBLIOTECA E.M.A. LISBOA

Speiseordnung am Schiffe:

Frühstück: Kaffee oder Thee mit Butter, Eier und Gebäck. — **Dejeuner:** um 11½ Uhr (4 Gänge.)
Diner: um 6 Uhr Nachmittags (6 Gänge.) — Abends 10 Uhr Thee.

Damit die Angehörigen der Passagiere mit den Letzteren während der Fahrt zu korrespondiren in der Lage seien, werden für die Passagiere im Vorhinein die folgenden Adressstellen mit nachstehenden Terminen bestimmt:

Briefe und Depeschen ab inländischen Poststellen:

Nach **Alexandrien** bis 17. September »Hotel Abbas« für N. N. — Nach **Cairo** bis 20. September »Hotel du Nil« für N. N. — Nach **Jerusalem** bis 26. September »Verwaltung des österr. Pilgerhauses« für N. N. — Nach **Constantinopel** bis 2. October »Hotel Stadt Pest« für N. N. — Nach **Triest** bis 8. October »Hotel de la Ville« für N. N.

40

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK VÁROSI MENETJEGY-IRODÁJA.

PROGRAMM.

Kéjutazás Budapestről a keleti Kárpátok közé.

Kedden, augusztus 23-án

indulás este (később megállapitandó órában) különvonaton **Budapestről.**

Szerdán, augusztus 24-én

reggel érkezés **S.-A.-Ujhelybe.**

Reggeli a vasutnál, utazás a városon keresztül bérkocsin **Széphalomra, Kazinczy Ferencz** mausoleumához. Itt emlékbeszéd fog tartatni. Visszautazás a vasuthoz. Villás reggeli. 11 óra 30 perczkor a különvonat tovább megy **Borsiig,** a hol **II. Rákóczy Ferencz** szülőháza van. Előadás Rákóczy korszakából. A különvonat Borsiból visszatér S.-A.-Ujhelybe. 2 órakor közös ebéd az indóházban. Délután 3 óra 59 perczkor a társaság tovább utazik az északkeleti vasut 47. sz. vonatával **Munkácsig,** a hova este 6 óra 52 perczkor érkezik.

Az utazók vagy a vasuti kocsikban vagy a városban alhatnak. Megtekintése Munkácsy Mihály születési házának. Kirándulás a **Latorcza-hidjához.** Közös vacsora a Stern fogadóban.

Csütörtökön, augusztus 25-én

reggeli a vasutnál **Munkácson.**

Elutazás reggel 6 órakor a regényes **Viczálvölgyön át,** keresztül a Beszkiden, a vadregényes vidékü munkácsstryi vasuton.

Érkezés **Beszkidre** 8 óra 54 perczkor. — Elutazás Beszkidről 9 óra 15 perczkor.

Volóczon villásreggeli.

Érkezés a **szolyva-hársfalvai** megálló-helyhez, d. e. 11 óra 40 perczkor. Gyalogséta a szolyva-hársfalvai fürdőbe 10 percz alatt. Az utazóknak a fürdözés rendelkezésükre áll.

½2-kor közös ebéd a parkban.

Délután séta a környéken. Zene, táncz. Este 8 órakor közös vacsora, tüzijáték, hegyi tüzek a Stryn (magassága 1679 méter), mely a Beszkid legkiállóbb csúcsa. Éjjel 12 óra 30 perczkor tovább utazás a szolyva-hársfalvai megálló-helyről különvonattal M.-Szigetig.

Pénteken, augusztus 26-án

érkezés különvonattal reggel 6 óra 43 perczkor **M.-Szigetre.**

Bekocsizás a városba. Reggeli. Kocsizás Ó-Szlatinára, a sóbánya, Kunigunda tárnájának megtekintése. A társaság gőzsiklón utazik a tárnába, mely villamos fénynyel fog megvilágittatni. Visszautazás a városba. Közös ebéd a korona fogadóban.

½2-kor tovább utazás Gyertyánligetre (Kabola-Polyána), Marmaros-Sziget melletti fürdőhelyre. Este visszatérés, közös vacsora a Korona fogadóban. Az utazók vagy a városban, vagy a vasuti kocsikban alhatnak.

Szombaton, augusztus 27-én

reggel 5 óra 11 perczkor elutazás M.-Szigetről, az északkeleti vasut rendes 3. számu vonatával **Szatmárra.**

Érkezés Szatmárra 8 óra 22 perczkor reggel. Reggeli. 9 órakor különvonaton tovább utazás **Nagybányára.** Érkezés ¾12 órakor. Bekocsizás a városba. Közös ebéd a városi fogadóban ½1 órakor.

Délután 2 órakor kocsizás a **Ferneczel-völgybe,** a bányamüvek megtekintésére. Visszatérés a városba. Térzene a Deáktéren. Este 6 órakor a városliget megtekintése. Zene. Közös vacsora. Az utazók vagy a városban, vagy a vasuti kocsikban alhatnak.

Vasárnap, augusztus 28-án

reggel 5 óra 37 perczkor elutazás különvonaton **Szatmárra.**

Reggeli Szatmáron. Innen az é.-keleti vasut rendes vonatával 8 óra 28 perczkor elutazás **Debreczenbe és Budapestre. Érkezés 7 óra 45 perczkor.** Az utazók tetszés szerint maradhatnak Debreczenben is (érkezés 11 óra 28 perczkor) a közuti gőzvasuttal meglátogathatják a nagy erdőt, megtekinthetik a református collegiumot, és este 10 órakor utazhatnak Budapestre, a hova ez esetben hétfőn, augusztus 29-én reggel 6 óra 30 perczkor érkeznek.

Á kirándulási menettérti jegyek árai, ide értve a programmszerü ellátás és elszállásolás költségeit:

I. osztály **50** frt, II. osztály **40** frt, III. osztály **34** frt.

Előjegyzések a fentemlitett irodában, továbbá az aradi, kolozsvári, brassói, miskolczi, debreczeni, szegedi, nagyváradi, szabadkai, zimonyi és eszéki városi menetjegy-irodákban **bezárólag augusztus hó 18-ig** elfogadtatnak.

A vidéki résztvevők számára a különvonathoz való csatlakozás végett a m. kir. államvasutak vonalain Budapestre és vissza történő utazásra **50%-al mérsékelt,** 14 napig érvényes személyvonatu menettérti jegyek fognak kiadatni, megjegyezvén, hogy ezen jegyekkel menet s jövetkor a gyorsvonat is használható az esetre, ha a gyors- és személyvonatu rendes jegyek közti különblet ráfizettetik.

Budapest, julius hóban.

67708b DEUTSCH M.-FÉLE MÜV. INTÉZET BUDAPEST

Fahrkarten-Stadtbureau der k. ung. Staatseisenbahnen.

PROGRAMM.

Vergnügungsfahrt von Budapest in die östlichen Karpathen.

Dienstag, den 23. August.

Abfahrt Abends (in einer später zu bestimmenden Stunde) mittelst Separatzuges von **Budapest.**

Mittwoch, den 24. August.

Ankunft Früh in **Sátor - Alja - Ujhely.**

Frühstück am Bahnhofe, Fahrt mit Fiaker durch die Stadt nach **Széphalom** zum Mausoleum **Kazinczy Ferencz'.** Hier wird eine Gedenkrede abgehalten. Rückfahrt zum Bahnhof. Gabelfrühstück um 11 Uhr 30 Minuten. Sodann mit Separatzug bis **Borsi** zum Geburtshause **Rákóczy Ferencz des II.** Der Separatzug fährt zurück nach S.-A.-Ujhely. Um 2 Uhr gemeinschaftliches Diner im Bahnhofe.

Nachmittag 3 Uhr 59 Minuten mit Zug Nr. 47 der ung. Nordostbahn nach **Munkács.** Ankunft Abends 6 Uhr 52 Minuten.

Die Touristen schlafen entweder in den Waggons oder in der Stadt. Besichtigung des Geburtshauses **Michael Munkácsy's.** Ausflug zur **Latorczabrücke.** Gemeinschaftliches Abendessen im Hôtel Stern.

Donnerstag, den 25. August

Frühstück im Bahnhofe in **Munkács.**

Abfahrt um 6 Uhr Früh mit Separatzug durch das **romantische Viczalthal** und über den Beszkid auf der wildromantischen Munkács-Stryjer Bahn.

Ankunft in **Beszkid** 8 Uhr 54 Minuten. — Abfahrt von **Beszkid** 9 Uhr 15 Minuten.

In **Volócz** Gabelfrühstück.

Ankunft bei der Haltestelle **Szolyva-Hársfalva** 11 Uhr 40 Minuten Mittags. Zu Fuss ins **Bad Szolyva-Hársfalva** während 10 Minuten.

Nach Belieben nehmen die Touristen ein Bad.

Um 1½ Uhr gemeinsames Mittagessen im Parke. Nachmittag Spaziergang in die Umgebung, Musik, Tanz. Abends 8 Uhr gemeinsames Abendessen, Feuerwerk, Höhenfeier am Stry (1679 Meter), dem höchsten Berge der Beszkiden. 12 Uhr 30 Minuten Nachts Abfahrt von der Haltestelle Szolyva-Hársfalva mittelst Separatzuges nach **M.-Sziget.**

Freitag, den 26. August

Ankunft mit Separatzug 6 Uhr 43 Minuten Früh in **M.-Sziget.**

Fahrt in die Stadt. Frühstück. Fahrt nach **A.-Szlatina** zur Besichtigung der Kunigundengrube des Salzbergbaues. Abfahrt in die Grube mittelst Dampffähre; electrische Beleuchtung der Grube. Rückfahrt in die Stadt. Gemeinsames Mittagessen im Hôtel zur Krone.

Um 1½ Uhr Fahrt nach **Gyertyánliget** (Kabola-Polyana), Badeort bei M.-Sziget. Abends zurück. Gemeinsames Souper im Hôtel Krone. Uebernachtung in der Stadt oder am Bahnhofe in den Waggons.

Samstag, den 27. August

Früh 5 Uhr 11 Minuten Abfahrt von M.-Sziget mit dem regelmässigen Zuge 3. der ung. Nordostbahn nach **Szatmár.**

Ankunft in Szatmár um 8 Uhr 22 Minuten Früh. Frühstück. Um 9 Uhr mittelst Separatzuges Abfahrt nach **Nagybánya.** Ankunft Mittags ¾12 Uhr. Fahrt in die Stadt Gemeinsames Mittagessen im städtischen Hôtel um ½1 Uhr.

Um 2 Uhr Fahrt in das **Fernezelthal** zur Besichtigung der Hüttenwerke. Rückfahrt in die Stadt. Platzmusik am Deákplatz. Um 6 Uhr Abmarsch in das Stadtwäldchen. Musik. Gemeinsames Souper. Uebernachtung in der Stadt oder am Bahnhofe in den Waggons.

Sonntag, den 28. August

Früh 5 Uhr 37 Minuten mittelst Separatzuges Abfahrt nach **Szatmár.**

Frühstück in Szatmár; von hier mit dem regelmässigen Zuge der ung. Nordostbahn, Abfahrt um 8 Uhr 28 Minuten nach **Debrezin und Budapest. Ankunft um 7 Uhr 45 Minuten Abends.** Die Touristen können auch nach Belieben in Debrezin verbleiben, (Ankunft 11 Uhr 28 Minuten) mit der Dampftramway das Stadtwäldchen besuchen, das reformirte Collegium besichtigen und Abends 10 Uhr nach Budapest fahren.

Dann erfolgt die Ankunft in Budapest Montag, den 29. August um 6 Uhr 30 Minuten Früh.

Die Preise dieser Ausflugs-Tour- u. Retourkarten betragen incl. der programmmässigen Verpflegung u. Unterkunft:

I. Classe 50 fl., II. Classe 40 fl., III. Classe 34 fl.

Vormerkungen werden in dem obigen Bureau, sowie in den Fahrkarten-Stadtbureaus in Arad, Klausenburg, Kronstadt, Miskolcz, Debrezin, Szegedin, Grosswardein, M.-Theresiopel, Semlin und Essegg **bis incl. 18. August** angenommen.

Für die Theilnehmer aus der Provinz werden zum Anschlusse an den Separatzug auf den Linien der königl. ung. Staatsbahnen zur Reise nach Budapest und retour um **50% ermässigte,** 14 Tage giltige Tour- und Retourkarten für Personenzüge ausgefolgt. Mit diesen Karten können jedoch sowohl bei der Hin-, als Rückreise **auch die Eilzüge benützt** werden, wenn die Differenz zwischen den Preisen der gewöhnlichen Personen- und Eilzugskarten nachgezahlt wird.

Budapest, im Juli 1887.

BIBLIOTHECA

ÜNNEPI ÉS ALKALMI AJÁNDÉKOKUL!

Az alább fölsorolt eredeti és forditott díszkiadásu művek nagy választékban kaphatók ugy könyvkiadóhivatalunkban, valamint minden könyvárusnál. Kiadóhivatalunkhoz intézett vidéki megrendelések — melyek értéke legalább két forintot tesz — bérmentve küldetnek. Legczélszerübb, ha a tisztelt megrendelők a kivánt művek értékét posta-utalványnyal küldik, melyre az illető művek czimét is feljegyezhetik.

Budapest, 1881 deczember hóban.

Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda
(IV. kerület, egyetem-utcza 4. szám).

IFJUSÁGI IRATOK.

Kisebb gyermekek számára:

AJÁKY. Uj magyar-német képes olvasókönyv 6—10 éves gyermekek számára. Füzve 40 kr.

BENICZKY-K. Irma. Regélő gólya. Mesék, elbeszélések és költemények gyermekek számára. Füzve 80 kr.

BENICZKY-K. Irma. Kis koszoru. Szorgalmas gyermekek számára. Négy szinezett képpel. Kötve 60 kr.

BEZERÉDJ Amália. Flóri könyve. 120 képpel és zenemelléklettel, diszkiadás. Kem. kötve 1 frt 40 kr.

BEZERÉDJ Amália. Flóri könyve. 120 benyomott képpel. Uj népkiadás. Füzve 40 kr.

BODROGI Lajos. A regélő tulipán. Dalok és mesék, sok szép képpel. Gyermekek számára. Negyedik kiadás. Füzve 80 kr.

BOHNY M. Uj képeskönyv. Utmutatás a szemléletre, gondolkodásra, számolásra és beszélésre 2—7 éves gyermekek számára. 36 szin. táblával. 2-ik kiadás. Kem. kötve 4 frt.

B. BÜTTNER Lina. Egy rút kis leány története. Elbeszélés fiatal leányok számára. *Az én kedvesem* (rajz) 1 aczélmetszettel. Kötve 1 frt 20 kr.

Az állatvilág csudái. Számos képpel és képes boritékkal. Szinezett képekkel. Kötve 1 frt 60 kr.

Sárváry EŐRY Andor. Az állatország képekben. A mulatni szerető ifjuság használatára. 122 fametszvénynyel. Képes boritékba kötve 2 frt.

Sárváry EŐRY Andor. A madárvilág, vagyis mulatva oktató olvasmányok a madarakról fiatalok számára. 80 ábrával. Képes boritékba kötve 1 frt 50 k

ERDÉLYI Indali P. Egészen uj szerkezetü ABC. vagyis vezérkönyv az olvasás-tanitásra és tanulásra. Diszkiadás. Két szinezett képpel. Kötve 1 frt.

ERDÉLYI Indali P. Képes ABC. Harmadik kiadás. Szines boritékba füzve 50 kr.

ERDÉLYI Indali P. Képes verses könyv. Ajándékul jó gyermekeknek. Szinezett képekkel. Második kiadás. Kötve 1 frt.

A Franklin-Társulat képes mesekönyvei. 6 nagy szinezett képpel ellátva, és diszes szinezett boritékba kötve, ára egy-egy füzetnek 80 kr.

1. **A hamupipőke.**
2. **Csipkerózsa.**
3. **A hős szabó.**
4. **Hüvelyk Matyi.**
5. **Jancsi és Örzsike.**
6. **A vörösbóbitás kis leány.**

HOFFMANN Ferencz. Száz kis történet. Jó kis gyermekek számára. 8 szinezett képpel. Ötödik kiadás. Kötve 1 frt 20 kr.

HOFFMANN Ferencz. Ötven kis mese. Jó fiuk és jó leányok számára. 5 szinezett képpel. Ötödik kiadás. Kötve 80 kr.

HOFFMANN Ferencz. A kis regélő. 50 uj kis mese. Hat szinezett képpel. Kötve 80 kr.

HORKAI Bácsi. Kis hegedü. Versek, mesék és dalok jó kis gyermekek számára. Füzve 40 kr.

Képes játékkönyv. 300-nál több mulattató foglalkozás, játék, talány és tréfa. Mindenkoru fiu- és leánygyermekek számára. Füzve 1 frt.

KARÁDY Ignácz. Regék és mesék az ifjuság számára. Sok képpel. Második bővitett kiadás. Füzve 1 frt 50 kr.

Képes mesék gyermekek számára. Képekkel ellátva. Füzve 40 kr.

Legujabb és legteljesebb magyar köszöntő. Ötödik kiadás. Kötve 50 kr.

LUKÁCS Bácsi. Kis postás. A kis magyarokhoz. 4 füzet, füzetenkint 20 kr. Kemény kötésben 1 frt.

Magyarok története versekben. Fametszetekkel ellátva. Füzve 50 kr. Kötve 1 frt.

Mesekönyvecske képekkel. Egy-egy füzet füzve 50 kr.

1. **Don Quichotte kalandjai.**
2. **Mokandah, vagy a fiatal indián főnök.**
3. **Csontos Siegfried. — Szép Meluzina.**
4. **Robinzon Crusoe élete és kalandjai.**
5. **Oktávián császár. — Erneszt herczeg.**
6. **Fortunatus és fiai.**
7. **A Xa-Xa barlangi lakat. — Sz. Genovéfa története.**
8. **Öt mese Répafi nevü hegyi tündérről.**
9. **Csalavér róka története.**

RAJKA Teréz. Flóri uj könyve. Képekkel. Füzve 80 kr.

RAJKA Teréz. Flóri és Kálmán könyve. Képekkel. Füzve 80 kr.

TÓTH J. A nagyapó elbeszélései. Kötve 1 frt 40 kr.

WARGA Lajosné (Rajka Teréz). **Lányok könyve** fiatal lánykák számára. 6 aczélmetszettel. Kötve 2 frt.

WINTERNITZ Károly. Olvasásjáték. Négy-hatéves gyermekecskék számára. Magyar nyelvre alkalmazta Matics Imre tanár. *Ötödik jobbitott kiadás* 1 frt.

ZÓLYOMI J. Kis nemzeti lant. Dalok, szavalmányok és hazafias költemények gyüjteménye. Füzve 40 kr., kötve 80 kr.

A serdültebb ifjuság számára:

BENICZKY-K. Irma. A világ népei. Nemzeti viseletek csarnoka. Szán os szinezett képpel. Kötve 2 frt.

BERNSTEIN. A természet könyve. Közérdekü olvasmányok a természettudományok köréből. 5 kötetbe füzve 10 frt. 5 vászonkötetbe kötve 13 frt.

CASTILLOI DIAZ Bernal. Mexiko felfedezése és meghódítása. Atdolgozta dr. Brozik K. Egy térképpel. Füzve 1 frt 20 kr.

COTTIN Mme. A szibériai számüzöttek. Francz. ford. György Aladárné. Füzve 80 kr.

COX György. A mythologia kézikönyve. A harmadik kiadás után forditotta és a finn mythologiával bővitette Dr. Simonyi Zsigmond. Diszkötésben 2 frt.

COX György. Görög regék. Az eredeti angol második kiadás szerint magyarra forditotta s bevezetéssel ellátta Komáromi Lajos. Vászonkötésben 2 frt 80 kr.

A Franklin-Társulat képes kiadásai. Egy-egy kötet (vörös vászonba kötve, aranyvágással) 1 frt.

I. **Boldogháza.**
II. **A vékfildi lelkész.**
III. **Robinzon Crusoe élete és kalandjai.**
IV. Kisfaludy S. **Regék a magyar elöidőből.**
V. Czuczor Gergely. **Képes mesék.**
VI. **András, a szolgalegény.**
VII. és VIII. **Hősök és csaták.** Két kötet.

Häufler J. B. Kleine hist. Bildergallerie *aus Ungarns denkwürdiger Vorzeit, für die Jugend. Mit vielen colorirten Abbildungen. Zweite Auflage. Cartonirt* 2 fl.

HELM Clementina. Futri Kata. Olvasmány fiatal leányok számára. A német után magyaritotta Emilia. Kötve 1 frt 20 kr.

HEVESI Lajos. Jelky András bajai fiu rendkivüli kalandjai ötödfél világrészben. Történeti kutforrások alapján. Magyar népkönyv, különös tekintettel a serdültebb ifjuságra. Hat képpel. Harmadik kiadás. Fehér vászonba diszesen kötve 3 frt.

Onkel Tom. Des Schneider-Gesellen Andreas Jelky Abenteuer *in vier Welttheilen. Nach historischen Quellen zum ersten Male ausführlich dargestellt und der reiferen Jugend gewidmet. Mit 6 Holzschnitten. Gebunden in Leinwand 3 fl. 60 kr. Billige Ausgabe geh. 1 fl. 50 kr.*

HORVÁTH Mihály. A magyarok története rövid előadásban. Ötödik kiadás. Füzve 3 frt, vászonba kötve 4 frt.

JÓKAI Mór. A magyar nemzet története. Regényes rajzokban. Második javitott és bőv. kiadás. Tizenhét Geiger-féle képpel. Füzve 2 frt. Diszkötésben 3 frt.

JÓKAI Mór. Kis Dekameron. Válogatott beszélyek a serdülő ifjuság számára. Diszkötésben 2 frt.

KRON Klára. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Németből ford. Kozma József-né szül. Gesztessy Etelka. Füzve 1 frt 20 kr. Diszkötésben 1 frt 50 kr.

LAMB Károly és Mária. Shakspeare-mesék. Angolból forditotta, bevezetéssel és Shakspeare rövid életrajzával ellátta Mihály József. Két kötet. Füzve 2 frt.

Száz mese képekkel. Franczia után. Második kiadás. Füzve 1 frt 50 kr. Diszkötésben 2 frt 40 kr.

MILESZ Béla. Uj kis regélő. Elbeszélések az ifjuság számára. Képekkel. Kötve 1 frt 50 kr.

Arab regék. Forditotta Vörösmarty Mihály. Két kötet. Czimképes kiad. Diszkötésben 6 frt.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

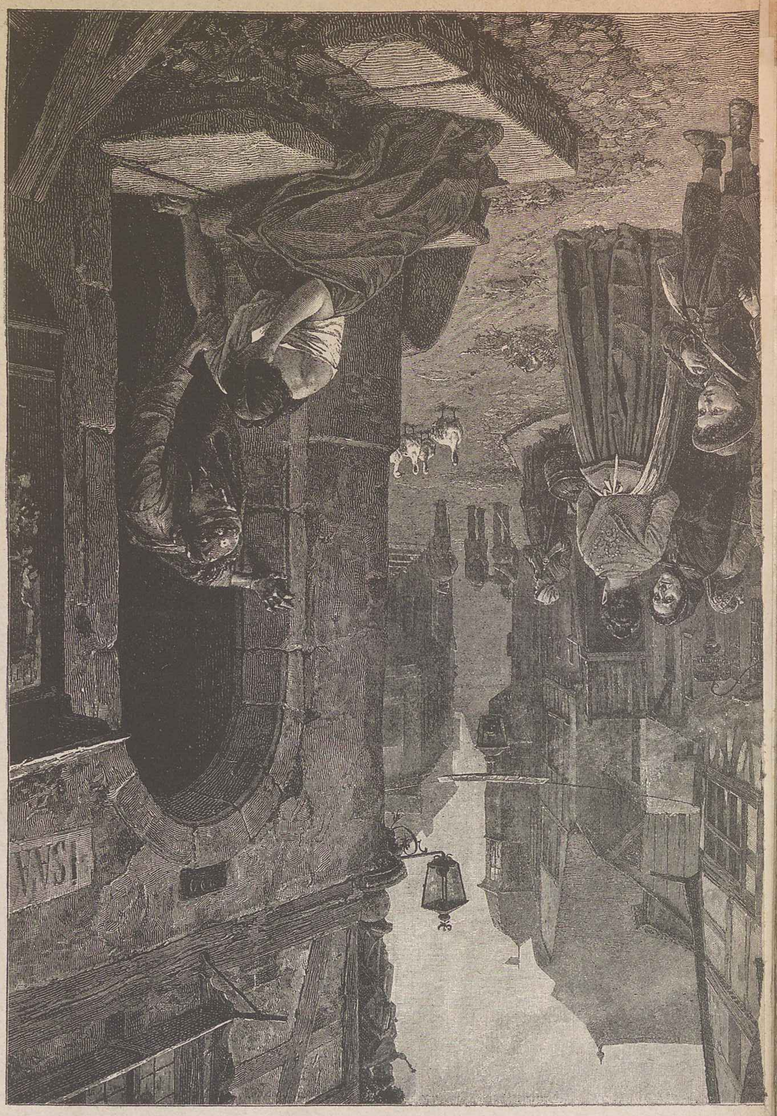

montenegróiak.

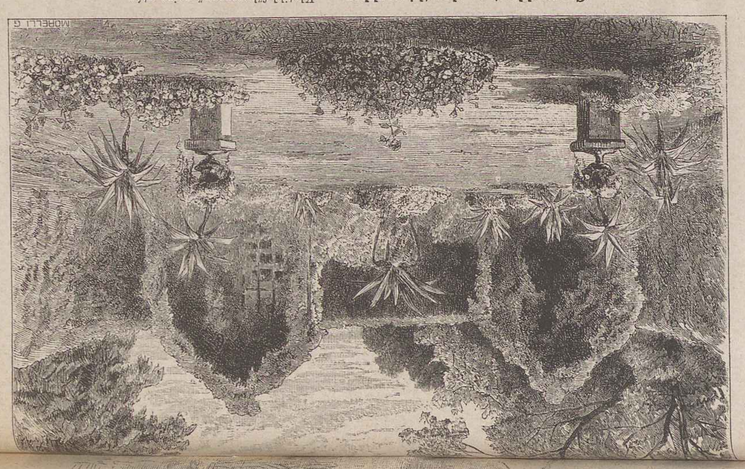

Gyermekkort az alcsuthi parkban. — Kiotlid fotherezegnő rajza után.

Az elöfizetések a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ kiadó-hivatalába Budapest, egyetem-utcza 4. sz. küldendők. — Egyes elöfizetések legczélszerübben postutalvány által eszközölhetők, s melyre bérmentesitésül csak egy darab ötkrajczáros bélyegr szükséges. — Uj elöfizetőink szivesked jenek megrendelésünkrel nevnket, lakhelyünket valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kérni. — Régi elöfizetőink legczélszerübben ügy járnak el, ha czimszalagjokból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szelére fölragasztva, beküldenek a kiadó-hivatalnak. — Különöli elöfizetésekhez kéjnk a postailag megbatározott vitelidíjat is csatolni. — Gyujtőinknek tiz elöfizetett példány után egy tiszteleti-példányyal szolgálunk.

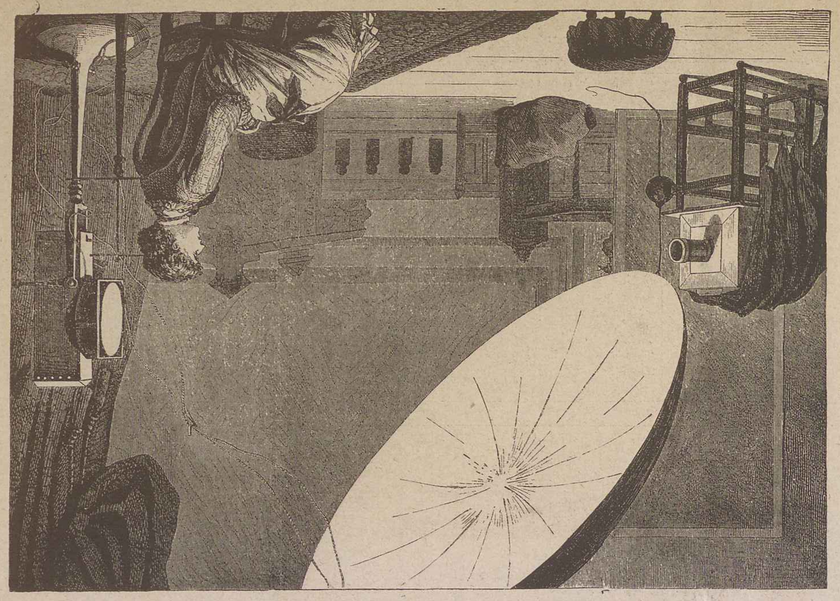

Fonykepezés villamos fény mellett.

A Libanon vidékéről. — **Maronita bölcső.**

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok egész évre 12 frt, félévre 6 „, évnegyedre 3 „ — **A Világkrónikával együtt** 14 frt, 7 „, 3.50

Csupán a Vasárnapi Ujság egész évre 8 frt, félévre 4 „, negyedévre 2 „ — **A Világkrónikával együtt** 10 frt, 5 „, 2.50

Csupán a Politikai Ujdonságok egész évre 6 frt, félévre 3 „, évnegyedre 1.50 — **A Világkrónikával együtt** 8 frt, 4 „, 2 „

A bohócz.

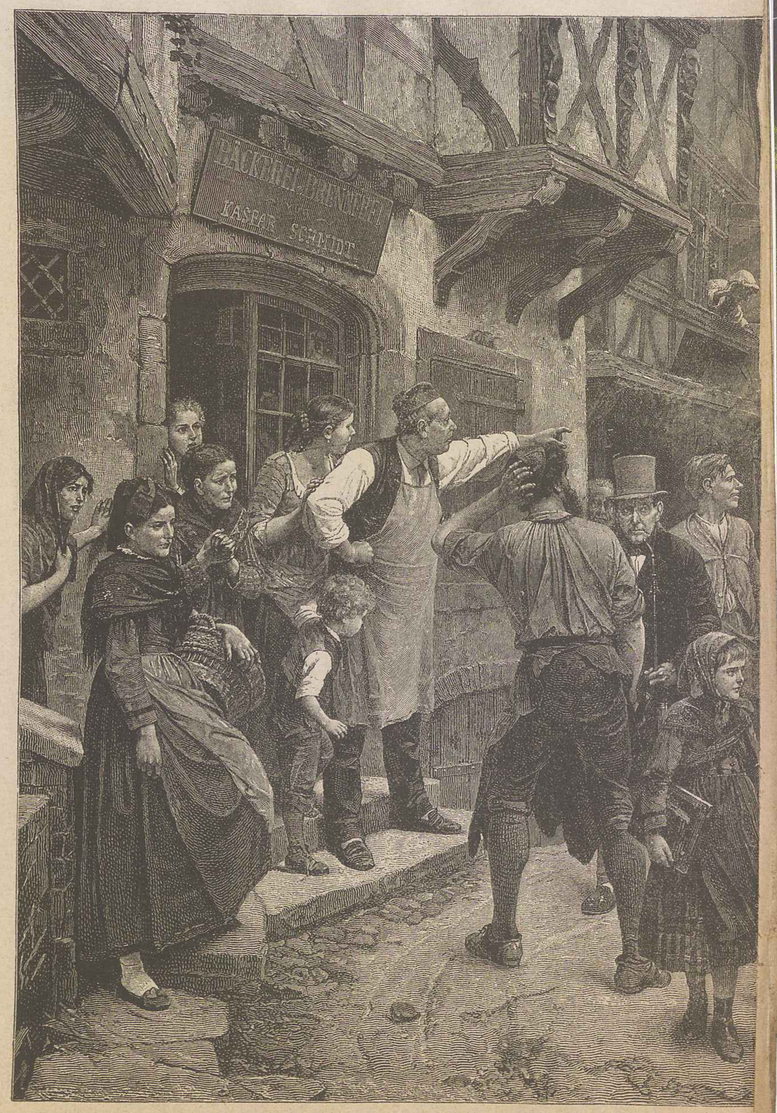

Elfogatás. — Vau

TÖRTÉNELMI KÖNYVTÁR.

A magyar népnek és ifjuságnak ajánlva.

Czim-képpel és színes borítókba fűzve. Egy-egy füzet 40 kr.

1. **Hunyady Mátyás király története.** JÓSIKA M. után.
2. **Washington élete.** Élet- és jellemrajz. Irving, Bancroft s mások nyomán. Irta Dr. LÁZÁR GY.
3. **Mohammed élete.** Irta ÁLDOR IMRE.
4. **A nagy Napoleon császár története.** Irta ÁLDOR I.
5. **Nagy Sándor és kora.** Irta ÁLDOR IMRE.
6. **Nero s az első keresztyén-üldözés.** Irta VÉRTESI ARNOLD.
7. **XII. Károly svéd király története.** Irta ÁLDOR I.
8. **Nagy Péter, a minden oroszok czárja.** Irta ÁLDOR IMRE.
9. **Nagy Frigyes élete.** Irta ÁLDOR IMRE.
10. **Karthago, vagy egy világváros története.** Irta ÁLDOR IMRE.
11. **Hősök, és hóditók vagy Mohammed utódai.** Irta ÁLDOR IMRE.
12. **Medicsi Lőrincz vagy egy köztársaság aranykora.** Irta ÁLDOR IMRE.
13. **II. József császár vagy egy emberbarát a trónon.** Irta ÁLDOR IMRE.
14. **Hunyady János és kora.** Irta ÁLDOR IMRE.
15. **Attila hun király története.** Irta ÁLDOR IMRE.
16. **Két Rákóczyné.** Irta ÁLDOR IMRE.
17. **Korona és vérpad vagy Stuart Mária története.** Irta ÁLDOR IMRE.
18. **Árpád s a magyarok letelepedése.** Irta TOLDY L.
19. **Magyar nemzeti vértanuk.** Irta ÁLDOR IMRE.
20. **Bismarck.** Élet- és jellemrajz. Irta CSUKÁSSI J.
21. **Columbus Kristóf.** Irta ÁLDOR IMRE.
22. **Nagy Károly, római császár története.** Irta ÁLDOR IMRE.
23. **Hun utódok vagy az avar birodalom története.** Irta ÁLDOR IMRE.
24. **Szt. László király élete.** Irta Dr. TOLDY L.
25. **Széchenyi István gróf.** Irta ÁLDOR IMRE.
26. **Julius Caesar története.** Irta VÉRTESI A.
27. **V. Károly császár vagy a trónról a kolostorba.** Irta ÁLDOR IMRE.
28. **XIV. Lajos vagy Francziaország aranykora.** Irta Áldor IMRE.
29. **Cromwell Olivér és az angol forradalom.** Irta NAGY ISTVÁN.
30. **A régi magyarok miveltségének története.** Irta Dr. TOLDY LÁSZLÓ.
31. **Az első magyar király.** Irta ÁLDOR IMRE.
32. **Lengyelország végnapjai.** Irta ÁLDOR IMRE.
33. **Orániai Vilmos vagy Istenért és a hazáért.** Irta ÁLDOR IMRE.
34. **Erdély aranykora.** Irta ÁLDOR IMRE.
35. **Nagy Constantin császár.** Irta ÁLDOR Imre.
36. **Kereszt és félhold, vagy a mórok Spanyolországban.** Irta ÁLDOR IMRE.
37. **Augusztus római császár története.** Irta ÁLDOR I.
38. **Nagy Lajos király uralkodása.** Irta Dr. TOLDY L.
39. **Róma alapitása és hőskora.** Irta ÁLDOR I.
40. **A svájczi szabad köztársaság alapitása.** Irta VÉRTESI ARNOLD.
41. **A rótszakállu Frigyes császár története.** Irta VÉRTESI ARNOLD.
42. **A normannok.** Tört. rajz. Irta Dr. LÁZÁR GY.
43. **Zrinyi Miklós a szigetvári hős életéne't története.** Irta SEBESTYÉN GY.
44. **Velencze alapítása és fénykora.** Irta Dr. LÁZÁR GY.
45. **A franczia forradalom tört.** Irta ÁLDOR I.
46. **A rémuralom története.** Irta ÁLDOR IMRE.
47. **A régi Egyptom története.** Irta Dr. LÁZÁR GY.
48. **Görögország története Nagy Sándorig.** Irta ÁLDOR IMRE.
49. **India története.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
50. **Kyros és a régi perzsák története.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
51. **Phoenikia története.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
52. **Kossuth Lajos élete.** Irta ÁLDOR IMRE.
53. **Lykurgos és Solon.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
54. **Gusztáv Adolf egy hős a trónon.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
55. **III. Napoleon élete.** Irta VÉRTESI ARNOLD.
56. **II. Katalin czárnő története.** Irta Dr. LÁZÁR GY.
57. **Jeanne d'Arc. Az Orleansi szűz története.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
58. **Deák Ferencz élete.** Irta ÁLDOR IMRE.
59. **Az 1848/49-ki szabadságharcz története.** Irta ÁLDOR IMRE.
60. **Assyria és Babylonia.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
61. **A keresztes háboruk története.** Irta Dr. LÁZÁR
62. **II. Endre magyar király.** Irta ÁLDOR IMRE.
63. **Erzsébet angol királynő és kora.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
64. **Az ozmán uralom fénykora és hanyatlása.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
65. **Khina és Japán.** Történelmi és művelődési rajz. Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
66. **A népvándorlás története.** Irta Dr. LÁZÁR GY.
67. **II. Lajos és kora.** Irta ÁLDOR IMRE.
68. **IV. Béla és a tatárjárás.** Irta ÁLDOR IMRE.
69. **Fiume a magyar korona gyöngye.** Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
70. **Castriota György.** (Iszkenderbég.) Irta Dr. LÁZÁR GYULA.
71. **Képek Görögország fénykorából.** Irta Dr. TOLDY LÁSZLÓ.
72. **A görög függetlenségi harcz történetének vázlata.** Irta Dr. LÁZÁR GY.
73. **Mária Terézia és kora.** Irta Dr. LÁZÁR GY.

RÉTHI LAJOS. Beszélyek az ifjuság számára. Kötve 1 frt 20 kr.

SCHATTER GY. Nélkülözhetlen ismeretek könyve leányok számára.

Ezen, *irodalmunkban mindenesetre hézagpótló, mert páratlan mű*, 4 kötetből áll.

Daczára a mű nagy kiterjedésének (69 8-adrétü iv több térképpel és számos rajzokkal) *ára csak 4 frtra van téve, A négy kötet egy csinos vászonkötésben 5 frt.*

Dr. SCHNEIDER OSZKÁR. Képes átlásza. A természettudományi földrajz kézi átlásza iskolai és házi használatra. Magyarra fordította GÖNCZY PÁL és HUNFALVY JÁNOS. 15 táblával. Füzve 1 frt 50 kr.

VACHOTT SÁNDORNÉ. Ünnepi ajándék. Mulattató elbeszélések, versek, mesék és adomák 6—10 éves gyermekek számára. 4 képpel. Kötve. 2 frt.

VACHOTT SÁNDORNÉ. Regék és beszélyek az ifjuság számára. Kötve 1 frt 40 kr.

VACHOTT SÁNDORNÉ. Angol beszélyek a serdültebb ifj. számára. Füzve 1 frt 40 kr.

VÁMBÉRY ÁRMIN. Indiai tündérmesék. Érdekes olvasókönyv az érettebb ifjuság számára. 3-dik kiadás. Vászonba kötve 2 frt 40 kr.

VÉRTESI ARNOLD. A fölkelő nap országa. Regényes utazás Japánban. Sok képpel. Fizve 2 frt.

WILDERMUTH OTTILIA. Regék és elbeszélések az ifjuság számára. Négy szinezett képpel. Második kiadás. Kötve 2 frt.

WOHL STEFANIE. Regék. Második kiadás. Képekkel. Kemény kötésben 2 frt. Diszkötésben 3 frt.

AJÁNDÉKOK.

FELNŐTTEK SZAMÁRA.

DISZKIADÁSOK.

Magyar irók arczképei s életrajzai. 40 arczképpel. Diszkötésben 3 frt.

ARANY JÁNOS balladái, fejtegeti GREGUSS Á. Füzve 2 frt. Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Árvizkönyv. Szeged javára kiadta a Kisfaludy-társaság. Irták a társaság tagjai. Szerk. Szász Károly, diszkötésben 5 frt.

Babérlombok b. Eötvös J. műveiből. Füzte mély hálája s hódolata emlékeül: VACHOTT SÁNDORNÉ. Báró Eötvös József arczképével. Diszkötésben 5 frt.

BAJZA JÓZSEF összegyüjtött munkái. Második bővitett kiadás, TOLDY FERENCZ által. A szerző arczképével. Hat kötet. 8-rét. Füzve 4 frt. Kötve 6 frt.

BARTÓK LAJOS. A legszebb. Vígjáték három felvonásban füzve 1 frt. Vászonba kötve 1 frt 60 kr.

BERZSENYI DÁNIEL munkái. Ujra átnézett kiadás, a költő örökösei megbizásából TOLDY FERENCZ által. Két kötet. A költő hű arczképével. Füzve 1 frt 50 kr, kötve 2 frt 40 kr. Diszkötésben 3 frt.

CSOKONAI válogatott munkái. Kéz iratok és eredeti kiadások alapján, TOLDY FERENCZ által. Három kötet 1 ft 50 kr. Velin-papiron diszkötésben 3 frt.

Deák-Album. Emlékkönyv. ZICHY MIHÁLY rajzaival. Diszkötésben 5 frt.

DEÁK FERENCZ beszédei. 1829—1847. Összegyüjtötte KÓNYI MANÓ. Füzve 4 frt.

A forradalom költészete. Költemények és közlemények az 1848/9-iki szabadságharcz idejéből. Szerkeszti és kiadja ÁLDOR IMRE. Diszkötésben 3 frt.

GARAY JÁNOS. Szent László. Történelmi költemény. Diszkötésben 2 frt.

GEIGER P. N. J. Az Árpádok kora. Képek Magyarország történetéből. Készité, tervezte és magyarázta dr. WENZEL GUSZTÁV. Kemény kötésben 10 frt.

GYULAI PÁL. Vörösmarty életrajza. Második javitott kiad. Vörösmarty arczképével. Füzve 2 frt.

GYULAI PÁL. Emlékbeszédek. Füzve 2 frt.

Tartalma: Kazinczy Ferencz. — Pákh Albert. — B. Eötvös József. — Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — B. Kemény Zsigmond. — Gróf Széchenyi utolsó évei. — B. Jósika Miklós. — Mészáros Lázár. — Kossuth levele Deák halálakor. — A Vasárnapi Ujság 25. évfordulóján.

HOFFMANN MÓR. Héber lant. Szenttörténeti tárgyu költemények. A család és iskola számára. 2-ik kiadás. Füzve 80 kr.

Hölgyek lantja. Magyar költőnők műveiből. Szerkesztette ZILAHY KÁROLY. Egy aczélmetszettel. 2-ik kiadás. Füzve 2 frt. Diszkötésben 3 frt.

Magyar koszorusok albuma. Irói élet- és jellemrajzok. Irta ZILAHY KÁROLY. Mutatványokkal és tizennégy aczélmetszettel. Nagy 8-rét. Második kiadás. Diszkötésben 4 frt.

KISFALUDY K. minden munkái. A Kisfaludy-társaság megbizásából szerkeszti TOLDY FERENCZ. Ötödik kiadás. 4 kötetben. A költő arczképével. Füzv. 4 frt. Kötv. 5 frt 60 kr.

KISFALUDY S. Himfy szerelmei. Egy kötetben. A költő arczképével. Füzve 1 frt 20 kr. Diszkötésben 2 frt.

Ujabb magyar lantosok. Petőfitől maig. Petőfi Sándor arczképével. 2-ik kiadás. Füzve 2 frt. Diszkötésben 3 frt.

Nemzeti lant. Magyar költők válogatott versei Kazinczytól maig. Összeállitotta KULIFFAY EDE. Diszkötésben 3 frt.

LESSING GOTTHOLD E. Bölcs Náthán. Drámai költemény öt felvonásban. Németből ford. ZICHY ANTAL. Füzve 1.50. Kötve 2 frt.

LEVAY JÓZSEF összes költeményei. A költő arczképével. Két kötet. Diszkötésben. 5 frt.

Petőfi-reliquiák. 1841—1849. Gyüjtötte HALASI ALADÁR. Füzve 80 kr.

PUSKIN SÁNDOR. Anyégin Eugén. Regény versekben. Oroszból fordította BÉRCZY KÁROLY. II. kiadás. Füzve 1.60. Kötve 2.40.

ROSTI PAL. Uti emlékezetek Amerikából. Két szinezett képpel, 13 kömetszvénynyel, két aczélra metszett tájképpel és 25 fametszvénynyel. Legnagyobb negyedrétben. Diszkötésben 24 frt.

SZÁSZ KÁROLY. Költemények. Két kötet. Füzv. 2 frt 50 kr. Diszkötésben 3 frt 60 kr.

M. A. Szerelem könyve. Költemények. Díszkötésben 1 frt. 60 kr.

SZINI K. A magyar nép dalai és dallamai. Hangjegyekkel. Füzve 1 frt 20 kr. Diszkötésben 1 frt 80 kr.

TOLDY F. A magyar költeszet kézikönyve a mohácsi vésztől a jelenkorig, vagyis az utóbbi negyedfél század kitünőbb költői, életrajzokban és jellemző mutatványokban. Második, átdolgozott kiadás, öt kötetben. Füzve 10 frt. Angol vászonba kötve az öt kötet 12 frt.

TOLDY F. A magyar költészet története az ősidőktől Kisfaludy Sándorig. Második kiadás. Czimképpel. Füzve 2 frt. Diszkötésben 3 frt.

TOLDY FERENCZ. A magyar nemzeti irodalom története a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban. *Negyedik* javitott kiadás. Füzve 2 frt 40 kr. Félbőrkötésben 3 frt.

TOLDY LÁSZLÓ. Magyar Szent Erzsébet élete. Pergament papiron, képekkel illusztrálva, diszkötésben 5 frt.

VARGHA GYULA. Dalok. Füzve 1 frt. Diszkötésben 2 frt.

Vezércsillagok, vagyis velős mondatok és költői gondolatok honi és külföldi remekirók műveiből. 3-dik kiadás. Diszkötésben 3 frt.

VIRÁG B. magyar századai és poétai munkái. Harmadik kiadás, TOLDY FERENCZ által. A szerző arczképével. 6 kötet. Velinpapiron diszkötésben 8 frt.

ZRINYI MIKLÓS gr. Szigeti veszedelme. Az első 1651-iki kiadás után. V. kiadás. Fehér vászonba kötve 2 frt.

MAGYAR REMEKIRÓK.

Egy-egy kötet füzve 70 kr.
Vörös vászonba diszesen kötve 1 frt.
Csinos szekrényben a 12 kötet 15 frt.

1. KISFALUDY SÁNDOR. A kesergő szerelem.*
2. KISFALUDY SÁNDOR. A boldog szerelem.
3. KISFALUDY KÁROLY költeményei.*
4. KAZINCZY FERENCZ költeményei.*
5. KISFALUDY SÁNDOR. Gyula szerelme.
6. CSOKONAI MIHÁLY válogatott versei.*
7. KATONA JÓZSEF. Bánk-bán.*
8. KÖLCSEY FERENCZ versei.*
9. 10. ZRINYI MIKLÓS. Szigeti veszedelme 2 köt.*
11. 12. GARAY JÁNOS. Szent László. Történelmi költemény. 2 kötet.

*A *-gal jegyzett művek a költő arczképével vannak ellátva.*

IRODALMI KINCSTÁR.

Egy-egy kötet füzve 70 kr.
Kék vászonba diszesen kötve 1 frt.
Csinos szekrényben a 12 kötet 15 frt.

1. **Népdalok.** Petőfi Sándor arczképével.
2. **Románczok.** Vörösmarty M. arczképével.
3. **Magyar balladák könyve.** Arany János arczképével. 2 kötet.
4. 5. 6. **Külföldi lant.** Magyar költők műford. 2 kötet.
7. **Emlékkönyv.** A legjelesebb magyar költők szemenszedett mondatai.
8. **Epigrammák.**
9. 10. **Szerelem dalnokai.** Válogatott gyüjt. 2 kötet.
11. **Életiskola.** Gyöngymondatok, aranyigazságok
12. **remekirók** munkáiból. 2 kötet.

A két gyüjtemény egy nagy diszes szekrényben 40 frt.

REGÉNYEK ÉS NOVELLÁK.

BENICZKY-BAJZA LENKE. Mártha. Regény. Füzve 1 frt 20 kr.

CSIKY GERGELY. Elbeszélések. Füzve 2 frt. Vászonba kötve 2 frt 60 kr.

JÓKAI MÓR. Egy magyar nábob. Regény. Diszkiadás. Három kötetben. Angol vászonkötésben 6 frt 40 kr.

JÓKAI MÓR. Kárpáthy Zoltán. Regény. Diszkiadás Három kötetben. Angol vászonkötésben 6 frt 40 kr.

JÓKAI MÓR. A régi jó táblabirák. Regény. Diszkiadás. Három kötetben. Angol vászonkötésben 6 frt 40 kr.

JÓKAI M. munkái. Népszerű kiadás.

Egy-egy füzet füzve 40 kr.

1. A varchoniták.
2. Fortunatus Imre. — Shirin.
3. Kalóz-király.
4. Sonkoly Gergely. A drága kövek. Marce Záre.
5—9. Törökvilág Magyarországon. 5 füzet.
10. A bűntárs. — Nepean sziget.
11—12. A kétszarvú ember. Az egyipt. rózsa. 2 füzet.
13. Koronát szerelemért. A Hargita. A kalmár.
14. Petki Farkas leányai. Háromszéki leányok. A két szász.
15. Regék.
16. Carinus. — A nagyenyedi két fűzfa.
17. A serfőző. A nyomorék naplója. Fekete világ.
18—20. Erdély aranykora. 3 füzet.
21—23. Csataképek 1848—1849-ből. 3 füzet.
24. Bujdosó naplója. Kurbán bég. Megölt ország.
25—26. A fehér rózsa. Humor. papirszeletek. 2 füzet.
27. Magyarhon szépségei.
28—29. Szomoru napok. 2 füzet.
30—31. A janicsárok végnapjai. 2 füzet
32—37. Kárpáthy Zoltán. 6 füzet.
38—43. Egy magyar nábob. 6 füzet
44—47. Uj földesur. 4 füzet.
48—53. Szegény gazdagok. 6 füzet
54—55. A magyar előidőből. 2 füzet.
56—59. Hétköznapok 4 füzet.
60—63. A régi jó táblabirák. 4 füzet.
64—65. Délvirágok. 2 füzet.
66—67. Milyenek a nők? 2 füzet.
68—71. Véreskönyv. 4 füzet.
72—73. A magyar nép élcze szép hegedűszóban. 2 füz.
74—76. Arnyképek. 3 füzet.
77—82. A köszivü ember fiai. 6 füzet.
83. Milyenek a férfiak?
84—89. Politikai divatok. 6 füzet.
90—93. Mire megvénülünk. 4 füzet.
94. Oceania. Egy elsülyedt világrész története.
95—97. Az elátkozott család. 3 füzet.
98—99. Felfordult világ. 2 füzet.
100. Elbeszélések.

JÓSIKA M. regényei. Olcsó kiadás.

Egy-egy kötet füzve 50 kr.

1— 2. Abafi. 2 kötet.
3. Zólyomi.
4— 6. Az utolsó Bátori. 3 kötet.
7—10. A csehek Magyarországban. 4 kötet.
11—14. Zrinyi a költő. 4 kötet.
15—16. A könnyelmüek. 2 kötet.
17—24. Második Rákóczy. 8 kötet.
25—26. Eszther. 2 kötet.
27—28. A rom titkai. 2 kötet.
29—32. A hat Uderszky-leány. 4 kötet.
33—35. A két barát. 3 kötet.
36—40. Jósika István. 5 kötet.
41—43. A zöld vadász. 3 kötet.
44—49. Egy néger szabadsághős. 6 kötet.
50—51. Két királynő. 2 kötet.
52. Egy kétemeletes ház Pesten.
53—55. A szegedi boszorkányok. 3 kötet.
56—57. A nagyszebeni királybiró. 2 kötet
58—59. Az első lépés veszélyei. 2 kötet.
60—61. Akarat és hajlam. 2 kötet.
62—64. Jó a tatár. 3 kötet.
65—66. Pygmaleon. 2 kötet.

VERNE GYULA. Utazás a holdba és a hold körül. Képekkel. Füzve 1 frt 20 kr.

VERNE GYULA. Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. Képekkel. Füzve 1 frt 20 kr

VERNE GYULA. Három orosz és három angol kalandjai. Képekkel. Füzve 2 frt.

VERNE GYULA. Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt. Képekkel. Füzve 2 frt.

VERNE GY. Utazás a tenger alatt. Képekkel. Füzve 2 frt.

VERNE GYULA. Grant kapitány gyermekei. Két kötet. Sok képpel. Füzve 4 frt.

VERNE GYULA. Strogoff Mihály utazása. Moszkvától Irkutskig. Ford. SZÁSZ KÁROLY. Képekkel. Füzve 1 frt 60 kr.

VERNE GYULA. A rejtelmes sziget. Átdolgozta SZÁSZ K. Képekkel. Füzve 2 frt.

VERNE GYULA. Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át. Átdolgozta SZÁSZ KÁROLY. Képekkel. Füzve 2 frt.

VERNE GYULA. A Bégum ötszáz milliója. Regény. A Bounty lázadói. Elbeszélés. Francziából SZÁSZ KÁROLY. Képekkel. Füzve 1 frt 20 kr.

VERNE GYULA. Tizenötéves kapitány. Regény. Francz. átdolg. SZÁSZ KÁROLY. Képekkel. Füzve 1 frt 80 kr.

VERNE GYULA. A föld felfedezése. A hiresebb utazók története a legrégibb időktől a XVIII. századig. Ford. és tárgymutatóval ellátta Dr. BROZIK KÁROLY. Füzve 2 frt.

TALÁLMÁNYOK KÖNYVE.

Ismeretek a kézmü- és müipar mezejéről.

A földmivelés, ipar s kereskedelemügyi m. kir. miniszter megbizásából és az országos magyar iparegyesület felügyelete alatt több idevágó munka alapján dolgozta FRECSKAY JÁNOS.

Ára a teljes 4 kötetből álló munkának füzve 16 frt.
A 4 kötet 2 angol vászonkötetbe kötve 17 frt.

98.3 a szöveg közé nyomatott fametszettel.

XVII. ÉVFOLYAM. ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS XVII. ÉVFOLYAM.

a

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

czimü heti szaklapra

kapcsolatban a DÖNTVÉNYTÁR-ral és az IGAZSÁGÜGYI RENDELETEK gyüjteményével.

SZERKESZTI: Dr. DÁRDAY SÁNDOR. FŐMUNKATÁRS: Dr. FAYER LÁSZLÓ. KIADÓ-TULAJDONOS: FRANKLIN-TÁRSULAT.

E szaklap a hazai jogirodalomnak oly jelentékeny lendületet adott, hogy jogosult önérzettel hivatkozhatunk eddigi működésünkre. — Hogy lapunk különösen a gyakorlati törvénykezésre mily kiváló figyelmet fordit, azt bizonyitja „Törvénykezési Szemle“ czimü rovatunk és **a magyar Curiának általunk gondosan szerkesztett elvi jelentőségü határozatai.** — Lapunk iránya lényegileg ugyanaz marad, mely volt, csakhogy a **gyakorlati irányra** még nagyobb súly lesz fektetve benne, hogy igy a fejlődő törvénykezésnek mennél hasznosabb szolgálatot tehessünk.

Előfizetési feltételek: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

A lap **kiadó-hivatala** részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a „**Jogtudományi Közlöny**“ nemcsak a legterjedelmesebb, hanem a legolcsóbb szaklap, mert a fent elősorolt mellékletek külön beszerzésénél a „**Rendeletek Tára**“ évenként 3 forintba, a „**Döntvénytár**“ évenként 4 frtba, tehát összesen 7 frtba kerülnek, és igy a «Jogtudományi Közlöny» ezen mellékletek szolgáltatásával a legolcsóbb szaklap. — Az előfizetési pénzek bérmentesen és a vidékről legczélszerübben posta-utalvány utján küldendők **a Franklin-Társulat kiadó-hivatalához, Budapest, IV. egyetem-utcza 4. szám.**

SI FÖLHIVÁS

A

PI UJSÁG

ÉS

UJDONSÁGOK

TOLYAMÁRA.

XXIX. ÉVFOLYAM.

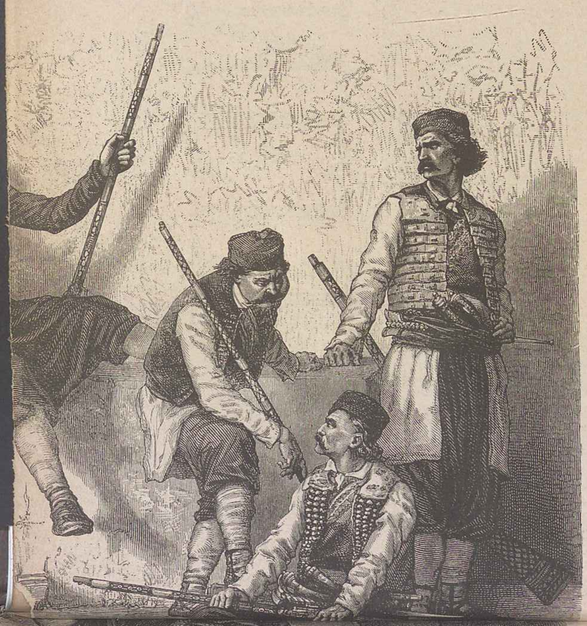

Kisfaludy Károly mellszobra. (Kis Györgytől.)

Kiadja a Franklin-Társulat.

egyházi és iskolai, szinházi és művészeti, hir- és vegyes) rovatai is ugyanezen szempont szerint vannak összeállitva, s ezekből *minden fontosabb mozzanatról* biztos és más magyarázatra nem szoruló értesülést vehetnek olvasói.

A Vasárnapi Ujság társlapja, a **Politikai Ujdonságok** *teljesen független politikai hirlap*, melynek irányát nem befolyásolják *sem pártok, sem érdekszövetkezetek, sem egyesek személyes érdekei*, melyet a pártatlan *igazság és meggyőződés* kimondásában nem gátolnak semminemü elkötelezettségek és magán tekintetek; melyet, mint *az események ismeretének hü és részrehajlatlan kutforrását s a pártszenvedély tulzásai által annyiszor megzavart közvélemény utbaigazitóját*, valódi szükségnek ismert el évről évre folyvást növekedő olvasó közönsége. Hivatását a szerkesztőség legjobb meggyőződésének sugallata szerint, s *kiváló irók közreműködésével* igyekszik teljesiteni. E politikai közlöny a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hü összeállitásban tárja az olvasó elé, s a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, ugy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megneheziti, *a napilapokat is lehetőleg pótolja*. — A «Politikai Ujdonságok» ujabban „Magyar Gazda“ czimmel havonként kétszer megjelenő *gazdasági képes lappal van bővitve*.

Mind a két lapnak kiegészitőjéül szolgál a **Világkrónika** czimü képes heti közlöny, mely hetenként egy iven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

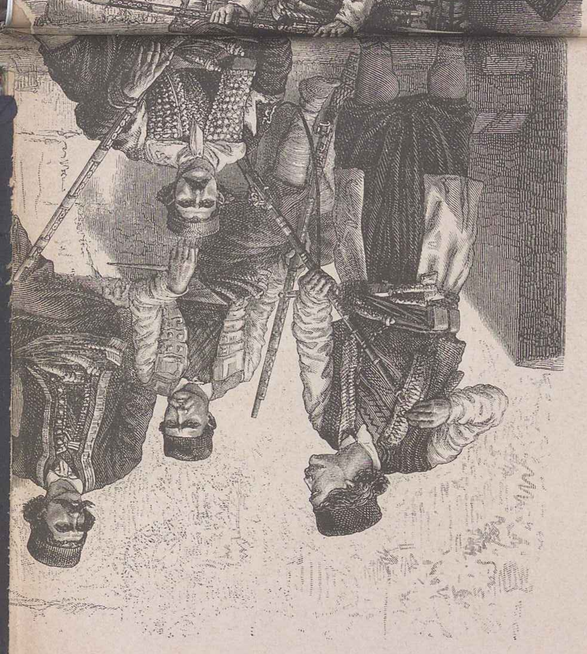

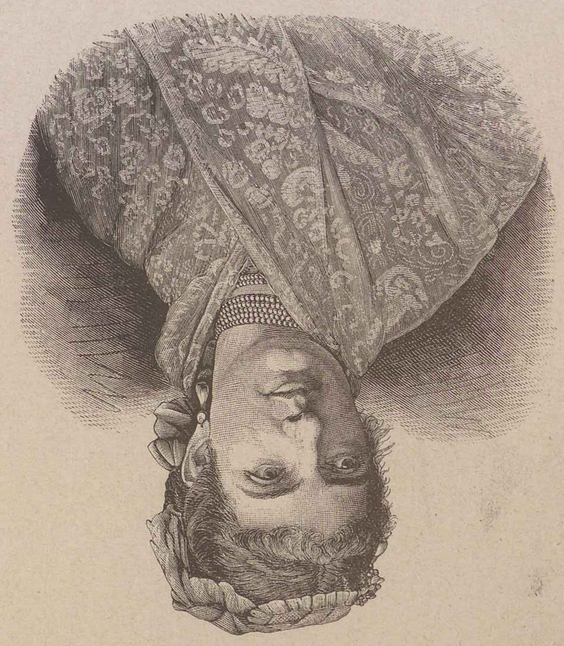

Margit olasz kiralyné.

Szerkeszti: NAGY MIKLOS.

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

XXIX. ÉVFOLYAM.

1882. ÉVI F

A „*Vasárnapi Ujság*“, társlapjával a „*Politikai Ujdonságok*“-kal, a *legrégibb* hetilapja a magyar közönségnek. Hitünk szerint e szerencsejét annak köszönni, mert minden számában a *legnyább* akar maradni. Füladatában: az esemenyek elbeszélő és rajzolatos föltüntetésének elérhető gyorsaságban nem engedi magát megelőztetni. Bármily időt éljen, kitog a koron, mert mindig előtte jár, — soha mögötte el nem marad. Ügyeretét mindig teljesiti, sőt azon volt, hogy az előforduló körülmenyekhez képest azokat még tetőzze. Maradunk jövőre is e törekvésünk mellett.

Programmunkat ismeri a közönség. Hü tükre lenni a közéletnek, igaz tolmácsa a hazafias közvélemenynek, képe a nemzeti lelkadásnak. E czélra lapunk irodalmi és müvészeti tartalmának összeállitásában legjelesebb irőink és müvészeink közremüködése biztositva van.

A **Vasárnapi Ujság** a legérdekesebb tárgyakra, esemenyekre és szemelyekre irányozza a közfigyelmet. E szempontból a lazai és külföldi nevezetesebb emberek *arczképeit* élet- s jellemrajzokkal kiséri; *költemenyeiben* és *elbeszélesében* a szépirodalmi beos mellett az erkölcsi tartalmat és nemzeti irányt keresi; *képeiben, képmagyarazataiban, történelmi, népiránet, természettudomanyi, társadalmi s a tudomány népszerüsitésére, vizmanyainak nagy körben ellterjesztésére szánt czikkeiben* állandóan igyekszik megtartani az egyszerü természetességé és józanság, való hüség és erkölcsi megbizhatóság ama fokát, mely e lapot *állandó családi lappá, valódi házi barátná* tette oly sok magyar tűzhely körében. A vidám hang, tréfa és elevenség nincs területről kizárva, de a sikamlós kétértelmüségekkel való lecdveskedést mindnak engedi. *Tárczacziklei* s apróbb *tárczaszerü közlemények*, valamint a *heti események közlésére szánt (irodalmi, közmüvészeti,*

X. ÉVFOLYAM. Legolcsóbb ujság a magyar nép számára. X. ÉVFOLYAM.

KÉPES NÉPLAP

Megjelen minden vasárnapon, mulattató és tanulságos tartalommal, s a hazai és külföldi politikát tárgyaló rendes rovattal.

A KÉPES NÉPLAP, mint eddig, jövőre is közöl **közhasznu elmélkedéseket, elbeszéléseket, mulatságos és tanulságos történeteket, érdekes leirásokat képekkel**, s e mellett hétről-hétre figyelemmel kiséri az előforduló nevezetesebb eseményeket **POLITIKAI HIRADÓ** czimü rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket **velős rövidséggel** adja elő, pártatlan **igazságszeretettel**, s mindenkor teljesen **független** meggyőződéssel értelmezi. E képes hetilap 52 ivnyi terjedelmét, számos képpel ellátott csinos kiállitását, szellemi tartalmának minőségét tekintve, a **legolcsóbb** nemcsak hazánkban, de számba véve azt, hogy a külföldi hasonló lapokat százezernyi előfizető közönség tömeges részvéte támogatja, legolcsóbbnak mondható az egész világon.

A **KÉPES NÉPLAP** előfizetőinek a lap rendes tartalmán kivül az év végén külön mellékletül **egy szép nagy képpel** szolgálunk, mely keretbe foglalva a szobák falát ékesitheti.

A Képes Néplap a Világkrónikával együtt

egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Csupán a Képes Néplap

egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Előfizethetni postán a «Képes Néplap» kiadó-hivatalához, Budapest, egyetem-utcza 4. sz. czimzett postautalványnyal, mely 5 krért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. gyüjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyen-példánnyal szolgálunk.

Jangada. — Orvmadarak csaptak le az uszó testre.

VILÁGKRÓNIKA

Képes heti közlöny, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, s a Képes Néplap melléklapja.

Mór lázadó Tuniszban.

A **Világkrónika** egy év óta **tetemesben bővitett**, a Néplapéhoz hasonló alakban és **terjedelemben** jelen meg, hogy eddigi közleményei mellett **állandóan nagyobb terjedelmü elbeszéléseket és regényeket** is nyujthasson olvasóinak, melyek az irodalom legérdekesebb termékeiből vannak válogatva s **képekkel** is ellátva. Igy a mult év egész folyamán keresztül közöltük **Verne** Gyula a kitünő franczia iró «**Jangada**, nyolczszáz mérföld az Amazonon" czimü érdekfeszitő regényét minden számban egy-egy képpel. Egy-egy ily illusztrált nagyobb regény külön kötetben alig szerezhető meg annyiért, a mennyi e képes heti közlönyünk egész évi előfizetés ára **(két forint)**.

A „**Világkrónika**" ezenfelül megtartja eddigi rovatait: a hazai és külföldi **általánosabb érdekü eseményeket**, az azokban kiválóan szereplő **személyiségeket népszerü** nyelven irt magyarázatokkal kisért **képekben** mutatja be, közöl **tájékoztató czikkeket, uti rajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket** a hazai és külföldi közérdekü mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politika, akár a mivelődéstörténet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazatában fölmerülnek, ugyszintén **mulattató apróbb közleményeket**.

Mór lázadó Tuniszban.

A VILÁGKRÓNIKA hetenkint egy iven jelen meg több képpel illusztrálva. E képes hetiközlönyt csak a „Vasárnapi Ujság", Politikai Ujdonságok" vagy a „Képes Néplap" előfizetői rendelhetik meg az illető lapok előfizetési felhivásában emlitett föltételek mellett.

BIBLIOTHECA L.M. SCIENT.

HOF- & UNIVERSITÄTS-BUCHHANDLUNG
VORM. BECK'SCHE K. K.
WIEN ROTHENTHURMSTRASSE 15

42

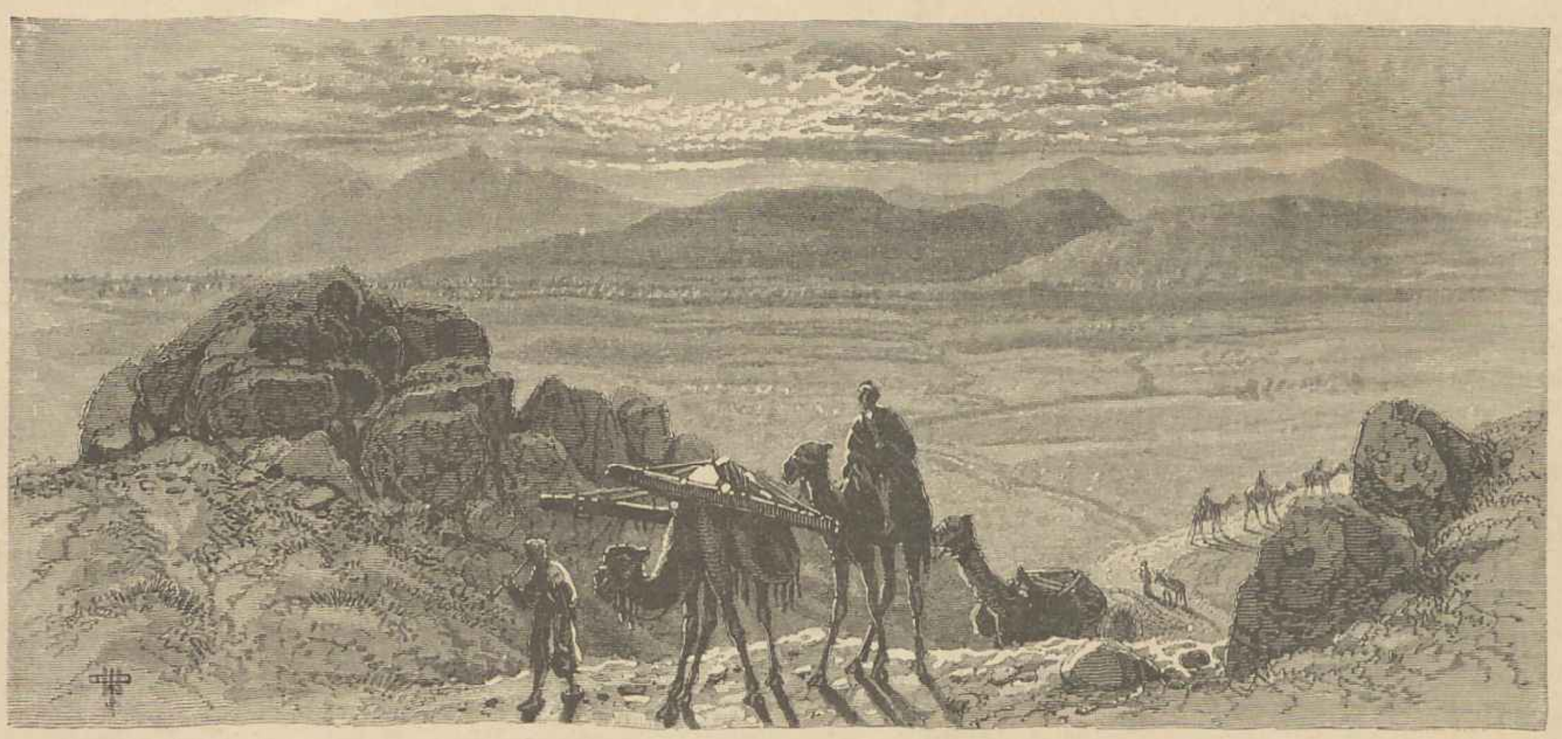

PALÄSTINA

IN BILD UND WORT.

NEBST

DER SINAIHALBINSEL UND DEM LANDE GOSEN.

NACH DEM ENGLISCHEN HERAUSGEGEBEN

VON

GEORG EBERS UND HERMANN GUTHE.

Unserem «Aegypten» lassen wir ein «**Palästina**» in Bild und Wort nebst der Sinaihalbinsel und dem Lande Gosen folgen. Es wird dieses Werk, welches 40 prachtvolle Stahlstiche und gegen 600 Holzschnitte von der Hand vorzüglicher Künstler enthält, eine tiefe Lücke in unserer Prachtwerkliteratur ausfüllen, und zwar in einer Weise, die grosartig in des Wortes vollster Bedeutung genannt werden darf.

Es ist unnöthig, besonders hervorzuheben, ein wie hohes Interesse das Land bietet, welches mehr als eine grose Religionsgenossenschaft «das Heilige» nennt. Selbst die Kinder werden mit lebhafter Wissbegier die Hände nach einem Buche ausstrecken, in dem sie in erschöpfender Fülle Gemälde der ihnen früh bekannten Landschaften finden, welche den biblischen Geschichten zum Schauplatze dienten. Sie werden das Jordanthal und das Todte Meer, die Wohnplätze der Erzväter, die Gebirge Judäas, den Libanon, Gosen, das Rothe Meer und den Sinai, Bethlehem, die Berge von Nazareth und den Galiläischen See, vor Allem aber Jerusalem, die Stadt des David und Salomo, den Schauplatz des Opfertodes Jesu Christi und das Ziel der Kreuzzüge zu sehen wünschen, und unser Palästina wird ihre Sehnsucht in würdigster Weise befriedigen. Für jeden Bibelleser enthält es reiche Gaben, aber nicht für ihn allein, sondern vielmehr auch für den Kunstfreund und ernsten Forscher bietet es Erfreuliches und Neues in Fülle. Alle in den Büchern des alten und neuen Bundes erwähnten heiligen Stätten, vom Nil bis zu den äussersten Grenzen der malerischen Berge und Thäler des Gelobten Landes, werden berücksichtigt, nicht nur dem Bibelleser, sondern auch dem Freunde der Welt- und Naturgeschichte, der Geographie und Völkerkunde reiche Geschenke geboten.

Die Verlagshandlung hatte sich nach Abschluss ihres Aegypten mit dem Vorhaben beschäftigt, die Herstellung eines anderen Original-Prachtwerkes, das Palästina behandeln sollte, der bewährten Hand von Georg Ebers anzuvertrauen, aber gerade, als sie diesem

Plane näher zu treten begann, wurde in England das vorzügliche und ſchöne Buch vorbereitet, welches alles über Paläſtina zu Sagende und aus jedem Gebiet ſeiner Natur und ſeines Lebens künſtleriſch Darzuſtellende in ſo erſchöpfender und anſprechender Weiſe in ſich vereinigt, daſs es nicht möglich geweſen wäre, ihm in den nächſten Jahren etwas Ebenbürtiges zur Seite zu ſtellen. Die Verlagshandlung hat es nun unternommen, dieſs herrliche Werk dem deutſchen Publikum gleichzeitig mit der engliſchen Ausgabe deſſelben von berufenen Männern vermitteln zu laſſen.

Das hohe Intereſſe, welches das britiſche Volk an der Bibel und dem Heiligen Lande nimmt, hat in ſeiner Mitte zur Begründung eines mit reichen Mitteln ausgeſtatteten Vereins für die Erforſchung Paläſtinas geführt, und die hervorragendſten unter den Gelehrten, Ingenieuren und opferwilligen Reiſenden, welche in den letzten Jahren theils im Auftrage der erwähnten Geſellſchaft, theils unabhängig von ihr das Gelobte Land in all ſeinen Theilen durchſucht, beſchrieben, aufgenommen und oft unter harten Entbehrungen die Wiſſenſchaft mit zahlreichen neuen Entdeckungen bereichert haben, ſind faſt ohne Ausnahme bei der Herſtellung des dem deutſchen Publikum von uns darzubietenden Werkes thätig geweſen. Wilſon, Triſtram, Warren, Conder, Jeſſop, Holland, Rogers, lauter berühmte Entdecker und Autoritäten erſten Ranges auf dem Gebiete der Paläſtinaforſchung, haben ſich vereint, um eine unübertroffene Beſchreibung des Heiligen Landes zu liefern, und bedeutende Künſtler wurden beauftragt, es in all ſeinen Theilen zu bereiſen und dem gehaltvollen Wort einen ſeiner würdigen bildlichen Schmuck zu verleihen. Sämmtliche Stahlſtiche und Holzſchnitte des engliſchen Paläſtina werden ſich in dem unſeren wiederfinden, der britiſche Text ſoll aber nicht einfach überſetzt, ſondern unſerer Nation in einer freien, geſchmackvollen Ueberarbeitung und mit Anmerkungen vorgelegt werden, in denen auch die Reſultate der deutſchen Paläſtinaforſchung Berückſichtigung finden werden. Dieſe hat ſeit Titus Tobler und Anderen ſprachliche und hiſtoriſche Leiſtungen aufzuweiſen, welche die Forſchungen der Engländer in Paläſtina ſelbſt in hervorragender Weiſe ergänzt und gefördert haben. Ein kräftig aufblühender Verein für die Erforſchung des Heiligen Landes iſt in's Leben getreten und im Anſchluſs an ihn eine Zeitſchrift für Paläſtinakunde begründet worden, welche in allen Kreiſen Deutſchlands mit wachſender Theilnahme gehalten und geleſen wird. Ihr Herausgeber, der, wie Georg Ebers, der Leipziger Hochſchule angehört, hat ſich mit dieſem verbunden, um auf Grund des engliſchen ein *deutſches Paläſtina* herzuſtellen, das ſich in jeder Beziehung mit ſeinem Originale zu meſſen und es vielleicht in mancher Hinſicht zu überbieten vermag.

Was Georg Ebers nacherzählt, was Hermann Guthe, welcher ſich augenblicklich auf dem Wege nach Paläſtina befindet, mit ſeinen dort gemachten Erfahrungen bereichert, was die genannten Gelehrten mit ihren vereinten Kenntniſſen und Gaben zur Ausführung bringen, das darf Anſpruch erheben, als ein literariſcher Schatz erſten Ranges begrüſst zu werden, und ſo dürfen wir unſer Paläſtina getroſt den Laien und Gelehrten, den Groſsen und Kleinen in unſerem Vaterlande als ein belehrendes, Geiſt und Gemüth erfreuendes, ſchönes und würdiges Werk empfehlen, welches in keinem Hauſe unſerer chriſtlichen und israelitiſchen Landsleute, denen die Bibel werth iſt, in keiner Bibliothek und Schule fehlen ſollte. Hoch erhaben über die gewöhnlichen Pilgerſchriften, gewährt es ein treues Bild Paläſtinas wie es war und iſt, und wird in Tauſenden verſchwommene Vorſtellungen klären und andere Tauſende mit neuem Intereſſe für die Erforſchung desjenigen Landes erfüllen, in dem der Samen der höchſten religiöſen Ideen zu einem die Welt beſchattenden Baume aufwuchs.

Dieſes internationale Prachtwerk, von welchem gleichzeitig mit der britiſchen Originalausgabe dieſe deutſche, ſowie eine engliſch-amerikaniſche und franzöſiſche Ausgabe veranſtaltet wird, erſcheint im Format und in der Ausſtattung dieſes Proſpektes in circa ſechsundfünfzig Lieferungen zum Preiſe von nur M. 1. 50.

Vierzig Lieferungen werden je einen feinen Stahlſtich und vier reich illuſtrirte Foliobogen enthalten, die übrigen Lieferungen fünf bis ſechs reich illuſtrirte Foliobogen ohne Stahlſtich.

Alle drei Wochen werden eine bis zwei Lieferungen zur Ausgabe gelangen.

Jede Buch- und Kunſthandlung kann die erſte Lieferung von «Paläſtina» zur Einſicht vorlegen und Beſtellungen darauf entgegennehmen.

STUTTGART, im April 1881.

Die Verlagshandlung: Eduard Hallberger.

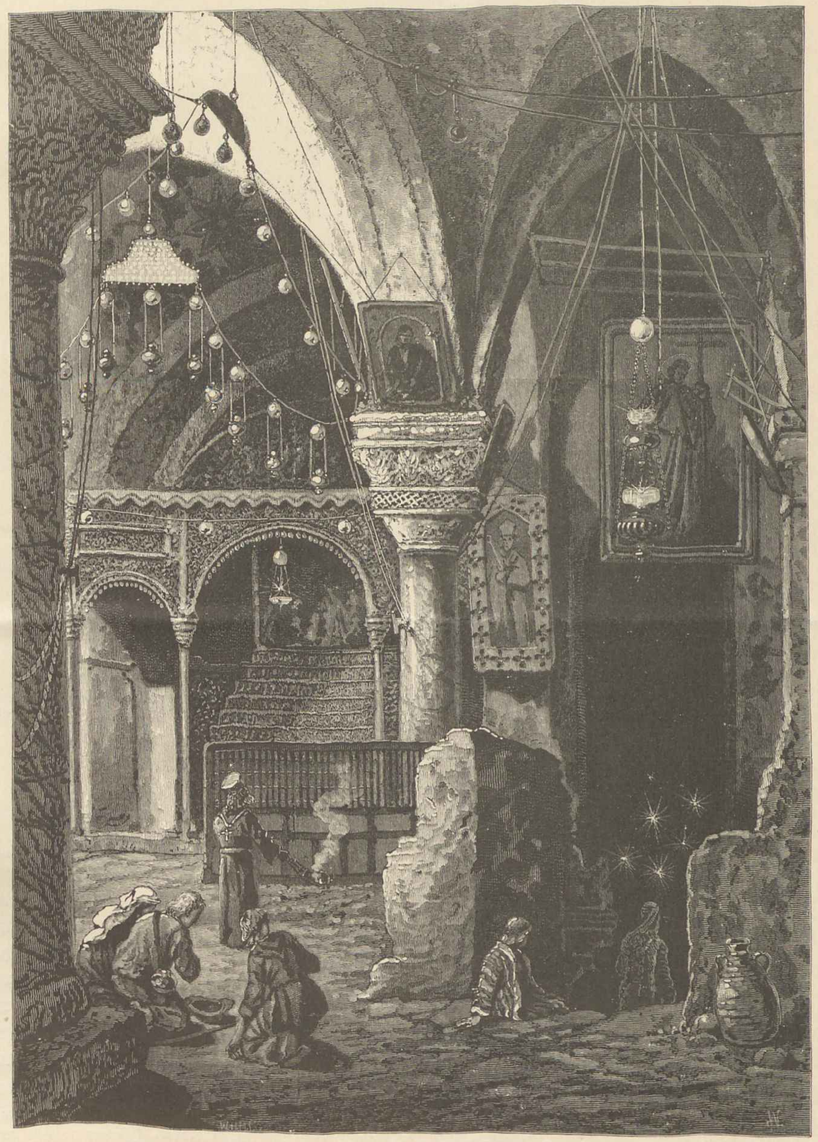

DIE HELENAKAPELLE IN DER KIRCHE DES HEILIGEN GRABES.
Mit dem Eingang zur Kreuzfindungskapelle.

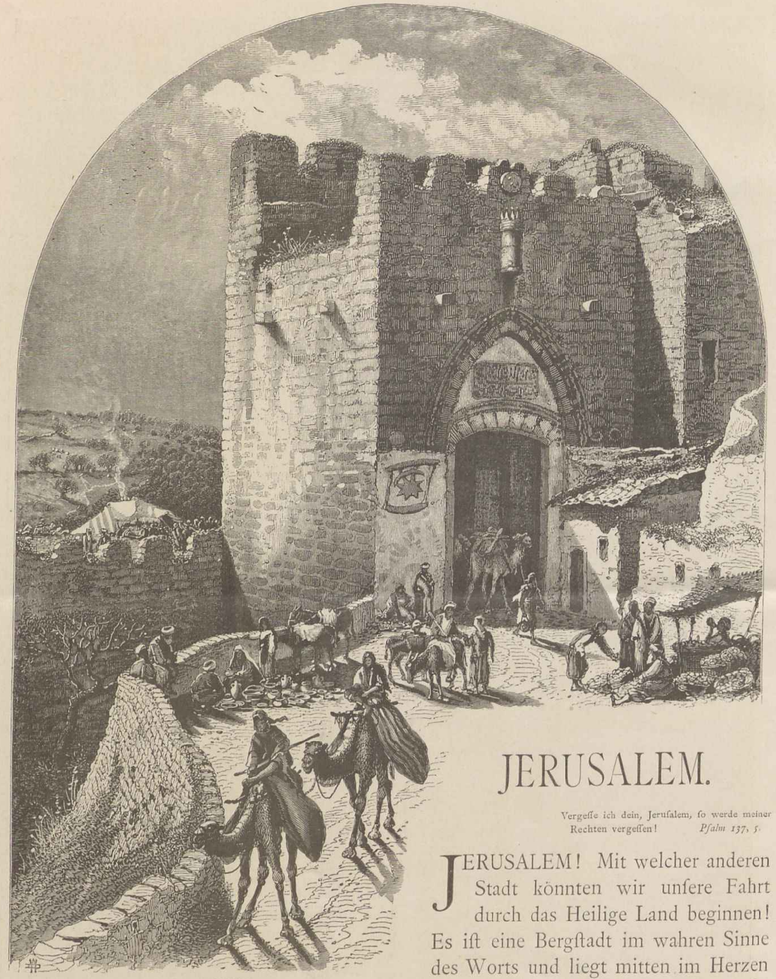

DAS JAFATHOR.
Der Haupteingang Jerufalems, von der Innenfeite der Stadtmauer aus gefehen. Der Raum innerhalb des Thores wird als Marktplatz benützt.

JERUSALEM.

Vergeffe ich dein, Jerufalem, fo werde meiner Rechten vergeffen! *Pfalm 137, 5.*

JERUSALEM! Mit welcher anderen Stadt könnten wir unfere Fahrt durch das Heilige Land beginnen! Es ift eine Bergftadt im wahren Sinne des Worts und liegt mitten im Herzen einer gebirgigen Landfchaft, die von der grofsen Ebene Esdrelon bis zur füdlichen Grenze des Gelobten Landes reicht. Felfige Kalkgebirge, deren Abhänge von trockenen Regenbetten zerklüftet werden, umgeben es auf allen Seiten; rauhe und befchwerliche Bergpfade allein bringen uns in feine Nähe. So hat die Natur felbft die Mauern gebaut, welche den feften Ort befchützen follten. Die Bibel erwähnt häufig

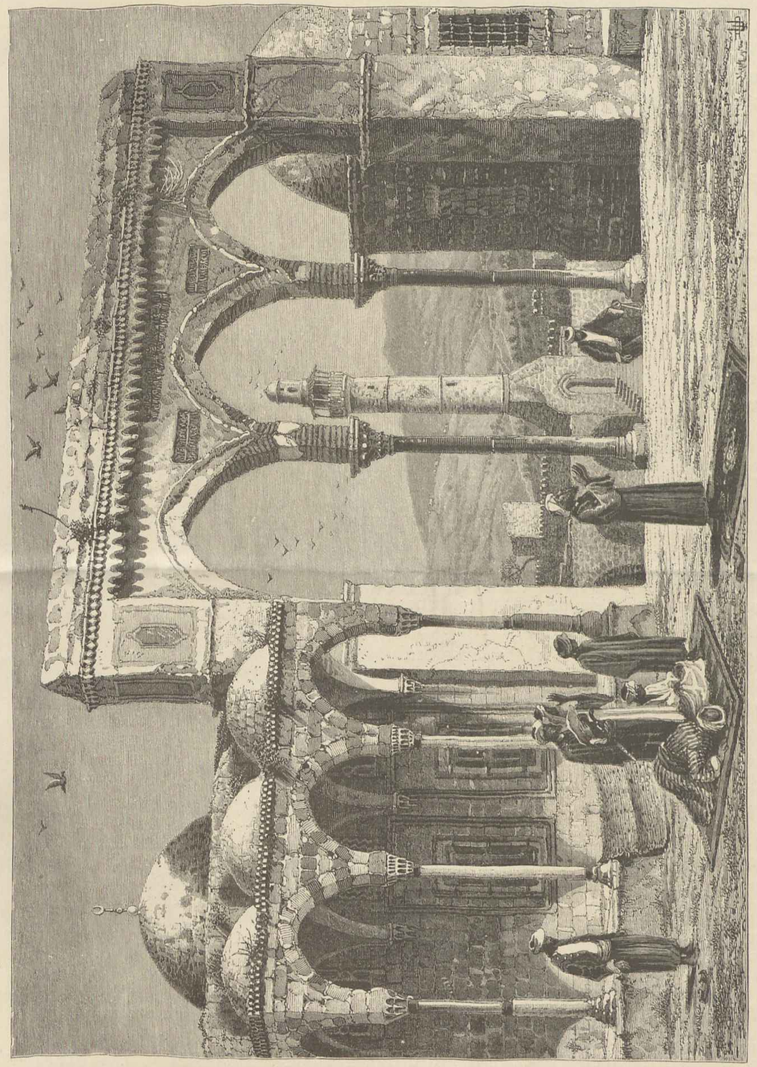

DER NÖRDLICHE ZUGANG ZUM FELSENDOM.

dieſe eigenthümliche Lage der Heiligen Stadt, und die Worte des 125. Pſalms: «Wie die Berge rings um Jeruſalem, ſo iſt der Herr rings um ſein Volk her», lehren, daſs man den Werth der Berge als Schutzmauern der Stadt wohl erkannt hatte.

Wie früher das alte, ſo ſteht auch das neue Jeruſalem am ſüdlichen Ende einer ſanftabfallenden Hochfläche, die nicht mehr als vierhundert und einige Hektaren groſs iſt und von zwei Thälern begrenzt wird, deren Namen ein Jeder von Kindheit an kennt. Oder wer hätte nicht ſchon in der Schule von dem Bache Kidron und von dem Thale Hinnom erzählen hören?

Die Anfänge dieſer beiden Thäler liegen in unmittelbarer Nähe der Waſſerſcheide zwiſchen dem Mittelländiſchen und dem Todten Meere, etwa ein Kilometer von einander entfernt. Sie beginnen mit einer leichten Bodenſenkung in einer Höhe von 205 Meter über der See, wühlen aber bald ihr Bett tief in die Berge, umarmen in weitem Bogen gegen einander gekehrt die Hochfläche, auf der Jeruſalem ſteht, und eilen in raſchem Gefälle, das den wilden Schluchten Judäa's überhaupt eigen iſt, dem Bir Eijub (dem Hiobsbrunnen) zu. Hier, 807 Meter unterhalb ihres Ausgangspunktes, verbinden ſie ſich zu Einem Thale, das als eine tiefe Gebirgsſchlucht unter dem Namen Wadi en-Nār (das Feuerthal) die Wildniſs von Judäa durchkreuzt, bis es im Todten Meere ſein Ende findet.

Das öſtliche oder Kidronthal bleibt zuerſt 2414 Kilometer lang nach Morgen gewendet, ändert dann plötzlich ſeinen Lauf, indem es nach Süden abſchwenkt, und bildet in ſeinem letzten Theile das Thal Joſaphat.

DIE KLAGEMAUER DER JUDEN.

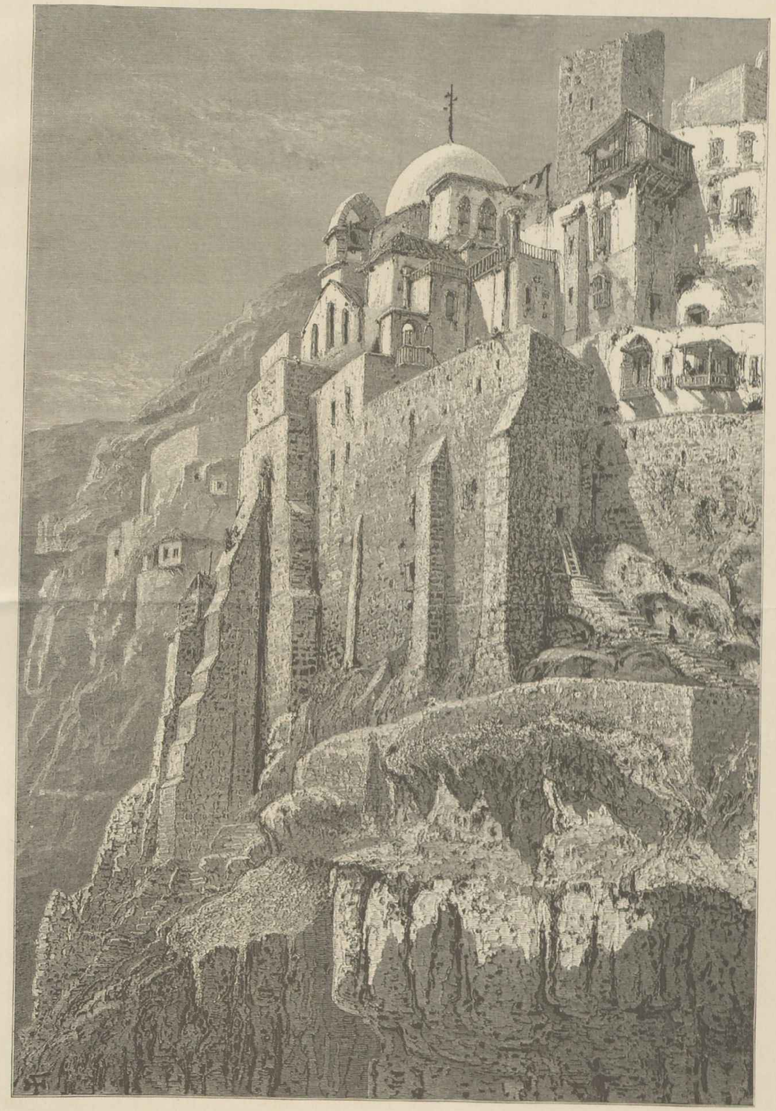

DAS KLOSTER MAR SABA VOM BACHE KIDRON.

— Schrift- und Bilderprobe aus «Ebers und Guthe, Paläſtina». —

NACHTHERBERGE IM CHAN VON EL-BIREH.

Das westliche oder Hinnomthal dehnt sich anfänglich zu einem weiten und flachen Becken aus, läuft dann ein bis zwei Kilometer lang in südlicher Richtung fort und

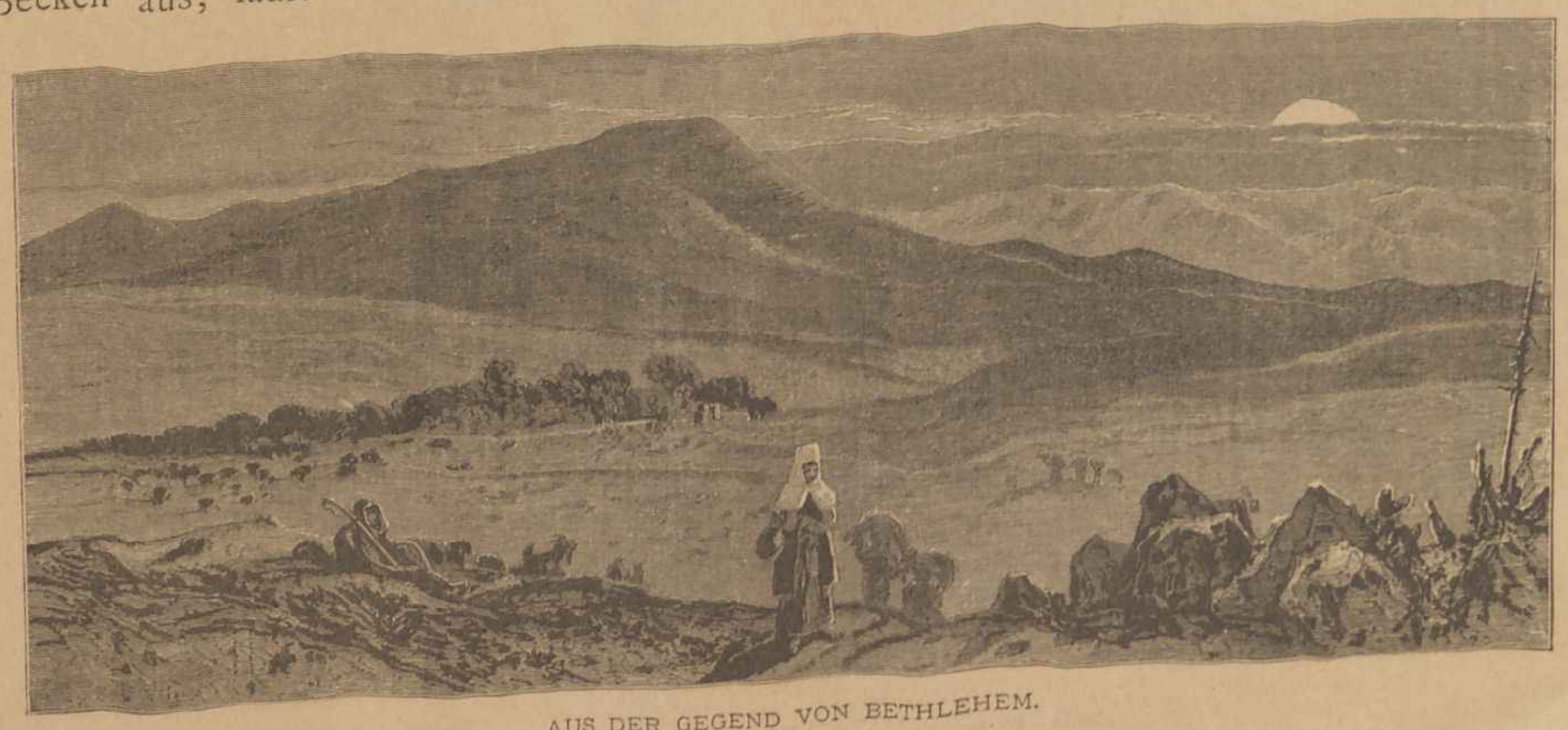

AUS DER GEGEND VON BETHLEHEM.

— *Schrift- und Bilderprobe aus «Ebers und Guthe, Palästina».* —

BIBLIOTHECA E.M.A.